

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN NİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İKONİK MİMARLIK KAPSAMINDA
KONYA'DAKİ MODERN MİMARİ
YAPILARININ KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ**

Saddam Mohammed Abdulwali HAZAEA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

**Kasım-2020
KONYA
Her Hakkı Saklıdır**

TEZ KABUL VE ONAYI

..... tarafından hazırlanan “.....”
adlı tez çalışması .../.../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile
Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
..... Anabilim Dalı’nda YÜKSEK
LİSANS/DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri**İmza****Başkan**

Unvanı Adı SOYADI

.....

Danışman

Unvanı Adı SOYADI

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun .../.../20.. gün ve sayılı
kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. S. Savaş DURDURAN
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Saddam Mohammed Abdulwali HAZAEA

Tarih: 28.11.2020

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İKONİK MİMARLIK KAPSAMINDA KONYA'DAKİ MODERN MİMARİ YAPILARININ KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ

Saddam Mohammed Abdulwali HAZAEA

**Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT

2020, 162 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Doç. Dr. Murat ORAL

Her mekân, kendisini özel bir boyayla boyayan ve onu diğer mekânlardan farklı kılan ayrıcalıklı bir kentsel kimliğe sahiptir. Kent kimliği ait olduğu mekânın önemli bir işareti haline gelir, bu yönüyle mekân dünyanın farklı bölgelerinden ziyaretçilerin akın akın geldiği bir turistik cazibe merkezi olabilir. Böylece kentsel kimlik, ekonomik faaliyetler için önemli bir etken olurken, sakinler ve ikamet edenler için gelir getiren bir kaynak haline de gelebilmektedir. Mimari ve kentsel kimlik olgusu, yıllar içerisinde büyüyen, süreklilik arz eden, biriken mimari miras ile kentsel mirastan kaynaklanmaktadır. Bu miras, sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve teknik içerikleri olan bir dizi değişkenden oluşmaktadır. Kentsel kimliğin özellikleri, mekânın unsurlarına dayanmakta, mekânla ilişkilendirilmekte ve onu diğer mekânlardan ayıran özel bir ruh vermektedir. Mekânın ziyaretçileri, çeşitli duyularının yakaladığı şeyler sayesinde bu ruhu hissetmektedir. Öyle ki mekânın kokusu, mekânda gezerken görülen ardışık sahneler ve manzaralarla birlikte mekândaki seslere karışır. İşte bu tecrübeler dizisi hafızada depolanır ve o şehri veya mekânı tanımlayan zihinsel bir model oluşturmak üzere kök salar.

21. yüzyılda küreselleşme, kentler ve kentsel kimlikler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere neden olmuştur. Özel veya nesnel olarak yaşam kalitesi ölçeğinde dengesizliklerin yanı sıra kentsel kimliklerin bozulmasına, yok olmasına neden olmuştur. Ancak küreselleşme süreci ile birlikte, mimari ürün ve tasarım stratejileri sayesinde kentler arasındaki rekabet artmış, hatta küreselleşme çağındaki ikonik yapılar, tarihi eserlerin statüsüne eşit bir konuma sahip olmuş, prestij ve ihtişam göstergeleri olarak kabul edilmiştir. Böylece ikonik yapılar, bir şehir veya mekânın imajını yönetmek için bir standart haline gelmiştir. Öyle ki bu imaj, şehrin ya da mekânın ziyaretçileri ile ve vatandaşlarının refahı ve memnuniyeti hususunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu tez ile ikonik yapıların, anlam bakımından kentsel kimliğe ve kentsel yaşam kalitesine etkisi tartışılmıştır. Bu etki, araştırmanın temel hipotezi sorgulanarak Konya şehri üzerinde test edilmiştir. Bu hipotez, Konya kentinin kent markası kapsamında küresel şehirler ve özelde Türk şehirleri arasındaki kozmik bir parlaklığın olmamasının ve değer eksikliğinin sebeplerinden birinin, onu tanıtan ve köklü geçmişini şimdiki ve geleceğiyle ilişkilendiren ikonik yapılar kurma hususundaki ilgi eksikliği olduğunu dikte etmektedir. Bu sorgulanma, hem kentin kimliği hem de yaşam kalitesi ile ilgili kısa bir şekilde kavramlar sunan ve ikonik yapılarla aralarındaki bağı bulmaya yönelik tezde yer alan literatür araştırmaları yardımıyla örneklem alanında yerinde gözlem, uzmanlar ile yapılan odak grup görüşmesi ve anket çalışmasıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: küreselleşme, ikonik yapılar, kent kimliği, kentsel yaşam kalitesi, Konya, Yıldız Mimarlar.

ABSTRACT

MS THESIS
WITHIN THE SCOPE OF ICONIC ARCHITECTURE, THE IMPACT OF
MODERN ARCHITECTURAL STRUCTURES IN KONYA ON URBAN
IDENTITY

Saddam Mohammed Abdulwali HAZAEA

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN CITY AND REGIONAL PLANNING

Advisor: Asst. Prof. Dr. Semiha Sultan TEKKANAT
2020, 162 Pages

Jury

Asst. Prof. Dr. Semiha Sultan TEKKANAT
Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ
Assoc. Prof. Dr. Murat ORAL

It is beautiful that every living space possesses a concessional urban identity that dyes itself with a special colour and it differs from other living spaces. Moreover, urban identity becomes of significant sign for this living space, even it is possible that visitors from different regions all over the world where tourists makes that living spaces as a tourist attraction center. Thus, urban identity is a significant factor for economic activity and a source of income for habitants and residents on that area. Architectural and Urban identity takes its source from the architectural and urban heritage that has embiggened with ongoing actions and accrued over the years. This heritage comes into existence in the field of construction with an array of variations with sociocultural, environmental, economic and technical contents. The characteristics of urban identity bases upon the components of living spaces, it links together with living spaces and it bestows upon a outstanding soul view that sets apart it other living spaces. The visitors who wants to visit this living spaces feel that soul thanks to their various senses. So much so that, the scent of living spaces when we are walking around and see the sequential scenes and with landscapes, the sounds interfuses to that living spaces. As you see, this series of experiences is warehoused in our memory and it radicates that city or living space in our memory that makes it defining that living space a mental model.

Globalization caused positive and negative impacts on the cities in the 21st Century and it has ended up in negativeness due to its misuse. Furthermore, the occurrence of imbalances on the scale of quality of life, subjectively or objectively, as well as, it has been one of the reasons for urban identities to fall into decay and to fade away. Nonetheless in the Era of Globalization, thanks to the architectural products and design strategies, rivalry has increased between cities, even iconic buildings have had a equal position to the status of historical artifacts and they are accepted as indicators of prestige and effulgence. In other words, iconic structures have become a standart for administering the image of a city or a living space. So much so that this image play an significant role on welfare and contentedness for the citizens of the city or living space. With this thesis, the impact of distinctive buildings on urban identity and the quality of urban life in terms of meaning is discussed. This effect was tested on Konya by questioning the main hypothesis of the research. This hypothesis dictates that one of the reasons for Konya's lack of cosmic brilliance within the brand and the lack of value among global cities, especially Turkish cities, is the lack of interest in establishing iconic structures that enhance the city's status and link its established past with its present and future. This interrogation was carried out with the help of the literary research included in the thesis, which briefly introduced the concepts of city identity and quality of life and found the connection between them. Next to the field observation and to verify the link between it and the distinctive buildings, interviews directed to experts and a questionnaire was used that I passed to the residents and visitors of Konya.

Keywords: Globalization, Iconic Structures, Konya, Quality of Urban Life, Star Architects, Urban Identity.

ÖNSÖZ

Öncelikle bilim yolundaki zorlu Yüksek Lisans süreci boyunca danışmanlığımı üstlenen, değerli bilgilerini benden esirgemeyen ve her zaman destek olan çok değerli hocam ve bilim insanı Sn. Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT'a beni daima cesaretlendirdiği ve motive ettiği için teşekkürü bir borç bilirim.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nün tüm Akademik ve İdari Personeli ile Tez Jüri Üyesi olan hocalarım Sn. Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ'ye, Sn. Doç. Dr. Murat ORAL'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Çalışmalarım boyunca fikirlerinden ve becerilerinden sıkça yararlandığım, her zaman yanımda olan çok değerli hocam ve bilim insanı Sn. Prof. Dr. Muhtar Abdel-Hafeez'e teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca her türlü maddi ve manevi desteği benden esirgemeyen ve yanımda olan canım ailem ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Saddam Mohammed Abdulwali Hazaea
KONYA-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİL LİSTESİ.....	VIII
ÇİZELGE LİSTESİ.....	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR	XII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	3
1.2. Çalışmanın Önemi.....	4
1.3. Çalışmanın Problemi.....	5
1.4. Çalışmanın Hipotezleri	5
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	7
2.1. İkon ve İkonik Olgusunun Tanımı	7
2.2. İkonik Mimarlık	10
2.2.1. Mimarlıkta ikonik	10
2.2.2. İkonik yapı ve yıldız mimarlar.....	13
2.2.3. İkonik Mimarlığın Tarihi	17
2.3. Kent Kimliği.....	20
2.3.1. Kent kavramı.....	20
2.3.2. Kimlik ve kültür kavramı.....	21
2.3.3. Kent kimliği kavramı	23
2.3.4. Kent kimliği bileşenleri	28
2.3.5. Kentsel kimliğin değişimine neden olan faktörler	43
2.3.6. Kentsel kimliğin korunması ve sürdürülebilirliği.....	46
2.3.7. Kentsel kimliğin kaybolması	49
2.4. İkonik Yapılar ve Modernite Kapsamında Kent Kimliği ve Kentsel Yaşam Kalitesi	51
2.5. İkonik Yapıların Önemi ve Olumlu Etkileri	56

2.5.1. Her türlü ikonik yapıların kent kimliği ve kentsel yaşam kalitesi açısından önemi.....	58
2.5.2. Çok katlı ikonik yapıların kent kimliği ve yaşam kalitesi açısından önemi.....	64
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	78
3.1. Materyal.....	78
3.2. Yöntem.....	78
3.2.1. Literatür ve veri toplama aşaması.....	79
3.2.2. Arazi etüt çalışması ve sistematik anket çalışması.....	79
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	81
4.1. Konya'nın Kent Kimliği.....	81
4.1.1. Konya'nın somut kimliği.....	81
4.1.2. Konya'nın Somut olmayan kimliği.....	86
4.2. Konya Modern Mimarlığı.....	87
4.2.1. Konya bilim merkezi.....	89
4.2.2. Kulesite.....	91
4.3. Uzmanlar ile Gerçekleştirilen Görüşme Bulguları ve Değerlendirme.....	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
4.4. Anket Bulguları ve Değerlendirme.....	105
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	138
KAYNAKLAR.....	144
EKLER.....	154
ÖZGEÇMİŞ.....	162

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Avustralya'nın sembolü Sidney Opera Binası.....	12
Şekil 2.2. Guggenheim Müzesi, Bilbao.....	12
Şekil 2.3. New York'taki Dünya Ticaret Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri	16
Şekil 2.4. Petronas ikiz kuleleri Kuala Lumpur, Malezya	16
Şekil 2.5. Mısır'daki Keops pirami	17
Şekil 2.6. Ürdün'deki Petra Antik Kenti	17
Şekil 2.7. Çin Seddi.....	17
Şekil 2.8. Roma'daki Kolezyum	17
Şekil 2.9. Kraliyet Pavyonu, John Nash, Brighton, İngiltere, İngiltere, 1815	18
Şekil 2.10. Le Corbusier / Notre Dame du Haut Şapeli, Ronchamp, Fransa, 1951, Ronchamp, Fransa	18
Şekil 2.13. 1950 - 2012 arasında ikonik mimarlığın nicel grafiği.....	20
Şekil 2.14. Kent kimliği bileşenleri.....	31
Şekil 2.15. Mekke şehri İslamiyet'in simgesi	34
Şekil 2.16. Manhattan-New York.	38
Şekil 2.17. Mostar Köprüsü, Bosna Hersek,1993	45
Şekil 2.18. Mostar Köprüsü, Bosna Hersek, 2004	45
Şekil 2.19. insan ekolojik açıdan yaşam kalitesi.....	53
Şekil 2.20. Tac Mahal-Agra / Hindistan ve Pisa Kulesi - Pisa / İtalya	63
Şekil 3.1. Konya'nın konumu	78
Şekil 3.2. Çalışmanın hedeflediği ilçeler	78
Şekil 4.1. Konya'nın coğrafi konumu.....	82
Şekil 4.2. Yeşil Meram Sitesi.....	87
Şekil 4.3. Konya bilim merkezi genel görünüşü	90
Şekil 4.4. Kule site AVM genel görünüşü ve Yeri.....	91
Şekil 4.4. Demografik değişkenler %.....	106
Şekil 4.5. Aritmetik ortalama	107
Şekil 4.6. Modern ikonik yapılarda çalışmaya ve yaşamaya ilişkin olumlu görüşlerin dağılımı.....	114
Şekil 4.7. Modern ikonik yapılarda çalışmaya ve yaşamaya ilişkin olumsuz görüşlerin dağılımı.....	115
Şekil 4.8. gökdelenlerin yayılmasını tercih etmeye ilişkin olumlu sebeplerin dağılımı.....	118
Şekil 4.9. gökdelenlerin yayılmasını tercih etmeye ilişkin olumsuz sebeplerin dağılımı.....	119
Şekil 4.10. Konya'da yaşamaktan duyulan memnuniyete ilişkin olumlu sebeplerin dağılımı.....	121
Şekil 4.11. Konya'da yaşamaktan duyulan memnuniyete ilişkin olumsuz sebeplerin dağılımı.....	122

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1. Tanımlar (Flyvbjerg, 2005'ten aktaran Gümüş, 2018:35)	14
Çizelge 2.2. Kevin Lynch kent imgesi bileşenleri (Lynch,1960:47-48; Şahin,2018:13).....	27
Çizelge 4.1. Uzmanlar tarafından “İkonik yapı/yapıları nasıl tanımlarsınız?” soruya verilen cevaplar.	94
Çizelge 4.2. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlık Kent Kimliğini nasıl etkilemektedir?” soruya verilen cevaplar.	95
Çizelge 4.3. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlığın Kent Markası yaratmada rolü var mıdır?” soruya verilen cevaplar.....	97
Çizelge 4.4. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlığın Kent Kimliği’ne etkileri kalıcı mıdır?” soruya verilen cevaplar.	99
Çizelge 4.5. Uzmanlar tarafından “Bir şehirde kentsel imajı ayrıcalıklı kılmak ve geliştirmek için modern çağın imkânlarının kullanılması ile o şehrin ikonik bir şehir olduğu söylenebilir mi?” soruya verilen cevaplar.	101
Çizelge 4.6. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlık kapsamında Konya’da modern mimarlık ürünleri var mı?” soruya verilen cevaplar.....	102
Çizelge 4.7. Demografik değişkenler.....	106
Çizelge 4.8. “Sizce aşağıdaki yapılardan hangileri “İkonik Yapılar” olarak tanımlanabilir?” sorusuna verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar	108
Çizelge 4.9. Eğitim durumu değişkenine göre ankete katılanların ikonik yapılar tanımlarına verdikleri düşünceler için ki-kare testinin sonuçları:	109
Çizelge 4.10. “İkonik yapıların gerekli olup olmadığına ilişkin fikriniz nedir?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:.....	110
Çizelge 4.11. “Kendinizi; mimari yaratıcılığa ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranı olarak tanımlar mıydınız?” Sorusuna verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):	110
Çizelge 4.12. “Kendinizi; mimari yaratıcılığa ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranı olarak tanımlar mıydınız?” bu Soruya verilen cevaplar için demografik değişkenlerine göre ki-kare testinin sonuçları.....	111
Çizelge 4.13. “: Nasıl bir yapıda yaşıyorsunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):	112
Çizelge 4.14. “Çalışma alanınızın (iş yeri) ve yaşadığınız alanın(konut), modern bir ikonik yapıda olmasını tercih eder miydiniz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):	113
Çizelge 4.15. "Çalışma alanınızın (işyeri) ve yaşam alanınızın (konut) modern ve farklı bir yapıya sahip olmasını mı tercih ediyorsunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları:	113
Çizelge 4.16. “Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?” ve “Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?” Sorulara verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):.....	115

- Çizelge 4.17.** " Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları: 116
- Çizelge 4.18.** " Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları: 116
- Çizelge 4.19.** "Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?" Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 117
- Çizelge 4.20.** " Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları: 117
- Çizelge 4.21.** "Konya'da yaşamaktan memnun musunuz?" Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 120
- Çizelge 4.22.** " Konya'da yaşamaktan memnun musunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 120
- Çizelge 4.23.** "Konya'nın kentsel kimliğinin bileşenleri" Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar: 123
- Çizelge 4.24.** "Konya'nın kentsel kimliğinin bileşenleri " Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 124
- Çizelge 4.25.** "Konya'nın kentsel kimliği?" Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 125
- Çizelge 4.26.** Konya'nın kentsel kimliği hakkında soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 125
- Çizelge 4.27.** "Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir? " Bu Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar 126
- Çizelge 4.28.** "Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir? " soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları 127
- Çizelge 4.29.** "Konya'nın, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Khalifa gökdeleni veya Fransa'daki Eyfel Kulesi veya Avustralya'daki Sydney Opera Binası gibi dünyaca ünlü yapılarla karşılaştırılabilen ikonik modern bir yapıya sahip bir şehir olmasını tercih eder misin" Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 128
- Çizelge 4.30.** Konya'nın, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Khalifa gökdeleni veya Fransa'daki Eyfel Kulesi veya Avustralya'daki Sydney Opera Binası gibi dünyaca ünlü yapılarla karşılaştırılabilen ikonik modern bir yapıya sahip bir şehir olmasını tercih eder misin" Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 128
- Çizelge 4.31.** "Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir? " Bu Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi: 129

- Çizelge 4.32.** “Konya’nın gökdelenleri deyince aklınıza gelen ilk gökdelen nedir?” soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 129
- Çizelge 4.33.** “Konya’daki yapılardan hangisinin Konya’da modernliğin sembolü olduğunu düşünüyorsunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar: 130
- Çizelge 4.34.** “Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 131
- Çizelge 4.35.** Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?” Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:..... 131
- Çizelge 4.36.** Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?” Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların eğitim durumuna göre ki-kare testinin sonuçları:..... 132
- Çizelge 4.37.** “Sizce hangisi, Konya’nın ikonudur ve sembolizmini temsil etmektedir” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı): 133
- Çizelge 4.38.** “Sizce hangisi, Konya’nın ikonudur ve sembolizmini temsil etmektedir?” soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları: 133
- Çizelge 4.39.** Kulesite AVM’nin kentsel kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilgili Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar: .. 134

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

% : Yüzde

N : Toplam sayı

Sd : Standart değer

χ^2 : Ki-kare değeri

P : Sig “Significance level - anlamlılık düzeyi”

Df: Serbestlik değeri

Kısaltmalar

ABD: Amerika Birleşik Devletleri.

KOT: Konya Teknik Üniversitesi.

NEÜ: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi.

ŞBP: Şehir ve Bölge Planlama.

ŞPO: Şehir Planlama Odası.

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu.

1. GİRİŞ

Şehir yalnızca dinlenmek, uyumak, yemek ve iş yapmak için kullanılan cansız bir boşluktan mı ibarettir? Yoksa şehrin bunun çok ötesine geçen bir takım manevi anlamları mı vardır? Eğer durum böyleyse, bu; her şehrin kendisini diğerlerinden ayıran benzersiz bir anlamı ve kimliği olduğu anlamına mı gelmektedir? Peki, bu kimliklerin kentsel yaşam kalitesinde önemli bir rolü var mıdır? Bir şehir, kentsel imajını ayrıcalıklı kılmak ve geliştirmek için modern çağın imkânlarını kullanmayı başardığı takdirde, o şehrin ikonik bir şehir olduğu söylenebilir mi? İkonik yapıların/mimarlığın kent kimliğinde etkileri kalıcı mıdır?

Günümüzde şehirler, ekonomik kalkınma, kültürel bütünlük, sosyal refah ve çevre koruma gibi çok çeşitli ve önemli süreçlerin zemini haline gelmiştir. Bu yüzden 21. yüzyılın başları, dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentleştiği tarihsel ana tanıklık etmiştir (Pinto, 2001: 17). İnsanları ve sosyal yaşam ilişkilerini şekillendiren şehir, insanların kendi yaşamlarını organize etmek için oluşturdukları en önemli ve en büyük fiziksel yapıdır. Ayrıca, şehrin temel yapı taşı "konut"tur. Ancak elbette, şehri şehir yapan yalnızca konutlar değildir. Bununla birlikte şehir, insanları ve şehri yöneten kurum ve kuruluşları birbirine bağlayan yapılar ile bina grupları, ulaşım, altyapı ve sosyal sistemlerdir (Koçak, 2011: 259).

Şehirler kuruldukları günden bu yana birçok değişim ve dönüşüme şahitlik etmiştir. Ancak sanayi ve küreselleşme çağındaki bu değişim hızlı ve yoğun bir şekilde gerçekleşmiştir. Çünkü küreselleşme; tüm sınırların ve kısıtlamaların ortadan kalkmasına neden olurken, güçlerini ve ayrıcalıklarını gösterme alanında şehirler arasında rekabeti ortaya çıkarmıştır. Bu rekabet de şehirlerin değişimine katkıda bulunan farklı boyutlar eklemiştir. Ayrıca küreselleşme çağında önde gelen teknolojik endüstriler ve kapitalist sistem sayesinde şehirler, büyük finansal kaynaklara sahip hale gelmiştir. Bu kaynaklar şehirlerin ayrıcalıklı karakterini oluşturmaya katkıda bulunmuş ve küresel ekonomik ve sosyal sistemi etkilemelerine yardımcı olmuştur (Cox, 1995; Sassen,1991). Son 50 yılda bu kentsel durum, yeni kentsel planlama kavramlarını ve metodolojilerini ortaya çıkarmıştır. Yerel kentsel çatışmaları çözmek için gerekli olan karmaşık ihtiyaçları karşılamının yanı sıra (sanayileşme sonrası dönemde hayatta kalmak için bir ön koşul olan) uluslararası entegrasyon için bir girişim yaratmak amaçlanmıştır. Maddi ve sosyal ikilemleri çözmeyi amaçlayan "kent planları"nın yerini; yerel fiziksel dönüşümleri, ulusal

ve yabancı ekonomik yatırımları çekebilecek propagandaya dönüştürmeye yönelik "stratejiler" almıştır (Montaner, 2009'dan aktaran Cıdade, 2014: 32). Bu stratejiler şehirlerdeki mimari uygulamaları, şehirlerdeki yaşam koşulları değişse bile korunacak olan yüksek düzeyde bir yaşam sağlamaya yönlendirmiş ve küresel rekabette şehirleri ön plana çıkarmaya katkıda bulunmuştur.

20. yüzyılın ortalarından itibaren ikonik mimari üretiminde bir paradigma kayması yaşanmıştır. Bununla birlikte ikonografi, anlam ve güç için önemli bir kaynak haline gelirken bir yandan da; politik, sosyal, kültürel ve ekonomik sermayeye ulaşmak için bilinçli olarak üretilmiştir (Patachi, 2016: 355).

İkonik mimarlığın rolü, kamu veya özel, kültürel veya kurumsal olsun, son yıllarda önemli ölçüde değişmiştir. Geçmişte, ikonik karakter, zamansal bir müzakere süreci ve sosyal ritüel kullanım yoluyla elde edilmiş ve sonuç olarak, ikonik mimarlık kentsel kimlikteki yerini bulmuştur. Günümüzde küreselleşme ile ikonik yapılar, gerekli olarak kabul edilmektedir ve bilinçli olarak şehirlerin başarılı bir şekilde tanıtımını sağlayan bir pazarlama aracı olarak üretilmektedir. Fakat mimarlık, işleyişini ve kendine özgü imajları korumak durumundadır (Patachi, 2016: 357). Pek çok kişi, farklı ve benzersiz olmadıkları, entelektüel bir sembolizm veya mekânsal ve zamansal bir anlam taşımadığı sürece modern yapıların, ikonik yapılar olmayacağını düşünmektedir. Bu farklılık, yapının çevresindeki benzersiz tasarımdan ya da daha önce kullanılmayan modern teknolojilerin kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu, ikonik mimarinin yalnızca harika bir sanat ya da imaj meselesi olmadığı, aksine süreklilik ve sembolizm olduğu anlamına gelmektedir.

Bazıları, modern ikonik yapıların insan ihtiyaçlarından ve hedeflenen amaç için kullanılmaktan ziyade; görsel olarak kullanılacak şekilde tasarlandığını, bunun da bu binaların anlamlarından bir kısmını kaybetmelerine neden olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle "herkese uyan ve bölge kimliğini ihmal eden tek bir ölçü" modeli kullanılarak şehirlerde küresel benzerlik yaratılmaktadır. Buna ek olarak, birçok yatay veya yüksek katlı ikonik yapının, münferit ve çevresindekilerden soyutlanmış bir şekilde tasarlandığı düşünülmektedir. İşte bütün bunlar şehirlerin kimliğinin kaybına katkıda bulunmuştur.

Kısacası mekân duygumuzun, zaman duygumuzun öncül ve ardıl bileşeni olduğu söylenebilir (her ikisi de kentsel kimliğin temel bileşenlerindedir). Bu yüzden yer veya zaman duygusu kaybolduğunda kent kimliğinin yarısı kaybolur. Ancak ikisinden birinin

kaybolması diğerinden tamamen farklıdır. Çünkü mimari doku içerisindeki zaman duygusunun kaybolması genellikle ilgi çekici olur. Zira insanları zaman ve tarih boyunca entelektüel bir yolculuğa taşır. Bu zaman yokluğunu ve zaman duygusunun kaybolmasını, tüm aktiviteleri ile hala canlı olan tarihi veya antik eserlere ya da şehirlere yaptığımız turistik gezilerimizde hissederiz. Antik ve geleneksel şehirlere yaptığımız bu gezilerde ziyaret ettiğimiz binalar, yürüdüğümüz sokaklar, gördüğümüz yapılar, meydanlar, alanlar, caddeler ve mahallelerin yanı sıra faaliyetler, partiler, yerel halk kıyafetleri ve popüler yiyeceklerin tamamı, şu an yaşadığımızdan farklı bir geçmiş zamanı ifade eden unsurlardır. Yani daha önce de belirttiğimiz gibi zaman duygusunun kayboluşu ilgi çekicidir. Ancak bunun aksine mekân duygusunun kaybolması, kent kimliği ve insan psikolojisi üzerinde (olumsuz) bir etkiye sahiptir. Bu yüzden kentsel doku içerisindeki mekân duygusu kaybolduğunda, hiç şüphe yok ki şehircilik, içerisinde yaşamak istediğimiz mekânı ifade etmeksizin zamanın bir ifadesi haline gelecektir. Belki de sebebin insan duygusu olduğu söylenebilir. - Hali hazırda bağlı kaldığımız mekânsal mimari kimlik- teşekkül ettiği zamanda reddedilmişti ya da en azından karşıtları destekçilerinden daha fazlaydı. Mimarlık tarihinden öğrendiğimiz şey budur. Nitekim her bir yenilik, eski kimliğe eleştiri ve düşmanlıkla bağlı olanlar tarafından karşılanır ve genellikle yenilikçi mimarlar kazanır. Daha sonra geriye, diğer geleneksel mimarların bağlı olup, ondan sonra çıkan yeniliklere düşmanlık ettiği mekânsal kimlik mimarisi kalır. İşte gelişim çarkı bu şekilde dönmektedir. Yani “bunun son derece doğru olduğunu düşünüyoruz” deyişi, bu zamanımızda meydana gelenlerden farklıdır. Özetle, her ne kadar olumlu etkileri olursa olsun, şehirdeki her bir yeni uygulamanın aynı zamanda olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Dolayısıyla kentin kimliğini kaybetmemesi ve yaşam kalitesinin etkilenmemesi için bu uygulamaların düşünceli ve uygun bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, şehirlerin kentsel kimlikleri ile küreselleşme çağının gelişmeleri arasında, bu kimlikleri kaybetmeden ve bozmadan uyum sağlamaktır. Ayrıca çalışmanın amacı, kentlerin sürdürülebilirliğinin önemini, şehirlerin kimlikle olan ilişkilerini ve modern mimari mühendisliğin gölgesi altında ideal bir yaşam kalitesi elde etmeyi açıklamaktır. Dolayısıyla bu araştırmanın odak noktası, hem kentlerin kimliği hem de yaşam kalitesi ile modern ikonik yapılar arasındaki ilişkiyi tespit etmektir.

Genel amaç altında, ideal bir yaşam kalitesi elde ederken, şehrin temel kimliğini bozmadan bölgenin modern yapılarla kentsel entegrasyonu için yaratıcı kentsel planlama göstergelerini destekleyen ideal çözümler sunan ve aşağıdaki gibi yüce hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunan ikonik mimariyi pazarlama ve teşvik etme amacı vardır:

1. Arazinin optimum kullanımı.
2. Şehirlerde zeka ve sürdürülebilirlik yaratmak.
3. Şehirlerde yeşil mimariyi desteklemek.
4. Şehirler arasında benzerlikler yaratan tasarımları aktararak ve kopyalayarak kentsel kimliği yok etmeye çalışan kentsel tasarımın ilerleyişini durdurmak.
5. Turizm ve ekonomide önemli rol oynayan mimari semboller (işaret unsurları "landmark") oluşturmak.

1.2. Çalışmanın Önemi

Modern ikonik yapılar, 1990'lı yıllardan günümüze kadar, bir medeniyet ve kentsel gelişme göstergesi olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle ülkeler, kentsel tasarım ve planlama alanında elde ettikleri gelişmeler ve teknolojilerle gurur duyar hale gelmiştir. Buna ek olarak modern ikonik yapılardan bazıları, bölgelerinin sembolü haline gelmiştir. Bu yapılar, kentsel yaşam kalitesini, kentlerin kimliğini ve imajını şekillendirmede önemli bir faktör haline gelmiştir. Bu nedenle, araştırmanın önemi aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Araştırma, modern planlama ve kentsel tasarım vizyonu içerisinde, modern ikonik mimarinin benimsenmesine doğru giden çağdaş kentlerin sorunlarını gidermek için proaktif bir yaklaşımdır.
2. İkonik yapıların incelenerek ve yapıların etkilenme doğasını ve kentsel, çevresel, sosyal ve kültürel değerlerin kentlerin kimliği üzerindeki etkilerini belirleyerek kentlerin planlama ve tasarım çalışmalarında yararlanılmasına dair bir veri tabanı oluşturmaya yöneliktir.
3. Kent dokusunda baskın özelliklere sahip olan, kentlerin geleceği için önemli olan modern ikonik yapıların fiziksel kimlikleri ile her kentin kimliğinin, kendi dinamikleri bağlamında korunması açısından, tüm sürdürülebilirlik faktörlerini dikkate alarak olumlu etkilerini incelemeye yöneliktir.
4. Kentlerin, modern ikonik yapılardan yararlanmaya teşvik edilerek küresel ekonomik yarışa etkin şekilde katılmalarını ve lider kentsel statü oluşturmaya sağlamaktadır.

5. Kent kimliği konusundaki tartışmaların önemi, genel olarak Türk kent dokusunda ve özellikle Konya kent dokusundaki modern ikonik yapılarla vurgulanmaktadır.

1.3. Çalışmanın Problemi

Çalışmanın problemi, küreselleşmenin kentler üzerindeki etkisi esas alınarak kimlik ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin ve her birinin bir diğeri üzerindeki etkisinin ve bunların modern ikonik yapılardan ne ölçüde etkilendiğinin doğru bir şekilde anlaşılmasından ortaya çıkmıştır. Nitekim plancılar ve tasarımcılar tarafından mekânı geliştirmek ve ikonik unsurlar sağlamak için ideal bir şekilde çaba sarf edilmemektedir. Aynı şekilde ideal bir yaşam kalitesi elde etmek ve özgün bir kentsel kimlik oluşturup sürdürülebilirlik sağlamak için mekândaki ikonik yapılar ideal bir şekilde kullanılamamaktadır.

1.4. Çalışmanın Hipotezleri

Araştırmacının, Konya kentinin kent markası kapsamında küresel şehirler ve özelde Türk şehirleri arasındaki kozmik bir parlaklığın olmamasının ve değer eksikliğinin sebeplerinden birinin, şehri tanımlayacak ve köklü geçmişi ile bugününü ve geleceğini birleştirecek olan ikonik yapılar inşa etme konusundaki ilgisizlik olduğuna inanması, çalışmanın temel hipotezi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu hipotezin altında, temel hipotezi kanıtlamaya hizmet eden bir dizi hipotez aşağıdaki şekilde formüle edilmiştir:

1. Kentsel bir kimlik yaratmada en önemli faktör, insanların şehre yükledikleri anlamdır (izlenim).
2. Kentlerin kimliklerinin etkinleştirilmesi, araştırılması ve gösterilmesi; kentlerin verimliliğinin ve yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmakta, aynı zamanda şehri yaşam ve turizm için güçlü bir destinasyon haline getirmeye katkıda bulunmaktadır.
3. Sosyo-ekonomik, kültürel ve kentsel kimliğin ikonik yapılara yansması, çevreyi geliştirmek ve içerisindeki yaşam kalitesini artırmak için katkı sunmaktadır. Bu yapılar, içerisinde buldukları şehrin, kentlerin küresel rekabetine dâhil edilmesine katkıda bulunmaktadır.
4. Modern mimari mühendisliğe sahip ikonik yapılar, şehirler arasında benzerlikler yaratmamaktadır. Çünkü diğerlerinden ayırt edilmediği sürece her modern bina bir ikonik yapı olarak kabul edilmemektedir.

5. Yüksek yapılar, ikonik yapıların özelliklerini gerçekleştirmedikleri ve kentsel yaşamda önemli bir rol oynamadıkları takdirde insanların çoğunluğu tarafından reddedilmektedir. Çünkü yaygın olarak kullanılan formlara ve birbiriyle örtüşen işlevlere sahip mimari yapıların, hem kentsel kimliği hem de yaşam kalitesini olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

Aşağıdaki soruların cevapları aranarak, önceki hipotezler test edilip sorgulanmaktadır:

1. Kentsel kimlik nedir ve nasıl oluşur?
2. Şehirlerin kimliğini belirleyen temel bileşenler nelerdir? Zaman geçtikçe bileşenler üzerinde meydana gelen değişiklikler üzerinde şehrin ne kadar etkisi vardır?
3. Yaşam kalitesi ölçütleri nelerdir ve kentsel kimlik ile yaşam kalitesi arasında bir bağlantı var mıdır?
4. İkonik binalar, yaşam kalitesini ve kentsel kimliği nasıl etkilemektedir?
5. Şehirlerin çoğunun, mekânlarını ikonik yapılarla pazarlamaya başlaması mümkün müdür?
6. İkonik yapıların, kamusal alanlar tasarlama ve bu alanlarda yüksek yaşam kalitesi sağlama hususundaki çözüm üretme kabiliyeti nedir?
7. Konya'daki modern mimari yapılarında, şehrin geçmişi ile geleceği arasındaki bağlantı kurulabilir mi?
8. Kentteki en önemli modern tesislerden olan ve çoğunluk tarafından kentin bir sembolü olarak görülen Kulesite AVM ve Konya Bilim Merkezi, sembolizmleriyle uyumlu olacak bir şekilde Konya için iyi bir yaşam kalitesi çevresi sunuyor mu ve kentsel kimliğe katkıda bulunuyor mu?
9. Konya'nın kentsel belleğini silmekle suçlanan modern mimari yapıların, şehrin tarihi kimliğiyle uyumlu olması mümkün mü?

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde ikon ve ikonik yapıların, kent kimliğinin ve yaşam kalitesinin teorik kavramları tartışılarak bunları birbirine bağlayan faktörler ve birbirleri üzerindeki etki boyutları incelenmektedir.

2.1. İkon ve İkonik Olgusunun Tanımı

"İkon" kelimesi, kelimenin tam anlamıyla bir kişi, şey veya onur nesnesinin sembolik bir temsili olarak tanımlanmaktadır (Akbalık, 2017: 36).

Türk Dil Kurumu'na göre ikon, iki şekilde tanımlanmaktadır. İlk tanımda; "Ortodokslarda İsa, Meryem veya ermişlerin tahta üzerine mumlu ve yumurtalı boyalarla yapılmış dinî içerikli resimler", ikinci tanımda ise; "bir kişi, düşünce, akım veya herhangi bir şeyi tek başına simgeleyen ve anlatan şekil veya resim" olarak açıklanmaktadır (Yılmaz, 2012: 36).

"İkon" kelimesi, Oxford Sözlüğü tarafından 1572 yılında "bir kitapta yer alan görsel, imaj, figür, temsil, katı görüntü veya heykel" olarak tanımlanmıştır. Kiliseye göre, "ikon" kelimesi bazı azizlerin bir temsilidir (Peirce, 1955'ten aktaran Gümüş, 2018: 30). Jeremy Melvin'e göre ikon, dini sadakati çağrıştırmayı amaçlayan ve binalara da uygulanan bir imajdır. Şaşırtıcı ve akılda kalıcı bir etki yaratmak için bağlamı, programı ve işlevi aşan bir mesajı ve heyecan verici bir tasarımı olan binalarda ortaya çıkmaktadır (Melvin, 2009: 154). Stephen Little'ın görüşü de buna uygundur. Nitekim ona göre ikon, dini ibadetin bir parçası olarak görülen ve saygı duyulan dini bir imajdan ibarettir. İkonik, sembolik anlamları da dâhil olmak üzere, imajların veya parçalarının anlamlarının araştırılmasıdır (Little, 2013: 153). Öte yandan, Charles Sanders Peirce, ikoniği; spesifik benzerlikler yoluyla bir nesneye işaret eden göstergeler olarak tanımlamaktadır (Peirce, 1955'ten aktaran Gümüş, 2018: 30).

İkonik terimi ilk kez Bizans resminin spesifik temsillerini tanımlamak için kullanılmıştır (Patachi, 2015: 355). "İkon" terimi, belirli yöntemlere ve teolojik yaklaşımlara göre üretildiği için, görüntü veya buna benzer bir anlama gelen Yunanca "εἰκόν" kelimesinden gelmiştir. Buna göre, haç işareti çizmek bir ikondur. Tanrı'nın insanı kendi suretinde ve benzerliğinde yaratması da bir ikondur. Ayrıca ikon kelimesi Yunanca'da kutsal kitabe anlamına gelmektedir. Dolayısıyla "ikon çizmek" yerine "ikon yazmak" terimiyle karşılaşılabilmektedir (Cormack,1997: 46). İkon, cansız bir

malzemeden oluşmasına rağmen statik bir resim değil, kapsamlı, canlı bir öğretiler ve ilahi öğretilerdir.

Aziz John Maksamovic'e göre ikonik, sembol ve çizim ile "iconography" kelimesinin birleşmesi haline gelmiştir. "Iconography" kelimesi; sembole benzer çizim anlamına gelen "icon" kelimesi ile yazma anlamına gelen "graphy" (Yunanca "grapho") kelimesinin birleşmesinden oluşmaktadır. Bu nedenle, bazıları dini imgeler ve ikonlar arasında önemli farklılıklar olduğunu iddia etmektedir. Sahas 1986'a göre her şeyden önce, tasvir ile prototip arasında istenilen bir benzerlik bulunmamaktadır (Sahas, 1986: 17). İkinci olarak, ikon; prototipinden ayrı olarak var olamaz. Çünkü ikona saygı duyulması veya ibadet edilmesi aslında prototipi göstermektedir. İkonik teorisine göre, Yunan dilindeki put (eidolon) ve ikon (eikon) kelimeleri arasındaki en büyük fark; ikonun prototipinden dolayı mevcut olmasıdır. Benzer şekilde, ikonlar insanların imajları ve prototipler olabilmektedir. Bu nedenle ikonik, prototipin iç özelliklerini görüntüye aktarabilmekte ve kişi ile prototip arasında aracılık edebilmektedir (Öncü, 2010: 51).

Ünsal Oskay, "Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri" adlı kitabında "ikon" kelimesini şu şekilde açıklamaktadır: Yunanca kökünden gelen ikon kelimesi, saygı ve bağlılık anlamına gelmektedir. İkonların, kendileri tarafından üretilmeyen, ancak onlara anlam yükleyen insanların kişiliklerinden elde edilen anlam ve değerleri vardır ve içerisinde bulunduğu çevrenin sosyal yaşamından kaynaklanır (Pılıcı, 2008: 149-150). İkon terimi, değerli olan ve bir kişinin ona bağlılık ve saygı göstermesini gerektiren her şeyi ifade etmek için kullanılmaktadır. İnsanlık tarihi boyunca (ilkel dinler, kutsal nesnelere, büyüler, büyülü işaretler veya sihirli putlar olduğuna inanılan nesnelere, tapınak için yapılan heykeller, resimler, ilahi çizimler, tanrıların elçileri, azizler vb.) ikonlar olarak kabul edilmektedir. Kısacası din açısından kutsal sayılan her şey ikon olarak kabul edilmiştir (Yılmaz, 2012: 38).

İkon, anlam veya nitelik yüklü bir temsildir. Gerçek anlamın, işaretin veya benzerliğin ifadesini gösteren bir sistemdir. Beş duyu sistemi tarafından algılanan gerçeklikten kaynaklanmakta ve görünmeyen gerçeğin ortaya çıkmasına ve keşfedilmesine izin vermektedir. Algılanan gerçeklik ve görünmez gerçeklik birlikte teşekkül etmekte ve biri anlaşılmadan diğeri anlaşılammamaktadır. Bu nedenle ikon tedrici bir şekilde soyutun ve mevcut olmayan veya algılanmayan gerçeğin bir temsili haline gelmiştir (Sert, 1996'dan aktaran Yazıcı, 2018: 3). Anon, 2004; para harcamayı teşvik

eden faktörleri ikon olarak tanımlamıştır. Ethington ve Schwartz, 2006'a göre ikonik, semboller imaj haline geldiğinde ortaya çıkan bir kavramdır. Örneğin, sonraki ikonlar ve semboller, görsel imajlar aracılığıyla şehirle iletişim kurmakta ve semiyotik yetenekleri sayesinde şehrin sembolleri haline gelmektedir (Gümüş, 2018: 30). Ayrıca ikon kelimesi, bilgisayarlardaki gibi grafik arayüzlerde bir dosya, kılavuz veya uygulamayı temsil eden semboller veya görüntüler için de kullanılmaktadır. Jencks, 2005, günlük yaşamda kullanılan sembollerin ikon dili ile ilişkili olduğunu düşünmektedir. Bilgisayar ekranındaki klasör simgeleri ve televizyondaki simgeler gibi sembolik yapıların somut ve açık anlamları vardır. Bunlar bu yapılara güçlü uzamsal ve biçimsel niteliklere sahip metaforlar veya semboller vermektedirler (Gümüş, 2018: 30).

Bu; ikonun son yıllarda iki unsur arasındaki benzerlik açısından, sembol, mecaz, alegori ve işaret ile benzer anlamlı olarak kullanılmaya başladığını göstermektedir. Sembol, konulara yüklediği gizli anlamına bağlı olarak duyuşal ve görsel öğelere indirgenmiş bulunmaktadır (Yazıcı,2018:3).

İkonların temel özelliği, tek bir bakışta kolayca hatırlanması ve karakterlerde olduğu gibi kolay kolay çoğaltılamamasıdır. Bu özellik, bireylerin anında bir kavram oluşturmaya ve iletişimi daha hızlı ve enerji tüketmeden kolaylaştırmasına yardımcı olmaktadır. Her ikon bir ideolojiye sahiptir. Anlamlandırma, hayatın diğer sembollerinden bağımsız değildir ve algılamamız, zamana ve mekâna bağlı olduğundan bir göstergenin anlamını; bulunduğu mekân, bulunduğu zaman ve diğer göstergelerle ilişkisi etkilemektedir. İkon, bir çok soyut kavramın ve onların tarihsel süreçte kümülatif oluşumlarının somuta dökülmüş halidir. Bu bağlamda kültürün kuşaklara aktarımında ikonlar önemli bir etkidir (Gürel,2007:9-10).

Modernite çağıyla birlikte ikon teriminin kullanımının değiştiği söylenebilmektedir. Anlaşıldığı üzere ikon, geçmişte dini bir temsil olarak kullanılmakta iken son yıllarda kültürel, siyasi, ekonomik ve mimari bir temsil aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Telyakar, 2018: 62). Örneğin; teknoloji dünyasında, işaret ettiği gerçekle benzerliği vurgulamak için ikon terimi “işaretler” bağlamında kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca bilgisayar bağlamında, tam bir gerçek veya sanal nesne sınıfını gösteren küçültülmüş bir görüntü olarak kullanılmıştır (Patachi, 2016: 355). Aynı şekilde popüler kültür çatısı altında yaygın bir ikon haline gelmeye başlayan ikonlaşmış markalar ya da ikonlaşma olarak kullanılmıştır. Bu ikonlar veya ticari markalar, modern insanın

etrafındaki gerçekliği anlamaya çalışması için bir araç haline gelmeleri nedeniyle, insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan daha fazlasını ifade etmektedirler. Aslında dönemimiz, içerikten çok sembollerin görüldüğü bir dönemdir. Bu nedenle ikonlar dünyasında yaşadığımız söylenebilmektedir. Çünkü ikon haline gelen semboller, tüketicinin değil üretici firmanın başarısını simgelemektedir. Bu başarı, yönetim sektörü tarafından geliştirilen stratejilerin ve kapitalist üretim yöntemiyle bütünleşen yaratıcı pazarlama çabalarının bir sonucudur (Pılıcı, 2008: 151). Kapitalist politikacıların ışığında ve aynı düşünce ve pazarlama hedefi doğrultusunda, günümüzde ikon teriminin mimari mühendislikte, ünlü olmak ve bulunduğu çevrede bir reklam sembolü haline gelmek için bilinçli olarak tasarlanan binaların şaşırtıcı, gizemli, sembolik veya etkileyici mizacını vurgulamak amacıyla kullanıldığı gözlemlenmektedir (Patachi, 2016: 355).

2.2. İkonik Mimarlık

Yapılar din, güç, kültür ve teknolojinin bir temsili haline geldiğinden, ikonik mimarlık olgusu ortaya çıkmıştır. Bu olguyla birlikte mimari alanda; “ikon kavramının anlamı, ikonik yapıların nasıl tanımlanabileceği ve hangi özelliklere sahip olduğu, ikonik mimarlık hareketinin ne zaman başladığı ve bu hareketi karakterize eden ana özelliklerin neler olduğu”na dair bir dizi soru ortaya çıkmıştır.

2.2.1. Mimarlıkta ikonik

"Mimarlıkta ikonik" olgusu birçok araştırmacının ilham kaynağı olarak kabul edilmekte, mimarlık ve kentlerle ilgili birçok araştırma ve çalışmada önemli bir yer içermektedir. Buna rağmen bu kavramı kullanan kişiler henüz bu terim için belirli bir anlam üzerinde anlaşamamışlardır. Örneğin Sklair, mimarlıktaki ikon kavramının; kültürel gücün bir anlam ve çatışma kaynağı olarak ortaya çıktığına inanmaktadır (Sklair, 2010'dan aktaran Telyakar, 2018: 62).

Reichold'un bakış açısından mimarlık alanında ikonografi; şöhret, binalara, mekânlara ve bazı durumlarda mimarların kendilerine uygulandığı özel sembolik / estetik önem açısından tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, simge, mimari ve çevreleyen bağlamsal insan yaşamı arasındaki karşılıklı etkilerin iyi bilinen biçimlerinden biri olarak durmaktadır. Böylece, ikonik binalar kendi benzersiz özelliklerini belirleme ve etraflarındaki bazı özel kişilikleri belirtme yeteneğine sahiptir. Zira yer ve yaşayan insanlarla özel bir ilişki kurma yeteneğine sahiptir (Elhagla, 2020: 804-805). Öte yandan

kimileri de mimarlıktaki ikonun, estetik bir unsur ve kültürel veya zamansal açıdan sembolik anlamlar yüklenen bir unsur olduğunu düşünmektedir. İkonu yaratan unsur, şöhret, estetik kalite ve sembolizmin eşsiz bir karışımıdır (Yargıç, 2009: 29). Bu, mimarlıktaki ikonik sembolizmin yeni bir olgu olmadığı anlamına gelmektedir. Mimarlık tarihi, coğrafi bölgelerinin dışında meşhur hale gelen devasa ikonik yapıların oluşumunda bir mükemmellik tarihidir. Bu yapılar seküler veya dini gücün bir sembolü olarak tasarlanmış, ancak zamanla kentsel sembollere (İşaret ögesi, Anıt) dönüşmüş olabilirler. Bu da ikonun kültürel önemini ve yerel toplumun kimliğine dayandığı gerçeğini göstermektedir (Patachi, 2015: 355). 20. yüzyılın ortalarından bu yana ikonik mimari üretiminde paradigma kayması yaşanmıştır. Öyle ki ikonik, anlam ve güç için önemli bir kaynak haline gelmiş ve bilinçli olarak politik ve sosyo-ekonomik sermayeye ulaşmak için üretilmiştir (Patachi, 2015: 355).

Sklair (2006), gerçeklik ve imajın iç içe geçmesini sağlayan ikonik mimarinin yeni bir sanatsal dal yarattığını belirtmektedir. Ayrıca, ikonik mimarinin imajları; binalara, mekânlara, yaşam tarzlarına uyum sağlamaya ve artan bir tüketim duygusuna katkıda bulunmaya zorlayıcıdır (Gümüş, 2018: 33-34). Mimarlıkta bir ikon yaratmanın en önemli hedeflerinden birinin, ekonomik mimari reklamı olduğu söylenebilmektedir. Bu da yapılara, buldukları alanlara ve yaşam tarzlarına güvenilirlik sağlama yoluyla, bazı durumlarda ise bu ikonu tasarlayan mimarların şöhretinin kullanılması yoluyla gerçekleşmektedir. Bu durum, ikonik mimarinin yalnızca harika bir sanat ya da imaj meselesi olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine ikonik, süreklilik ve simgeleme anlamına da gelmektedir (Sklair, 2006: 26).

Son yıllarda büyük ölçüde göze çarpan mimarlık mühendisliğin rolü genel, özel, kültürel veya ticari açıdan değişim yaşamıştır. Geçmişte zamana dayalı bir müzakere ve ritüel kullanım süreci sayesinde ayrıcalıklı bir karakter başarılmıştı. Bunun bir sonucu olarak ikonik mimarlık mühendisliği, kolektif kimlikteki yerini bulmuştur. Günümüzde piyasa, gerekli ve yaratıcı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bilinçli bir şekilde şehir markalarını, kurumların ticari markalarını veya kişisel ticari markaları başarıyla tanıtabilen bir pazarlama aracı olarak üretilmektedir (Patachi, 2015: 357).

İkonik yapılar, küreselleşmeye doğru giden bir dünyada şehirlerin sürmekte olan çekişmelerindeki beklentilerin yegâne sembolü haline gelmiştir. Son zamanlarda küresel ağlara katılan şehirlere göre ikonik yapılar, güce ve mevcudiyete karşılık gelmektedir.

Günümüzde modern toplumların hayranlık uyandırmak ve küreselleşmeye giden dünyada önemli bir konum elde etmek için ikonik yapılar kullandıkları görülmektedir. Kentlerdeki ikonik yapılar, bireyle iletişim kurmanın ve ziyaretçi çekmenin bir sembolü ve aracı olarak kullanılmaktadır. Bu açıdan çekici ikonik yapılar, şehri ve imajını tanıtmak ve ticari marka değerini artırmak için önemli bir rol oynamaktadır (Telyakar, 2018: 62).

Örneğin Sydney Opera Binası'nın kültürel potansiyelini artırmak ve sahili çarpıcı bir mimari gövdeyle donatmak amacıyla Sydney yerel yönetimi, 1956 yılında düzenlenen mimarlık yarışması kapsamında Danimarkalı mimar Jørn Utzon'u bu göreve atamaya karar vermiştir. On dört yıllık inşaatın ardından 1973 yılında bina, şehrin ikonik bir görüntüsü olacak şekilde tasarlanan ilk modern bina olmuştur. Bunu takip eden yıllarda bina büyük bir başarı kaydetmiş ve 2007 yılında UNESCO Dünya Mirası'nın bir parçası haline gelmiştir (Şekil 2.1) (Patachi, 2015: 355-356). Sidney Opera Binası'na ek olarak, çevresinin yeni bir imajının oluşturulmasına katkıda bulunan ikonik yapıların ayırt edici örneklerinden biri, daha önce şehirler arasında popüler olmayan veya ünlü olan Bilbao'nun kentsel gelişimine ve ekonomik istikrarına önemli katkı sağlayan Bilbao'daki "Guggenheim Müzesi" dir. Hatta bu fenomen yaygın olarak " Bilbao Effect - Bilbao Etkisi" olarak bilinmektedir (Şekil 2.2) (Elhagla, 2020: 804 - 805). Müze ayrıca "Bilbao Effect - Bilbao Etkisi" adı altında medyatik bir yapı haline gelerek, Norman Foster, Zaha Hadid, Renzo Piano, Daniel Libeskind, Peter Eisenman, Reem Koolhaas ve Will Allsopp gibi mimarların yeni ikonik yapılar ve eserler üretmelerini tetiklemiştir (Gümüş, 2018: 33).

Şekil 2.1. Avustralya'nın sembolü Sidney Opera Binası (Alıntı: www.sozcu.com.tr)

Şekil 2.2. Guggenheim Müzesi, Bilbao (Alıntı: <https://www.kilsanblog.com/mimarlik-farkli-iliginc-yapilar/guggenheim-muzesi-bilbao/>)

Özetle, ikonik mimarlık, etkileyici ve sembolik bir mimari ile karakterize olan, ün ve popülerlik kazanan, tanınmış ve yıldız mimarlar tarafından tasarlanan çağdaş bir

mimarlıktır. Betsky'ye göre, her şey ikonik hale gelebilmek ve “muazzam bir öneme” sahip olabilmektedir (Betsky, 1997: 22). İkon "aynı zamanda sanat, kullanım ve gizemle ilgili bir şey"dir. Charles Jencks “The Iconic Building: The Power of Enigma” adlı kitabında; “İkonik binanın tüm ayırt edici özellikleri - çarpıcı bir görüntüye indirgeme, birinci sınıf bir alan ve görsel çağrışımların isyanı” ifadesini kullanmıştır (Jencks, 2005: 185). Witold Rybczynski, “Makeshift Metropolis: Ideas about Cities” adlı kitabında ikonik yapıyı bir “vitrin”, “imza”, “simgesel” ve “yıldız mimarlar tarafından tasarlanmış çarpıcı binalar” olarak tanımlamaktadır (Rybczynski, 2010: 132).

2.2.2. İkonik yapı ve yıldız mimarlar

Binanın/yapının veya mimari boşluğun "ikonik" olduğunu söylemek ne anlama gelmektedir? Bu terim, mimarlık ve şehir planlaması da dâhil olmak üzere pek çok bilim dalında yaygın olarak kullanılmaktadır. Mimarlık alanında Sklair, ikonik yapı kavramının iki farklı kavram içerdiğini düşünmektedir. Bunlardan biri topluluğun kültürel özelliklerini (İkonik camiler, Gotik katedraller veya ofis binaları) göstermektedir. Diğeri ise sembolizmin ve farklılığın ifadesidir ve özellikle küreselleşme çağındaki sembolizmin ve bireyselliğin yanı sıra yapıları, inşaat alanlarını, arazileri ve mimarları, mühendisleri kapsamaktadır (Sklair, 2006: 25; Kayhan, 2015: 29).

İkonik yapı, işaret öğelerinden(Landmark) ve öncü yapıdan (Flagship) farklıdır. Pek çok özelliği paylaşırsalar da yapının amaçlanan işlevini belirleyerek aralarında ayırım yapmak mümkündür. Smith, 1994'e göre, “öncü” (Flagship) terimi kentsel gelişim alanında geleceğe yönelik yatırımlar olarak çalışan ve bir dayanak noktası oluşturan projeler için kullanılmaktadır. Öncü projeler, tek bir yerde yeni bir faaliyet veya gelişme yaratmak için tasarlanmış “katalizör projeler” gibi görülmektedir. Bu nedenle, öncü projeler kent gelişiminde önemli bir rol oynamakta çünkü sembol olarak ikonların yerini almaktadırlar. Sklair, 2006'a göre, işaret ve ikon kavramları karşılaştırılırken aralarında farklı nitelikler ortaya çıkmaktadır. Nitekim işaretler genellikle belirli bir sembolik anlamı olmayan yapılardır. Ancak binaların yaratıcı olabilmesi için kurumsal olarak onaylanmış sembolik ve estetik bir öneme sahip olmaları gerekmektedir. Jencks, 2005'e göre ikonik, doğası gereği algıyı değiştirmektedir. İşaretler, çevredeki dokulara daha çok benzeyen ve görsel ve algısal olarak yakın dillere sahip olan yapılardır. Ayırt edici binalar ise farklı, tuhaf ve rahatsız edicidir, çevrelerinden ayırtedilebilmekte ve yeniliği

çağrıştırılabilmektedir. Ayırtedici yapıların kendi tasarım referansları vardır (Çizelge 2.1) (Jencks, 2005: 145; Gümüş, 2018: 35).

Çizelge 2.1. Tanımlar (Flyvbjerg, 2005'ten aktaran Gümüş, 2018:35)

İkon (Icon)	Şaşırtıcı bir etkiye sahip yenilikçi bir bina. Ünlü binalar genellikle kentsel bağlamdan ayrılmaktadır.
Destinasyon İkonu (Destination Icon)	Belirli bir konumla ilişkili binalar.
Öncü Yapı (Flagship)	Yüksek katlı binalar, belirli bir organizasyonun amacını gösteren veya gelişmeler hakkında uyarı veren binalar.
Kültürel-Öncü Yapılar (Cultural Flagship)	Kültüre ve kültürel stratejilere tahsis edilmiş binalar.
İmza Yapı (Signature Building)	Metaforik olarak belirli bir mimarın veya mimari ofisin ürünü olarak görülen binalar.
Anıt (Monument)	Geniş bir etkiye sahip olan ve kolektif kimliğin oluşumuna katkıda bulunan büyük binalar.
İşaret Ögesi (Landmark)	Bir noktada stratejik öneme sahip olan, konumla ilişkilendirilen ve yönlendirici etkisi olan binalar.

Bir yapının ikon haline gelmesi için, yeni ve yoğun bir görüntünün yanı sıra sembolik ifadenin yüksek koordinasyonuna sahip olmalı ve mevcut dokulardan ayırt edilebilmelidir. Öte yandan yapının güçlü olabilmesi için, önemli dini sembolleri ve anlamlarını birleştirebilmeli ve toplumun öznesi olan insanlar tarafından hatırlanabilmelidir. Tüm bu farklı anlamların yardımıyla mimari ikonik ortaya çıkmaktadır. Bu tanıma bir örnek, I. Dünya Savaşı'ndan sonra inşa edilen ve modern mimarlık mühendisliğin sembollerinden biri olan Ronchamp'taki Le Corbusier Kilisesi'dir (Şekil 2.10) (Yargıç, 2009: 29).

Sklair (2006), 1996 yılında San Francisco Çağdaş Sanat Müzesi tarafından yayınlanan (Icons as Magnets of Meaning) kitabının bir değerlendirmesini içeren (Iconic Architecture and Capitalist Globalization) makalesinde sembollerin özelliklerini listelemiştir. Bu makalede ayırt edici yapıların özellikleri şu şekilde listelenmiştir (Gümüş, 2018: 36-37):

- a) İkonların güçlü ve şaşırtıcı bir etkisi vardır.
- b) Çevrede büyük bir yankı uyandırmaktadır.

- c) Sembolde gerçek hiçbir şey yoktur, önemli olan nasıl görüldüğü ve etrafa ne hissettirdiğidir.
- d) Toplum ve kültürün temsil edilmesi yoluyla şekillenmektedir.
- e) İnsan faktörü veya duyuşsal tasarım tarafından şekillenmektedir.
- f) Akışkandır ve parçaların birleşmesiyle oluşmamaktadır.
- g) Onu diğer yapılardan ayıran özelliğı, gizemli karakterini, semboller ve işaretlerle değıştirmenin yanı sıra hipnotik bir karaktere sahip olmasıdır.

Marcus'a göre ikonik yapı, mevcut yapıların bir "türü"dür ve heyecan verici gücünü radikal biçiminden almaktadır. Çoğı zaman güçlü bir ifadeye sahiptir, özlülük ve tarafsızlık ile karakterizedir ve kompakt bir birimi göstermektedir. Genellikle tek renkli olmakta, biçimiyle bazen ağır bazen hafif bazen de geçici bir izlenim vermektedir. Çok sayıda yıldız mimar halihazırda Avrupa şehirlerindeki ikonik binaların biçimlerini şekillendirmekle uğraşmaktadır. Özellikle 1989 sonrası mimarının Fransa'da Jean Nouvel ve Hollanda'da Rem Koolhaas gibi üreticilerinin ortaya çıkmasından dolayı dikkate değer bir katılım içerdiğini göstermektedir. Ayrıca onlardan önce doğan ve halen Avrupa'nın görünümünü seçkin ürünleriyle desteklemeye devam eden Sverre Fehn, Norman Foster, Herman Hertzberger, Hans Hullen, Rafael Mono, Renzo Piano, Zaha Hadid, Frank Gehry ve Alvar Siza gibi mimarların çalışmaları da bulunmaktadır.

Bu yıldız mimarların rolü, kalkınma yatırımlarının yaratılmasında ve bunları barındıran şehirlerin ekonomik ve inşaat gücüne sahip şehirler olarak vurgulanmasında önemli rol oynayan ve ülkelerin ekonomik haritasında önemli bir rol oynayan cazibe merkezleri, büyük altyapı projeleri ve birçok mimari ve mühendislik ürünü yaratmada ortaya çıkmıştır. Sklair, yıldız mimarları "ikonik yıldız mimarlar" olarak sınıflandırmakta ve onların küreselleşen kentsel gelişim ittifaklarında pazarlama stratejilerinin temel ihtiyaçlarından biri olduğunu savunmaktadır (Akbalık, 2017: 34).

"İkonik" yapı, kamusal hizmetler özelliğine sahip binalarla sınırlı değildir. İkonik yapıların zaman zaman idari binalarda, konut komplekslerinde, eğitim binalarında vb. bulunduğu görülmektedir (Marcus, 1998: 68). Çok katlı ve yüksek modern ikonlara örnek olarak; Amerika'daki "Dünya Ticaret Merkezi" kulesi, Malezya'daki "Petronas İkiz Kuleleri" verilmektedir. Yatay modern ikonlara ise; Avustralya'daki "Sydney Opera Binası" örnek olarak verilmektedir (Şekil 2.3) (Şekil 2.4) (Şekil 2.1) (Marcus, 1998: 68).

Şekil 2.3. New York'taki Dünya Ticaret Merkezi, Amerika Birleşik Devletleri (<https://www.babonej.com>)

Şekil 2.4. Petronas ikiz kuleleri Kuala Lumpur, Malezya (<https://www.sayidaty.net>)

Mimarideki ikonik tasarım şu ifadeyle tanımlanmaktadır: “bir kültür, bir nesnenin neye benzemesi gerektiğine dair sabit bir imaja sahiptir ve... o kültürün sonraki nesilleri aynı nesneyi aynı şekilde inşa etmeye devam eder” (Sklair, 2006: 27).

Modern yapıların, farklı ve benzersiz olmadıkları ve entelektüel bir sembolizm veya mekânsal ve zamansal anlamlar taşımadığı sürece ikonik binalar olmayacağı söylenebilmektedir. Bu farklılık, binaların bulunduğu ortamdaki benzersiz tasarımdan kaynaklanmakta ya da daha önce kullanılmayan modern teknolojilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki özelliklerden biri veya birkaçı yerine getirilmedikçe herhangi bir yapının bir ikon karakteristiğini kazanmayacağı söylenebilmektedir:

1. Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ile sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz tarihi veya modern yapı.
2. Kentlerin kentsel imajını ve markasını oluşturan ve turizmin tanıtımına katkıda bulunan yapı.
3. Küreselleşme çağında kentler arasındaki küresel yarışta kentin gücünü ve varlığını gösteren yapı.
4. Seçkin, tanınmış ve yıldız mimarlar tarafından tasarlanan büyük ölçekli proje.
5. Kurulduklarında kentsel kimlik ve kentsel kalite ölçülerini dikkate alan bir yapı olmanın yanısıra; benzeri görülmemiş, yenilikçi, şaşırtıcı tasarımlara sahip olan yapı.
6. Tasarım veya yükseklik açısından sıra dışı olan yapı.
7. Modern bina teknolojisinin kullanılması ile farklılaşan, akıllı, sürdürülebilir ve modern yapı.

2.2.3. İkonik Mimarlığın Tarihi

İkonik mimarinin ilk ortaya çıkmasının veya kurulmasının, çeliğin ortaya çıkmasından önceki antik çağlarda olduğu söylenebilmektedir. Antik çağlardaki mimari eserlerden bir kısmı bugün hala ayakta durmakta ve kültür turizmi için önemli bir miras olma özelliği taşımaktadır . Yine o dönemlerdeki mimarlık mirasları, görsel atalet ve büyük boyut gibi ortak özelliklere sahip olmalarının yanı sıra; mimari, dini veya siyasi amaçlarla büyük ve ihtişamlı bir şekilde inşa edildikleri ve buldukları zamanın ötesinde üretim teknikleri kullanılarak inşa edildikleri için “simge” olarak kabul edilmektedirler. Bu ikonların en eski ve en ünlüleri arasında, MÖ 2560 yılında Kahire’de dev bir mezar olarak inşa edilen Keops Piramidi olan Mısır piramitleri yer almaktadır. Bu piramitlere ek olarak; Ürdün’deki Petra Antik Kenti, Çin Seddi, Brezilya’daki Kurtarıcı İsa Heykeli, Peru’daki Machu Picchu Antik Kenti, Meksika’daki Chichen Itza Piramidi, Roma’daki Kolezyum ve Hindistan’daki Tac Mahal anıtı içeren Dünyanın Yedi Harikası, eski ikonlara veya işaret öğeleri olarak adlandırılan yapılara iyi birer örnek olarak düşünülebilmektedir (New7Wonders,2018’den aktaran Çeltekligil, 2019:7-8). Ayrıca, bu yapıların günümüzün ikonik yapılarının öncüleri olduğu söylenebilmektedir.

Şekil 2.5. Mısır’daki Keops pirami
(<https://www.habervakti.com/>)

Şekil 2.6. Ürdün’deki Petra Antik Kenti
(<https://www.ntv.com.>)

Şekil 2.7. Çin Seddi (<https://www.hurriyet.com>)

Şekil 2.8. Roma’daki Kolezyum,
(<https://gezipgordum.com/>)

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uluslararası kentler, mühendisler ve mimarların yeni malzemeler ve yeni teknolojiler kullanması için ideal alanlara dönüşmüştür. Eyfel Kulesi (1889) ve Kristal Saray (1851), cesur ve yenilikçi tasarımlarını

bu olaylara ve gelişmelere borçludur. Bu dönemde üretilen kentsel eserlerde kullanılan mimari dilde ufak bir değişiklik olsa da geleneksel toplum tarafından reddedilmiş ve köklü değişimler olarak görülmüşlerdir. Yapılar, devlet veya kilise tarafından finanse edilen tarihi eserlerin örneğini takip etse de, bu yeni biçimler kentsel alandaki gücün göstergesi olmuşlar (Yargıç, 2009: 32). Ancak 1970'lerden sonra, ikonik yapılar fiili olarak karakteristik bir değer kazanmaya başlamış ve şehir temsilcileri, şehirleri için bir slogan görevi görebilecek kamu ve özel binalar tasarlamak için sık sık yıldız mimarlara yönelmeye başlamıştır. Bunun üzerine bölgelerine hâkim olan bazı ikonik yapılar ortaya çıkmıştır. Örneğin; Londra'daki Lloyd's yapısı (1979-1984, Richard Rogers), New York'taki Lipstick yapısı (1986, Johnson and Burgee), aynı şekilde Londra'da bulunan Swiss Re Tower (2004, Fosters and Partners), Barselona'daki City Water şirketinin yeni merkez ofisi Torre Agbar (2002-2004, Jean Nouvel) (Yargıç, 2009: 35-37).

Yapının özellikle 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında din, güç, kültür ve teknolojiyi temsil etmesiyle birlikte postmodern mimarinin ortaya çıkmaya başladığı ve modern ikonik mimari olgusunun bu süreç sonunda doğduğu söylenebilmektedir. O dönemlerde mimari kapitalizm, küreselleşmeyi ve tüketicilik eğilimini temsil etmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan ikonik yapılar, tamamen rasyonel biçimler olup ekonomik sistemi ve sanayileşmeyi temsil etmiş ve modernite tekniklerinin kullanımıyla karakterize olmuştur (Betsky, 1997: 37; Reshetnikova.2017: 8).

John Nash tarafından 1815'te tasarlanan İngiltere'deki Royal Pavilion, ilk ikonik binadır. 1950'lerde Le Corbusier tarafından tasarlanan ve mimaride bir dönüm noktası olan Ronchamp'taki (Fransa) Notre Dame de Haut Şapeli iken, postmodernizmin ilk ikonik yapısıdır. Witold Rybczynski, Notre-Dame-du-Haut sonrası modernitenin selefi ile aynı olmadığını savunmaktadır (Rybczynski, 2002).

Şekil 2.9. Kraliyet Pavyonu, John Nash, Brighton, İngiltere, İngiltere, 1815 (<https://tr.theplanetworld.com>)

Şekil 2.10. Le Corbusier / Notre Dame du Haut Şapeli, Ronchamp, Fransa, 1951, Ronchamp, Fransa (<https://leoteatero.com/corbusier/>)

Jencks, "geleneksel anıtlarla eşleşen ve bunlarla rekabet eden ikonik binalar ve mimarlık" yeni bir mimarlık trendinin ortaya çıkmasının dünyaca ünlü beş bina aracılığıyla ortaya çıktığına inanmaktadır (Jencks, 2005: 7):

- Guggenheim Müzesi, Bilbao, İspanya, 1997 / Frank O. Gehry (Şekil 2.2).
- Sony Binası New York, New-York, ABD (Amerika Birleşik Devletleri), 1984 / Philip Johnson (Şekil 2.11) .
- Sidney Opera Binası, Sidney, Avustralya, 1959 / Jørn Utzon (Şekil 2.1) .
- Trans World Airlines için New York'taki John F. Kennedy Uluslararası Havalimanı'ndaki (JFK) TWA Uçuş Merkezi, New-York, ABD 1962 / Eero Saarinen (Şekil 2.12) .
- Notre Dame du Haut Şapeli, Ronchamp, Fransa, 1951, Ronchamp, Fransa / Le Corbusier (Şekil 2.10).

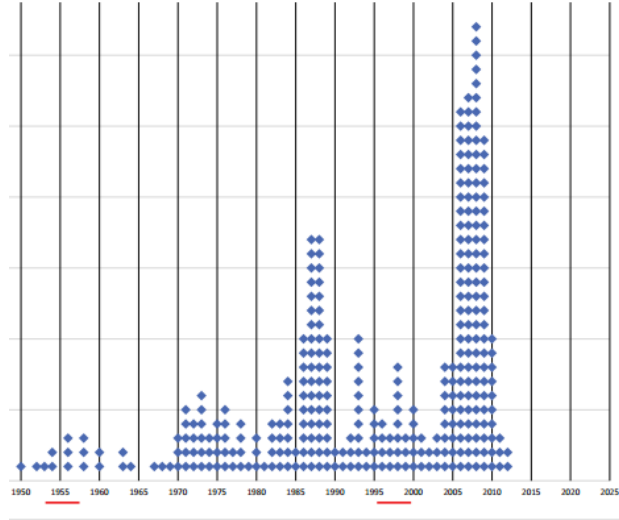
Bu yapılar, daha önce inşa edilmiş hiçbir yapıya benzemeyen binaları oluşturmaları ve çağlarında devrim yaratmaları nedeniyle yeni bir mimarlık rotası için birer işaret olmuşlardır. Jencks, Frank Gehry'nin Bilbao'da 1997'de açılan Guggenheim Müzesi'nin, ikonik mimarının çağdaş hareketini başlattığı sonucuna varmaktadır: “Görölmeye değer çığır açan mimari: Yeni küresel simge, kendisini yeni olarak ilan eden atlamış bir müze olabilmektedir. Çağın katedrali”. Bilbao'daki Guggenheim Müzesi, istenen etki için bir strateji olarak yeniden üretilmiş bir simge haline gelmiştir. Ünlü Mimar tarafından yaratılan, çarpıcı bir mimari inşa etme konusunda tanınan ve başarılı olan deneyim, Bilbao Etkisi denilen etkiyi gerçekleştirmek için birçok şehirde uygulanan bir eğilimi zorlamaktadır (Jencks, 2005:8).

Şekil 2.11. Sony Binası New York, ABD, 1984 / Philip Johnson .(<http://mimdap.org/2011/07/philip-johnson/>)

Şekil 2.12. TWA Uçuş Merkezi, New-York, ABD 1962 / Eero Saarinen (<https://www.arkitektuel.com/twa-terminali/>)

Şekil 2.13. 1950 - 2012 arasında ikonik mimarlığın nicel grafiği (Reshetnikova,2017:8)

2.3. Kent Kimliği

2.3.1. Kent kavramı

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Herhangi bir coğrafi alanda yeni ihtiyaçların ortaya çıkması ve insanların bu ihtiyaçları giderme hususundaki yetersizliği birtakım sosyal ilişkiler kurma ihtiyacı yaratmaktadır. İnsanların sosyallik özelliği, onların karşılaştıkları zorlukları ve sorunları çözüp ortadan kaldırmak için birlikte yaşamaya duydukları ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu ortak yaşam, "kent" veya "köy" adı verilen yerlerde yaşayan insan topluluklarının oluşumuyla sonuçlanan yerleşim olgusunun var oluşunun temelidir. Bu coğrafi alanlar ise hacim ve özellik bakımından birbirlerinden farklılık göstermektedir (Şahin, 2018: 7; Kaya, 2002: 4).

Kent ve köy, kavram olarak birbirine yakın olmasına rağmen, kenti köyden ayıran bazı özellikler vardır. Kentte; tarım dışı ekonomik faaliyetler yürütülmekte, belirli bir nüfus hacmini içermekte ve idari bir örgütsel birim bulunmaktadır (Göncü, 2007:4).

Kentler kimlikleri ve maneviyatları olan yerlerdir (Oğurlu, 2014: 286). Dolayısıyla kavram olarak kent, geçmişten günümüze yasal, idari, sosyal, ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere birçok farklı kategoride farklı şekillerde tanımlanmıştır (Hasol, 2002: 257; Güngördü, 2016: 5).

Türk Dil Kurumu(TDK)'na göre kent, sürekli olarak sosyal kalkınma için çalışan bir yerleşim birimidir. Bu kapsamda toplumun yerleşim, barınma, geziler, iş ve dinlenme gibi ihtiyaçları karşılanır. Kentte insanların az bir kısmı tarım ile meşgul olmaktadır.

Ayrıca kent, köylere nazaran nüfus bakımından daha yoğundur ve bir dizi mahalle biriminden meydana gelmektedir (TDK, 2018).

Kent kavramının genel olarak birçok farklı tanımı olmasına rağmen kentler, sosyal etkileşim, ekonomik ve teknolojik yenilik, bilgi üretimi, çeşitlilik ve kültürel dönüşüm merkezleridir. Sanayi Devrimi'nden bu yana insanlar kentleri nüfusun ihtiyaçlarına ve hareketlerine göre şekillendirmiştir. Günümüzde ise kentler insanların en büyük ve en kalıcı yerleşim yerleridir. Ayrıca kentler toplumların temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere alt yapı sistemleri, tesisler, arazi kullanımı, konut ve ulaşım için karmaşık sistemlere sahiptirler (Kormaz, 2015: 14; Keleş, 1993). Basit bir şekilde kent, işbölümü, kent sınırları içerisinde yaşayan bireylerin sektörel dağılımı, nüfus yoğunluğu ve sosyo-kültürel ilişkiler gibi pek çok açıdan onu kırsal bölgelerden ayrı kılan idari bir yapıya sahip yerleşim yeridir (Başaran, 2008: 17). Kentler yalnızca fiziksel alanlar değil, aynı zamanda insanların birbirleriyle ve çevreleriyle olan etkileşimini ortaya çıkaran, düşünme biçimi oluşturan ve bireylerin toplum - mekân - davranış ilişkisi çerçevesinde kendi yaşam koşullarını belirlemelerine izin veren sosyo-kültürel ve davranışsal bölgelerdir. Bireyler arasında sosyal bağlantı kaynağı haline gelen kentler aynı zamanda kent kimliğinin ve kentsel kültürün şekillendirilmesinde ve sürdürülmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Güler, 2016: 91). Başka bir deyişle kent, tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel tabakaların tarihsel süreklilik içinde birikmesinden kaynaklanan fiziksel, mekânsal ve sosyal bir çevre olarak değerlendirilmektedir (Biol, 2007; Yıldız, 2014: 78).

2.3.2. Kimlik ve kültür kavramı

Kent kimliğini tanımadan önce, kimliğin ne olduğuna ve onun kültürle olan ilişkisine bakmak faydalı olacaktır. Çünkü kimlik, son yıllarda bilimsel araştırmalarda sıkça sorgulanan ve kültürle yakından ilişkili bir kavramdır.

Kimlik ve kültür birbirine yakın iki kavramdır ve bu yakınlık da net bir etkileşimi ortaya koymaktadır. Edward Said'e göre, "Kültür genel olarak hasmane bir şekilde bir ulus veya devletle zikredilmeye başlar. Bu durum hemen hemen her zaman "biz" in "onlar" dan ayrılması şeklinde birtakım düşmanlık ve ayrımcılıklar içerir. Bu anlamda kültürün oluşumu kimliğin kaynağıdır" (Said, 1995: 14).

Castells, kimlik ve kültür arasındaki ilişkinin üzerinde durmuştur. Castells'e göre kimlik, anlamın ve insanların deneyimlerinin kaynağıdır. Bu tanıma göre kimlik, kültürel

kaliteye dayalı anlam inşa etme halidir ve bu özelliği ile diğer anlam kaynaklarından üstündür (Castells, 1997: 6-7).

Kültür, yaşam tarzını rasyonel hale getiren sistemdir. İnsanların öğrenimlerini ve öğrendikleri şeyleri sembolik yollarla organize etme ve öğrenilen ya da kazanılan bilgileri malumat olarak toplumun geri kalan kısmına aktarma gücü ve aslında tüm kültürel olguların kaynağıdır (Tatlıdil & Merkezi, 2009, 325).

Kültür, bir ulusun tüm maddi ve manevi değerlerini kapsamaktadır. "Maddi değerler" ile kastedilen şey; halkın yemek, içmek, yaşamak ve geçim kaynağı sağlamak gibi faaliyetlerini içermektedir. "Manevi değerler" ise duygular, düşünceler, ahlak, gelenekler ve adetler de dâhil olmak üzere bir ulusun özellikleridir. TDK, "kültür" kavramını "tarihsel ve sosyal gelişim süreci içerisinde inşa edilen tüm maddi ve manevi değerler ve bunları oluşturup gelecek nesillere aktarmak için kullanılan, insanın doğal ve sosyal çevresi üzerindeki egemenliğinin bir kriterini gösteren tüm araçlardır" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2017a; Keleş 2005,14).

Kimliğe gelince, genel terimlerle, varlıkları veya nesnelere ayırt etmeye yardımcı olan ayırt edici özellikler olarak kısaltılabilir (Ulu & Karakoç, 2004: 59). Yani, onu farklı kılan ve diğerlerinden ayıran özellikleri vurgulayarak bir şeyi diğer şeylerden ayırmaya çalışmaktadır (Özer, 2007: 310; Yazar, 2015: 16). Kimlik, üç temel üzerinde değerlendirilen bir kavramdır: esneklik, bütünlük ve gerçeklik (Kaypak, 2010'dan aktaran Oğurlu, 2014: 279). Dolayısıyla kimlik, herhangi bir nesnenin diğer şeylerden ayırt edildiğini ve ayrı bir nesne olarak kabul edildiğini ima etmektedir (Turgut ve ark, 2012'den aktaran Oğurlu, 2014: 279).

Kimlik kavramının geniş bir bağlamı vardır. Bu terim sosyal bilimlerde daha yaygındır ve bir kişinin veya nesnenin "bireyselliğini" kişisel kimlik, siyasi kimlik, etnik kimlik, sosyal kimlik ve yer kimliği gibi tamamen farklı perspektiflerden ve amaçlardan tanımlamak için kullanılmıştır. "Kimlik" kelimesi Latince "Identitas" kelimesinden gelir ve Oxford İngilizce sözlüğünde "bir kişinin ya da nesnenin kim ya da ne olduğunu açığa çıkaran gerçeklik" olarak tanımlanır. Gleason'a göre kelimenin kullanımı 16. yüzyıldan 1950'lerin ortalarına kadar uzanmaktadır. Öyle ki "kimlik" kelimesi filozoflar tarafından "kendini tanımlama" olarak kullanılmıştır (Kaymaz, 2013,741).

Çağdaş psikoloji, kimliğin kendi başına bir tasavvur olmadığını, aksine akranlarıyla karşılaştırılarak tanımlanabilecek algısal bir varlık olduğunu ifade

etmektedir. Başka bir deyişle kimlik, gerçekte var olan bir nesne değildir. Bu nedenle, kimliği oluşturan unsurların ve kimliğin özelliklerinin, soyut ya da gerçek olsalar dahi, zorunlu olarak somut özelliklere karşılık geldiği ifade edilmektedir (Balamir 1993; Kancıoğlu, 2005'ten aktaran Oğurlu, 2014: 279).

Kimlik kavramının çoğu yaşam bilimleriyle bağlantılı olması sebebiyle araştırmacılar ve filozoflar kimlik kavramı hakkında çeşitli tanımlamalar yapmışlardır. Şöyle ki Lynch'e göre (1960) bir bölge ile ilişkilendirildiğinde kimlik, o bölgenin diğer yerlerden ayrı bir yer olarak tanımlanmasını veya hatırlanmasını sağlamaktadır. Öte yandan Webster (1983) kimliği, bir kişi ya da nesne için zaruri olan kişilik veya özellik olarak tanımlamıştır. Castells, (2009) ise kimliği, "anlamın ve insanların deneyimlerinin kaynağı olarak kabul edilen kültür" olarak tanımlamaktadır. Ocakçı ve Türk, (2012) ise "kentsel planlama" sözlüğünde kimliği, eşsiz bir varlığın ayırt edici özelliklerinin bir ifadesi olarak tanımlar. Ayrıca Kaymaz, kimliğin mutlak olarak sabit bir yapıda olmadığını, aksine sürekli gelişmekte olan dinamik bir olgu olduğunu düşünmektedir (Kaymaz, 2013: 741-742; Karaşah, 2018, 5540).

Genel olarak kimlik kavramı, canlı varlıklar ya da nesnelere arasında belirgin bir fark yaratan özellikler olarak tanımlanır. Diğer taraftan benzerlikler arasında bir karşılaştırmaya sebep olan ve benzer özelliklere sahip olan ayırt edici özellikleri ortaya çıkarır (Sezik, 2016: 45-46).

Yukarıda bahsedilen kimlik kavramının özellikleri tam ve kesin olmasa da, kavramın tanımı ve özellikleri bir sonraki bölümün konusu olan "kent kimliği açısından kentsel planlama ve tasarlama" konusu için faydalı olabilir.

2.3.3. Kent kimliği kavramı

Bu kapsamda kimliğin doğadaki herhangi bir canlıyı ya da varlığı diğer canlılardan ve nesnelere ayırdığı anlaşılmaktadır. Kimlik, duyular tarafından algılanan ve bireysellik/özgünlük anlamında kullanılan eşsiz bir durumdur. Bu ayırt edici özellikler kentsel çevre için de geçerlidir. Böylece her kentin bağlı olduğu benzersiz bir kimliği vardır (Ovalı, 2015: 16).

Kent kimliği, görsel boyutları ile öne çıkan mimari, doğal, coğrafi, kültürel ürünlerin ve sosyal yaşam standartlarının da dâhil olduğu çok geniş bir tanımlama kapsamaktadır. Kent kimliği, insanların kentte yarattıkları kimliktir. Çünkü bir kentin,

benlik kimliği kavramı ancak bu kentle alakası olan insanlar tarafından üretilen ve taşınan rasyonel bir yapı olarak düşünülebilmektedir. Bu değerlendirme sayesinde kent kimliğini, bir kenti diğer kentlerden ayıran ayırt edici özellik veya özellikler olarak tanımlamak da mümkündür (Sezik, 2016: 45-46). Ayrıca kent kimliği çoğunlukla kullanıcıların bir yer/kent hakkındaki sezgileri ve "çevresel, tarihsel, sosyokültürel, fonksiyonel ve bölgesel değerler" de dâhil olmak üzere o yerin/kentin benzersiz görünümünü tasavvur etmeleri ile doğrudan ilişkili olarak tanımlanmaktadır (Arbak (Erdem), 2005'ten aktaran Svetoslavova, 2019: 1-2). Bir kentin kimliği, o kente ait olan her şeydir ve onu diğerlerinden farklı kılmasının yanında o kente bir değer katmaktadır. Ayrıca kentin kimliği o kente özgü unsurlardan meydana gelmektedir (Biol, 2007'den aktaran Karaşah, 2018: 5540).

Kent kimliği, bir kentin veya çevrenin doğal ve yapay unsurları ve sosyal ve kültürel özellikleri ile tanımlanmaktadır (Oğurlu, 2014:280). Yani kent kimliği, kentin diğer kentlerden farklı olduğu noktalara göre belirlenmektedir. Böylece, coğrafi yapısı, mimarisi, kültürel düzeyi, yaşam tarzı ve gelenekleri gibi birçok özelliğin bir karışımı olarak ortaya çıkan kent kimliğini, kentin eşsiz yönünü tanımlayabilir (Diker & Erkan 2017:181). Lynch (1973), kent kimliğini "benzersizlik" olarak tanımlamıştır (Lynch, 1973). Örneğin, kent coğrafi olarak bir dağın ya da deniz kenarında oluşturulmuş olabilir; komşu kentlere yakın veya uzak olabilir; dini veya tarihi unsurları olan bir kent olabilir, o kentin ticareti ve ekonomisi çevredeki kentlerden daha gelişmiş olabilir (Biol, 2007'den aktaran Oğurlu, 2014: 280).

Her kentin belirli bir amaca hizmet eden bir şekil ve kişiliğe sahip olduğu gerçeği, o kentin bu kimliğe dayanan belirli estetik değerleri içermesini gerektirmektedir. Bu da kentin belirli bir kentsel imaja ve duygusal bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir (Erdoğan, 2006'dan aktaran Oğurlu 2014,281). Kentler, insanlara geçim kaynağı sağlayan fiziksel alanlardan ibaret olmanın ötesine geçen sosyal, politik, ekonomik ve kültürel etkileşim bölgeleridir (Güler, 2016: 91-92).

Bir anlamda, bir kentin kimliği o kentin ruhu anlamına gelmektedir. Bu ruh ise kenti ve o kentteki yaşamı anlamlı hale getirmektedir. Bununla birlikte "kentsel bilinç", kentte yaşayan insanların yaşadıkları bu kentle tanımlanabilir bir kimliğe sahip olmaları gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Bir kentte yaşayan insanlara göre, yaşadıkları ortam yalnızca geçim kaynaklarını sağladıkları alanlardan ibaretse yani geçim vesilesinden

başka bir anlamı ifade etmiyorsa, bu kentin bir kimliği olduğunu söylemek mümkün olmadığı gibi bu kentin “kimliksiz” olduğu söylenmektedir (Kaypak, 2010’dan aktaran Oğurlu, 2014: 283).

Kent kimliği, "kent kişiliği", "yer kimliği", "mekânsal bağlantı", "kentsel imaj", "mekân bilinci" ve "mekân ruhu" gibi birçok farklı kavram kullanılarak ifade edilebilmektedir. Bu kavramların benzer anlamları ve kesiştikleri birçok ortak nokta vardır. Tüm bu kavramlar "farklılık" ve “bireysellik” terimi ile ilgilidir. Bu da, mekânların birbirinden ayırt edilebileceğini göstermektedir. Buradaki "mekân" kelimesi esas olarak bölge, topluluk veya şehir gibi büyük ölçekli bir çevreyi ifade etmektedir. Kısacası kent kimliği, bir mekânı diğer bölgelerden ayrı ve farklı kılan yerel karakteri ifade etmektedir (Buossaa, 201: 3-4).

Aktarıldığı üzere, bu kavramların benzer anlamları ve aralarında kesişen birçok ortak nokta vardır. Örneğin kent kişiliği, “insan ürünü olan mekânsal kişilik ile kentin sosyo-ekonomik ve doğal kişiliğinin entegrasyonu” olarak tanımlanabilmektedir (Şahin, 2018: 11). Ancak yer kimliği, o yeri diğer yerlerden ayırt etmeyi sağlayan bir dizi özellik olarak tanımlanabilmektedir. Heidari ve Mirzaii (2013) araştırmalarında bir yer kimliğinin şekil, anlam ve işlev olmak üzere üç farklı unsurdan oluştuğundan bahsetmişlerdir (Şahin, 2018: 11). Anlam, çevrenin bireyin duyguları veya sezgisi ile gönderdiği sözsüz mesajlar algılanarak gerçekleştirilmekte ya da şekillendirilmektedir. Buna göre çevrenin kimliği, toplumun algıladığı çevresel değerlerden oluşur. Dolayısıyla çevrenin imajı ve anlamı, bireyin o çevreyi değerlendirişine bağlıdır (Kancioğlu, 2005’ten aktaran Oğurlu, 2014: 280).

Mekânsal bağlantı, mekân bilinci ve mekân ruhu gibi diğer kavramlara gelince (Relph, 1976)’e göre mekânın kimliği, o mekânı gerçek manada hissetme duygusunun varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Bir mekânı hissetmek, kişinin o mekânı kavramasıyla ilgilidir. Buradan hareketle mekânın kimliği; deneyim ve kişisel boyutu içermektedir. Bu nedenle kurulu bir çevrenin fiziksel bileşenlerinin oluşumu ve özellikleri, insanların gördüğü ve yorumladığı mekânı hissetme duygusunu etkilemektedir. Rogan ve diğerleri, mekânı hissetmek için üç değişken tanımlamıştır; Görsel çevrenin netliği, algılanması, tercihi ve faaliyetlerin insani amaçlarla uyumu. Netlik, genellikle kentsel bir alanın kimliği ile ilişkili bir kavramdır. Peki, bir mekânın netliğini ne belirlemektedir? Lynch'in görüşüne göre uyum ve netlik, netlik derecesini belirleyen faktörlerdir ve kenti

şekillendirirken dikkate alınmalıdır. Öte yandan bu özellikler, okunaklı şehirler oluşturmak için kendi başlarına yeterli olmayabilir. Carr ve diğerlerine (1992) göre bir anlama sahip alan, üzerinde deney yapılmasına izin verecek kadar rahat olmalıdır. Bu sayede insanlarla pozitif bağlantılar kurularak olumlu anlamlar oluşturulabilir. Relph'e göre mekânlarla ilişkili anlamları görmezden gelmek, yanlış mekânlar yaratmakta ve otantik bölgelere zarar vermektedir (Kaymaz 2013, 748).

Kentsel imaj ve kimlik kavramları arasındaki ilişkiye gelince ise, kent kimliğini tartışırken kentsel imajdan da bahsetmek alışlagelmiştir ve daha önce de ifade edildiği gibi bu iki kavram genellikle birbirinin yerine kullanılabilir. Ancak iki terimin anlamını tam olarak anlayabilmek adına öncelikle "kimlik" ve "imaj" kelimelerinin neyi temsil ettiğini anlamak gerekmektedir.

Kimlik, kişinin kim olduğudur ya da bir kişiyi veya bir grubu diğerlerinden farklı kılan özellikleridir (Cambridge Sözlüğü, 2019).

Image, kimliğin birçok anlamı vardır. Bu anlamların en önemlileri şunlardır:

- Bir kişinin veya bir nesnenin niteliğine dair zihnindeki bir görüntü ya da fikir.
- Başkalarının bir nesneyi ya da bir kişiyi düşünme şekli.
- Okuduğu ya da dinlediği sözcüklerden okuyucunun veya dinleyicinin zihninde oluşan bir resim veya fikir (Cambridge Sözlüğü, 2019).

Yukarıdakilerden, kimliğin daha içsel bir yönelimde olduğunun yanı sıra imajın ise dışta toplandığı sonucuna varılabilmektedir. Kimlik kentler üzerine uygulandığında, bu terimlerin temel anlamlarında değişme olmaz. Kent kimliği, bizzat kentle, kentin sakinleriyle ve onların nezdinde kentin ne ifade ettiğiyle yakından ilişkilidir. Diğer yandan kentsel imaj, mekânın dış perspektiften tasavvur edilmesiyle daha ilgilidir (Svetoslavova, 2019: 2). Bu ise kimlik ve imajın aynı olmadığı anlamına gelir. İmaj, kaynağın dışarıdan tasvir edilmesiyken kimlik, kaynağın öz tanımıdır (Güvenç, 1993'ten aktaran Diker, 2017:182). Aydınli'ya (1993) göre imaj, yenilenen ve çoğaltılan herhangi bir nesnenin görüntüsü ve kopyası olarak tanımlanmaktadır. Boulding'e (1961) göre ise imaj, duyuların, deneyimlerin, anıların ve davranışların bir ürünü olan zihinsel bir görüntüyü ifade etmektedir (Diker, 2017: 182).

Kentsel imaj, bireyin, zihninde dış dünyayı genelleştirdiği bir görüntüdür. Edinilen bilgileri yorumlamak ve hareketi yönlendirmek için kullanılan bir kent imgesi,

anlık duyguların ve geçmiş deneyimlerin bir ürünüdür (Lynch, 1973ten aktaran Diker,2017: 182). Öte yandan kentin kimliği, kentte yaşayan insanların belirlediği değerler ve hedeflerin yanı sıra kentte dayatılan ideallerden meydana gelmektedir. Bir kent kimliğinden bahsedildiğinde, o kentsel imajı akılda yeniden canlandırılırken kentteki faaliyetler, kentin sosyal yapısı ve kentin insanlar nezdindeki anlamı dikkate alınır. Başka bir deyişle, kentsel imaj kent kimliğinin bir parçasıdır (Diker, 2017: 182).

Lynch'e (1996: 157) göre bir kentsel imaj; kimlik, yapı ve anlam olmak üzere üç bileşene ayrılabilir. Kimlik ilkesine göre imajın, diğer şeylerin görüntülerinden ayırt edilebilen bireysel, benzersiz ve bağımsız bir özellik olarak gösterilmesi gerekmektedir. Kentler belirli bir kimlik düzeyi olmadan bir arada var olamazlar. Yapı ilkesi ise, maddenin denetleyiciler veya diğer nesnelere olan resmi ilişkisini ifade etmektedir. Başka bir deyişle kent, yapısal özelliklerinden ayrı olarak değerlendirilemez. Çünkü her yapı "o kentin imajının üzerine atılmış bir imzadır" ve kente kültürel, politik, ekonomik ve dini açıdan anlam katar (Alver, 2009: 429; Yılmaz 2014,78-79). Suhar, Ocakçı ve Karabay'a göre ise kentsel imaj, çevre ile insan arasındaki karşılıklı ilişki sonucunda ortaya çıkar (Göncü, 2007: 76).

Gerçekleri ve görsel görüntüleri karşılaştırarak Lynch, güçlü görüntülere neden olan şekilleri belirleyerek kentsel tasarım için bazı ilkeler ortaya koymuştur. Lynch'e göre görsel kalite, kentsel görünümün açıklığına veya netliğine bağlıdır. Netlik, denetleyiciler üzerinde yüksek görüntü etkisine sahip olan ve şehrin getirdiği hacim, zaman ve karmaşıklık açısından yaşam ortamıyla ilişki halindeyken özel bir öneme sahip olan bir nesnenin şekil, renk ve sistem gibi özellikleridir (Lynch, 1960: 8-10). Lynch'e göre önemli olan, genel imajları, yani şehirde yaşayan çoğu insanın zihnindeki yaygın imajları belirlemektir. Lynch'e göre kentsel imaj beş unsurdan oluşur (Çizelge 2.2) (Lynch, 1960: 47-48; Şahin, 2018:13).

Çizelge 2.2. Kevin Lynch kent imgesi bileşenleri (Lynch,1960:47-48; Şahin,2018:13).

 <p>yollar</p>	<p>Yollar (Paths): Mekânda hareketi yaratır. (Mekâna doğru, mekândan içeri ya da dışarı).</p>	 <p>düğüm noktaları</p>	<p>Düğüm Noktaları (Nodes): Mekândaki aktivite noktalarıdır.</p>
 <p>kenarlar</p>	<p>Kenarlar (Edges): Mekân için sınırlar oluşturur.</p>	 <p>işaret öğeleri</p>	<p>İşaret öğeleri (Landmark): Mekânı tanımlamaya yardımcıdır.</p>
 <p>bölgeler</p>	<p>Bölgeler (District): Mekânın karakterini sağlamlaştırır.</p>		

Bir şehrin tasavvur edilebilir ya da okunabilir olması için bu unsurların birbirine bağlı olması gerekir (Lynch, 1960: 47-48; Şahin, 2018: 13).

Kent yaşamını paylaşan insanların zihnindeki kentin tüm izlenimleri bir "kentsel imaj"dır. İnsanların çevreden birtakım beklentileri vardır. Kent bu beklentileri karşıladığı sürece kentin izlenimi olumlu olacaktır (Göncü, 2007: 76-77). Kentin bileşenlerinden her bir unsurun (yol, sokak, meydan, binalar, kentsel mobilyalar vb.) kentsel imaj ve kent kimliği üzerinde bir etkisi vardır. Bu bileşenler, birbirleriyle bütünlük sağladıkları ölçüde kentsel imajı güçlendirmeye çalışmaktadır. Öte yandan bu bileşenlerin uyumsuzluğu kenti ve kentsel imajı algılamayı zorlaştıracak gibi kent kimliğini de olumsuz etkiler. Kentin geliştirici mülkiyet duygusunu azaltır (Göncü, 2007: 77).

Yukarıda da açıklandığı gibi kimlik kavramı, benzerlikler arasında bir karşılaştırmaya neden olur ve benzerinin sahip olduğu ayırt edici özellikleri ortaya çıkarmaktadır. Kentler ve mimari ürünler açısından kimlik kavramı ve kentsel imaj, görsel boyutla birlikte ilk sırada gelen çok geniş bir tanım içerdiği gibi doğal, coğrafi ve kültürel ürünlerin yanı sıra sosyal yaşam standartlarını da içermektedir. Kent kimliği ve ilgili kentsel imajlar, uzun bir sürede ve bazen de kentsel boşlukta birçok farklı bileşenden meydana gelmektedir. Kentsel imajlar kent sakinleri için feda edilebilecek ortak değerler oluşturur ve bu değerler nesiller boyu devam etmektedir (Ulu, 2004: 59-60).

Kısacası kent kimliği bir bütün olarak "kentin anlamı" şeklinde tanımlanabilmektedir. Kimlik, kente bir değer katmakta, onu diğerlerinden ayırmakta ve insanların zihnindeki o kente ait unsurlardan meydana gelmektedir. Bu eşsiz unsurlar kaynaklarını kentin coğrafi ve doğal yapısı gibi somut bir fiziksel ortamdan ya da tarihsel, kültürel ve sosyo-ekonomik durumlar gibi soyut bir ortamdan almaktadır (Yıldız, 2014: 80-81; Alver, 2009: 429).

2.3.4. Kent kimliği bileşenleri

Kent kimliği, bir kentin diğerlerinden ayrılmasını veya insanlar nezdinde anlamlı hale gelmesini sağlayan bir dizi özelliktir (Lynch, 1983'ten aktaran Sezik, 2016: 45-46) Kent kimliği kavramı, kentlerin bileşenlerinin ve özelliklerinin farklı oluşlarının ya da aralarında gözlemlenen farkın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Göncü, 2007: 81-82). Bir kenti tanımlarken, o kenti diğerlerinden ayıran en önemli faktör olan kent kimliğinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Kent kimliği, her kent fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik ve tarihsel süreciyle ve kapsadığı insanların yaşam biçimleriyle şekillenen,

kentin değişken biçimine göre oluşan ve geçmişten geleceğe uzanan çok yönlü bir nesnelliktir (Kaypak, 2010: 375; Güler, 2016: 91).

Correa (1983) kimliğin üretilemeyeceğini ya da kasıtlı bir şekilde planlanamayacağını ifade etmektedir. Aksine kimlik bazı koşulların sürekliliği sayesinde oluşmaktadır. Bunlardan bazıları; kültürel miras veya gelenekler-toplumun ihtiyaçlarının kalitesi ve doğası-coğrafya, topografya ve iklim gibi doğal faktörler-sahip olunan ulusal teknoloji-değişen koşullara uyum sağlama gücü şeklindedir (Kancıoğlu, 2005'ten aktaran Oğurlu, 201: 279-280).

Birçok bileşen, kentin oluşumunun yanı sıra kent kimliğinin oluşumuna da katkıda bulunmaktadır. Eğer bu bileşenler birlikte uyumlu bir sentez oluşturuyorsa bu, okunabilir ve kaliteli bir kent kimliği olarak düşünölebilmektedir (Karaşah,2018:5540).

“Kentsel boşluk, kentte yaşayan insanların kentsel kültürünü ve kentsel bilinç seviyesine ulaştıklarını yansıtan düşünsel bir güce sahip olarak yalnızca tanım, anlam ve benzersiz kültürel kimlik kazanabilmektedir.” (Bilsel, 2002: 109). Dolayısıyla kültüre ve boşluğa ek olarak insan, kent kimliğinin oluşumunda en etkin unsurlardan biridir (Bilsel, 2002: 109; Taşçı, 2012). Kentte yaşayan insanların fonksiyonel ilişkileri ve ihtiyaçları kent kimliğini etkilemektedir (Ujang, 2009). Kentsel kimliği oluşturan faktörlerden biri de toplumdaki bireylerin deneyim, fikir, davranış, gelenek ve inançlarının birikmesidir. Doğası gereği kimlik, kente yaşayan insanların ihtiyaçlarını, başarılarını, başarısızlıklarını ve geleceğini yansıtır. Dolayısıyla o kentte yaşayan toplumların sosyal yapısının kent kimliğinin bir parçasını oluşturduğu söylenebilmektedir (Diker, 2017: 181; Torabi, 2013: 48).

Yukarıda bahsedilen faktörlere ek olarak, doğal faktörler ve çevresel değerler de kentlerin kendi özelliklerine sahip olmasını ve diğerlerinden farklı olmasını sağlar. Böylece her kente farklı bir imaj vermektedir. Zamanla kent diğer kentlerden farklı bir kimlik kazanmaktadır (Oğurlu, 201: 284).

Doğal çevreyi oluşturan coğrafi konum, topografik durum, iklim, bitki ve hayvan varlığı, jeolojik ve jeomorfolojik koşullar ve su elementi vb. faktörlerin farklı oluşu kentleri birbirinden farklı kılmaktadır. Bu faktörlerin etkisiyle kent, kendi kişiliğine sahip olduğu için benzersiz bir kimlik kazanmış olmaktadır. Kent kimliğini oluşturan bileşenlerin bir kısmı doğal ve yapay çevrenin unsurlarına bakılarak anlaşılabilenkte veya değerlendirilebilmektedir. Kentlerin topografik yapısı, diğer doğal faktörlerin ve

mimari tarzların yanı sıra kentin ve kimliğin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır (Oğurlu, 2014: 284).

Biol (2007), doğal çevre, kentin topografik durumu, iklim koşulları, bitkiler, genel alan ve benzerlerinden kaynaklanan kimlik unsurlarını tespit etmiş ve birtakım özelliklerin olduğundan bahsetmiştir. Ancak, kent kimliğini algılama hususunda insanların inşa ettiği mimari yapıların daha baskın olduğunu söylenebilmektedir. Nasıl Paris denince Eiffel kulesi, Venedik denince gondollar, Ankara denince Anıtkabir, İstanbul denince Boğaz Köprüsü gibi yapısal öğeler akla geliyorsa kentlerin simgesi bitkiler de olabilir (Karaşah,2018:5540).

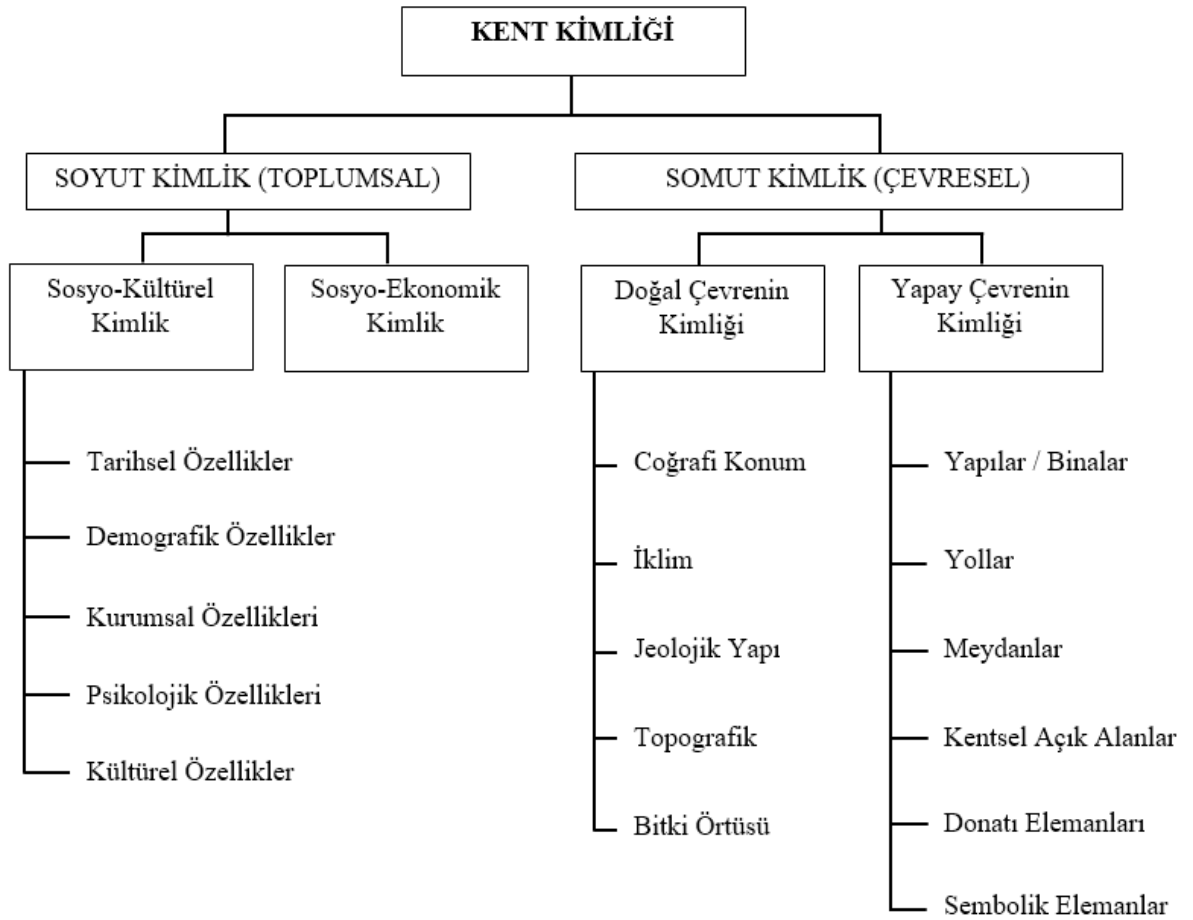
Kent kimliğine dair araştırma yapan Relph (1976), kent kimliğinin fiziksel yerleşim, faaliyet ve anlam olmak üzere üç bileşenden oluştuğunu belirtmektedir; fiziksel yerleşimin bileşenleri; yerleşim dokusu, doğal manzaraların/silüetlerin fiziksel özellikleri, yapılar, iklim, yer şekilleri. Kentin jeolojik yapısı, bitkileri ve su yüzeyleriyle ilişkisi fiziksel yerleşime dâhil edilebilmektedir. Fiziksel yerleşim, yerleşimdeki sosyal hareketlerle ve yerleşim tarihiyle bağlantılı olan deneyim ve faaliyetlerle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca yerleşim bölgesinde yaşayan nüfusun sosyal, demografik, kültürel ve ekonomik özellikleri kentteki faaliyetler hakkında ipuçları vermektedir. Anlam, beklentilere, kültürel özelliklere ve ihtiyaçlara göre kişiden kişiye değişebilmektedir (Diker, 2017: 181).

Abdelmonem ve diğerlerine (2014) göre kentsel biçim, kent mekânlarıyla etkileşime giren ve yaşama kabiliyetlerini ve gerçeklerini günlük olarak bağdaştıran insanlar tarafından anlaşılmalıdır. Bu ise, topluluk değerlerine, ilkelerine ve uygulamalarına bağlı olan ve sürdürme hissinin nispeten yüksek olduğu geleneksel alanlarda görülmektedir. Böylece kent kimliği, bir mekânın ya da kentin geçmişi, şimdisi ve geleceği boyunca meyledeceği ayırtedici karakterde görülebilmektedir. Kentsel alanlar değerlendirilirken, onlara üç önemli açıdan bakılmaktadır (Abdelmonem ve diğerleri, 2014: 59-60):

- Kurulu çevreyi meydana getiren fiziksel özellikler ve görünümler.
- İnsanlar arasındaki ortak etkileşimi ve fiziksel bağlamlarını nasıl kullanarak ne şekilde tasarruf ettiklerini yansıtan faaliyetler ve işlevler.

- İnsan davranışı, niyetleri ve (bilişsel) deneyimlerle ilgili olduğu için kimliğin en karmaşık özellikleri olarak kabul edilen anlamlar, işaretler ve semboller. Bu bileşenler ve değerlendirme kriterleri nihayetinde kentsel kimliği etkilemek için etkileşime girerler. Bunlardan her birinin değerlendirilmesi, analiz edilmesi ve diğerleriyle olan ilişkilerine bakılması gerekmektedir.

Kısacası, kent kimliğinin, kenti diğerlerinden ayıran ve kendisine benzersizlik avantajı sağlayan doğal ve yapay unsurlardan ve kentin veya çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerinden oluştuğu söylenebilmektedir (Hacıhasanoğlu,1995'ten aktaran aykal ve diğerleri,2018:520). Bu konuda daha önce yapılmış olan literatür araştırması sonucunda, kentsel kimliğin bileşenleri iki ana başlık altında toplanabilir: Şekil 2.14'de gösterildiği gibi somut ve somut olmayan kimlik öğeleri (Özer,1998; Deniz, 2004 ; Beyhan & Ünügür, 2010; Birlik, 2006; Lynch, 2010; Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014; Kutlu & Göksel,2014).

Şekil 2.14. Kent kimliği bileşenleri (Özer, 1998; Deniz, 200; Beyhan & Ünügür,2010; Birlik,2006; Lynch,2010; Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014; Kutlu & Göksel, 2014).

2.3.4.1. Soyut (toplumsal) kimlik

Boşlukta somut bir muadili olmayan ancak somut kimliğin oluşumu üzerinde etkisi olan soyut kimlik, kentin sosyokültürel ve ekonomik yapısında kendisini gösterir (Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 3).

Kent kimliği yalnızca şehrin fiziksel özelliklerinden meydana gelmemekte, aynı zamanda kentsel nüfusun sosyokültürel özellikleri de kent kimliğini etkilemektedir. Başka bir deyişle fiziksel kimlikle birlikte sosyokültürel kimlik, karşılıklı etkileşim yoluyla kent kimliğini oluşturmaktadır. Sosyo-kültürel yapıya ek olarak kentin ekonomik yapısı da sosyal kimliğin oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Şahin, 2010: 9-10). Sürekli değişmekte ve gelişmekte olan kentsel ve sosyal ilişkiler de kent kimliğinin bu bağlamda yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır (Es, 2007: 48). Sosyal ilişkilerin kent kimliğinin oluşumuna etkisi bizlere göstermektedir ki; bu ilişkiler, kentsel kültürün ayrılmaz bir parçasıdır (Güler, 2016: 91).

❖ Sosyo-kültürel kimlik

Kentin sosyal ve ekonomik alanlarını etkileyen demografik, doğal, tarihi ve kültürel süreçlerinden meydana gelen sosyo-kültürel kimlik, toplumun gelenekleri, adetleri ve yaşam tarzları hakkında birtakım tanımlar vermektedir (Es, 2007: 91-92). Ayrıca sosyo-kültürel kimlik, kentin sosyal bütünlüğünün, kentin mekânsal işleviyle olan düzeyini ortaya çıkarmaktadır. Yani kentsel kültür, kentin tanımlanmasında ve eşsiz kimliğinin ortaya çıkarılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Güler, 2016: 91-92).

Bilindiği üzere toplumdaki birey, kent kimliğinin şekillenmesi ve küreselleşmiş dünyada yeniden yorumlanması hususunda önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal hayatı şekillendiren ve onu geçmişten günümüze aktarılan inanç ve değerler sistemiyle birlikte anlamlı hale getiren kültür, bireylerin kent kimliğini şekillendirme sürecindeki en kritik belirleyicilerden biri olmuştur (Güvenç, 1994: 48; Tekeli, 1991: 79-89). Bu açıdan kültür faktörünün kente kimliğini kazandıran en önemli faktörlerden biri olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kültür, her kentin kendi hikâyesini yaratmaktadır (Kaya, 2007: 20). Sosyo-kültürel kimlik aşağıdaki özellikler şeklinde sınıflandırılabilir:

A. Tarihsel özellikler

İnsan yaşamının, deneyimlerinin ve geleneklerinin biriktiği yerleri temsil eden ve uzun tarihi özelliklere sahip olan kentlerin kimliği, farklı zaman dilimlerinde tabakaların birikmesiyle oluşmuştur (Diker & Erkan, 2017: 181; Yılmaz, 2014: 78).

Tarihi kent merkezleri, mekân kimliğinin, belleğin ve aidiyetin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, kentin kentsel kimliğinin çekirdeğini oluşturduğundan bellek ve kimlikle ilgili değerler ihmal edilmemelidir (Buossaa, 2018: 1). Lewicka (2008), bir yerde yaşayan insanların aidiyet duygusunun oranını, duygusal bağlılığını ve tarihini bilmenin önemli olduğunu söylemektedir. Böylece onlarla bütünleşmek ve ilişki kurmak kolay olacaktır. Güvenç (1991) ise kent kimliğinin geçmişten geleceğe bir süreklilik olarak görülmesi gerektiğini söyleyerek kimlik ve tarih arasındaki etkileşimin önemini vurgulamaktadır. Sonuç olarak kentsel boşluğun farklı zamanlarda çeşitli medeniyetler ve olaylar tarafından oluşumu, kent kimliğini teşkil etmektedir (Diker, 2017: 181).

B. Demografik özellikler

Bireyin kimliği, içinde bulunduğu toplumun kimliğinin oluşumunda kritik bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda toplumun kimliği de bireyin kimliğinin oluşumunda etkilidir. Bu nedenle beşeri çevreden kaynaklanan kentsel kimlik unsurları, bireysel ve sosyal unsurların demografik, kurumsal ve kültürel alt unsurlarından oluşmaktadır (Ocakçı, 1993'ten aktaran İlgar, 2008: 13).

Demografik yapı, şehrin nüfus yoğunluğudur. Nüfus yoğunluğu toplumun ekonomik ve sosyal yapısındaki değişikliklerle ortaya çıkmaktadır. Şehirlerin kimliğini etkileyen demografik yapı, aşağıda aktarılan fizyolojik bileşenlere ve özelliklere bağlıdır (Şahin, 2010: 33 ; Güneş, 2007: 36):

- Nüfus hacmi
- Nüfus artış hızı
- Çalışan nüfus oranı ve kalitesi
- Doğum / ölüm oranları
- Nüfus yoğunluğu
- Yaş gruplarının dağılımı
- Bağımlılık oranı

Kısacası nüfus yoğunluğu değiştikçe şehirlerde kimliğin görünümü de değişmektedir.

C. Kurumsal özellikleri

Kurumsal özellikler, insanların yaşamlarını sosyal bir inanç olarak görme biçimini şekillendiren bir dizi fikirden oluşmaktadır. Kurumsal yapı, şehrin ve devletin sistemli özellikleri ile ilgilidir (Turan, 2010'dan aktaran Şahin 2018: 32). Kurumsal yapı şehirlerin sosyo-kültürel yapısına yansımakta ve şehrin algılanmasının yanı sıra şehir kimliğinin oluşumunda da etkili bir rol oynamaktadır. Kurumsal yapının kentsel kimlik üzerindeki etkisini daha iyi anlamak için Mekke Şehri örnek olarak verilebilir (Şahin, 2010: 32).

Şekil 2.15. Mekke şehri İslamiyet'in simgesi (Alıntı: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/08/23>)

D. Psikolojik kimlik

Sosyal kimliğin bir diğer unsuru da psikolojik kimliktir. Bir kentin psikolojik kimliği, insanların o kent hakkındaki düşüncelerinden oluşmaktadır (Diker, 2017: 182). Başarılı bir kentsel çevre, insan psikolojisini dolayısıyla da davranışlarını etkilemektedir (Göncü, 2007: 91-92).

Pocock ve Hudson'a (1978) göre görsel önem ve mimari detaylar kenti tasavvur etmek ve bir kimlik oluşturmak için yeterli olmayacaktır. Dolayısıyla kente bir anlam vermek ve kentle duygusal bir bağ kurmak gerekmektedir (Cheshmehzangi, 2014). Bu nedenle kenti sevmek, sahiplenmek ve aidiyet duygusu hissetmek, kent kimliğini belirlemek ve korumak için önemlidir (Diker, 2017: 181).

E. Kültürel özellikler

Kültür, ait olduğu topluma özgünlük ve kimlik kazandıran ve toplumun uygarlık düzeyini, yaşam tarzını, geleneklerini ve adetlerini içeren bir olgudur (Şahin, 2010: 30).

Kent, sürekliliğini ve gelişimini kültüre borçludur. Çünkü kent, mekânsal ve demografik kriterlere göre tanımlanabilecek salt fiziksel bir gerçeklik değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bir yapıdır. Her kent, kültürel bir havzayı temsil etmektedir. Bu kültürel havza, belirli bir kara parçası üzerinde benzersiz bir yaşam tarzı yaratmaktadır (Alver, 2009: 428-429; Yılmaz, 2014: 78).

Kimliğin bir unsuru olmanın yanı sıra herhangi bir toplumdaki gelenekleri, yaşam tarzını ve adetleri betimleyen bir kavram olduğundan kültürün, kimlik ile arasındaki ilişkisi önemlidir. Bu bağlamda, kentlerin tarihsel gelişim süreci içerisinde kültür ve sanat merkezlerinden ibaret olduğu fikri doğmuştur. Dolayısıyla kentlerin, kökenlerini ve kimliklerini koruyabilmeleri için, kenti oluşturan toplumların birbirleriyle kültürel bir etkileşim içerisinde olması ve bu etkileşimin de sürekli olması gerekmektedir (Kaypak, 2010'dan aktaran Oğurlu, 2014: 285).

Kentsel kültür, kentte geçmişten günümüze yaşayan insanların oluşturduğu maddi ve manevi değerlerin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2007: 20). Bu nedenle kentsel kültür, insan-çevre ilişkilerinin tezahürü olan eserlerin kaynağıdır (Karadağ ve Koçman, 2007'den aktaran Oğurlu, 2014: 285).

Kent kimliğinin en önemli özelliği, kent kimliğinin toplum üyeleri tarafından inşa edilmesi, korunması ve geleceğe aktarılacağı boşluğun algılanışına bakılmaksızın kültürel bir değer olarak ortaya çıkmasıdır (Güler, 2016: 92). Kültürel yapının kentsel kimlik üzerindeki etkileri, pek çok etki aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Bunların bir kısmı aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Kent kimliği, birtakım unsurların ya da tamamen geçmişten bağımsız yeni unsurların yahut da geçmişin unsurlarının yeniden yorumlandığı toplumdan ve tasarımcılardan etkilenen kültürel bir olgudur.
- Kent kimliği, geçmişi korumaya ve mevcut kültürü canlı tutmaya dayanmaktadır.
- Bir kent kimliği, kentin zaman boyutundaki farklı kültür katmanlarının birikmesiyle şekillenmektedir.

Yukarıda bahsedilenlerin bir sonucu olarak, şehir nüfusunun tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu gelenek, değer ve inançların, boşluğun oluşturulmasında ve kimliğin kazanılmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilmektedir. Diğer taraftan kültürel yapı boşluk üretiminde bir etkidir. Ayrıca kültürel yapı, toplumlar arasında

çeşitlilik yaratır ve her bir toplum için farklı özellikler meydana getirmektedir (Şahin, 2010: 30-31).

❖ Sosyo-ekonomik kimlik

Sosyo-ekonomik özellikler kentin imajını elde etme ve kimliğini belirleme hususunda etkili olması açısından da önemlidir (Göncü, 2007: 85). Çünkü ekonomik kimliğin, dünyanın dört bir yanındaki farklı kentlerin boşlukları üzerinde, birbirlerinden farklı kentler ve aynı kent içinde birbirinden farklı alanlar yaratacağı yönünde birtakım yansımaları bulunmaktadır (Diker, 2017: 181).

Kent tanımlanırken, kentin tarım dışı faaliyetlerle ilgilenen yerleşim yerlerini ifade ettiği ve kentte sektörel çeşitliliğinin yüksek olduğu gerçeği üzerinde durulmaktadır. Buna dayanarak, kentler uzmanlaştıkları ekonomik faaliyetler doğrultusunda tanımlanıp tarif edilebilirler (Güngördü, 2016: 18).

Kentler teknolojik gelişmeler doğrultusunda zaman içerisinde sürekli olarak değişmiş ve gelişmiştir. Teknolojik gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan sanayileşme, büyük toplumsal değişimlere neden olmuştur. Sanayi devrimi sonucunda aile yapısı, gelenek ve görenekler değişmiştir (Şahin, 2010: 34). Bu değişime paralel olarak ticaret, tarım ve sanayi ile ilgili faaliyetlerin merkezi olarak ortaya çıkan ekonomik işlevler, kentin çeşitli şekillerde gelişmesine ve hususi özellikler kazanılmasına yol açmıştır (İsbir ve Açma, 2005'ten aktaran İlgar, 2008: 15).

Kısacası her kent, coğrafyasına bağlı olarak farklı imkânlarla sahiptir. Kentler, çeşitli alanların ve faaliyetlerin geliştirilmesi hususunda rekabet etmeye çalışırlar. Bu ekonomik rekabet sayesinde, kentleri birbirinden ayıran ve farklı kimliklerini yaratan çeşitli özellikler ortaya çıkmaktadır (İlgar, 2008: 15-16).

2.3.4.2. Somut (çevresel) kimlik

Somut kimliğin unsurları “doğal” ve “yapay” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grup, kentin doğal kimliği, coğrafi konumu, topografya, iklimi ve diğer doğal çevre özellikleri gibi unsurları içermektedir. Doğal kimliğin özellikleri, insan ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır (Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 3). Kent kimliğini oluşturan somut kimliğin unsurlarının ikinci alt grubu yapay kimlik unsurlarıdır. Yapay kimlik unsurları ise, insan ile doğal yapının etkileşimi

sonucunda insanlar tarafından oluşturulan her türlü ürünü içermektedir (Ocakçı, 2012'den aktaran Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 3)

Kent kimliğini açıklamak için şu örnek verilebilir: gözlerinizi kapatıp bir şehre gitmenizi istediklerinde, gittiğiniz yerde tekrar gözlerinizi açtığınızda nerede olduğunuzu bilebiliyorsanız, işte o şehrin bir kimliği vardır. Örneğin gözlerinizi açtığınızda Ayasofya'yı görürseniz, İstanbul'da olduğunuzu anlarsınız. İşte bu örnek bu olguyu açıklamaktadır. Öte yandan gözlerinizi açtığınızda bir alışveriş merkezi görürseniz, birçok şehirde ve birçok yerde benzer merkezleri görebileceğinizden dolayı bu, size nerede olduğunuzu bilebilmeniz için yeterli olmayacaktır. Çünkü gördüğünüz alışveriş merkezi toplumun veya şehrin belleğinde mevcut değildir. Dolayısıyla bulunduğunuz kent kimliğini size telkin edemez (Oğurlu, 2014: 278-279). Bu algı üzerine, çevresel ve somut kentsel kimliğin tasarımına katkıda bulunan çevresel kimliğin kavramlarının ve özelliklerinin kısaca üzerinde durmak faydalı olacaktır.

❖ Doğal çevre kimliği

Kentin doğal çevresinden kaynaklanan kimliğin unsurları, o kentle ilişkisini “coğrafi konum - iklim - jeolojik yapı - topografya - doğal bitki örtüsü” üzerinden kurmaktadır (Birlik, 2006: 19).

A. Coğrafi konum

Coğrafi konum, doğal çevre kimliğini oluşturan faktörler arasından belki de en belirginidir. Çünkü kimliği etkileyen birçok doğal faktör coğrafi konuma göre değişkenlik göstermektedir (Şahin, 2010: 16). Bu nedenle bazı kentler kimliklerini coğrafi özellikleriyle kazanmaktadır (Birlik, 2006: 19).

B. İklim

İklim koşulları yerleşim bölgesini, kurucu yapıyı ve insan kişiliğini etkilemektedir (Göncü, 20: 93). Başka bir deyişle iklim özellikleri, barınma, iş, eğlence ve üretim gibi insanlarla ilgili psikolojik faaliyetleri ve koşulları etkileyen önemli bir faktördür (Şahin, 2010: 16).

İklim, kenti bir bütün olarak tasvir etmede etkili olabilir. Örneğin, İngiltere veya Londra söz konusu olduğunda, birçok insanın aklına yağmur ve sis gelir (Göncü, 2007: 93-94). Ayrıca iklim koşulları binaların tasarımında ve biçimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte binalar ılık-sıcak bölgelerde açık ve az yoğun şekillerde

tasarlanırken, soğuk-sıcak bölgelerde ise kapalı ve yoğun şekillerde tasarlanmaktadır. Aynı şekilde kar yağışı olmayan ve hafif yağmur alan bölgelerde düz yüzeyler kullanılırken, sağanak yağmur ve kar yağışı alan bölgelerde ise eğimli yüzeyler kullanılmaktadır (Birlik, 2006: 21). Öte yandan iklim şartlarının insan doğası üzerinde de etkisi vardır. Bu etkinin bir sonucu olarak, benzer iklime sahip bölgelerin sakinleri benzer davranış özelliklerine sahip olmakta ve bu durum, bölgenin genel kimliğine yansımaktadır (Göncü, 2007: 94).

C. Jeolojik yapı

Jeolojik yapı, kentte kullanılan yapı malzemelerini ve yapı boyutlarını etkilemektedir. Yapı boyutlarının farklı oluşu kentin genel görünümünü etkilemektedir. Bu da kentin bir silüetinin oluşmasına neden olmakta ve kentin metinsel karakterini ve silüetini kimliğin bir parçası haline getirmektedir. Örneğin New York Manhattan Yarımadası, son derece sağlam kayalık bir zemine inşa edilen gökdelenlerle bir silüet kazanmıştır ve bu silüet, şehrin kimliği ve prestiji haline gelmiştir (Şekil 2.16) (Şahin, 2010: 17). Buna ek olarak bazı jeolojik oluşumlar, morfolojik özellikleriyle, görsel ve eğitimsel olarak konumlarını bir çekim noktası haline getirmetedir. Bu anlamda, bir mekânın özelliği, binaların boyutunun ve teknolojisinin yanı sıra şehirlerin yoğunluğunu ve geleceklerini de etkilemektedir (Birlik, 2006: 21-22).

Şekil 2.16. Manhattan-New York. (Alıntı: <https://www.biltur.com/course/amerika-dil-okulu-els-new-york-manhattan/>)

D. Topografya (yer şekilleri)

Topografya, dünya yüzeyinin doğal veya yapay detaylarının şeklidir (Şahin, 2010: 18). Topografya diğer birçok doğal çevresel faktörü etkilediğinden, kentsel alanların oluşumunda önemli bir faktördür ve kent kimliğinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Şahin, 2010: 18).

Kentin kurulduğu bölgenin zemin dokusunun özellikleri, kimliği etkilemektedir. Nitekim düz bir ova üzerinde oluşturulan yerleşim bölgesinin, tepeler üzerine kurulmuş olan yerleşim bölgesiyle aynı karaktere sahip olması beklenemez. Çünkü farklı zemin dokusu özellikleri, çeşitli bölgesel çözümler gerektirmektedir (Göncü, 2007: 93). Yani yüzeydeki bütün farklılıklar, kentin farklı biçimlerini yaratmaktadır. Örneğin kentteki nehirler, akarsular, kıyıları ve tepeler; kentin şekline ve gelişimine yön vermektedir. Kent ve yüzey verileri birbirleriyle ne kadar dengeli olursa, o kadar gerçekçi ve kalıcı kentler ortaya çıkmakta ve insanların doğayı algılayıp kentle bütünleşmesi daha kolay olmaktadır (Şahin, 2010: 18-1 ; Göngü, 2007: 93).

Topografya faktörünün kentin genel karakteri ve kimliği üzerindeki etkisi, aşağıda belirtilen, topografik oluşumlar ile incelenebilir (Şahin, 2010: 19):

1- Ovalar	2- Yamaçlar
3- Tepeler	4- Platolar
5- Vadiler	6- Su kenarları

E. Bitki örtüsü

Bitki örtüsü, kent mobilyaları olarak tanımlanabilir. Kent kimliğinin şekillenmesinde ve belirlenmesinde önemli rol oynayan ağaçlar, çalılar, otlar, asmalar, zemin kaplamaları, çimlen, mevsimlik ve sulak bitkilerden oluşur (Kısakürek ve Bayazıt, 2018'dan aktaran Karaşah, 2018: 5540).

Bitki örtüsü, iklim şartlarının farklılığıyla ortaya çıkmakta ve belirlemektedir. Bu nedenle bitki örtüsünün, şehirlerin farklı dokularındaki varlığı, kimliğin oluşumunda etkilidir. Örneğin bazı ağaç veya bitkilerle eşzamanlı olarak anılan şehirler bulunmaktadır. Bu konuda en güzel örneklerden biri "Erguvan" olarak adlandırılan İstanbul'dur. Bir diğer örnek ise yol boyu uzanan palmye ağaçlarıyla İzmir'dir (Göncü, 2007: 94). Bununla birlikte kentlerin imajı, mimari yapılarının yanı sıra kentlerle

bütünleşen ve bölgenin özelliklerini yansıtan doğru bitki malzemelerinin kullanılmasına bağlıdır (Karaşah, 2018: 5540).

❖ Yapılı (yapay) çevre kimliği

Yapılı çevre, yaşam ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çevresi ile girdikleri etkileşimleri sonucunda insanlar tarafından oluşturulan tüm unsurları ve alanları içermektedir (Ocakçı, 1993: 170). İnsan hayatını korumak için doğaya yapılan tüm müdahaleler, çevresel faktörlerin bir parçası olarak düşünülebilmektedir. Bu bağlamda kurulu çevresel kimliği oluşturan bileşenler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Birlik, 2006 - Şahin, 2018 - Şahin, 2010 - Lynch, 2010 - Ekran, 2002 - Göncü, 2007 - Güngördü, 2016 ve diğerleri);

- Yapılar / Binalar
- Meydanlar
- Donatılar
- Yollar
- Açık Kentsel Alanlar
- Sembolik Öğeler

A. Yapılar / Binalar

Yapılar, doğal ortamda bulunan ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için ürettikleri yapay çevresel unsurlardır. Mimari yansımalarla birlikte yapılar, inşa edildikleri dönem, ait oldukları sosyo-kültürel ortam, yönetim biçimi, ait oldukları dönemin mimari yönü ve kentteki konumları gibi birçok konuyu yansıtmaktadır (Kortan, 1996: 96-97).

Yapılar, kent kimliğinden yapılmış eserlerin algılanmasını ve kent kimliğinin somutlaştırılmasını kolaylaştıran unsurlardır. Ayrıca bir mekânın hatırlanmasına yardımcı olarak referans noktaları oluşturmaktadır. Bu referans noktaları, şehirlerin kimliğinde önemli bir yere sahiptir. Lynch'in işaret olarak ifade ettiği, kolayca ayırt edilebilen görsel özelliklere sahip nesnelere olan "bina, işaret, mağaza, dağ vb." işaret unsurları (landmark) bir referans noktası oluşturmaktadır. İşaret unsurları, kendilerine ait görünümüleriyle diğer unsurlardan farklılık göstermektedir (Örneğin: Kule, Kremlin Sarayı, Tac Mahal, Çin Seddi). Bu da içerisinde bulunduğu ortamı ayrıcalıklı bir çevre haline getirmektedir. Birçok yerden görülebilen uzak referans noktaları, yönlerin belirlenmesine de yardımcı olmaktadır (Lynch, 2010: 53).

B. Yollar

Yollar, yapıların arasını birleştiren ve bağlayan alanlardır (Birlik, 2006: 36). Bir yerden bir yere ulaşmak için kullanıldıkları için yollar, insanların zihin haritalarının tasarlanmasına yardımcı olmaktadır (Lynch, 2010: 51). Özellikle insan kriterine göre algılanabilen ve bir anlam yüklenen çıkmaz yollar ve dar sokaklar olmak üzere yollar, görsel algıdaki etkin rollerinden dolayı, kent kimliğinin oluşumunu etkileyen unsurlardan biridir (Güngördü, 2016: 20).

Bazı yollar, kent kimliği üzerindeki güçlü etkileri nedeniyle önem kazanmaktadır. Çünkü bunlar tanınan yollardır. Örneğin Ortaçağ'a dayanan İslam şehirleri, organik yol ağıyla gizemli hayatlarını ifade eden dar sokaklarıyla hatırlanırken, Kuzey Amerika şehirleri ise güçlü araç teknolojisini vazgeçen sokaklarıyla hatırlanmaktadır (Birlik, 2006: 36; Lynch, 2010: 55).

Kısacası yollar, hareketlerin gerçekleştiği salt fiziksel alanlardan ziyade, sosyal ve işlevsel hayatın da uygulandığı kamu alanlarıdır. Örneğin İstanbul'daki İstiklal Caddesi (Birlik, 2006: 36). Bu nedenle yollar, görsel algıyı etkileyen, boşluğa zenginlik katan ve kent kimliğinin oluşumunda etkili bir rol oynayan yapay çevrenin unsurlarından biridir.

C. Meydanlar

Kentsel hayata duyulan ihtiyaç, kent nüfusunun dini, politik, kültürel ve ticari nedenlerle açık bir alanda toplanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, insanların yaşadıkları kentler ile ilişkilerini birleştirme görevi gören alanlara ihtiyaç doğmuştur. Ersağdıç'a (1998) göre, meydanlar özellikle bölgede yaşayanların veya ziyaretçilerin sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuştur (Şahin, 2010: 27).

Meydanlar, doğal ve yapay çevre unsurları olarak tanımlanan yerlerdir (Şahin, 2010: 27). Meydanlar, içerdiği işlevlere ve sahne olduğu olaylara göre kente kimlik kazandıran unsurlardan biridir (Erkan, 2002: 45). Çünkü çoğu zaman, meydanlar birçok önemli sosyo-kültürel işlevi yerine getirmiş ya da getirmektedir. Bu nedenle meydanlar, kentin önemli bir merkezini ve kent kimliğini oluşturan bir faktörü teşkil etmektedir (Güngördü, 2016: 21).

D. Açık kentsel alanlar

Açık alanlar, kentte yaşayan insanların sosyal etkileşim aktivitelerini birleştirmek için bir araç görevi gören yapılar ve yollar arasındaki boşluklar olarak tanımlanmaktadır.

Bu alanlar ya insanlar tarafından düzenlenmiş ve tasarlanmıştır ya da binalar/yapılar arasında kendiliğinden meydana gelmiştir (Şahin, 2010: 26; Gül ve Küçük, 2001: 109).

Açık alanlar, mimari düzenin ve doğanın sınırları içerisinde bulunan binalar/yapılar arasında kalan rahat, tatmin edici ve geçici alternatif alanları temsil etmektedir. İnsanlar doğa ile iletişim kurmak, temiz hava almak ve kentsel çevreden kaynaklanan psikolojik baskıdan uzaklaşmak için bu alanlara gelmeye ve boş vakitlerini buralarda geçirmeye meyillidirler (Birlik, 2006: 40).

Açık alanlar, değişik ağırlıklarda kullanılan mimari elemanlar ile peyzaj elemanlarının (her türlü yeşil ve su) kaynaştığı biçimsel yorumlardan oluşur ve bu yorumu oluşturan tüm elemanlar her kent için farklıdır, dolayısıyla bu farklılık yapay çevre kimliği öğelerindedir (Şahin, 2010: 26).

E. Donatılar

Donatılar veya kentsel mobilyalar, açık alanlarda insanların ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatlarını kolaylaştırmak için oluşturulmuş sembolik sanatsal değere sahip küçük öğelerdir. Aydınlatma, ulaşım, yönlendirme, güvenlik, iletişim, alışveriş, ticaret, estetik, oturma, dinlenme, eğlence ve temizlik gibi amaçlarla kullanılır. Bu öğeler sürekli olarak mesajlar aktarmakta ve kente dinamik bir özellik katacak bir ortam yaratmaktadır (Birlik, 2006: 41).

Donatılar, ilgili kurumlar veya devlet tarafından halka açık yerlere konulmuş kalıcı veya geçici olarak kullanılan kentsel takviye unsurları olabilir. Donatılara örnek olarak; çöp kutuları, bayrak ve elektrik direkleri, reklam panoları ve tabelalar, aydınlatma öğeleri, pergolalar, koridorlar, istinat duvarları, balkon ve bahçe duvarları, bariyerler, merdivenler, büfeler, telefon kulübeleri, işaretler, banklar, posta kutuları, sokak tabelaları, saksılar, su öğeleri, zeminler vb. verilebilir (Çetiner ve Köksüz, 1986: 63'ten aktaran Güngördü, 2016: 20).

F. Sembolik öğeler

Sembol, pratik amaç dışında insanların günlük yaşamda kullandıkları veya tükettikleri nesnelere anlamını tanımlayan, dolayısıyla da bu nesnelere hakkında düşünmeye teşvik eden duyuşsal bir ifadedir. Bu da kentsel tasarım ürünlerinin, yalnızca barınma, çalışma ve dinlenme gibi temel ihtiyaçları karşılamak üzere gerekli olan uygulamalar için değil, aynı zamanda saygı, övünme, güvenme, yaşama ve sevgiyi

paylaşma gibi hayatı anlamlı kılan duygular sağlamak için de bulunduğu anlamına gelmektedir (Birlik, 2006: 42).

Yapay çevrenin sembolik öğelerinin birey üzerindeki etkisi, üstünlük biçimine bağlı olarak çevrenin bireyselliğinden ve tarihinden kaynaklanmaktadır. Bu öğeler, anlam ve özellikleri açısından kent kimliği üzerinde bir etkiye sahip olsalar da tek başlarına kent kimliğini temsil etmemektedirler (Şahin, 2010: 28).

2.3.5. Kentsel kimliğin değişimine neden olan faktörler

Kent kimliği kavramı bir zorunluluk sonucu ortaya çıkmıştır. Fakat zamanın geçmesiyle birlikte, hızlı kentleşme ve küreselleşme süreci neticesinde ortaya çıkan kentlerde meydana gelen değişiklikler, kimlik kavramı üzerine tartışmaların başlamasına neden olmuştur. Çünkü küreselleşme sadece kentlerin işlevini değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda kent kimliğini de etkilemiştir (Göncü, 2007: 81-82). Günümüzde kentler, kopyalanan ve tekrarlanan kimliklerin mekânları haline gelmiştir ve kendilerine ait olan benzersiz kimliklerini geçmişte olduğu gibi kaybetmişlerdir. Küreselleşme çok kültürlülüğü teşvik etmesine rağmen tüm dünyayı benzer davranış tarzlarına sürüklemektedir. Bu da günlük tüketim alışkanlıklarının kontrol edilerek dünyanın tek boyutlu bir kültürel kimliğe sahip olması anlamına gelmektedir. Kentlerin gittikçe birbirine benzeyen tekdüze kalıplara döküldüğü açıktır (Koyuncu, 2013: 162).

Toplumların fiziksel boşluktaki yaşam biçimleriyle olan etkileşim tarzlarının yansımalarının bir göstergesi olan kent kimliği, sürdürülebilecek önemli bir niteliğe sahiptir. Ancak özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra, planlanmamış gelişmeler sonucunda giderek artan düzensiz ve karmaşık yapılar, fiziksel çevrenin olumsuz bir şekilde değişmesine sebep olmuş ve bu çevredeki tarihsel birikimin yanı sıra kentsel dokunun da kaybolmasına yol açmıştır (Şahin, 2010: 42-43).

Kentlerde kimlik değişikliğine neden olan faktörler tek bir yönden ele alınmaması gerektiğinden, bu çalışmada değişim sürecini ve faktörlerini tüm fiziksel, sosyal ve idari açılardan incelemek kaçınılmaz hale gelmiştir.

2.3.5.1. Fiziksel faktörler

Kentsel kimliğin değişimine neden olan fiziksel faktörler; doğal afetler, teknolojik gelişmeler, savaşlar, yangınlar olarak tanımlanabilir. Bu faktörler fiziksel çevrede değişikliklere neden olmakta ve kimliğini etkilemektedirler (Şahin, 2010: 43).

Daha önce bilinmeyen, nadiren görülen ve jeolojik kökenleri ya da meteoroloji kaynaklı olan doğal afetler (Birlik, 2006: 57). Depremler, toprak kaymaları, kaya düşmeleri, volkanik patlamalar, tsunamiler, kuraklıklar, fırtınalar, seller, yıldırımlar ve çığlar gibi doğal afetler kentleri ve çevrelerini olumsuz etkilemiştir. Bu doğal afetler kentlere ciddi şekilde hasar vermiş ve zaman zaman kimlik unsurlarının tamamen ortadan kalkmasına neden olmuştur. Bu nedenle doğal afetler kentsel kimlik değişikliğine neden olan fiziksel faktörler arasında sayılmaktadır (Şahin, 2010: 43-44).

Kent kimliğini etkileyen ikinci fiziksel faktör ise teknolojidir. Sanayileşme öncesinde kentleri belirleyen faktör “kültür” iken, sanayi dönemindeki kentleri şekillendiren faktör “teknoloji” olmuştur (Birlik, 2006: 58). Teknolojik gelişmeler kentlerin çok hızlı büyümesini ve geniş alanlara yayılmasını kolaylaştırmıştır. Kentler kontrol edilemez bir şekilde büyümeye başlamıştır. Bu kontrolsüz büyüme ise kentlerde deforme olmuş kentleşmeye neden olmuştur (Mahmoud, 2014: 7).

Teknolojik gelişmeler etkisini inşaat sektöründe de göstermektedir. Binalar çok hızlı bir şekilde inşa edilmeye başlanmış ve küreselleşmeden etkilenilmiştir. Bu da birbirine benzer ve kopyalanmış yapıların oluşumuyla sonuçlanmıştır. Kentlerin doğal çevre kimlikleri ve kentsel doku göz ardı edilerek inşa edilen bu uyumlu yapılar, birbirlerine çok benzeyen kentlerin oluşumuna sebep olmuş ve kentlerin fiziksel kimliklerinin hızla ortadan kalkmasına sebep olmuştur (Şahin, 2010: 44). Ayrıca teknolojik gelişmeler kendini ulaşım alanının gelişiminde de göstermiştir. Bu durum kentler ile ulaşım araçları arasındaki ilişkinin gelişmesine neden olmuştur. Bu da kentlerin gerçek manada değişmesine yol açmıştır (Şahin, 2010: 44-45).

Kısacası teknolojinin gelişiminin birçok alanda yenilikler ve olanaklar sunmasına karşın, yanlış kullanıldığında kentlerin kimliğine zarar verebileceği söylenebilir.

Kent kimliğini etkileyen üçüncü fiziksel faktör ise savaşlardır. Çeşitli sebeplerle savaşlar şehirleri olumsuz etkilemektedir. Savaşlar kentlerin fiziksel ve kültürel kimliklerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Bunun açık bir örneği, II. Dünya Savaşı'nda Polonya'daki tarihi şehir merkezlerinin Naziler tarafından bilinçli olarak yok edilmesidir. Öyle ki kentin fiziksel kimliğinin en belirgin unsurlarından biri olan Mostar köprüsü bu savaşta yok edilmiştir (Şekil 2.17), (Şekil 2.18) (Şahin, 2010: 45).

Şekil 2.17. Mostar Köprüsü, Bosna Hersek, 1993
(Alıntı: Dünya Bülteni)

Şekil 2.18. Mostar Köprüsü, Bosna Hersek, 2004
(Alıntı: Dünya Bülteni)

2.3.5.2. Sosyal faktörler

Kentler tarih boyunca sosyo-kültürel değişimleri şekillendiren ve demografik ve ekonomik farklılıklar gösteren fiziksel yaşam alanları olmuştur. Bu da kentlerin, sadece binalardan oluşan bir yer/alan olmadığı anlamına gelmektedir. Çünkü kent aynı zamanda sosyal olayları içeren ve insanlar ile çevreleri arasındaki ilişkiyi şekillendiren sosyo-kültürel bir olgudur (Oğurlu, 2014: 281).

Kentlerin sosyal değişimi aynı zamanda kent kimliğinin değişimine sebep olan faktörlerden biridir. Toplumsal değişime neden olan birçok faktör vardır. Bunlardan en önemlisi küreselleşme ve teknoloji çağındaki demografik değişikliklerdir (Şahin, 2010: 46).

Küreselleşme ve kentleşme süreçleri günümüzdeki en açık ve baskın yönelimlerdir. 20. yüzyılın ortalarından bu yana nüfus dört kat artmış ve artış devam etmiştir. Tarihte ilk kez dünya nüfusunun yarısından fazlası şehirlerde yaşamaktadır (Tovbych ve diğerleri, 2018: 66).

Demografik değişikliklerin en büyük nedeni göçtür. Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra göç yoğun bir şekilde gerçekleşmeye başlamıştır (Şahin, 2010: 46). Sosyal alandaki demografik değişimler, kente yapılan göçlerden meydana gelen kentsel bölgeler arasındaki sosyal farklılıklara dayanmaktadır.

Günümüzde teknolojiye hızlı gelişmenin bir sonucu olarak kentler yeni potansiyellere sahip olmaktadır. Bu da kentleri kırsal nüfus için cazip merkezler haline getirmektedir. Bu nedenle kentler giderek kalabalıklaşmaktadır. Mevcut kırsal ve kentsel

nüfus, farklı sosyal kökenlere sahiptir ve bu fark kentsel yaşamdaki görüş ve davranış farklılıklarına neden olmaktadır (Şahin, 2010: 46; Al-Kodmany, 2018: 13-14).

Mevcut kentleşme yönelimlerinin gelişiminin, gelecekteki yaşamı ve çevreyi nasıl şekillendireceğini tahmin etmek zordur. Bununla birlikte sadece olası sonuçlar tahmin edilebilmekle birlikte bu tahminler de şimdiye kadar yalnızca kaygılandırıcı olmuştur (Kaymaz, 2013: 750). Kentsel yapıdaki farklı toplumsal tabakaların, göç olgusuyla kentlerin mekânsal yapılarını değiştirebileceği söylenebilir. Ancak kentlerin sosyal yapısında ortaya çıkacak bu değişikliklerle birlikte kimlik ve ortak değer aramak kaçınılmaz olacaktır.

2.3.5.3. İdari faktörler

Merkezi veya yerel yönetimlerin kentlerle ilgili aldığı kararlar kentsel kimliği etkileyen idari faktörler olarak kabul edilmektedir. İmar planları bu faktörlerin başında gelmektedir (Şahin, 2010: 47).

Planlama sektörünün yerel yönetimler tarafından yalnızca bölgenin inşaat koşullarını ve taksim kararlarını kontrol etmek ve yönetmekle kısıtlanıp, mevcut kent kimliği ile ve dokuyla ilgilenilmemesi ve geçmişi geleceğe bağlayan sürdürülebilirlik planlarının ihmal edilmesi, kent kimliğinin yok edilmesine neden olan en önemli faktörler arasındadır (Birlik, 2006; Şahin, 2010'dan aktaran Şahin, 2018: 36).

2.3.6. Kentsel kimliğin korunması ve sürdürülebilirliği

Kent kimliğinin değişikliğine neden olan faktörleri tartıştıktan sonra bu noktada sorulması gereken temel soru, bir bölgenin veya kentin kentsel kimliğinin nasıl korunacağıdır.

Kent kimliğinin sürdürülebilirliği; geçmiş, günümüz ve gelecek olarak tanımlanabilecek üç zaman diliminde ele alınabilir. Bu üç zaman diliminin önemi, geçmişte kent belleğinde yer eden bütün kimlik öğeleri, günümüzde geçmişten gelen kentsel kimliğe ne oranda sahip çıktığı ve gelecekte kentin “kime?” ve “ne?” ifade ediyor olacağı ile açıklanabilir (Eryazıcıoğlu ve Markoç, 2014; Lugt, 2013'ten aktaran Şahin, 2018: 38).

Tarihsel gelişim sürecine bakıldığında toplumların yaşamlarını, fikirlerini ve kültürlerini her dönemde mekâna yansıttığı görülmektedir (Topçu, 2011). Günümüze

kadar taşınan şehir detayları, şehirlerin devamlılığı ve sürdürülebilirliklerinin teminatı için bir ipucu olabilir. Bu bağlamda toplumların kültürlerini yansıtan yerler olan kentler, köklü kültürün en önemli ürünlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Es, 2007'den aktaran Şahin, 2018: 36).

Şehrin tarihi dokusunun, doğal güzelliğinin ve manevi kültürel zenginliğinin şehrin sakinleri arasında duygusal bir bağlantı yaratması, insanlara yaşadıkları şehre ait olma duygusunu hissettirmektedir. Böylece şehirde yaşayan insanlar için kentsel kültürün korunması kolaylaştırılmıştır (Kurt, 2011: 266).

Kent kimliğinin korunması meselesi, mekânsal planlamanın da dâhil olduğu çeşitli faktörler açısından tartışılmalıdır. Mekânsal planlamanın kentlerin sağlıklı gelişimi için vazgeçilmez bir araç olduğunu söylenebilir. Ancak mekânsal planlamayı genellikle plancılar tarafından yapılan bir mühendislik düzenlemesi olarak tasvir etmek çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Sınmaz ve Özdemir, 2016: 94; Sezik, 2016: 47).

Kentleri şekillendiren ve çeşitli uygulamaların sonucunda kent kimliği öğelerini oluşturan imar planları temelde arazi bölünmesinin aracı olarak görülmekte, kentin imgeleri ve morfolojisi (sokak örüntüleri, bina formları, yerleşim dokuları) sürece girememektedir. İmar planlarının oluşturulmasında öncelikli olan kentsel mekân oluşturmak olmalıdır oysa inşaat haklarının dağıtılması, kentsel arsa üretimi ve parsellere inşaat ruhsatı verilmesi öncelikli olmaktadır (Sezik, 2016: 47).

Kentsel alanlar özel ve kamusal alanlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Özel alanın gözetimden korunduğu, kamusal alanların ise sürekli olarak gözetime tabi tutulduğu bilinmektedir. Başka bir deyişle, kamusal alanda bulunmak insanları, yasal sorumluluklara sokmaktadır. Ancak bu, devletin özel çevreye müdahale ve koruma hakkını düşürmemelidir. Yani kamusal kimliği korumak için devletin, özel alanların dışında da sorumlulukları olmak zorundadır (Sezik, 2016: 47).

Mekânsal planlama yoluyla kentsel kimliğin korunması ve sürdürülebilmesi meselesi tartışılırken, somut ve soyut kentsel kimlikte özgünlük ve bütünlük ilkeleri dikkate alınmalıdır. Bu durum somut kentsel kimlikte, arazinin, silüetin ve kentsel panoramanın yanı sıra kenti oluşturan tüm doğal ve yapay çevre unsurlarının özgün kullanımını korumaya dikkat ederek yapılmaktadır. Kentsel dokuya, mimari mirasa ve kentsel kimliğin bir parçası olan sembol öğelerine doğrudan veya dolaylı olarak zarar

veren müdahalelerin, bütüne ve kimliğe de zarar verdiği düşünülmektedir (Eryazıcıoğlu ve Markoç, 2014).

Kent kimliğinin korunması ile ilgili olarak, soyut unsurların (sosyo-kültürel ve ekonomik oluşumlar) gelecek nesillere aktarılması, somut unsurların (doğal ve yapay çevresel unsurlar) korunmasının önemini azaltmamaktadır. Bu nedenle, kentteki kentsel boşluktaki herhangi bir fiziksel müdahalenin sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri dikkate alınmalıdır. Kentsel boşluk kimliğinin gerçekleşmesi yalnızca yapı faaliyetleri ile değil, aynı zamanda zaman içerisindeki sosyo-kültürel birikimle de sağlanmaktadır (Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 5).

Toplumların fiziksel, politik, ekonomik ve kültürel bir alanı olarak kentlerin ayakta kalması, kentin kültürünün devamlılığını sağlamakla yakından ilişkilidir. Kent kültürünün en önemli unsurlarından biri olarak kabul edilen tarihi mirası korumak, bu aşamada kentlerin sürekliliğinin teminatıdır (Es, 2007: 50-51; Güler, 2016: 93-94). İnsan ve doğal çevrenin zamanla etkileşimi yoluyla oluşturulan kültürel ve tarihi ürün aynı zamanda bir kent kimliği içermektedir. Dolayısıyla bu etkileşimden kaynaklanan kültürel görüntüyü korumak aynı zamanda kent kimliğini korumak anlamına da gelecektir. Bu ifadeye dayanarak, kültürel görüntünün varlığını tehdit eden herhangi bir karar ve uygulamanın kent kimliği üzerinde aynı etkiye sahip olacağını söylenebilir (Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 5).

Kentin özellikleri, ilgili mirasın geçmişten geleceğe aktarılmasıyla hayatta kalabilir. Yaşayan bir unsur olarak, kenti geleceğe taşıyacak olan ana unsur, kente kimliğini veren kültürel etkileşim araçlarıdır (Es, 2007: 50-51; Güler, 2016: 93-94). Bu amaçla birçok planıcı, mühendis ve mimar, geleneksel detayları kopyalayıp binalarının cephelerine dâhil etmektedirler. Ancak bu kopyala-yapıştır yöntemi genellikle yerel kimliğin anlamlarını ve ilkelerini tam olarak anlamadan ve keşfetmeden uygulanmaktadır. Aynı satırlarda Kim, kent kimliği arayışında birçok ülkede tasarımcıların hükümet binalarını, mahalleleri ve kentleri tasarlarırken geleneksel mimari motifleri taklit ettikleri birçok binadan bahsetmektedir. Diğer yandan bu yöntem mevcut geleneksel tarza saygı duymaya yardımcı olsa da, mekân duygusunu desteklememektedir (Buossaa, 2018: 4).

Son olarak, kentlerin eşsiz kimliğinin sürdürülebilirliğinin gerçekleşmesi için, kentte yaşayan kişilerin, kentlerinin ortak bir yaşam alanı olduğunu ve korunmasının

ortak bir sorumluluk olduğunu bilmesi zorunludur. Buna ek olarak kimlik, sabit veya kalıcı oluşu ve zamanın gerekliliklerine göre esnek olmayışı yerine; statik, kurulu, hayali, değişime tabi ve pratik oluşuyla ele alınmalıdır.

2.3.7. Kentsel kimliğin kaybolması

Kentsel kimlik kavramı, bakıldığında onu diğerlerinden ayıran özelliklere sahip olan bir kenti, diğerlerinden ayırt etmek için kullanılmaktadır. Bu özellikler ortadan kalkmaya başladığında, kimliği olmayan kentler ve “kimliksiz” ya da “kimliksiz kent” terimleri ortaya çıkmaktadır (Güngördü, 2016: 25).

Bilindiği üzere tüm kentler dünyada farklı konumlara ve özelliklere sahiptir. Bu farklı konumlar ve özellikler kentleri birbirinden ayırır ve onlara bir kimlik vermektedir (İlgar, 2008: 23). Kent kimliği aynı zamanda kentsel çevrenin soyut veya somut özelliklerinin bir temsilidir. Kimliği şekillendiren özelliklerin çoğu, zamanla doğal koşullar ve bu koşulları değiştirmeye çalışan insan davranışı aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, uzun bir süre boyunca ve kümülatif bir şekilde oluşan kent kimliği, her zaman bu özellikleri kaybetme riskiyle karşı karşıyadır (Eryazıcıoğlu & Markoç, 2014: 2-3). Ayırtedici özelliklerin kaybolmasıyla kimlik de kaybolmakta ve kent ile nüfus arasındaki aidiyet duygusu zarar görmektedir. Kentin ekonomisi de bu durumdan olumsuz etkilenmekte ve gelecek nesillere bırakılacak olan miras bozulmaktadır (Moore, 1962'den aktaran İlgar, 2008: 23). Relp'e (1976) göre bu özelliklerin kaybolması aynı zamanda o kentin ruhunun da kaybolmasına yol açmaktadır. Kentin ruhunun olmadığı durumlarda ise, kentin kimliksiz olduğu söylenebilmektedir (Moore, 1962'den aktaran İlgar, 2008: 23).

Çoğu kent, kimliğini kaybetmekte ya da yeni kimlikler üretememektedir. Sonuç olarak belirsizlik sorunu yaşamaktadırlar. Kentlerdeki bu kimlik sorunu, kentin ekonomik, maddi ve kültürel yönlerinin her biriyle karşı karşıyadır ve bu durum da kente karşı yabancılaşma hissi verir. Yabancılaşma hissi ve bireyin kente kattığı ve kentten anladığı anlam azalırken kente ait olmama hissi de yaratmaktadır (Can, 1999'dan aktaran İlgar, 2008: 23).

Kentsel kimlikler ve değerler kaybolurken ortaya çıkan bir diğer sorun ise insanların kimliklerinin ön plana çıkması ve daha fazla önem kazanmasıdır. Bu da insanların kentteki kişisel değerler (işyerleri, konutlar ve arabalar) üzerinde durmalarının ve harcama yapmalarının artmasına neden olacağı gibi, kullandıkları alanların kentsel

değerlerini ihmal etmeye ve bu kentsel alanların belirsiz kentsel kalıntılara dönüşmesine neden olacaktır (Ulu, 2004: 65).

Kentin her bölgesinde ekonomik, kültürel ve fiziksel olarak kendini gösteren kimlik, kentte parçalanmaya ve kutuplaşmaya da neden olmaktadır. Bu durumda, kentte yaşayan insanlar açısından kent, sadece birtakım faaliyetlerin gerçekleştiği bir yer olarak görülmektedir. Ancak insanlar kentle ilişki kurmaya başladığında, kentsel mekânlar onlar için bir şeyler ifade etmeye, dolayısıyla da kent bir kimlik kazanmaya başlamaktadır (Bingül, 2004'ten aktaran İlgar, 2008: 23).

Kentleşmenin çevresel sürdürülebilirlik üzerinde bazı olumsuz etkileri olmasına rağmen, kentsel alanların kimliği hakkında endişeleri gerçekten artıran şey küreselleşme sürecidir (Kaymaz, 2013: 748). Öyle ki küreselleşme olgusunun gelecekte kente karşı olacak değişimlerini ve alternatiflerini tahmin etmek mümkün değildir. Bununla birlikte, küreselleşme tarafından giderek yaygınlaşan birleşik bir yaşam tarzı yaratmanın politik sonuçları, sosyo-ekonomik yaşamların yanı sıra tüm yerleşim yerlerini, kentlerimizin kimliğini ve bu kimliğin oluşturduğu kentsel imajları hızla tüketmektedir (Ulu, 2004: 65-66).

Kentte yaşayan insanların mevcut kentsel gücü, mimari mirası ve geçmişle olan ilişkileri, küreselleşmenin bir sonucu olarak hızla yok olurken, bir yandan da kopyalanmış mimari gruplar tarafından kuşatılmaktadır. Öte yandan kentin kimliği, vatandaşların ve ziyaretçilerin algıladıkları, hissettikleri ve hatırladıkları şeydir. Ne yazık ki küreselleşmenin benzerlik yoluyla kentlerin imajı üzerinde neden olduğu şeyin genellikle geri dönüşü yoktur (Kaymaz, 2013: 748).

Bütün bunlar, zamanın ve küreselleşmenin gereksinimlerine uyum sağlama potansiyelleriyle çelişmemektedir. Ancak üretilen eserlere doğru içerik ve anlamlar sunarak kentlerin kimliğinin ön planda olduğundan ve ulusal çıkarları ve kentsel kimlikleri yok etmeye mahkûm olmadığından emin olmak gerekmektedir. Günümüze ulaşan yaşam çevrelerinin tüm doğal ve kültürel değerlerini göz önünde bulundurarak, kentlerin kentsel kimliğini ve imajlarını geliştirmek önem arz etmektedir. Bununla birlikte, kentsel kimliklerin ve imajların yeniden yapılandırılmasında sunulacak öneriler, moda ve taklit olmayan rasyonel çözümler içermelidir. Son yıllarda, küçük ölçekli de olsa kentlerin tarihi, kültürel ve doğal mimarisini geliştirme çabaları umut vericidir (Ulu, 2004: 65-66).

2.4. İkonik Yapılar ve Modernite Kapsamında Kent Kimliği ve Kentsel Yaşam Kalitesi

Kentsel yaşam kalitesi kavramı, çok boyutlu, multidisipliner ve birçok öznel ve nesnel yönleri olan bir kavramdır. Kentsel çevrenin, kentsel bölgelerde yaşayan nüfusun refahının sağlanmasındaki katkısını temsil etmektedir. Kentsel yaşam kalitesi, kişisel, sosyal ve fiziksel çevre gelişiminin yanı sıra sağlık, güvenlik, doğal kaynaklar ve hizmetler sağladığı için çeşitli alanlarda tanımlanabilir. Ayrıca bir toplumdun diğerine ve bir kültürden diğerine göre farklılık gösterir (Van Kamp & et al,2003:5-8).

Kentsel yaşam kalitesi olgusu üzerinde fikir birliği olmadığından tek bir tanımı yoktur. Ancak bu terimi anlamaya yardımcı olan bazı tanımlar bulunmaktadır:

- Bir bölgedeki yaşam kalitesi, o bölgenin ana sektörlerinin (sosyal sektör, kentsel sektör, altyapı ve hizmetler sektörü) kurucu unsurlarının entegrasyonu ve kullanılabilirliğidir. Yaşam kalitesi, nüfusa psikolojik konfor ve güvenlik sağlamanın yanı sıra bölgenin hedeflenen görevlerini yerine getirmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca yaşam kalitesi kendini doğal çevre, barınma koşulları, ulaşım, sosyal bakım ve sağlık, eğitim ve eğlence hizmetlerinde göstermektedir (Mostafa,2008).
- Yaşam kalitesi, toplumun üyelerine sağlanan maddi, sosyal ve psikolojik hizmetlerin düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir (Ali,2008).
- Yaşam kalitesi, insanların kentsel yaşamlarından ne ölçüde keyif aldıklarıdır. (Azmy,2009).

Şimdiye kadar aktarılan tanımlardan, yaşam kalitesinin;, dış çevredeki maddi koşullardan yararlanmak, iyi durumda hissetmek, ihtiyaçları karşılamak ve yaşamdan hoşnut olmak anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Bu da konforlu konut, hizmet ve çeşitli gerekli tesislerin sağlanmasıyla gerçekleşmektedir (Daoudouh & Abdul Hakim, 2017: 7).

Genel olarak kentsel yaşam kalitesi kavramı, sosyo-kültürel ve politik unsurları ve süreçleri içermektedir. Şehirde yaşayan bireylerin eğitim, sanatsal, kültürel ve politik faaliyetlere ve süreçlere etkin bir şekilde katılabilme imkânına sahip olmalarının yanı sıra, şehrin sunduğu fırsatlardan eşit ölçüde ve ihtiyaçlarıyla doğru orantılı olacak şekilde faydalanmaları mümkündür (Ak, 2015: 10).

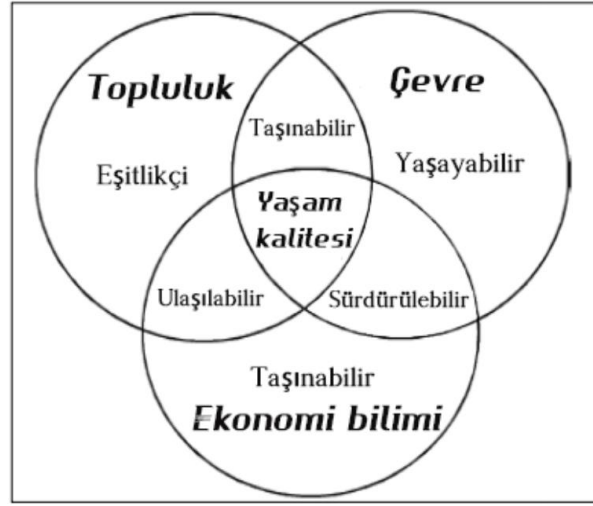
Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu şehir, sadece bireyleri barındıran bir yer değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik, kültürel ve ruhsal ihtiyaçlarını da karşılayan bir yerdir. Ayrıca insanlara şehir yönetimine dâhil olma fırsatı da vermektedir. Modern örgütler aracılığıyla dayanışma, bireyler ve gruplar arasındaki iletişimin yoğunluğu, kentsel bilinç, toplumun farklı tabakaları arasında kentsel gelirin dengeli dağılımı, çevresel değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine duyarlılık, demokrasiyi algılama ve katılım düzeyi ve kentsel yaşama katılım düzeyi gibi faktörler, yaşam kalitesi seviyesinin yükseltilmesinde önemli rol oynamaktadır (Geray, 1998: 57'den aktaran Ak, 2015: 10).

Kentsel yaşam kalitesi kavramı, herkes için kentsel haklar sağlamanın yanı sıra, şehirdeki modern kentsel ve çevresel standartların sağlanması ile doğrudan ilişkilidir. Şehir, insan haklarının korunduğu ve yerine getirildiği bir bölge olduğu için, kentsel yaşam kalitesi ancak bireylerin ve toplumların hakları güvence altına alındığında elde edilebilir. Bu haklar, hem bir birey olarak şehir nüfusunun insan haklarını, hem de bireyin yaşadığı şehrin ve kentsel topluluğun bir üyesi olarak şehirdeki kentsel ve çevresel değerlerle ilgili tüm hakları kapsamaktadır. Kentsel haklar, temel hakların yanı sıra sosyo-ekonomik ve kültürel hakların gerçekleştirilmesi ve bu hakların yerel topluluk düzeyinde sağlanıp korunabileceği ölçüde oluşmasını ve gelişmesini gerçekleştirecek bir alan olarak kentsel boşlukta dayanışma sağlanmasıdır (Geray, 1998: 60).

"Kentsel yaşam kalitesi" terimi genel olarak insanların genel refahı ve içinde yaşadıkları çevrenin kalitesi anlamına gelmektedir. Genel olarak kentsel yaşamın hem öznel hem de nesnel değerlendirmelerini ifade etmektedir (Dissart ve Deller, 2000). Literatürde "kentsel çevre kalitesi", "sürdürülebilirlik", "yaşanabilirlik", "mekân kalitesi" ve "konut algısı/memnuniyeti" gibi kentsel yaşam kalitesiyle alakalı birçok terim ve kavram bulunabilmektedir (Velibeyoğlu, 2014: 12).

Van Kamp ve diğerlerine (2003) göre yaşanabilirlik, yaşam kalitesi, yaşam ortamı, mekân kalitesi, konut sakinlerinin algı ve memnuniyeti, konut ve yaşam ortamının değerlendirilmesi, yaşam kalitesi ve sürdürülebilirlik gibi kavramlar birbirleriyle iç içe geçmektedir. Bu kavramlar çoğu zaman eşanlamlı olarak kullanılsa da genellikle farklıdırlar. Örneğin sürdürülebilirliğin hedefi, gelecekteki kişisel çevreye uygun bir "gelecek"tir. Öte yandan yaşama potansiyeli ve yaşam kalitesi "şimdiye ve buraya" odaklanmaktadır (Van Kamp et al, 2003'ten aktaran Velibeyoğlu, 2014: 12).

Shafer ve diğerleri (2000) yaşanabilirlik, yaşam kalitesi ve sürdürülebilirlik kavramlarının birbirleri ile nasıl bir ilişkisi içerisinde olduğunu gösteren kavramsal bir çerçeve tanımlamaktadır. Bu yaklaşımda yaşanabilirlik, fiziksel ve sosyal alan arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak, sürdürülebilirlik ise fiziksel ve ekonomik alan arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak kabul edilmektedir. Bu üç alan arasındaki etkileşim, yaşam kalitesi olarak tanımlanmaktadır (Şekil 2.19) (Velibeyoğlu, 2014: 12).

Şekil 2.19. Ekolojik açıdan yaşam kalitesi (Velibeyoğlu,2014:13)

Çeşitli şehir plancıları ve finansman kuruluşları, farklı yaşam kalitesi göstergeleri aracılığıyla kentsel yaşamın kalitesini objektif olarak ölçmeye çalışmıştır. Sosyal/kültürel, ekonomik ve çevresel refahla ilgili bu göstergeler kentsel bağlamda yaşam kalitesini sağlamakta ve geliştirmektedir. Aşağıdaki bölümde, şehir imajını ve kimliğini etkileyen yaşam kalitesi göstergeleri yer almaktadır (P.F. PPS, 2008; P.F. PPS, 2009 ; W.D. Council, I. Group, 2006).

- Açık alanları tanıtım: Açık alanlar bir gecede değişmez. Bu nedenle, aktif ve pasif kullanıma izin vermek ve ayrıca zaman içindeki değişiklikleri rekreasyonel ve kültürel değişim olarak uyarlamak için alanların uyarlanabilir olması gerekir.
- Yeni arazi kullanımı: Farklı rekreasyon fırsatları, yıl boyunca çeşitli ticari ve eğlence kullanımlarının vatandaşların ihtiyaçlarını karşılaması ve ziyaretçilerin şehre ilgi göstermesi gereken etkinlikleri teşvik etmelidir.
- Çeşitli yeni aktiviteler: Bir aktivite karışımı, ikonik bir binayı şehrin hayati bir parçası haline getirmek için etkili stratejilerdir.

- Yaratıcılık: İyi bina tasarımı zenginlik, çeşitlilik katan ve yararlı bir yeri unutulmaz bir yere dönüştüren yaratıcı ve yenilikçi yöntemleri desteklemektedir.
- Yürünebilirliği değişken aktivitelere vurgu yaparak teşvik etme: Deneyimin faydalarını artırmak, şehirde güvenli ve ilginç bir yaya durumu yaratmak için etkili sokak düzeyinde kullanımları, açık alanları desteklemeli ve dolaşım sorunlarını ve park alanlarını çözmelidir.
- Duyusal deneyimi geliştirme: Harika bir ikonik yapının, insanları çekmek için çeşitli şeyler yapması veya orada olması için nedenleri olması gerekir. Çeşitli insanları cezbetmek için özel ve aktif bir yer sunmak için insan duyularıyla ilgili farklı aktiviteler vardır. Halkın deneyimini tanımlamaları gerekir.
- Güvenlik ve rahatlık: Güvenli ve rahat bir ortam sağlayacak özellikler uygulanarak güvenlik ve görünürlük duygusu artırılmalıdır.
- Tema ve mekân oluşturma: Temayı geliştirmek için önemli bir karakter ve dostane bir ortam yaratmak önemlidir.
- Kamusal sanatı teşvik etme: Sanat, şehrin canlılığını ve çekiciliğini artırır ve mekâna bir kimlik duygusu kazandırır. Sanat eserleri, yerleşmenin benzersiz fiziksel kalitesine, karakterine dikkat çekmeli ve anlamlı bir ikonik bina deneyimini teşvik etmelidir.
- Mimari yapı detaylarını zenginleştirme: İkonik bina, yüksek kaliteli bir detayı temsil etmeli ve çevreye saygılı farklı bir karaktere sahip olmalıdır. Binaların yerleşimi, yüksekliği, kütlesi, malzemeleri, detayları ve cepheleri, görsel olarak hoş ve fiziksel bir gelişim sağlamak için yapının kimliği ve karakteri ile vizyonunu teşvik etmelidir.
- Çoklu Kullanım Hedefleri yaratma ve seçenekler önerme: Bir vizyon oluşturma sürecini ilerletmenin en etkili yolu, ikonik binaya çeşitli hedefler yaratmaktır. Hedefler belirlendikten sonra, kullanıcılar her yerde görmek istedikleri kullanımları ve etkinlikleri tanımlamak için katılır.
- Açık ve yeşil alan/park donatılarını sağlama: Açık alan ve yürüyüş yolları da dâhil olmak üzere çevredeki alanlara yüksek düzeyde kolaylık sağlamak için ikonik bina yüzey parkları sürekli peyzaj ile taranmalıdır.

- Kültürel faaliyetleri ve sanatı teşvik etme: İkonik bir yapı olan "Festival Yeri" kavramı, ikonik bina gelişimine dâhil edilmelidir. Bu nedenle, kültürel fırsatları, özellikle topluluğun mirasını ve benzersiz coğrafi konumu teşvik etmek ve sanat topluluğunun aktif katılımını sağlamak için kamusal sanat ve kültür mekânları yaratmak önemlidir.
- Mevsimsel aktiviteleri entegre etme: Yüksek seviyeli kullanımlar ve aktiviteler, insanları tekrar tekrar geri dönmeye teşvik eder.
- Sokak görünümü olanakları oluşturma: En iyi ikonik binalar, aydınlatma, oturma, atık kapları, telefonlar ve internet, yönlendirmeli tabelalar, bisiklet rafları, içme çeşmeleri gibi sosyal etkileşim, konfor ve rahatlık için yeterli olanaklarla sağlanması gereken halka açık alanlar (sığınaklar ve umumi tuvaletler) içermelidir.
- Yerleşmenin peyzajını teşvik etme: İyi bir peyzaj, inşa edilen yapıda tutarlı ve çekici bir bütün oluşturmak için bina gibi hayati önem taşır.
- Mimari dönüm noktası geliştirme: Gerçek şehir değerinin cesur bir mimari ifadesi olan ciddi bir çalışmadır. Bina açıklamaları, binanın bir yer duygusu üzerindeki etkisine gelince, inanılmaz bir algı varlığını gösterir.
- Ulaşım ağı sağlama: Farklı ulaşım araçlarıyla kolayca erişilebildiklerinde ortaya çıkan ikonik binaların karakterini ve deneyimini geliştirmek. İkonik bina gereksinimlerine yönelik birçok yaklaşımın yüksek önem taşıdığını onaylamak.

Yani, kent kimliği ve kentsel yaşam kalitesi birbiriyle bağlantılı kavramlardır.

Her iki kavramı da ayrı ayrı ele alıp birbirinizin belirleyicilerini ayrı ayrı değerlendirip analiz ettiğinizde başarısızlık olasılığı mümkündür.

Her şehrin negatif veya pozitif imajlar ve anılardan oluşan eşsiz bir kimliği vardır. Bu imajlar, markanın üzerine inşa edileceği temeldir. Bir şehrin imajını şehrin marka perspektifinden tartışırken, bugün birçok şehrin eser yapılar ve ikonik yapılar aracılığıyla kendilerini tanıtmaya çalıştıklarını belirtmek gerekmektedir. Çünkü kentler için marka yaratmanın ana hedefi kenti küreselleşen dünyada ifade etmektir. Öyle ki, temel olarak geliştirilen marka "ürün pazarlama gibi" bir kent pazarlama stratejisidir. Kotler, ürün olarak "Kentlerin, kimliklerini ve değerlerini vurgulayarak tasarlanması ve pazarlanması gereken ürünler olduğunu" iddia etmektedir (Kotler ve diğerleri, 1999). Böylece

ekonomik yapıyı, sosyal yapıyı, altyapıyı, mimariyi, peyzajı ve çevreyi bütünleştirmek, herkes tarafından kabul edilebilir bir kimlik oluşturmak mümkündür (Zhang, 2009: 248). Esasen kimliğin bir parçası olan marka oluşumu ile kentsel imaj arasındaki yukarıda belirtilen korelasyona dayanarak, imajının kendisinin şu ya da bu şekilde yaşam kalitesi üzerinde bir etkisi olduğu da gösterilebilir. Çünkü ekonomik ve sosyal faktörlere ek olarak, yapılı çevre meselesiyle de yakından ilişkilidirler (Derek ve ark. 1999'dan aktaran Rıza ve diğerleri, 2012: 294-295).

Kısacası, iki kavram, aralarında bir karışıklı yapıyı yaratan karmaşık bir ağ aracılığıyla birbirine bağlanmıştır. Kentsel yaşam kalitesini değerlendirmek için özel göstergeler temel olarak kentsel kimliğin bileşenleridir. Çünkü kentsel kimliğin bileşenleri ideal olduğunda kentsel yaşam kalitesi yüksektir, örneğin sosyal ve kültürel yapı, kentsel kimlik ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi tanımlamak açısından en etkili konulardan biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü sosyal yaşam ve kültürel yapı, somut yapıyı karşılıklı etkileşimler şeklinde oluşturmasına ve gerekli yaşam kalitesinin belirlenmesine katkıda bulunan tarihsel bir birikimdir. Somut yapı ne zaman organize olursa, kentsel kimlik açıktır ve bu yaşam kalitesine olumlu yansımaktadır.

2.5. İkonik Yapıların Önemi ve Olumlu Etkileri

İkonik yapılar genellikle inşa edildikleri şehri veya ülkeyi temsil eden semboller olarak kabul edilmektedir. Ayrıca tarihi değeri olan veya mekânın ve sakinlerinin tarihi ve kültürüyle ilişkili yapılardır. İkonik yapılar genellikle tasarım, boyut, görsel çekicilik, kentsel doku, inşaat tarzı vb. bakımından önemli ölçüde farklılık göstermektedirler. Bu yapılar insanlardan ve inşa edildikleri yerden etkilenmekte ve onları etkilemektedirler. Bu yapıların sınıflandırılması, etraflarındaki kalıcı izlenim üzerine yansıttıkları etki boyutunda ikonik olmalarına bağlıdır. Bu nedenle ikonik mimari benzersiz kabul edilmektedir. Zira mekânla ilgilidir ve mekânın sembollerinden biri haline gelmiştir (Kuyrukçu, 2018: 466).

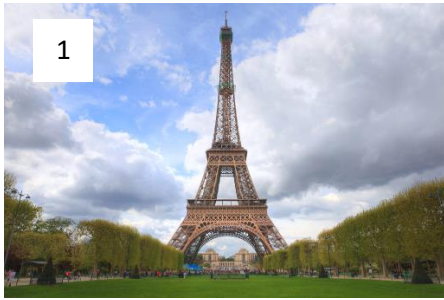
Kavaratzis, ikonik yapıların üretebileceği her türlü etkiyi ayırt etmek için, üç etki seviyesini sınıflandıran kavramsal bir çerçeve önermektedir (Kavaratzis, 2004: 58-73):

- İlk seviye, onu bir şehrin görülebildiği tanınabilir bir özellik olarak ayıran ikonik yapının fiziksel özelliklerini belirtmektedir.

- İkinci seviye, şehir imajını kendi kendini pazarlama potansiyelini geliştirmek için etkileyen bir pazarlama aracı olarak ikonik yapıyı içermektedir.
- Üçüncü seviye, kullanıcılar ve onların ikonik yapı ile ve kendi aralarındaki etkileşimleriyle ilgilidir.

Bu üç seviye, bir binanın sahip olduğu farklı etkileri göstermektedir. Müdahalelerine rağmen, kullanımları pratik ve faydalı bir rehberlik sağlamaktadır. Baskın terimlerle tanımlanması ve karakterize edilmesi nedeniyle; ilk seviyenin etkisi genellikle halk için daha belirgindir. İkinci ve üçüncü seviyeler, binanın daha istikrarlı ve kapsamlı bir algı olduğunu analiz etmek için kullanılan faydalı bakış açıları sağlamaktadır. Etkiler olumlu olmayabilir veya doğrudan etkiye sahip olmayabilir, ancak kesişen ve çok daha karmaşık olabilmektedir.

Kavaratzis'in kavramsal modeline ve daha önce tartışılan literatürün gözden geçirilmesine dayanarak, ikonik mimarlık; kentin tarih, kültür, ekonomik, politik ve sosyal durumlarının bir temsili olduğu için şehrin kentsel kimliği ile doğrudan bir ilişkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. Tanımlanabilir görüntü yoluyla sunulan bu temsiller sayesinde şehirler küresel haritaya çekilmekte ve daha çok tanınmaya başlamaktadır. Aşağıdaki resimler ikonik mimarlığın önemi için iyi örnekleri göstermektedir (Mahmoud, 2014: 3):

Herhangi bir kişinin bu fotoğrafları ayırt etmesi ve buldukları mekânı bilmesi kolaydır. Çünkü her görüntü bulunduğu şehri yansıtmaktadır. İlk resim Paris'teki klasik Paris tarihini yansıtan Eyfel Kulesi'dir. İkinci resim Birleşik Arap Emirlikleri'nin finansal seviyesini ve lüksünü gösterebilecek estetik değeri taşıyan, Dubai'deki Burj Al-Arab kulesidir. Üçüncüsü, Kuala Lumpur'daki ekonomik kalkınmayı yansıtabilecek Petronas Kuleleri'dir. Dördüncüsü, Washington'da demokrasinin sembolü olabilecek Beyaz Saray'dır. Son olarak beşincisi Bilbao'da şehrin kültürel gelişimini yansıtan Guggenheim Müzesi'dir. Bu yapılar genellikle, yapıları ikonik kılan ve kent kimliğinin bir parçası haline getiren estetik ve tarihi değerleri ile bilinmektedir (Mahmud, 2014: 4).

İkonik mimari, şehirleri diğerlerinden farklı ve ayırt edilebilir kılabilecek şekilde imaj yaratmaktadır. Bu nedenle şehrin kimliğinin bir kısmı, seçkin ikonik mimari mühendisliğinden etkilenmektedir. Şehrin kimliği ve ikonik mimarisi arasındaki ilişkiyi anlamak için, yatay (alçak) veya yüksek katlı ikonik binalar olsun, şehircilik dünyasındaki varlığını zorunlu kılan önemi anlamak önemlidir.

2.5.1. Her türlü ikonik yapıların kent kimliği ve kentsel yaşam kalitesi açısından önemi

İkonik yapıların kent kimliği ve kentsel yaşam kalitesi açısından önemi, bu yapıların kentsel kimliğin hem somut hem de somut olmayan bileşenlerine ve kentsel yaşam kalitesi göstergelerine yansıttıkları etki ele alınarak belirlenebilmektedir, şu şekilde özetlenebilmektedir:

2.5.1.1. Tarihsel önemi

Şehri simgeleyen yapılar, geçmişten günümüze kadar, şehirlerin imajlarını ve kimliklerini şekillendirme hususunda en etkili faktörlerden birisi olmuştur. Bazı şehirlerde bu yapılar/binalar, yüzyıllar boyunca şehirle ciddi manada bütünleşmiştir. Hatta bir yapının adından bahsedildiği anda şehir akla gelir olmuştur. Başka bir deyişle, bu sembolik binalar/yapılar, kendi başlarına şehrin imajını oluşturmuştur. Hatta bazıları şehrin de önüne geçmiştir (Engez, 2007: 76).

Günümüzde çağdaş mimarlık, hâkim olan ikonik yapıların kökleri esasında geçmişe dayandığı sürece modern ikonik yapıların tarihe işaret edecek şekilde tasarlanması, yapıyı zenginleştirir ve zihinlere kazınacak bir kimlik vererek yapıya anlam katar. Ayrıca bu durum, geçmişin sembollerini korumaya ve onları geleceğe aktarmaya

yardımcı olabilmektedir. Bu nedenle toplumlar her zaman görkemli yapılar inşa etmeye önem vermişlerdir. Bu da her çağda çeşitli büyük yapıların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu yapıların çoğu, şehirle iç içe geçmiş, görünüşte ve stereotiplerde bireysellik yaratmasıyla birlikte kendi dönemiyle ilişkilidir. Bazen dinin, teknolojik gelişmenin ve büyük sevginin, bazen de bilgeliğin sembolü olarak görülen bu yapılar, ait ve meşhur oldukları şehirle ilişkilidir. Hatta bazen bu yapılar şehrin kendisinden daha meşhur olabilir (Yargıç, 2009: 30).

2.5.1.2. Kültürel önemi

Son yıllarda kültür, şehirdeki pazarlama uygulamalarının temel kentsel müdahale, planlama ve politika stratejilerinden biri olarak kullanılmıştır (Cıdade, 2014: 33).

Dolayısıyla ikonik yapılar, yayılabilen ve şehirdeki pazarlamayı destekleyen bir imaj oluşturmak için önemli bir araç haline gelmiştir. Müzeler, fuarlar, tiyatrolar ve diğer festivaller gibi tesislerdeki eğlence ve kültürel aktivitelerin geliştirilmesi, içerdiği yapıya yansıyan ayrıcalıklı bir kentsel kültürün yaratılmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla kültür, şehri piyasaya sürmek, rekabet gücünü artırmak ve şehrin reklamının yapılması amacıyla gerekli olan kentsel imajı yaymak için temel özelliklerden birisi olmuştur (Patachi, 2015: 357; Cıdade, 2014: 33).

Kısacası ikonik yapılar, şehirler için temel bir dekor ve reklam olarak kabul edilen toplum kültürünü yansıtan binalardır. Yerel ve kültürel sembollerin bu ikonik binalara yansmasıyla bölge, eşsiz bir kimlik kazanmakta ve anlamını güçlendirmektedir (Kayhan, 2015: 41-43).

2.5.1.3. Ekonomik önemi

"Çoğulcu bir küresel toplum" kapsamında şehir planlaması, her bölge için bir kimlik elde etmeyi ve dünya çapında farklı bir imajını oluşturmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla "ağ toplumunun küresel ekonomisi" sayesinde küresel şehirlerin en önemli hedeflerinden biri, "küresel talepleri karşılama ve uluslararası finans ve insan kaynaklarını çekme" rekabetçilik gücüdür (Borja ve Forn, 1996: 36; Cıdade, 2014: 32). İkonik yapıların ekonomik önemi aşağıdaki noktalarla özetlenebilir:

A. Kentin Turizm Pazarlaması

Günümüzde ikonik yapıların kent kimliğini nasıl etkilediği ve kentlerin tarihsel, kültürel, ekonomik, sosyopolitik özelliklerini nasıl temsil ettiği açıklığa kavuşmuştur (Mahmud, 2014: 10).

Genellikle kent imajı ziyaretçi çekme noktasında çok önemlidir. Kapitalist sistemde ikonik yapılar incelendiğinde, bunların turizme dayalı ekonomik faaliyetlerin çekim merkezleri olarak kabul edildiği görülecektir. Kentler, kendilerine özgü yapılarıyla birbirleriyle rekabet etmekte ve kentte farklı bir şey tasarlamak için uluslararası üne sahip mimari mühendislerle birlikte çalışmaktadırlar (Stand, 2003'ten aktaran Kayhan, 2015: 31; Kuyrukçu, 2018: 465-466).

Tarih boyunca kent ikonları oluşturma hususundaki en etkili faktörlerden biri, o kenti simgeleyen binalardır. Mimari semboller kentin imajını oluşturmaya çalışırlar. Kentler birbirlerinden farklılık gösterirler ve bu sembolik binalar kullanılarak hatırlanırlar. İkonik binalar, şehir ikonlarının en baskın unsurları olarak addedilir ve şehirlerin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edilir (Kuyrukçu, 2018: 465-466).

Bir kenti tanıtmak ve reklamını yapmak, geniş kapsamlı ve multidisipliner bir çalışma gerektirir ve dikkate alınması gereken birçok husus vardır. Kentin bu tanıtımı ve reklamı, mimari ve planlama alanı da dâhil olmak üzere tüm alanların bütünlüğüne ihtiyaç duyar. İkonik yapıların bir yandan kentlerin gücünü ve zenginliğini temsil eden aktif bir araç olduğu, diğer yandan da çekici bir turistik yer olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla ikonik yapılar, dünya başkentlerinin bir parçası olmayı hedefleyen şehirler için bir araç haline gelmiştir. Öte yandan, kapitalist küreselleşmenin kültür, gelenekler ve değerler üzerindeki etkisinde de belirtildiği gibi kentin reklam sürecinin birçok olumsuz yan etkisi olabilir (Mahmoud, 2014: 10).

Kentlerdeki bu ikonik yapılar aynı zamanda kentin imajını oluşturmak için kullanılan bir halkla ilişkiler aracı haline gelmiştir. Örneğin, kentteki önemli olaylar ve kutlamalar bu ikonik binaların/yapıların önünde gerçekleştirilir. Yani bu yapılar, kent faaliyetlerinde sermaye olarak kullanılma yoluyla kentin imajını ve kimliğini güçlendirmek için bir araç işlevi görmektedir (Engez, 2007: 76).

B. Kentsel Pazarlanma ve Yabancı Yatırımların Çekilmesi

Genel anlamda, “küresel kentler”, yerel ekonomi ile dünya pazarı arasında sundukları ekonomik, politik ve kültürel bağlarla karakterize edilmektedir (Cox,1995; Sassen,1991'den aktaran Cıdade,2014: 32).

Kentler, planlama ve gelişmelerinde çarpıcı sonuçlara yol açan “imajları” için rekabet etme ihtiyacı göz önüne alındığında, alanın bir vitrine dönüştürülmesi yoluyla

alaka düzeyini sağlamaya başlarlar. Kent bir ürün ve pazarlanabilir olarak düşünülmektedir (Benach, 1997'den aktaran Cıdade,2014: 32- 33). Arz şekli ve içeriği pazarlama stratejisinde iyi tanımlanmışsa, şehirler genellikle küresel rekabet bağlamında mükemmeldir. Vargas ve Castilho'ya (2009) göre, Brezilya'da bu süreçte iki önemli eylem gerçekleşmiştir. İlki; emlak sermayesinin, önemli konular yaratması ve arz yoluyla talebi tetiklemesidir. İkincisi ise; yerel yönetimin, kentsel ekonomik kalkınmaya doğrudan yabancı yatırımı çekmek için şehrin olumlu imajını geliştirmeye çalışmasıdır. İki eylem ile pazara yönelik planlama kabul edilmiş ve kentleri tanıtmak için teknikler geliştirilmiştir (Cıdade,2014: 32- 33).

İkonik yapılar, buldukları bölgenin kimliğini oluşturmakta ve teknolojik, ekonomik ve politik gücü ortaya çıkarmaktadırlar. Kent için ikonik yapılar inşa etmeye çalışan kuruluşların vizyonu, turistik alanlar yaratarak, konferanslar ve kültürel etkinlikler düzenleyerek ve halkı ve turistleri bölgeye çekerek para kazanmada kendini göstermektedir (Jonas & Wilson, 1999'dan aktaran Kayhan, 2015: 29-30). Kentsel imajı güçlendirmek, kültürel bir kimlik oluşturmak, bir kent ve ülke kimliği oluşturmak, bölgede turizm faaliyetleri gerçekleştirmek ve ekonomik kalkınma ve kentsel yenilenme sağlamak için birtakım yapılar oluşturulur. Başka bir deyişle, bölgede ikonik yapılar oluşturma kararı, kentin geleceğini belirleyen ekonomik faaliyetlerle bağlantılıdır. Jencks'e (2005) göre bir kent ekonomik ve kültürel risklerle baş ederek doğru mühendisi doğru zamanda seçerse, yatırımlarını üç yıl içerisinde ikiye katlayabilecektir (Kayhan, 2015: 29-30).

Kent pazarlaması, “kentsel ikonları” bu süreci kolaylaştırmak ve kültürel ve tarihi benzersizliği teşvik etmek için yerel bir kimliği ortaya çıkaran (veya yaratan) unsurlara dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu simgeler, Cullen (1971) tarafından bildirilen “görsel kazalar” da dâhil olmak üzere büyük ölçekte veya belirli bir özelliğe sahip daha küçük bir ölçekte (anıtlar, yerler, bakış açıları, diğerleri) olabilir. Lynch'e (1960) göre bu unsurlar, sitenin belirli özelliklerini geliştirebilir veya fark edilmeyebilir, bu da çevrenin fiziksel ve zihinsel görüntüsünün birliğinin algılanmasını önleyen görsel bir parçalayıcıya katkıda bulunur. Bu nedenle, Cullen'e (1971) göre, görsel ve fonksiyonel elemanların; kontrast ve yenilik olmak üzere iki temel özelliği göz önünde bulundurularak okunabilirlikleri arttırılmaktadır (Cıdade,2014:34):

Kentler, kendilerini rakiplerinden ayıracak yeni yollar icat etmeye ihtiyaç duyarlar. Paddison'un (1993) belirttiği gibi, kent pazarlaması genellikle altyapı gelişimini desteklemek için özel sermayeyi artırmaya yöneliktir. Örneğin ikonik binalar genellikle bir imaj veya "ticari marka" geliştirmek ve çoğu zaman büyük finansal masraflara bedel olan bir rekabet özelliği yaratmak için kentsel stratejilerde ortaya çıkar. Bilbao Guggenheim Müzesi, Londra'daki Tate Modern Müzesi ve Gateshead'deki Baltık Un Değirmenleri, bunun modern örneklerindedir (Kuyrukçu, 2018: 467).

Sklair (2011), küreselleşme çağındaki ikonik imajın, insanları, bölgenin yapısını, mekânlarını, yaşam tarzını ve planlamasının sunduğu şeyleri göstererek bir bina satın almaya veya binayı görmeye ikna edebileceğinin üzerinde durmaktadır (Kayhan, 2015: 30).

C. Çevreye Ekonomik Kimlik Kazandırmak

Kapitalizmin küreselleşmesi, her şeyin ticari bir ürüne dönüşmesine neden olmuştur. Sklair'e (2010) göre ikonik yapılar, ticaret alanında önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki görsel yönler ve dikkatleri çeken yapı planının tanınması, reklama yardımcı olur (Mahmud2014, 6).

Bazı yapılar, konularının kimliğini temsil eden ulusal simgeler taşımalarına rağmen, sembolizmini ve kültürünü pazarlamasına yardımcı olduğu için ulusal ve bölgesel kapsamın dışına çıkan uluslararası simgeler haline gelmiştir. Tıpkı Özgürlük Anıtı'nın Amerika'nın kimliğini, Sydney Opera Binası'nın ise Avustralya kimliğini taşıması gibi. Yani kültür ve kimlik kavramlarını taşıyan ikonik yapılar, kapitalizmin metotlarını desteklemek için kullanılmıştır (Kayhan, 2015: 41).

Benzer yaklaşımla Harvey (2010), mekânda, tüketime dayalı mekânsal değişim ile mekânın öneminin artarak, farklılığın daha önemli hale geldiğini ve yerel özelliklerin değer kazanarak küresel ölçekte yaşanan kültürel krize uyum sağlamada aracı olduğunun altını çizmektedir. 'Yerellik ve kültürel özellikler' fiziksel çevreye kimlik kazandırmanın yanı sıra kapitalist düzenin 'farklılaşma ve çeşitlilik' tanımını karşılamaktadır. Yerellik bir pazarlama unsuru olarak görülmekte ve simge yapıyı görmeye gelen insanların yerel ve kültürel imaj ile farklılık beklentisi karşılanması amaçlanmaktadır (Kayhan, 2015: 41-42).

Ekonomik çevrenin kimliği söz konusu olduğunda, ikonik yapıların yapısal, ideolojik, sembolik ve politik gücünü inkâr etmemek gerekir. İkonik yapılar özellikle bölgesel, kamusal, ulusal ve küresel kimliğe sahiptir (Sklair, 2011'den aktaran Kayhan, 2015: 42).

2.5.1.4. Sosyal önemi

İkonik yapılar, toplumsal hafızada yer alan ve tarih boyunca ilgi merkezi olarak kullanılan binalardır. Dönemlerinde sahip oldukları dini, işlevsel vb. nitelikleriyle önem taşıyarak zaman içinde ikon olmuşlardır (Lökçe,2003'ten aktaran Kuyrukçu,2018:466). Eyfel Kulesi, Tac Mahal, Pisa Kulesi gibi mimari simgeler, insanların buldukları kentleri hatırlarken akıllarında kalan kent ikonları olarak tanımlanmaktadır (Maralcan, 2006'dan aktaran Kuyrukçu, 2018:466).

Şekil 2.20. Tac Mahal-Agra / Hindistan ve Pisa Kulesi - Pisa / İtalya (Alıntı: www.sozcu.com.tr)

Sosyal bellekte yaratılan güçlü ikonlar olan bu yapılar, geçmişten günümüz dünyasına insanlığın ilgi odağı olmuştur (Ekenyazıcı, 2005; Engez, 2007). Aslında, bu yapılar buldukları kentlerden daha popüler hale gelmiştir. Bunlardan biri Avustralya'daki Sydney Opera Binası'dır. Sidney'in en ünlü simgesi, 20. yüzyılın en seçkin binalarından biri olarak kabul edilen opera binası; resmi tasarımı ile Avustralya'nın simgesi olarak görülmektedir. Binanın eşsiz tarzı, Avustralya'daki modern mimari tasarım, mühendislik ve inşaat teknolojisinin bir başyapıtını temsil eden büyük kahramanlık uyumuyla liman boyunca uzanan saf kıvrımlı şekillerden gelmektedir. Ayrıca 1973'te kapısını açmasından bu yana, Opera House bir sembol haline gelmiş, Avustralya ve ülkenin önemli turistik yerlerinden biri olmuştur (Kuyrukçu,2018:466-467).

2.5.1.5. Teknolojik önemi

Bilgi teknolojisindeki ilerlemelerin yanı sıra küresel mükemmelliğe ve gelişime ulaşma girişimleri, kültür kavramında kademeli bir değişime yol açmıştır. Öyle ki bilgi ve teknoloji kültürü bugünkü gerçek kültürümüz haline gelmiştir (El-Kordy, 2007).

Bilgi teknolojisindeki ilerlemelerin yanı sıra küresel mükemmelliğe ve gelişime ulaşma girişimleri, kültür kavramında kademeli bir değişime yol açmıştır. Öyle ki bilgi ve teknoloji kültürü bugünkü gerçek kültürümüz haline gelmiştir (El-Kordy, 2007).

Son on yılda dünya, iletişim ve bilgi teknolojisi dünyasında büyük ve çok hızlı gelişmelere tanıklık etmiştir. Bu da mimarların çalışma biçiminde bir değişikliğe neden olmuştur. Çünkü bugün bizler kültür ve mirasın, mimarlık ile ilişkisinin anahtarı olan bilgi çağında yaşamaktayız. Anlam, her zaman mekânla yakından ilişkili olmuştur. Mekân hızla değiştikten ve sanal gerçeklik dünyasında görüntüler farklı etkileşimlere ihtiyaç duyar hale geldikten sonra bu ilişki, birçok soru ve tartışmanın gölgelediği bir diyalektik haline gelmiştir. Öyle ki kurulu yapı günümüzde, şaşırtıcı ve değişken kültürel anlamlara sahip bir yapı haline gelmiştir. Dolayısıyla ikonik binaların teknolojik önemi ön plana çıkmıştır. Bunun nedeni ise bu binaların, gelecekteki gelişmelerle yüzleşebilme gücüdür (El-Ahbabi ve El-Aksili, 2013: 1103).

2.5.2. Çok katlı ikonik yapıların kent kimliği ve yaşam kalitesi açısından önemi

Genellikle mimarlıktaki modern tarz, yatay (alçak) yapıdan daha çok dikey (yüksek) yapıya dayalıdır. Yüksek binalar, tasarım ve kullanım açısından sıra dışı ve diğerlerinden ayırt edilebilir olmaları durumunda ikonik yapılar olarak kabul edilmektedir. Yüksek yapılar, etraflarındaki yapı kompleksinin yerini tespit etme kolaylığının yanı sıra kentlerin panoramik görüntüsünün yerleştirilmesinde de önemli bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca yüksek yapı mimarisi, modern kent sahnesindeki varlığını ve meşruiyetini, farklı özellikteki birçok faktörün ortaya çıkmasına borçludur. Örneğin aynı kentte dikkat çekici bir şekilde eş zamanlı olarak ortaya çıkan teknik ve mühendislik faktörleri, gökdelenler çağı olarak adlandırılan yeni bir çağın başlangıcını haber vermektedir (El-Ahbabi ve El-Aqili, 2013: 1101).

Dünyanın dört bir yanındaki şehirler, binaları ve gökdelenleri sayesinde tanınmaktadır. Bu binaları geliştirmeye iten birçok faktör bulunmaktadır. Topluluk

çekiciliğinin yanı sıra arazi kıtlığı, yüksek emlak değerleri, iş fırsatları ve kurumsal talep, şehir nüfusunun ve sosyal ihtiyaçların artışı ile ilişkilidir (Pandya & Brotas, 2014: 1).

Yüksek yapılar, keşfedilmeyi ve değerlendirilmeyi hak eden birçok pratik avantaja sahiptir (Ali ve Al-Kodmany 2012: 391). Yüksek yapılar, eski zamanlarda inşa edilmeye başladığı dönemden bu yana daima insanların akıllarını hayrette bırakmıştır. Bu binaların inşası eski zamanlarda savunma veya dini amaçlarla (Roma tapınakları, Antik Mısır, Kiliseler...) başlamıştır. Ancak modern çağda, bu tür yapıların inşası, 19. yüzyılın seksenli yıllarında konut veya idari bir fonksiyonların odağında başlamıştır. Daha sonraları ise otellerin ve diğer turizm ihtiyaçlarının karşılanması için inşa edilir hale gelmiştir (Farouk, 2011: 2).

Yüksek yapılar, yüksek yoğunluklu kalkınmayı sağlamak için çok çeşitli araçlardan biri olarak zorunluluk sebebiyle inşa edilmiştir. Yüksek yapılar kısmen az yer kaplayarak kentsel yayılmayı kontrol altına alma fırsatı sağlamaktadır. Yüksek bir yapının getirdiği benzersiz özelliklerin belirlenmesi, çok sayıda insanın, bir imajdan daha fazlası olan ve kalkınma için daha sürdürülebilir olan önemli tesislerin yakınındaki - etkinlik odağı- belirli bir yapı şekline duyduğu ihtiyaç anlamına gelebilmektedir (İbrahim, 2007: 2000).

Yapıların ve kamusal alanların daha yüksek bir yoğunluğunun artırılmasıyla elde edilebilecek faydalar kentsel tasarımda belgelenmiştir. Bu faydalar şunları kapsamaktadır: Arazi, altyapı ve enerjide maliyet tasarrufu; seyahat süresinin ekonomik maliyetlerinin azaltılması; bilginin ve yaratıcı etkinliğin kentin kalbinde odaklanması; suçun azalması ve güvenliğin artması; belirli kentsel gelişim türleri ile eş zamanlı olarak yeşil alanların korunması; araçlardan su yollarına giden yüzeysel akışın yanı sıra hava ve atmosferdeki salınımların azaltılması; daha fazla fiziksel aktivite ve bundan kaynaklanan sıhhi faydalar; sosyal ve yaşamsal ilişki (Yeni Zelanda Çevre Bakanlığı, 2005) (Ng, 2009: 43).

Geçtiğimiz yüzyılın yetmişli yıllarında nüfuslarının banliyölere göçünden muzdarip olan gelişmiş ülkelerin kent merkezleri, son yıllarda merkezlerine büyük bir dönüş yapıldığına şahit olmuştur (Al-Kodmany, 2018: 13). Dolayısıyla kentlerin karşılaştığı ve mevcut kentsel tesislerin işlevsel performans eksikliğinden kaynaklanan en temel sorunları çözmek için yüksek yapıların(gökdelenler), tasarım çözümleri olarak

benimsenmesi eğilimi doğmuştur. Karşılaşılan bu sorunlar şu şekilde özetlenebilir (Al-Ahbabi ve Al-Aqili, 2013: 1107):

- Yıkılmış ve yıpranmış kentsel dokunun büyük parçalarının bulunması. Bu nedenle gökdelenlerle bu alanların geliştirilmesi gerektirir.
- Bazı kentsel tesislerin görsel imajının rastgele olması.
- Kent merkezlerindeki yüksek arazi fiyatlarına rağmen yoğunlaşmayan kentsel tesisler.
- Modern teknolojiyi ve gereksinimlerini karşılayacak kapasite ve mekânizmanın bulunmaması.
- Kamu hizmetleri ve sosyal hizmetlerde ciddi yetersizlik.
- Yaya trafiği için, hesaplanmış, tasarlanmış ve çeşitli seviyelerde olacak şekilde yeterli alanların bulunmaması.

Kulelerin ve yüksek yapıların bulunmasının önemini ve yaşam kalitesini gerçekleştirmedeki etkili rolünü gösteren olumlu etkilerin bir kısmı aşağıdaki şekilde aktarılan çeşitli faktörler arasında değerlendirilebilir:

2.5.2.1. Fiziksel faktör

Çok katlı yapıların kentlerdeki ilk faktörü fiziksel mekânda meydana gelmektedir. Literatür araştırmaları ile yüksek yapıların tercihine ilişkin fiziksel nedenler; nüfus eğilimleri ve göç, kentsel altyapı ve ulaşım başlıkları dâhilinde incelenmiştir.

A. Nüfus eğilimleri ve göç... (Nüfus artışı ve göç)

Yüksek katlı yapıların gelişimini ve yayılmasını teşvik eden en zorunlu konular arasında, dünyanın dört bir yanındaki kentsel nüfusun üstel artışı gelmektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 391; Al-Kodmany, 2018: 13).

Günümüzde şehirleri şekillendiren iki önemli güç vardır: nüfus artışı ve yüksek şehirleşme oranları (Ng, 2009. 27). 21. yüzyılın başları, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentleştiğinde tarihi bir ana tanıklık etmiştir (Cıdade, 2014: 32). 2050 yılında, 9 milyara ulaşması beklenen dünya nüfusunun % 80'inden fazlasının kentsel alanlarda yaşayacağı öngörülmektedir. Özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika olmak üzere dünyanın bütün büyük şehirleri devasa bir nüfusa sahip olacak. O zaman, şehirlerin bu kadar büyük bir nüfusu kapsaması büyük bir zorluk olacaktır. Şehirlerin yatay kapsamı, insanları barındıracak daha yüksek bir bina inşa etmekten başka alternatif olmaksızın sürekli olarak daraltılacaktır (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 391; Al-Kodmany, 2018: 13; Modi, 2014: 24). Bu da, kentsel toplumlardaki nüfusun hızlı artışının ve sınırlı arazi

alanının üzerindeki sürekli baskının bir sonucu olarak, yapı gelişimini ve yüksek katlı kalkınmanın ortaya çıkmasını çözümün bir parçası olarak etkilediği anlamına gelmektedir (Farouk, 2011: 2).

B. Kentsel altyapı ve ulaşım

Yüksek katlı yapılar yoluyla arazinin karmaşık kullanımı, çok amaçlı seyahatleri teşvik eden ve trafik giderlerini etkili bir şekilde azaltabilen tek elden hizmete (iş, ticaret, eğlence, kültür ve diğer hizmetler) izin vermektedir. Buna ek olarak, metro ve su şebekeleri gibi gelişmiş altyapıların bulunduğu kent merkezinde yüksek katlı yapılar inşa etmek, kentin altyapı maliyetini azaltabilir. Başka bir deyişle, mevcut tesisleri onarmak ve genişletmek, şehrin işlevini yatay olarak genişleterek ek yeni altyapı oluşturma masraflarını karşılamaktan daha iyidir. Çünkü bu daha uygun maliyetlidir ve kentin sürdürülebilir gelişimini güçlendirebilir (Ng: 2009: 301).

Genişleyen altyapının yüksek bakım maliyeti vergi mükelleflerine zarar vermekte ve birçok yerel hükümetin karşı karşıya kaldığı mali krize neden olmaktadır. Uçsuz bucaksız yeni bir gelişim sürecinde olan belirli bir toplumun altyapı ve kamu hizmetlerinin sağlanmasının ve bakımının maliyeti, "akıllı kalkınma" ya da iş geliştirme sürecinde olan aynı toplumun hizmet maliyetinden daha yüksektir. Büyük ölçüde, dikey olarak oluşturulmuş yapılar, daha verimli bir altyapıyı basit bir şekilde kolaylaştırmakta ve yol, kaldırım, kanalizasyon, su-enerji hatları, enerji ve gaz hatları, aydınlatma standartları ve yangın söndürme muslukları vb. için 500 birimden oluşan tek bir ailenin alt bölümlere ayrılmasını gerektirmektedir. Bu sistemlerin yoğun ve verimli bir şekilde birleştirilmesine izin veren yüksek bir bina tüm bunları gerektirmektedir. Bu nedenle, yüksek binalar altyapı verimliliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynayabilmektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 395).

2.5.2.2. Sosyal ve manevi faktör

Literatür araştırmaları kapsamında, çok katlı yapıların tercihinde rol oynayan sosyal ve manevi faktörü; kentsel rönesans, insanın ve egonun beklentileri, güvenlik, emniyet başlıkları altında incelenmiştir.

A. Kentsel Rönesans

Geçtiğimiz yüzyılın yetmişli yıllarında nüfuslarının banliyölere göçünden muzdarip olan gelişmiş ülkelerin şehir merkezleri, son yıllarda merkezlerine büyük bir dönüş yapıldığına şahit olmuştur (Al-Kodmany, 2018:13).

Kentsel yaşamda konfor günümüzde daha fazla insanın desteğini kazanmaktadır. Gençler iş yerlerine yakın konut bulabilecekleri şehir merkezinde yaşamak istemektedir. Toplumdaki yaşlı insanlar ise kendilerini mülk koruyuculuğu yapmaktan kurtarmak, araç kullanımını azaltmak ve banliyölerde yalnızlık ve uzlet duyguları yaşamaktan kaçmak için şehirde yaşamak istemektedir. Şehir merkezleri, yürüme mesafesinde alışveriş, market alışverişi ve sağlık gibi günlük ihtiyaçları kapsayan birçok sosyokültürel etkinlik ve hizmet sunmaktadır (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 392).

Her ne kadar çoğu şehir, özellikle de kent merkezleri, kendilerini gelişme ve ilerlemeden alıkoyan birçok sorundan muzdarip olsa da, birçok şehir kentsel bir rönesansa ve şehir merkezlerinde yüksek yaşama dönme arzusuna tanık olmaktadır. Yüksek binalar, merkezi yaşamı ve çalışmayı teşvik eden araçlar olarak görülmektedir. Yeni, çekici ve yüksek katlı sokaklar inşa etmek aynı zamanda, kentsel bölgelerin yanı sıra çevre bölgelerdeki yıkık mahalleleri güzelleştirmeye ve canlandırmaya neden olabilir. Bu da, bölgede yaygın olabilecek suç gibi sosyal hastalıkları azaltarak veya yok ederek bu alanlardaki yaşam kalitesini ve kimliği güzelleştirmektedir (Kodmany, 2018: 13; El-Ahbabi ve El-Aksili, 2013: 1107).

B. İnsanın ve Egonun Beklentileri

Gökdelen mimarisinin dili, mimari seyrin tanık olduğu değişikliklerden etkilenmiştir. "Gökdelenler" olarak bilinen çok katlı binalar görenlerin büyük ilgisini çekmektedir. Çünkü bu binaların anlamı, bu kelimenin geniş mimari mefhumuyla, bir sığınak oluşturma güdülerinin sınırlarının ötesine geçmektedir. Kelime bu anlamda barınma kavramına, seçkin bir mühendislik başarısına dönüşen düşünsel meşguliyetlerin gücünü gösteren başka ve yeni bir boyut kazandırmaktadır (Al-Ahbabi ve Al-Aqili, 2013: 1101). Yüksek binalar doğal muasır manzaranın nihai bir formu ve parçası haline gelmiştir. İyi tasarım fikirleri ise şehirlerin mimarları ve tasarımcıları arasında popüler hale gelmiştir (Will,2002'den aktaran El-Ahbabi ve El-Aksili, 2013: 1102).

Psikolojik yapı teorilerinin öncüsü olan Roberto Asagoli'ye göre, uzunluk kavramı “özgerçekleştirim” ve “beşeri imkânlar” ile ilişkilidir. Dolayısıyla insanlar antik çağlardan bu yana her zaman yüksek yapılardan etkilenmişlerdir. Antik dünyada "Dünyanın Yedi Harikası" (örneğin: Efes'teki Artemis Tapınağı, İskenderiye Feneri ve Mısır'daki Büyük Piramitler) arasında yaygın olan şeylerden birisi, tüm bu yapıların uzun ve net olmasıdır. İnsan ruhu ve esneklik, 19. yüzyılın sonlarında başlayan gökdelen olgusunun arkasındaki itici güçlerdir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 395-396).

Yüksek binalar, sosyo-ekonomik güç duygusu gösterebilmekte ve şehri lider ve modern bir ticaret merkezi olarak güçlendirebilmektedir. Gökdelenler, insanların şehirlere yönelik gururlarını somutlaştırabilmekte, mimarinin samimi duygusu ile mühendisliğin sabit/durağan mantığına yönelik başarıları sergileyebilmektedir. Yüksek katlı yapılar, şehre kimlik sağlamaktadır. Örneğin Londra'daki Big Ben ve Shard, Paris'teki Eyfel Kulesi, Seattle'daki Space Needle, Chicago'daki Willis Tower ve Dubai'deki Burj Khalifa gibidir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 396).

Gökdelen, vatandaşların ve politikacıların yanı sıra daha uzun, daha büyük, daha güçlü ve daha güzel bir yapı tasarlama ve inşa etme işlerine ortak olan kişiler için gurur kaynağı olmaktadır. CTBUH 2009'da Chicago Belediye Başkanı Dali'ye, “Chicago'nun dünyanın en yüksek binası ile tekrar dünya lideri olacağı bir gelecek görüyor musunuz?” diye sorulunca Dali, “Umarım, eminim. Her zaman geliştiriciler, mimari mühendisler ve yüksek binaları finanse eden kişiler arıyorum. Evet, bence bu bizim için önemli, ufku gerçekten geliştiriyor. Bu, özellikle yüksek gökdelenler ile şehrimize meydan okumaya hazır olduğumuzu gösteriyor. Evet, ben bunun için % 100'üm” şeklinde cevap vermiştir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 396).

C. Güvenlik

Sokaklar gibi ortak alanlar, hızlanan bir araba ile karşılaşma korkusu nedeniyle oyun oynamak ve diğer aktiviteler için güvensiz hale gelmiştir. Ebeveynler, çocuklarını tek başına bir arkadaşının yanına göndermekten, bisiklete binmelerinden veya parka giden yolu geçmelerinden korkarlar. Yüksek katlı binalar söz konusu olduğunda, tüm sosyal alanlar ve birimler, herhangi bir araç trafiği tehdidi olmaksızın, binanın sınırları içinde güvenli bir şekilde bulunabilmektedir. Bu nedenle, yüksek bir bina kompleksi içerisinde hareket etmek daha kolay ve daha güvenli kabul edilmektedir. Bu da daha fazla sosyal etkileşime neden olmaktadır (Modi, 2014: 27).

D. Emniyet

Çağdaş yüksek binalardaki sosyal alanlar, son derece güvenli ortamlar yaratma eğilimindedir. Öte yandan geçmişte merdivenler ve karanlık koridorlar, suç ve korku yerleri olarak görülmekteydi. Gökdelenlerdeki sosyal alanlar, düşük katlı mahallelerde olduğu gibi yayalara açık değildir. Genellikle yüksek irtifalar girişlerin kontrolüne sahiptir ve suçu azaltmaya çalışmaktadır. Bu da, insanları ortak tesisleri kullanmaya teşvik etmektedir (Modi, 2014: 27).

2.5.2.3. Ekonomik faktör

Literatür araştırmaları kapsamında, çok katlı yapıların tercihinde rol oynayan ekonomik faktörü; küresel rekabet ve üreselleşme, kümelenme, arazi fiyatları, finansal destek ve yabancı yatırım, hava hakları başlıkları altında incelenmiştir.

A. Küresel Rekabet ve Küreselleşme

Dünya genelinde sürekli yüksek yapılar inşa etme eğilimi, küresel rekabetin dünyanın en büyük şehirlerinin gelişimi üzerindeki artan etkisini yansıtmaktadır. Bu şehirler, güveni ve büyüyen ekonomilerinin küresel konumunu duyurmak için en yüksek bina ünvanını elde etmek adına dünya sahnesinde yarışmaktadırlar. Zira yüksek bir bina şehrin küresel imajını güçlendirmektedir. Bu şehrin dünya haritasına yerleştirilmesi muhtemeldir. Bu da şehrin ekonomik açıdan önemli ölçüde geliştiğini göstermektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 391).

Günümüzde yüksek yapılar, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri belirleyen bir kalkınma göstergesi olarak kullanılır hale gelmiştir (Toprakal, 2008: 9). Öyle ki siyasi liderler, ülkelerini yükselen küresel ekonomik güçler olarak sunmak için yüksek yapılar inşa etmeyi desteklemektedirler. Örneğin Malezya Başbakanı Mahathir Muhammed, Malezya'nın küresel ekonomiye girişinin bir sembolü olarak, dünyanın en yüksek binası olan Kuala Lumpur'daki Petronas Kuleleri'nin inşasını açıkça ve güçlü bir şekilde desteklemiştir. Aynı şekilde Dubai hükümdarı, Burj Khalifa ve diğer kuleler de dâhil olmak üzere gökyüzünü kucaklayan yüksek binaların inşa edilmesiyle şehri bir balıkçı kentinden dünya standartlarında bir ticaret kentine dönüştürme hususunda büyük bir etkiye sahip olmuştur (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 391).

B. Kümelenme

Binaların uzunluğu aynı zamanda ticari alanlarda bir Kümelenme meselesidir. Kentsel topluluklar faaliyetlerin yakınlığına bağlıdır ve yüksek binalar bu yönde etkilidir. Yüksek binaların bir araya getirilmesi, çeşitli faaliyetler ve özel hizmetler arasındaki kentsel sinerjiyi arttırmaktadır. Faaliyetlerin yüksek odağı, aynı sektördeki şirketler arasında ve yeniliklerin artmasına neden olan sektörler üzerinden "bilgi çağrışımları" yaratmaktadır. Daha yoğun ve çeşitli bir ortamda, bilgi istenmeyen alanlara yayılabilmekte ve bilgi aktarımının büyük bir kısmı gayri resmi olarak gerçekleşebilmektedir. David Audretsch, "Bilgi yerel yakınlık yoluyla daha verimli bir şekilde üretildiğinden ve aktarıldığından dolayı, yeni bilgiye dayanan mevcut ekonomik faaliyetin coğrafi bir bölgede toplanma eğilimi büyüktür. Üretimin en büyük coğrafi odağı, daha az değil daha çok dağılmaya yol açar. Yenilikçi faaliyet..." şeklinde açıklamaktadır. Çok sayıda benzer ürünler sunan şirketlerin bulunmasının, rekabeti, yeniliği ve verimliliği teşvik ettiği açıktır. Kümelenme, ölçek ekonomilerini geliştirmekte ve daha yoğun pazarlara erişerek verimliliği artırabilmektedir. Rekabetçi tedarikçilere ulaşmak, şirketlerin daha verimli, daha ucuz ve daha uygun girdiler elde etmelerine yardımcı olmaktadır. Araştırmacılar, kümelenmenin etkisini belirlemeye çalışmıştır. Colin Buchanan ve diğerleri tarafından yapılan araştırmalara göre, "belirli bir bölgedeki işgücü yoğunluğunun iki katına çıkarılması, bu alanda işçi başına üretimde ek bir % 12,5 artışa yol açabilir; hizmetler sektörü için bu oran % 22'deyken çok daha yüksektir" (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 392; Al-Kodmany, 2018: 14).

C. Arazi fiyatları

Etkili arazi kullanımı, yüksek yoğunluklu kullanım veya koşulsuz olarak yüksek yapıların inşası anlamına gelmemektedir. İktisat teorisine göre, daha fazla arazi talebinin, dolayısıyla da daha yüksek arazi fiyatlarının olduğu bir bölgede, daha yüksek yoğunluklu kullanıma veya yüksek yapılar inşa etmeye ihtiyaç vardır. Öte yandan daha düşük arazi talebinin, dolayısıyla da daha düşük arazi fiyatlarının olduğu yerlerde, arazi kullanımının zıt olması gerekmektedir. Arazi fiyatı piyasadaki nispi kıtlığı temsil etmektedir. Yüksek arazi fiyatları daha az alan olduğunu ve dolayısıyla ekonomik olarak kullanılması gerektiğini göstermektedir (Ng, 2009: 300).

Şehirlerdeki yüksek yoğunluk, arazi fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yüksek yapıları ekonomik olarak kabul edilebilir kılmaktadır. Yüksek

yapılar, endüstriyel bölgelerin yanı sıra şehir silüetinde etkili ve net hale gelmektedir. Ayrıca yalnızca mimari gücü göstermek için değil, aynı zamanda sınırlı arazide sağladığı verimli kullanımın bir sonucu olarak çeşitli işlevler için inşa edilir hale gelmiştir. Zira şehir merkezindeki yüksek binaların sahip olduğu en önemli özelliklerden biri, arazinin verimli kullanımındır (Will,2002'den aktaran El-Ahbabı ve El-Aksili, 2013: 1102).

Arazi fiyatları son zamanlarda, ticari çoğunluğa sahip ticari bölgelerdeki konut ve eğlence komplekslerinin dâhil edilmesiyle, kentsel merkezlerini yeniden canlandırmak isteyen birçok şehirde yüksek binaların geliştirilmesi için önemli bir etken olmuştur. Bu yeni piyasalar, kısmen şehir merkezindeki arazilerin fiyatının yükseltilmesine yardımcı olmaktadır. Bu da yatırım getirisini artırmayı zorunlu kılmaktadır. Londra şehrinde arazi fiyatları dünyanın en yüksek fiyatları arasında sayılmaktadır ve binaları artırma yoluyla kiralanabilir arazi miktarını en üst düzeye çıkarmak isteyen geliştiriciler büyük ekonomik avantajlar sağlamaktadır. Sonuç olarak Londra, yüksek binaların inşası hususunda yeni bir sıçramaya tanık olmuştur (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 393). Ayrıca diğer pek çok faktör bulunmaktadır. Örneğin, New York, Hong Kong ve Singapur için, yüksek yapılar inşa etmekten başka bir seçenek yoktur. Çünkü arazi koşulları ve coğrafi sınırlar ya da Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerde olduğu gibi arazi eksikliği, yatay gelişmeyi azaltmaktadır (Farouk, 2011: 2; Ali ve Al-Kodmany, 2012: 393).

D. Finansal Destek ve Yabancı Yatırım

Gökdelen, vatandaşlar ve politikacıların yanı sıra daha uzun, daha büyük, daha güçlü ve daha güzel bir yapı tasarlama ve inşa etme işlerine ortak olan kişiler için gurur kaynağı olmaktadır. Bu nedenle idari güce sahip olan, yönetmeliklerini kontrol edip yöneten ve neyin inşa edilip edilmeyeceğine karar veren politikacılar ve bürokratlar, şehirlerini küresel harita üzerine resmetmek, şehirleri için bir cazibe odağı yaratmak, yüksek katlı bina politikasını destekleyerek ve küresel şehirlerle rekabet ederek ekonomik gücü göstermek istemektedirler (Mahmud, 2014: 8-9).

Buna ek olarak varlıklı uluslararası şahsiyetler, artan bir şekilde küresel ekonomi ve gayrimenkul yatırımları yapmaktadırlar. Bu durum, en önemlisi güvenlik olan çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Örneğin birçok iş adamı yatırım yapmak için, varlıklarını güvensiz ve siyasi istikrara sahip olmayan asıl ülkelerinde tutmak yerine güvenli şehirler ve yerler aramaktadır. Ayrıca bazı uluslararası yatırımcılar, yüksek

yapıları, tek bir mekânda büyük miktarda sermaye yerleştirmeyi içerdikleri için mükemmel yatırımlar olarak görmektedir (Al-Kodmany, 2018: 15).

E. Hava Hakları

Devredilebilir kalkınma hakları (TDR) olarak da adlandırılan "hava hakkı" satın alımı, geliştirilebilir sayıların daha az olduğu bölgelerdeki yüksek talep nedeniyle yoğun şehirlerde son yıllarda popüler hale gelmiştir. İmar sembolleri her bölge için en fazla yüksekliği ve hava için doğru kuralları belirler. Hava hakkı kavramı, alçak bir binanın sahibine, bir mülkün (örneğin: kilise, okul, müze, apartman binası) üzerindeki havayı, izin verilen yüksekliğini artırabilecek bir binaya satma imkânı vermektedir. Sonuç olarak, "inşa edilmemiş" bir yapının veya "dikey" bir emlak alanının üzerindeki hava, değerli bir ürün haline gelmektedir (Al-Kodmany, 2018: 16).

2.5.2.4. Çevresel faktör

Çok katlı yapıların inşasındaki çevresel nedenler; arazinin korunması (arazi kullanımı), sürdürülebilirlik, iklim değişikliği ve enerji tasarrufu başlıkları altında incelenmiştir.

A. Arazinin Korunması (Arazi Kullanımı)

Artan göç, kent merkezlerini etkilemektedir. Özellikle büyük şehirlerde arazi kıt ve pahalı hale geldiğinden, geliştiriciler ve inşaatçıların dikey yapı inşa etmekten başka bir alternatifi olmayacaktır. Bu nedenle yüksek binalar çok sayıda görünmeye başlamıştır (Ahmat, Aibinu ve Theheem, 2017: 1696).

Bu gerçeğe bakılarak yüksek binalar, çeşitli kullanımları (ticaret, iş, konut, ikamet, eğlence ve kültür gibi) üç boyutlu ve dikey olarak birleştirme hususunda etkili olacaktır. Buna göre yüksek yapı, arazi kullanımını daha da iyileştirmenin yanı sıra etkili arazi kullanımını teşvik etmenin bir yolu olabilir. Ayrıca arazinin üç boyutlu ve dikey kullanımı, bölgenin ekonomik potansiyelini arttırmaktadır (Ng, 2009: 300).

B. Sürdürülebilirlik

Günümüzde şehir gelişiminin küresel konusu, "sürdürülebilirlik"tir. Sürdürülebilirlik meselesi, toplumdaki yaşamın her yönü üzerinde derin bir etki oluşturmuştur. Sürdürülebilirlik, nesiller arası eşitliğin çevresel, sosyo-ekonomik boyutlarının bütünleşmesini gerektiren bir kavramdır (Ng: 2009, 299). İlk olarak Küresel

Koruma Stratejisinde (IUCN, 1980) tanıtılan fikir, dünyanın kaynaklarını korumanın, gelecekteki insan refahının ayrılmaz bir parçası olduğu fikrini somutlaştırmaktadır. Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kudretinden ödün vermeden, günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınmayı hedeflemektedir (Ng, 2009: 41). Avrupa'da Çevreye Duyarlı ve Sürdürülebilir Kalkınma (ESSD) olarak tanıtılmakta ve ABD'de "büyüme yönetimi" veya "akıllı büyüme" olarak bilinmektedir. Bu nedenle şehir kalkınma planlarının geliştirilmesi; arazi kaynaklarını yeniden kullanmak, çevre dostu arazi kullanım verimliliğini artırmak, ulaşım ve altyapı maliyetlerini azaltmak, fosil kullanımını bastırmak ve çevresel ve peyzaj zararlarını azaltmak için son derece önemlidir (Ng, 2009: 299).

Kullanılacak arazinin sınırlılığını ve doğal çevre üzerindeki sınırlı etkisini dikkate alırsak, günümüzün yüksek yapıları sürdürülebilir binalar olarak sınıflandırılabilir. Bu da yüksek yapıları, çevrede sürdürülebilirlik yaratmak için doğal olarak verimli hale getirecektir (Al-Ahbabi ve Al-Aqili, 2013: 1107).

Sürdürülebilirlik, uyumlu kentsel yaşamı güçlendirmeye çalışmaktadır. Yoğunluk daha sürdürülebilir bir şehir yaratmak için bir araç olarak görülmektedir. ABD'de Kentsel Arazi Enstitüsü gibi birçok plancı ve kurum bu görüşü desteklemektedir: "İdeal olarak her bir dönümden (feed'den) istifade ederek ve içindeki konut birimlerinin sayısını artırarak, şehirler yalnızca kendi sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için uzun bir yol kat etmekle kalmayacak, aynı zamanda rekabet, esneklik ve yaşam için harika yerler yaratacaktır." (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 393).

Alçak mimari yapı genellikle çok daha fazla yer kaplamasının yanı sıra yeşil alanlar ve topluluk alanları için daha az alan bırakmaktadır. Daha küçük ayak izlerine sahip yüksek yapılar ise daha az arazi kullanmaktadır. Bu ilke bakımından yüksek yapıların, sürdürülebilirliğin temel hedefi olan açık alanların korunmasına yardımcı olduğu söylenebilir. Ayrıca şehirlerdeki ve çevre bölgelerdeki doğal alanlar da dâhil olmak üzere birçok farklı türdeki açık alanın korunmasını amaçlanmaktadır. Aynı şekilde bitkiler ve hayvanlar için alanlar sağlamasının yanı sıra eğlence alanları da sağlamaktadır. Bu açık alanlar, hava kirliliğini azaltmak, gürültüyü azaltmak, rüzgârı kontrol etmek, erozyon kontrolü sağlamak ve ılıman sıcaklık dereceleri gibi çevresel kalite ve sağlık yararları sağlamaktadır. Açık alan ayrıca, su sistemine girmeden önce çöp, kalıntı ve kimyasal kirleticileri kolayca kontrol ederek ve filtreleyerek yüzey ve yeraltı suyu

kaynaklarını korumaya çalışmaktadır (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 393-394; Modi, 2014: 27).

Yüksek yapılar, alçak binalara kıyasla çok sayıda insanı daha küçük bir alanda barındırarak yoğun düzenlemeleri destekleyebilmekte ve açık ve doğal alanların korunmasına yardımcı olabilmektedir. Gelişmeler dikey olarak genişlediğinde, kamusal alan, tarım ve toprak alanları herhangi bir değişme olmaksızın kalmaktadır. Yüksek binalar, minimum fiziksel alan kaplayarak bina alanını en aza indirmektedir. Örneğin 50 katlı yüksek bir yapıda, 5 katlı bir binaya karşı aynı sayıda insanın barındırılması, arazinin yaklaşık onda birini gerektirmektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 394; Toprakal, 2008: 9).

Bu, çevresel sürdürülebilirliğin, doğayı koruyarak arazi ve kaynak kullanımı ilişkisini birleştiren kentsel kalkınmayı sağlamaya çalıştığı anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, dünyadaki birçok büyük şehir son yıllarda yüksek yapıların gelişimini destekleyen politikalar benimsemiştir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 394).

C. İklim Değişikliği ve Enerji Tasarrufu

Hızlı kentleşme ve birçok büyük şehrin ortaya çıkması, birçok çevresel soruna yol açmaktadır. Bilinen kentsel ısı adası kavramı ile birlikte kentsel iklim, sıcaklık konforu ve hava kirliliği için olumsuz bir faktör olarak görülmektedir. Genellikle kentsel gölgelik tabakası içinde ısı basıncına neden olmaktadır. Bu etki küresel ısınma sonucunda artmaktadır (Ng, 2009: 71). Çünkü küresel ısınma kuraklık, şiddetli yağış ve tarımda aksama gibi iklim modellerinin değişmesine neden olmaktadır. Önem taşıyan bu hususlar bünyelerinde yaşam kalitesi barındıran şehirleri derinden etkilemektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 394).

Örneğin kişi yüksek irtifaya doğru hareket ettikçe hava daha temiz hale gelmektedir. Hava kirliliğinin zararlı etkileri göz önüne alındığında, temiz hava çok değerli bir meta olarak kabul edilmektedir. Hava kalitesine ek olarak gürültü, özellikle sakinleşmek için parklar ve bahçeler gibi sosyal yerleri ziyaret etme eğilimi gösteren yaşlı insanlar için rahatsız edici olabilir. Alçak katlı planlarda, çoğu birimin zeminde park yerleri bulunmaktadır, bu da yol ağının doğrudan ünitenin kenarına çıktığı anlamına gelmektedir. Ortaya çıkan bu desen hava kalitesini düşürmekte ve gürültüyü artırmaktadır (Modi, 2014: 27). Bu nedenle günümüzde yüksek binaların tasarımı, sağlıklı bir çevre yaratmaya çalışan bir tasarıma, ekonomik ve çevresel (çevreyi koruma) hedeflere

ulaşmak için mümkün olduğunca az enerji kullanan bir tasarım olarak benimsenmektedir (El-Ahbabi ve El-Aksili, 2013: 1107).

Böylece enerji verimliliğini artıran ve küresel ısınma olgusuyla mücadeleye yardımcı olan "yeşil gökdelenler" adı verilen yeni nesil yüksek binalar ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak yüksek binalar, enerji tasarrufu teknolojilerinin sağlanmasını garanti edebilir ve karbon salınımlarını önemli ölçüde azaltabilir. "Sıfır enerji" binaları olarak adlandırılan yeşil gökdelenler; tükettikleri enerjiyi üretme veya tükettiklerinden daha fazla enerji üretme kabiliyetine sahiptirler, ayrıca "pozitif enerji" binaları olarak tanımlanırlar ve şehrin elektrik şebekesine enerji sağlayabilirler. Günümüzde yeşil gökdelen modeli önemli hale gelmiştir. Çünkü bugün inşaat sektörü toplam enerji kullanımının %30 ila %40'ını temsil etmektedir (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 395). Ayrıca son zamanlarda güneş enerjisinin kullanımında, entegre fotovoltaik sistemin (BIPVS) uygulandığı yüksek katlı binalarda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Çünkü bu binalar güneş ışığını emebilecek daha fazla alana sahiptir ve normal binalardan daha faydalıdır. Ayrıca binaların dış yüzey alanları artırılmaktadır (Ng, 2009: 301).

2.5.2.5. Teknolojik faktör

Günümüz teknolojisinin gelişmesinden dolayı, mimari mühendisler daha yüksek binalar inşa etme ve yüksek binaların en modern estetik ifadelerine sahip olma arzusunu gerçekleştirme fırsatına sahip olmuştur (Ali ve Al-Kodmany, 2012: 396). Çünkü teknoloji, yüksek binaların ekonomik ve pratik verimliliğin sağlanmasında büyük rol oynamıştır. Ayrıca teknoloji, özellikle insanları dikey olarak taşıma yönteminin bulunmasının ve bu yüksekliklere güvenli ve ekonomik bir şekilde ulaşmak için uygun inşaat sistemlerinin geliştirilmesinin ardından, binaların yüksek seviyelere çıkmasına katkıda bulunan en önemli nedenlerden biri olmuştur (El-Ahbabi ve El-Aksili, 2013: 1102).

Küresel elektronik devrimi, şehirlerin geliştirilmesinde ve şehirlerdeki yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bilgisayar donanımı ve yazılımı, karmaşık komplekslerin ve yapısal logaritmik denklemlerin çözülmesine büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ayrıca inşaattan önce binayı görmeyi ve güneş ışığı, ısı ve rüzgâr gibi doğal çevrenin binalar üzerindeki etkisini ve yeni bina ile kurulu çevre arasındaki ilişkiyi simüle etmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu da daha fazla tasarıma ve yontulmuş şekillere neden olmaktadır. Tüm bu bilgisayar destek

programları, birçok kodla daha kısa sürede çok sayıda tasarım oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Mahmoud, 2014: 7).

Modern inşaat teknolojisi ve malzemeleri, mimari mühendislerin daha yaratıcı fütüristik tasarımlar elde etmesine yol açmaktadır. Daha önce olduğu gibi beton veya doğal taşlarda genel olarak ahşap kullanılmış ve inşaat geleneksel bir şekilde yapılmıştır. Elektronik devrimle birlikte küreselleşme döneminde, inşaat teknolojisinin gelişmesiyle birlikte gelişen ve mimari mühendisler tarafından sunulan yeni karmaşık tasarımlara yanıt vermek için birçok yeni malzeme oluşturulmuştur. Böylece, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Burj Khalifa gökdeleni gibi yerden yüksekliği 800 metre'den fazla olan ve teknoloji çağından önce düşünülmesi bile imkânsız olan yüksek irtifalı ikonik mimarisi teşekkül etmiş ve ortaya çıkmıştır (Mahmud, 2014: 7).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmı, araştırmada takip edilen yöntemler ile araştırmanın teorik ve pratik bölümünde kullanılan materyalleri açıklamaktadır.

3.1. Materyal

Taşıdığı büyük kültürel ve kentsel mirasa, doğal ve yapay özelliklerine nazaran, şehirdeki yaşam kalitesini iyileştirmek ve orijinal kimliğine dokunmadan ve üzerinde oynama yapmadan çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmak için devlet ve belediye tarafından gösterilen büyük ilgiye ek olarak Konya, modern ikonik yapıların kentin kimliği üzerindeki etkilerini ölçmek ve incelemek için iyi bir örnektir. Konya, köklü geçmiş ile parlak gelecek arasında temas kurma potansiyelini ifade eden en iyi örneklerden biridir (Şekil 3.1.) (Şekil 3.2.).

Şekil 3.1. Konya'nın konumu (Google Maps,2020)

Şekil 3.2. Çalışmanın hedeflediği ilçeler (Konya Büyükşehir Belediyesi)

3.2. Yöntem

Araştırma konusu belirlendikten, araştırma problemleri sunulduktan ve hipotezleri ilk formlarında formüle edildikten sonra, konuyu yeterli bilgi ile zenginleştirmek ve özellikle sosyo-ekonomik, kentsel ve çevresel değişkenlerle ilgili olanlar olmak üzere modern ikonik yapıların kentsel kimlik üzerindeki etkilerini karakterize eden çeşitli yönleri tanımlamak için, çalışma konusunun doğasına uygun olan yöntemlerin, tanımlayıcı analitik yöntem ve tümevarım yöntemi olduğu görülmüştür. Önceki yöntemlere ek olarak, değerlendirme göstergelerinin belirlenmesinde büyük rol oynayan nicel yöntemlere başvurulmuştur. Takip edilen araştırma yöntemleri şu şekilde özetlenebilir:

3.2.1. Literatür ve veri toplama aşaması

Araştırmanın konusu, sunulan modern konulardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, konuyla ilgili çeşitli okumalar yapmak ve çalışmanın konusu ile ilgili gerekli bilimsel materyali toplamak için daha derinlemesine araştırma yapmak gerekmiştir. Bu ise, bilimsel dergilerde yayımlanan kitap ve makalelerden yola çıkarak, internetteki web siteleri ziyaret edilerek ve bazı tezlere ve çalışmanın konusuyla doğrudan ya da dolaylı bir ilişkisi bulunan tüm konular hakkındaki bilgi birikimine dayanarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın konusuyla ilgili önceki literatürü ayrıntılı olarak gözden geçirmenin ve “ikonik yapılar, kentsel kimlik” kavramlarını alıntmanın, yorumlamanın ve aralarındaki ilişkileri tespit etmenin yanı sıra, çalışma alanına ait tüm veriler toplanmış ve çalışma alanının stratejik planı incelenmiştir.

3.2.2. Arazi etüt çalışması ve sistematik anket çalışması

Bu kısımda bölgenin özellikleri incelenmiş ve hayal güçlerine kazınmış kent kimliğini öğrenmek amacıyla; kentte bulunan Konya Teknik Üniversitesi(KTO) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi(NEÜ) Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü(ŞBP) akademisyenleri ile kamu kurumlarında ve özel sektörde çalışan planlılar, inşaat mühendisleri, Konya Şehir Planlama ve Mimarlık Odaları Başkanları ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu uzmanlarından oluşan bir odak grup belirlenmiştir. Uzmanlara, tezin temel hipotezini kanıtlamaya hizmet eden alt hipotezlere ve sorulara cevap aramaya yönelik 6 soru, “Görüşme Soruları” şeklinde mail ortamında yöneltilmiştir (EK-1). Mail ortamında iletilen Görüşme Soruları’na 22 uzmandan cevap/geri dönüş alınmıştır. Uzmanlara yöneltilen Görüşme Soruları, yönlendirici sorular yerine açık uçlu sorular şeklinde düzenlenerek; uzmanların konuya yönelik kendi görüş ve deneyimlerini ifade etmeleri, yorumlamaları amaçlanmıştır.

Bunun yanı sıra çalışma kapsamında, kent sakinleri ve ziyaretçiler ile görüşmeler de yapılmıştır. araştırma konusuyla ilgili teorik literatür incelenerek, kentin keşif ve anket çalışmaları gerçekleştirilerek, şehrin kalkınmasından sorumlu olan kurumlara ziyaret gerçekleştirilmiş, bazı planlılarla görüşmeler yapılmış, bu alandaki akademisyenler ile tartışmalar gerçekleştirilmiş ve kentsel yaşam kalitesi standartlarının ve kentsel kimliğin bileşenlerinin göstergeleri dikkate alınarak, anket maddeleri, dört bölüme dağıtılan 74 madde olarak ilk şekliyle oluşturulmuştur. Birinci bölümde anket katılımcılarının kişisel özelliklerini irdelemeye yönelik olarak demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölüm, örneklemin (ankete katılanlar) ikonik yapılar hakkındaki görüşünü anlamak ve bu

konudaki bilgi birikimlerinin boyutunu öğrenmek için birçok soru içeren bir ölçekten oluşmaktadır. Üçüncü bölüm, katılımcıların zihnine kazınmış olan Konya'nın kentsel kimliğini ve yaşam kalitelerine ne ölçüde yansıdığını öğrenmenin ölçüsünü temsil eden bir dizi soruyu içermektedir. Dördüncü bölümde, hem Kulesite AVM'de (şehirdeki çok işlevli yüksek binaların bir örneği olarak alınmıştır) hem de Konya Bilim Merkezi'nde (şehirdeki tek işlevli yatay binaların bir örneği olarak alınmıştır) yansıtılan yaşam kalitesi ve kent kimliği ölçüsü yer almaktadır. Araştırmada bu iki yapının aday gösterilmesinin en önemli nedenlerinden birisi; uzmanlara yöneltilen görüşme sorularından ikonik mimarlık kapsamında Konya'da yer alan modern mimarlık ürünlerine verilen cevaplarda; Kulesite AVM (6 uzman) ve Konya Bilim Merkezi (8 uzman) en fazla ifade edilen yapılar olmuşlardır. Bir diğer önemli nedeni ise; her iki yapının da çağın gereksinimlerine ayak uyduran tasarım ve operasyonel modernlik ile karakterize olması ve kenti tanımlayan modern mimari ikonlar olarak görülmesi oluşturmaktadır.

Anketin uygulanmasına başlamadan önce, gerekli düzeltmeleri yapmak için bazı kent plancılarına ve uzman istatistikçilere anket sunulmuştur. Düzeltmeler yapıldıktan sonra, anketin işlerliğini test etmek için bir ön anket çalışması yapılmış ve ölçek, sayıları 30'a ulaşan bir anket örnekleme üzerinde uygulanmıştır. Örneklem grubunun verdiği yanıtlar sonucunda, yanlış anlaşılan veya anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenmiş ve anketin dağıtımına (anket uygulaması) başlanılmıştır. Ayrıca anket uygulamasına başlamadan önce, uygulanacak anket sayısı, 2019 TÜİK adresine dayalı nüfus kayıt sisteminden alınan nüfus verilerine göre hesaplanmıştır. 2019 nüfus sayımına göre Konya'nın nüfusu 1.346.330 kişiye (Karatay 338976, Meram 344.546 ve Selçuklu 662.808) ulaşmaktadır. 15 yaşından küçük yaş grubunun kaldırılmasından ve yabancıların ve eğitim için şehre gelen öğrencilerin eklenmesinden sonra, Konya'da mevcut olan nüfusun günlük ortalamasının bir milyonu aştığı anlaşılmıştır. Ayrıca Roasoft'a (örneklem hacmini hesaplayan bir web sitesi) dayanarak, % 95'lik güven seviyesi ve % 5'lik bir hata payı ile birlikte örneklem hacminin en az 384 kişi olması gerektiği anlaşılmıştır. Bu nedenle, örneklem hacmi 388 kişi olarak belirlenmiştir. Ayrıca ankete tabi tutulacak olan kullanıcılar, basit rastgele örnekleme "rastgele seçme yöntemi" kullanılarak seçilmiştir.

Anket sonuçları, IBM SPSS Statistics 23 programında değerlendirilmiştir. Güvenirlilik düzeyini belirlemek için Cronbach alfa korelasyon katsayısı hesaplanmış ve korelasyon katsayısı 0.82'ye ulaşmıştır. Bu da anketin, araştırma hedeflerinin değerlendirilmesi konusunda iyi olduğunu gösteren güçlü bir korelasyon katsayısıdır. Hipotezlerin analizine gelince, tekrar testleri, yüzdelik oranlar (frekans analizi) ve ki kare testi uygulanmıştır. Ayrıca sonuçların doğruluğundan emin olmak için Smirnov testi ve bazı değişkenler arasındaki korelasyonu görmek için de Spearman testi kullanılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Konya'nın Kent Kimliği

İle adını veren Konya şehrinin isminin "Kutsal Tasvir" anlamındaki "İkon" sözcüğüne bağlı olduğu iddia edilmektedir. Mitolojide bu konuda değişik rivayetler bulunmaktadır. Bu hikâyelerden birinde anlatıldığı üzere, kente dadanan ejderhayı öldüren kişiye şükran ifadesi olarak bir anıt yapılmak ve üzerine de olayı anlatan bir resim çizilmektedir. Bu anıta verilen isim, "İkonion"dur. İkonion adı, zamanla "İconium"a dönüşmektedir.

Literatürde yer alan bir efsaneye göre ise Konya ismi şöyle ortaya çıkmıştır; doğudan gelen iki veli, rüzgâr hızıyla uçar gibi Anadolu içlerinde ilerlerken uzunca bir süre epeyce yol katetmişlerdir. Yemyeşil ovaları, şırl şırl pınarları, berrak akan ırmakları bulunan bir yere gelince istirahat etmek istemişler ve biri diğerine; "Konalım mı?" ("Konaklayalım mı" anlamında) diye sormuştur. Diğer vel-i zat adeta bu teklifi beklercesine; "Ne duruyorsun kon, ya!" demiştir. Böylece burada kurulan yeni İl "Konya" adıyla tanınır ve bilinir olmuştur (Anonim,2020).

4.1.1. Konya'nın somut kimliği

Konya, 83.840 km²'lik yüzölçümü ile arazi alanı bakımından en büyük ildir ve Konya, nüfus bakımından en büyük yedinci ildir. 31 ilçeden oluşan Konya'nın 2019 verilerine göre nüfusu 2.232.374'tür (T.C. İçişleri Bakanlığı,2019).

1875'te kurulan Konya Belediyesi, 1987'de çıkarılan 3399 sayılı yasa gereğince "büyükşehir" statüsüne kavuşmuş olup 1989'dan beri belediye hizmetleri bu statüye göre yürütülmektedir. 2014'te 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki sınırları olmuştur (Kanun No. 3399,2014).

A. Coğrafi konum

Konya, İç Anadolu Platosu olarak adlandırılan, doğu ve batısındaki tepelerle sınırlanan yüksek yaylanın üzerindedir. Kendi içinde ayrıcalıklar gösteren birkaç havzadan oluşan bu platonun, Konya Ovası olarak adlandırılan kısmı, kapalı bir havza görünümündedir. Hafif engebeleri olan Konya, Meram Çayı'nın büyük birikinti konisi üzerinde kurulmuştur. Ortalama yükseltisi 1.016 m'dir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017).

Şekil 4.1. Konya'nın coğrafi konumu (Alıntı: <http://konyaturizmrehberi.blogspot.com/>)

B. İklim özellikleri

İlde karasal iklim hâkim olup, kışlar yağışlı ve soğuk, yazlar ise sıcak ve kuraktır. Geniş bir coğrafya üzerine yayılan ilde daha yağışlı ve mutedil iklim şartlarına sahip mikro klima bölgeleri mevcuttur. Konya yıllık 326 mm ile Türkiye'nin en az yağış alan bölümüdür. Yağışlar en çok ilkbahar mevsiminde görülmektedir. Hâkim bitki örtüsü bozkırdır ve ilkbahar yağmurlarıyla yeşeren düzlükler ilkbaharın kısa sürmesinden dolayı hemen kurur. Konya'nın hâkim rüzgâr yönü kuzey-kuzeydoğu'dur. Yıllık ortalama hızı ise 2,0 m/s'dir (KOSKİ, 2011: 10).

C. Mimari ve Tarihsel Kimlik

Alaaddin Tepesi ve çevresindeki tarihi mekânlarda yapılan kazılara göre Konya şehri, önemli kültürlerin merkezi olmuştur ve M.Ö. 6000 yılına kadar uzanan köklü bir kültür birikimine sahiptir (Alkan, 1985'ten aktaran Topçu, 2011: 1056). Kentin simgesi olan Mevlana Müzesi'nin bulunduğu Konya, doğal ve tarihi zenginlikleriyle öne çıkmaktadır. Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Çatalhöyük, 2012 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kaydedilmiştir (Wikipedia, 2020).

Konya ve çevresindeki bölgeler, Taş Devri'ne kadar uzanan kalıntıları barındıran en eski yerleşim yerlerinden biridir (Kaptan, 2018: 40-41). Tarihi boyunca her zaman bir cazibe merkezi olan Konya, Selçuklu'ların başkenti olması ve Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli bölgesel merkezlerinden biri olmasının yanı sıra İslam öncesi medeniyetlerden kalan miras nedeniyle pek çok tarihi ve kültürel mirasa sahiptir (Koyuncu, 2013: 168).

Konya'daki ilk yerleşim alanı, Alaaddin Tepesi ile Mevlana Türbesi arasında bulunan bölgedir (Kaptan, 2018: 40-41). Çünkü Konya şehri Alaaddin tepesi çevresinde kurulup gelişmiştir. Kadim bir tepe olan bu tepe, Konya'da yıllardır meşhur bir semboldür ve geçmişten günümüze Konya'nın kimliğini yansıtan önemli unsurlardan biri olmuştur (Erdem ve ark., 2003'ten aktaran Topçu, 2011: 1056). Bu bölgenin Alaaddin olarak isimlendirilmesi, 1220-1237 yılları arasında hüküm süren, döneminde kalkınma faaliyetlerine ağırlık verilen ve kentin en yüksek refah seviyesine şahitlik ettiği Sultan Alaaddin Keykubat'a dayanmaktadır. Alaaddin Keykubat döneminde güvenliğe ilişkin yapılar ile sosyo-kültürel yapılara önem verilmiş ve şehirde saraylar ve savunma yapıları inşa edilmiştir. O dönemde inşa edilen en önemli saraylar ve savunma yapıları arasında Kılıçarslan Sarayı ve Sultan Kılıçarslan döneminde inşa edilip Alaaddin Keykubat döneminde güçlendirilen şehir surları yer almaktadır (Yılmaz, 2019: 20-21).

1941 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından Alaaddin Tepesi'nde yapılan kazılar, bölgenin inşasının M.Ö. 2000 yılına dayandığını kanıtlamıştır. Bu kazı ve keşiflerde Frig, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yerleşimleri tespit edilmiştir (Alkan, 1985; Durukan, 2001'den aktaran Topçu, 2011: 1056-1057). İsmi geçen dönemler arasında Konya'nın kimliğini etkileyen en önemli dönem Selçuklu dönemi (11.-13. yüzyıllar) olmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulmasıyla birlikte Bizans yönetiminden ele geçirilen veya yeniden kurulan Anadolu kentlerinin oluşturduğu yerleşim sisteminin, mekânsal ve işlevsel yönden yeniden düzenlendiği ve yeni bir kimlik yaratıldığı söylenebilir (Topçu, 2011: 1056-1057).

Bu dönemde inşa edilen en önemli sembol yapılar arasında yer alan Alaaddin Camii, Alaaddin döneminde yapılan önemli sosyo-kültürel mimari eserlerden biridir. I. Ruknettin döneminde yapımına başlanan, zaman içerisinde değişime uğrayan ve Alaaddin Keykubat döneminde son halini alan camii, Anadolu Selçuklu ve İslam mimarisi özelliklerine sahiptir. Anadolu Selçukluları döneminde sanata ve mimariye

büyük önem verilmiş ve başkent bu anlayışa göre eserlerle donatılmıştır. Karatay Medresesi, İnce Minareli Medrese, Sırçalı Medrese, Sadreddin Konevi Türbesi, Kılıçarslan Sarayı, Alaaddin Camii, İplikçi Camii ve Beyhekim Camii, Selçuklu döneminde inşa edilen ve günümüze kadar devam eden eserlerden bazılarıdır. Ayrıca 13. yüzyılda gül bahçesi olarak kullanılan alan, günümüze kadar yapılan birçok değişiklikle Mevlana Türbesi'nin alanını oluşturmaktadır (Alkan, 1994; Özlük, 2008; Anonim-a, 2015'ten aktaran Yılmaz, 2019: 21- 22). Bu dönemde şehir, Türk İslam şehrinin temel özelliklerini kazanmaya başlamıştır. Bu özelliklerin o dönemin yapay ortamının kimliğini yansıttığı söylenebilir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Topçu, 2011: 1057):

- Zemin katları sağlam, dışarıdan kapalı, iç mimarisi zengin, bahçelerle bütünleşik evler.
- Şehri oluşturan temel bir birim olarak cami, tekke ve evler etrafında bütünleşmiş bir mahalle ve sosyo-mekânsal açıdan yeni bir birim olarak "mahalle" anlayışıyla gelişmiş bir kentsel doku.
- İnsan ölçeğinde doğa ile uyumlu, kapalı sokaklarıyla, "Bedesten Camii - Hamamı" temel üçlüsüyle organik bir kentsel doku.

Mevlana'nın 1229 yılında Konya'ya gelmesi ve yerleşmesi şehri daha çekici hale getirmiş ve o dönemin bilginleri ve düşünürleri şehre akın etmiştir. Çevre illerden Konya'ya göçün artması sonucunda kentteki yerleşim alanları şehir surlarını aşmaya başlamıştır. Öyle ki surların dışında geniş bir alana yayılan mahalleler, bol yeşil alanlara sahip olan serbest bir doku oluşturmuş, doğayla uyum içinde olma özelliğine sahip olmuş, genellikle cami ve tekke çevresinde toplanmış ve genel olarak bu mahalleler Konya şehrinin İslami kimliğini oluşturmaya başlamıştır (Alkan, 1985'ten aktaran Topçu, 2011: 1057). Zamanla nüfusunun önemli ölçüde artmasına ve son 700 yılda genişlemiş olmasına rağmen Konya, halen bu dönemde yaşamış olan âlimlerin sembolik isimleriyle yaşamaktadır ve bu isimler şehrin kimliğinin bir parçası niteliğindedir (Alkan, 1987'den aktaran Topçu, 2011: 1057).

Daha sonraki tarihsel süreçte kentin kimliğinin oluşumu göz önüne alındığında, şehrin kimliğinin Selçuklu döneminde olduğu kadar baskın olmadığı görülmektedir. 1465 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrolüne giren şehir, kimliğinin çoğunu kaybetmiştir. Bu dönemde bölgenin taksim edilme hareketleri hızlanmış, istasyon (tren istasyonu) ve Mevlana Türbesi geniş yollarla birleştirilmiş ve birçok önemli bina yıkılmış

ya da yıkılmaya çalışılmıştır. Mevcut Özel Bölge İdaresi binasının yerinde bulunan ve geleneksel Konya Çarşısı'na adı verilen dokuz kubbeli Osmanlı Çarşısı, yıkılan önemli yapılar arasındadır (Ulusoy, 1999; Erdem vd., 2003'ten aktaran Topçu, 2011: 1058).

1933 yılı, Konya'da yenilik hareketinin devamı olarak inşaat çalışmalarının başladığı tarihtir. 1944 planı, şehirde uygulamaya konulan ilk imar planıdır. Ancak Konya, 1960'lara kadar büyük değişikliklere tanık olmamıştır. Kentte meydana gelen planlama ve mimari gelişmeler aşağıdaki beş madde ile aktarılabilir (Yenice, 2012: 349-350):

1. Konya şehrinin kapsamlı kentsel planlama geleneği 1946 yılında başlamıştır. Kente modern bir imaj oluşturmayı ve sanayi kentinin ihtiyaç duyduğu yeni işlevsel alanlar üretmeyi amaçlayan yeni yerleşim bölgelerini karşılaştırmaya odaklanan ilk Konya planı, o dönemdeki kentsel eğilim olan güzel şehir anlayışının etkilerini göstermektedir.
2. Geçen yüzyılın 1950'li yıllardan itibaren hazırlanan kent planlarında, ulusal düzeyde benimsenen sosyo-ekonomik politikalara paralel olarak artan kent nüfusu için yeni konut alanları sağlamayı hedefledikleri görülmektedir. Benimsenen kapsamlı planlama yaklaşımı, ilk şehir planında olduğu gibi 1960'ların sonlarına kadar devam etmiştir.
3. 1960'ların sonundan bu yana, kapsamlı planlama geleneğinin yerini, endüstriyel gelişme ve göçten kaynaklanan konut ihtiyaçlarına çözüm bulmak için yerleşim ve sanayi bölgelerinin bölümlere ayrılmış planlaması almıştır. Bu süreçte benimsenen planlama yaklaşımının arkasında, ulusal düzeyde izlenen ekonomi politikalarına dayalı hızlı kentleşme sürecine paralel olarak, kent nüfusunun artması şeklinde ortaya çıkan konut sorununa çözüm arayışları bulunmaktadır.
4. 1980'lerin ortalarından 21. yüzyılın ilk on yılına kadar olan dönem, planlama yaklaşımı açısından bir çelişkiler dönemini yansıtmaktadır. Bu dönemde, kentsel planlama deneyimleri ele alınırken; kentsel gelişmeler, genellikle daha yüksek ölçekli plan kararlarıyla çelişen, bölümlere ayrılmış planlarla yönlendirilmiştir. 1990-1998 yılları arasında uygulanan iyileştirme ve geliştirme planları bu açıdan özellikle dikkat çekici olmuştur. Kuşkusuz bu süreçte kaçak inşaat alanlarının yasal ve nizami konut alanlarına dönüştürülmesini öngören İmar Aflarının da, kentin başkent seviyesine ulaşmasını ve planlama yetkisinin yerel yönetimlere

aktarılmasını sağlayan imar kanunu yönetmeliğinin yanı sıra bu süreçte de etkili olmuştur. Bu dönem aynı zamanda bütüncül ve entegre planlama geleneğinin terk edilip çok parçalı planlama yaklaşımına geçilmesi olarak kabul edilmektedir.

5. Kentin 2000 yılı ve sonrasındaki mekânsal gelişimi, kentsel dönüşüm projeleri adı altında uygulanan kentsel müdahaleler veya süreçlerle şekillenmiştir. Başlangıçta, uygun olmayan yaşam alanlarını yeniden düzenleyerek kent yaşamına kazandıracığına inanılan kentsel dönüşüm projeleri, parçalı tasarımlara dayalı yaklaşımı ile kentsel kullanım kararları ve ulaşım sistemi açısından tüm kent üzerinde önemli etkiler yaratmıştır.

4.1.2. Konya'nın Somut olmayan kimliği

A. Ekonomik kimlik

Ekonomik açıdan gelişmiş kentlerinden biri olan Konya, Türkiye'nin en önemli sanayi kentlerindedir.

Konya sanayisi günümüzde birçok sektörde üretim yaparak tarihsel olarak kullanılan tahıl ambarı kimliğinin yanına sanayi şehri kimliğini de eklemiştir. Konya'nın bir özelliği de; sanayisinin belli tür ürünlere dayalı olmayıp oldukça geniş bir sektörel alanda üretim yapmasıdır. Diğer bir ifade ile makine sanayisinden kimyaya, tekstilden otomotiv yedek parçaya, elektrik-elektronikten gıdaya, ambalajdan kâğıt sanayine kadar oldukça değişik üretim alanlarında faaliyet göstermektedir. Konya, 130 ülkeye ihracat yapmaktadır (wikipedia,2020).

B. Sosyal kimlik

Konya'yı diğerlerinden ayıran en önemli özellik, manevi gelenekler ve geçmişi bugüne taşıyan günlük yaşam pratiği çerçevesinde oluşmasıdır. Her zaman kutsallıkla ilişkilendirilebilen Konya'nın tarihi, ihmal edilmemesi gereken bir ayrıcalık vermektedir. Konya'nın tarihi ve kültürel birikimi, muhafazakâr dini özellikleri ve modernleşmesinin ve küreselleşmesinin bireysel yaşam tarzlarına yansıyan etkilerine karşı sessiz bir direnişe sahip olan kültürel özellikleri, Konya'nın kent kimliğini ve aynı zamanda şehirde yaşayanların kimliğini de oluşturan özelliklerdir. Aslında sadece Konya halkı değil, Konya'ya göç edenlerin büyük bir kısmı yaşam tarzlarını şehrin klasik sosyal kimliğiyle tutarlı bir şekilde dönüştürmektedir (Koyuncu,2011:268).

4.2. Konya Modern Mimarlığı

Türkiye'de modernleşme süreci 20. yüzyılın başlarında başlamıştır ve ilki; modernite hareketinin etkilerini taşıyan ve 1980'lerin sonuna kadar devam eden iki aşamadan oluşmaktadır (Yıldız ve diğerleri, 2019: 151). Bu aşama, uygarlık ve kültür, uluslararası ve ulusal, modernite ve geleneksel gibi ikili kavramlara dayandırılmıştır. Bu farklı kavramlar ise; batılılaşma, evrensellik, akılcı düşünme ve tarihsel ve kültürel sürekliliklerin dikkate alınmasına dayandırılmıştır (Alagöz ve diğerleri, 2015: 110; Bozdoğan, 2002: 17). Dolayısıyla genel olarak Türkiye'de ve özeldde Konya'da modernite mimarisi, 20. yüzyılın başındaki siyasi devrimin sosyal ve kültürel etkilerinin, yeni yapı malzemeleri ve tekniklerine dayalı modernizasyonla karıştırılmasından kaynaklanan bir birikimdir (Polat ve Can 2008: 183; Yıldız ve Saray, 2016: 77).

Toplumların temel ihtiyaçlarına göre şekillenen mimari yapılar, tarih boyunca ait oldukları yerlerin geçirdiği değişimleri yansıtarak önemli bir rol oynamaktadır. (Aydın ve Özakta, 2018: 2043). 1960'lardan sonraki mimari, Konya mimarisinin yeni bir evresini oluşturan mimari düşüncenin ortaya çıkışının bir göstergesi olarak kabul edilebilmektedir. Oysa bu dönemde Konya'da modern mimarinin ortaya çıkışının kilometre taşları ve göstergeleri olarak tanımlanabilecek pek çok konut, kamu binası, ofis ve ticari bina ortaya çıkmeyı başlamıştır. Yeşil Meram Sitesi, Emniyet Apartmanı, İl Halk Kütüphanesi, Meram Kaymakamlık Binası, Merkez Bankası, Devlet Tiyatrosu, DSİ Bölge Müdürlüğü Binası, Mevlana Çarşısı, Fatih Çarşısı, Ergun İşhanı, Katlı Çarşı ve Şahin - Antik Otel yapıları, modernliğin göstergelerinin Konya'ya aktarılmasıyla başlayan ve Konya mimarisinin gelişiminin temeli olmuştur (Alagöz ve diğerleri, 2015: 111). Bu dönemin öncüleri ve yıldızları mimarlar Şevki Vanlı, ehabettin Uzluk, Nihat Demirdağ, A. Tunaoğlu, Özhan Sökmen, Coşkun-Filiz Erkal ve Cenap Özkaşıkçı'dır. (Yıldız ve Saray, 2016: 77).

Şekil 4.2. Yeşil Meram Sitesi (Alagöz ve diğerleri, 2015: 113).

Modernizmin mimariye etkisiyle birlikte yapıların planlanmasında ve estetik anlayışında, değişiklikler meydana gelmiştir. Modern mimarinin tasarım gereksinimlerinin yanı sıra, çeşitli tarzların zenginliğinin Konya mimari yapısında özgün yorumlarla bir arada görülebileceği ispatlanmıştır. Şehir merkezinde farklı dönemlere ve farklı akımlara ait mimarilerin varlığı şehre güçlü bir kimlik kazandırmaktadır. Yüzyıllardır şekillenen, geliştirilen, dönüşen ve Çatalhöyük ile başlayan yaşam ve mimari, dönemlerini yansıtan eserleriyle birlikte şehrin değerini oluşturmaktadır. Modern dönem ve diğer dönem yapıları arasındaki uyum bu durumun bir göstergesidir.

Modernleşme sürecinde, yapıların cephelerinin rasyonel işlevsel dönüşüm ve çeşitliliğin yanı sıra farklı ve özgün bir üslupla inşa edildiği görülmektedir. Sosyo-kültürel yaşamdaki farklılaşma ve değişim aynı zamanda mimarinin farklılaşmasına da yol açmıştır. Yaşam koşullarının gelişmesiyle sürekli değişen kültürel işlevler, moderniteyi doğurmuştur. Aynı şekilde modern mimarinin oluşumu da farklılaşmış ve her alandaki gelişim mimari ortamına da yansımıştır. Böylece yeni ihtiyaçlara göre mekân tasarlama gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, çeşitli işlerin planlanmasında büyük değişiklikler yapılması gerekmektedir. Aynı zamanda her bina veya çevredeki değişime bir bütün olarak bakıldığında şehirlerin değiştiğini görmek mümkündür. Bu nedenle şehirler yaşayan mekânizmalardır ve sürekli değişmektedirler. Modernite ve modern mimari bu devamlılığın bir parçasıdır. Kendine özgü kimliği ile günümüz mimari mühendisliğine zenginlik ve değer katmaktadır (Alagöz ve diğerler, 2015: 123).

Cumhuriyet döneminde pek çok şehirde olduğu gibi Konya'da da imar planı çalışmaları yapılmasına rağmen 1960'lara kadar şehirde fiziksel bir değişiklik olmamıştır. Bu dönemden sonra kent mimarisinde modernliğin oluşturduğu yeni yöntemler ortaya çıkmıştır. Bu yöntemler işlevlere ve sadeliğe dayandıklarından dolayı, etkileri Konya mimarisi üzerinde ortaya çıkmıştır (Koyuncu, 2013; Yıldız ve Saray, 2016: 64;77). Bu etkiler, binaların planlama ve estetik anlayışındaki değişikliklere eşlik etmiştir. Modern mimarinin tasarım gereksinimlerinin yanı sıra, çeşitli tarzların zenginliğinin Konya mimari yapısında özgün yorumlarla bir arada görülebileceği ispatlanmıştır (Alagöz ve diğerleri, 2015: 123).

1980'li yıllardan sonra, Modernite ve postmodernlik çağındaki yeni ihtiyaçların karşılanmasının bir gereği olarak, modern yapı yöntem ve tekniklerine dayanan ve çoğunun çeşitlilik, rasyonel işlevsel dönüşüm ve kentsel kimliğin korunması dikkate

alınarak farklı ve özgün yöntemlerle inşa edildiği fark edilen Konya'da modern mimarinin ortaya çıkışı hızlanmıştır. Ancak bu, mimari ikonlar inşa etmek için Konya mimarisinin moderniteye geçişiyle gerçekleştiğini söylemek için yeterli değildir.

Buna rağmen Konya'nın, ister yapımında ister işletmesinde olsun, modern çağın rasyonel çözüm tekniklerinin potansiyellerinden en iyi şekilde yararlanarak şehrin simgesi haline gelebilecek birçok modern tesise sahip olduğu görülmektedir. Bu yapıların en önemli örnekleri şunlardır:

A. Yatay (alçak katlı) yapılar:

- Konya Bilim Merkezi
- Konya Kelebekler Vadisi
- Konya Büyükşehir Torku Arena Stadyumu
- Selçuklu Kongre Merkezi
- Kent Plaza AVM
- Novada Outlet

B. Yüksek yapılar:

- Kulesite AVM
- Grand Hotel
- Bera İş Merkezi

Bu modern yapıların ikonik yapıları temsil edip etmeyeceği sorusunu cevaplamak için, görüşme sorularının açık uçlu cevaplarında ve anket kapsamında yer alan kentsel kimlik bileşenlerine ve yaşam kalitesi göstergelerine göre aşağıdaki iki yapıyı incelemek gerekmektedir:

4.2.1. Konya bilim merkezi

27 Mart 2008 tarihinde TÜBİTAK tarafından kurulan Konya Bilim Merkezi, İnsanların bilimin önemi konusundaki farkındalıklarını artırmak amacıyla oluşturulmuştur. Bilimi seven, anlamaya çalışan ve bilim üretmek isteyen günlük yaşamda bilimsel gerçekleri arayan yenilikçi bireylerin getirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Konya Bilim Merkezi, Büyük Kayak Mahallesi, Ankara Bulvarı, Konya'nın Selçuklu ilçesinde Ankara-Konya Otoyolu üzerinde Organize Sanayi Bölgesi'nde 99.347 m² alan üzerine kurulmuştur. Şehir merkezine uzaklığı 25 km, Konya Havaalanı'nın karşısında yer almaktadır. Konya Bilim Merkezi, 26.248 m² ve 14.000 m²

açık otoparkın yanı sıra araç yolları, 11.000 m² yürüyüş yolu ve 47.000 m² yeşil alanıyla Türkiye'nin ilk uluslararası bilim merkezidir. Konya Bilim Merkezi, Konya'da bilimsel zihniyetin kurulmasına önemli katkılar sağlayacağı düşüncesiyle Somuncu Grup bünyesindeki A Proje İnşaat Şirketi tarafından olağanüstü mimarisi ile tasarlanmıştır (Şekil 4.3) (Tripadvisor, 2020; Kuyrukçu, 2018: 473-474).

Konya Bilim Merkezi birbirine köprülerle bağlanan; ana yapı, planetaryum ve seyir ve gözlem kulesi olmak üzere üç yapıdan oluşmaktadır. Bu üç yapının haricinde açık hava sergilerinin de yer aldığı peyzaj düzenlemesinde; Yıldız Havuzu, Usturlap ve Minia, Osmanlı Güneş Saatiye ziyaretçilere hizmet vermektedir (Yanar,2017: 66).

Ana yapı, yedi ana fonksiyon altında “sergi alanları, laboratuvar ve atölyelerden oluşan eğitim birimleri, kütüphane, konferans odaları, idari birimler, teknik hizmetler ve tuvaletler” tasarlanmıştır. Bu yapı 55 metre yarıçaplı, 110 metre genişliğinde ve 30 metre yüksekliğinde jeodezik kubbe ile çelik kafes kabuk sistemiyle inşa edilmiştir. Uzay kafesi üç boyutlu olarak tasarlanmıştır. Bu sistemle yapılan Türkiye'deki en büyük projedir. İçerideki planetaryum binasının yarıçapı 10,81 m'dir ve tam bir küre şeklindedir; 12 m. yüksekliğinde olup jeodezik kabuk sistemi ile inşa edilmiştir. Planetaryum, farklı gök cisimlerini ve hareketlerini uzayda gösterme olasılığını gerçekleştirmek için özel bir sinema salonu olarak tasarlanmıştır. Gözetleme ve kontrol kulesi için, 43 metre yüksekliğinde ve manzaralı balkonu ile 150 m²' dir (Erdoğan, 2015). Konya Bilim Merkezi projesinin çözümleri Icosa Systems Firması tarafından yapılmıştır. Firma bu proje ile Rio De Janerio'da düzenlenen Müşavir Mühendisler Uluslararası Federasyonu 2014'te “Awards of Merit” ödülüne layık görülmüştür (Yanar, 2017: 64-69).

Şekil 4.3. Konya bilim merkezi genel görünüşü (Alıntı: <http://konya.com.tr/portfolio-item/bilim-merkezi/>)

4.2.2. Kulesite

Kulesite, Türkiye'nin en modern ve önde gelen alışveriş ve eğlence merkezlerinden biridir. Kulesite, Konya'nın Selçuklu ilçesi sınırları içinde, toptancıların güneyinde, kent merkezine ulaşımı sağlayan Nalçacı caddesi ve Kerkük caddesi arasında, Nalçacı caddesine paralel konumda yer almaktadır (Kulesite, 2020).

Seha Yapı tarafından inşa edilmiş ve 11 Haziran 2004 tarihinde hizmete girmiştir. Konya'da modernliği temsil eden ve 130 mağaza bulunan Kulesite, kentin en önemli cazibe merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Kulesite AVM web sitesinden elde edilen bilgilere göre, kuledeki alışveriş ve eğlence merkezi haftada ortalama 28.000, hafta sonları 45.000 kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Ancak tatiller gibi özel günlerde ortalama ziyaret 70.000 kişiyi aşabilmektedir. Kule Yönetim Organizasyon ve Danışmanlık A.Ş. tarafından yönetilen Kulesite, 130 marka mağaza, 14.000 m² market alanı, 7.000 m² Eğlence Merkezi, toplam 9 salonlu ve 1.500 koltuk kapasiteli sinema salonları, 1.700 araçlık otoparkı, restoranları ve eğlence alanları ile Konya'da sosyal ve kültürel yaşamın merkezi konumundadır (Şekil 4.3) (Kulesite, 2020).

42 kat olan Kulesite, alışveriş merkezinin yanı sıra en üst katta şehrin panoramik manzarasına sahip teras ve 360 derece dönen restoran ile sonlanan İş Merkezi ile de dikkat çekmektedir. Kulesite, demografik faktörleri, satın alma gücü, erişilebilirliği ve iyi altyapısı ile şehrin en iyi alışveriş merkezlerinden biridir. Şehir merkezine yakın olması ve ticaret ve konut alanlarının ortasında yer alması ile karakterizedir. Yüksekliğinin ayırtedilebilir olmasının yanı sıra iki dikdörtgen formun birleşiminden oluşan kütle, hareketli bir cephe özelliğine sahiptir. Cephede girintilerin ve çıkıntıların mevcudiyeti, geniş giriş alanları ve oturma elemanlarının varlığı, insanları merkeze çekmeye katkıda bulunmaktadır.

Şekil 4.4. Kule site AVM genel görünüşü ve Yeri (Alıntı: <http://www.kulesite.com/>)

4.3. Uzmanlar ile Gerçekleştirilen Görüşme Bulguları ve Değerlendirme

Bu bölümde bölgenin özellikleri incelenmiş ve hayal güçlerine kazınmış kent kimliğini öğrenmek amacıyla; Konya Teknik Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Mimarlık, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü akademisyenleri ile kamu kurumlarında ve özel sektörde çalışan plancılar, inşaat mühendisleri, Konya Şehir Planlama ve Mimarlık Odaları Başkanları ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu uzmanlarından oluşan odak gruba yöneltilen ve tezin temel hipotezini kanıtlamaya hizmet eden alt hipotezlere, sorulara cevap aramaya yönelik, 6 sorudan oluşan “Görüşme Bulguları” ve değerlendirmesi yer almaktadır.

Odak grubunun üyeleri; KTO ve NEÜ Mimarlık Fakülteleri’nde görevli Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi(10 kişi); KTO, NEÜ ve Süleyman Demirel Üniversitesi(SDÜ) Fakülteleri’nde görevli Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi (7 kişi); Konya’da özel sektörde çalışan Mimar (2 kişi); Konya Şehir Plancıları Odası Başkanı (1 kişi); Konya Koruma Kurulu’nde görevli Şehir Plancısı (1 kişi); Bakanlık’ta görevli bir İnşaat Mühendisi(1 kişi) olmak üzere 22 uzmandan oluşmaktadır. Yönlendirici sorular yerine açık uçlu sorular şeklinde düzenlenen görüşme sorularına verilen yanıtlar Çizelge 4.1-Çizelge 4.2-Çizelge 4.3-Çizelge 4.4-Çizelge 4.5 ve Çizelge 4.6-Çizelge 4.6’da yer almakta olup uzmanların konuya yönelik kendi görüş ve deneyimlerini, yorumlarını içermektedir.

Odak grubu oluşturan uzmanlar ikonik yapı/yapıları tanımlarken; simge, simgesel, odak, farklılaşan yapı, sürrealist, estetik öge, benzersiz, belirgin, görkemli, etkileyici, üst düzeyde bir form, özdeşleşmiş yapı, anıt, landmark, karakteristik, orijinal vb anahtar kavramları kullanmışlardır. Bununla birlikte; kentin kimliğini oluşturan, kültürel/sembolik özel anlam yüklenen, mevcut dokudan ayırt edilebilen, akılda kalıcı olan, kent silüetini doğrudan etkileyen, fiziksel ve fonksiyonel özellikleri ile çevresinden ayrılan, zihinde iz bırakan, topluma konu oluşturarak yönlenme sağlayan veya direkt mesaj veren, toplumun bir kısmını peşi sıra sürükleyen vb. şeklinde sıfat tamlamaları ile ikonik yapı/yapıları değerlendirmişlerdir (Çizelge 4.1).

Uzmanlar, ikonik mimarlığın kentsel kimliğin oluşumundaki temel yapı taşlarından birini temsil ettiği için ikonik mimarlığının kentsel kimlik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna inanmaktadır. Bununla birlikte; ikonik mimarlığın kentlerin ekonomik ve sosyal gelişimi ile şehir turizminin/pazarlamasının tanıtımına etkin bir şekilde katkıda bulunduğu, yenilikçi ve modern bir etki sağladığı yönünde görüş

bildirmektedirler. Az sayıda uzman (2 kişi), ikonik mimarlığının kentsel kimlik üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu belirtirken, ikonik binaların kentlilerin kentleriyle olan bağlarını azaltması nedeniyle bilinçli bir şekilde tasarlanmadıkları sürece tarihi çevreyi olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.3’de ise, uzmanların ikonik mimarlığının kent markası yaratmada önemli bir rol oynadığı konusunda hemfikir oldukları görülürken, bir uzman aynı zamanda; ikonik binaların tasarım özgünlüğü, karakteri ve hikayesi yok ise etkisi olamayabileceğini ifade etmektedir.

On altı uzmanın ikonik mimarlığının kentsel kimlik üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olduğuna inandıkları ve kentlerini tanıtır hale getiren ikonik yapı örneklerinden çıkarım yaparak sözlerini kanıtladıkları görülmektedir. Geri kalan katılımcılar; ikonik yapıların kalıcı bir etkisi olmadığını ifade ederken, bir uzman "İkonik mimarlığın kalıcı olması ya da olmaması kimliğin yönetimi noktasında insan seçimine açık bir konudur. Koruma, yaşatma, yenileme... Tüm bu süreçlerde yapılarımız toplumun sahip çıktığı ele aldığı ölçüde hayatta kalmaktadır. Sonsuz bir varoluştan yapılar noktasında da söz etmek mümkün değildir. Daim olan değişim ve dönüşümün kendisidir" şeklinde görüş bildirmektedir(Çizelge 4.4).

Odak grupta yer alan çoğu uzman; bir şehirde kentsel imajı ayrıcalıklı kılmak ve geliştirmek için modern çağın imkânlarının kullanılması ile o şehrin ikonik bir şehir olduğunu söylemek için yeterli olmadığı konusunda hemfikirdir (Çizelge 4.5).

Uzmanların çoğu, Konya'nın bazı modern yapılarının ikonik yapılar olarak kabul edilebileceğine veya ikonik mimarının özelliklerinin bir kısmını yerine getirdiklerine inanmaktadır. Konya Bilim Merkezi, Kelebekler Vadisi ve Kulesite AVM ise uzmanların ifadelerinde yer alan en belirgin üç ikonik yapı olmuştur. Bununla birlikte; Atatürk Stadyumu'nun yıkılması ile kentin spor kenti olmasına ve markalaşmasına katkı sunacak bir ikonik yapının kaybedildiğini belirten, Konya'da özellikle Selçuklu eserlerinin ikonik yapıları temsil ettiğini ifade eden, manevi/felsefi anlamda Mevlana Müzesi'nin bir değer ifade ettiğini belirten, üniversitelerde verilen eğitimdeki yetersizliğin/olumsuz yönlerinin vizyonsuzluğa sebep olduğu yorumunda bulunan, Cumhuriyet Dönemi eserleri'nin ve Anıt/Forum muhitindeki konut yapılarının karakteristik özelliklere sahip olduğunu ancak ikonik olma özelliği taşımadığını ifade eden ve Kentte yer alan Yeni Kongre Merkezi, Kulesite AVM, yeni Konya Stadyumu gibi eserlerin kente değer kazandırmakla birlikte ikonik bir yapı özelliği taşımadığını ifade eden, dikkate alınması gereken uzman görüşleri de bulunmaktadır (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.1. Uzmanlar tarafından “İkonik yapı/yapıları nasıl tanımlarsınız?” soruya verilen cevaplar.

Uzman	Cevaplar	Kurum	Meslek
1.	Simgesel olarak anlamı olan ve biçimsel olarak kentte odak oluşturan veya farklılaşan yapılardır	KTO	Mimar_Akademisyen
2.	Yapıldığı dönemi temsil eden ve bulunduğu kent ile özleştirilen yapılar olarak tanımlayabiliriz. Tarihsel dönemden günümüze gelmiş bir yapı olabilirken, aynı zamanda sürrealist bir yaklaşımla modern mimari örneği de kent ile zaman içinde özdeşleşebilir ve kentin kimliğini oluşturan bir yapıya dönüşebilir.	KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Popüler kültürde ikon kavramı “sembol” ve “işaret eden” anlamında kullanılmaktadır. Mimarlıkta ise ikon, kültürel ya da sembolik özel anlamlar yüklenmiş estetik bir öğedir. Bir yapının ikon olabilmesi için estetik açıdan kaliteli ve simgesellikte benzersiz olması gerekir. Yani bir yapının ikon olabilmesi için farklı bir imaja ve simgesel bir ifadeye sahip olması ve mevcut dokudan ayırt edilebilir olması gerekir. Tüm ikon yapılar, çevreleriyle uyumlu ya da uyumsuz, işlevsel ya da değil, mimari bir bütünlük içinde olsun ya da olmasın, görsel olarak etkileyicidirler.	KTO	Mimar_Akademisyen
4.	Kent içinde simgesel, temsil niteliğinde olan görünür yapılardır.	KTO	Mimar_Akademisyen
5.	İkonik bir yapının yeni (farklı) ve zengin bir imaja ihtiyacı vardır. Simgesel ifadesi üst düzeyde olan bir forma sahip olması ve mevcut dokudan ayırt edilir olması gerekmektedir. Güçlü bir tasarım girdisi sağlamak adına önemli metaforları tasarım kriteri olarak kullanmaktadırlar. Simgeler, çağrışımlar içererek insanlar için akılda kalıcılık sağlaması hedeflenmektedir. Toplumla konu oluşturan, onlara bir yönlenme sağlayan veya direkt olarak bir mesaj veren yapılardır.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	Geçmişten günümüze kadar ayakta kalmış veya bir kültürel değere sahip olan, bulunduğu bağlamla bütünleşmiş, özleşmiş yapılar, anıtlardır.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
7.	Şehri temsil eden ya da geçmişe yolculuğa çıkmamızı sağlayan şehrin simgesi haline gelmiş yapılar olarak tanımlanabilir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	İkonik yapılar, yapım teknikleri kullanılan malzemeler ve dikkat çeken mimari anlayışları ile buldukları kentte landmark olan tasarım ürünleridir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
9.	İkon kelimesi kanaatimce yanlış kullanılsa da mimari açıdan “simge” anlamında kullanıldığını düşünüyorum. Bu açıdan ele alındığında herhangi bir yerde hemen herkes tarafından bilinen, mimari açıdan değerleri olan, dönemsel olarak farklılıklarıyla ilklerden olan ve turistik amaçlı ziyaret edilen, görülmek istenen yapılar olarak tanımlanabilir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	Simgesel yapılar olarak tanımlanabilir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.	Alanın, mekanın kimliğine etki eden meydanların ve şehirlerin silüetine doğrudan etki eden yapılardır.	Özel Sektör	Mimar
12.	Karakteristik, fiziksel veya fonksiyonel özellikleri bakımından bulunduğu bölgenin diğer yapılarından ayrılan yapı türleridir. İkonik yapılara; heykeller, köprüler, hanlar, gökdelenler vb. gibi örnekler verebiliriz. Bunları tarihi, kültürel ve modern yapılar olarak ayırabiliriz.	Özel Sektör	Mimar
13.	Gerek yapısal gerekse işlevsel özellikleri ile bulunduğu kentte/bölgede anıtsal nitelikli yapı.	NEÜ	ŞBP_Akademisyen
14.	İkonik yapılar kente yeni imaj sağlayan, özgün nitelikleri ile öne çıkan forma sahip yapılar olarak tanımlanabilir. İkonik yapılar özellikle bireyler üzerinde farklı düşünceler ve hisler tasarımları içerisinde barındırır.	KTO	ŞBP_Akademisyen
15.	Hemen dikkat çeken, akılda yer eden, sembolizm içeren, orijinal olan yapılardır.	KTO	ŞBP_Akademisyen
16.	Dikkat çeken simgesel yapılar.	KTO	ŞBP_Akademisyen
17.	İkonik yapıları tanımlamak için bence bir kavramsal karşılaştırma üzerinden yorumlamak gerekir. Şöyle kentsel kimlik öğelerini tanımlarken işaret öğeleri olarak yorumladığımız landmark kavramından farklılaşma boyutu ile tartışmak gerekir. Bu bağlamda ikonik yapılar mimari tasarım olarak aykırı, ölçek olarak büyük, yani zihinde biçimsel özellikleri ile iz bırakan yapılar olarak düşünebiliriz.	KTO	ŞBP_Akademisyen
18.	İnsanları görünüşüyle etkileyen, kentle özdeşleşmiş, kente kimlik, değer katan/kazandıran görkemli yapılar.	KTO	ŞBP_Akademisyen
19.	Dönemin sanat, estetik algılarının da yorumlanmasıyla gelişen yenilikçi teknolojilerin kullanımıyla yaygın olarak kabul edilen formların ötesine geçmiş, buldukları konum içinde (bu kimi kez yapı adası, kimi kez kentin bir bölgesinde) ayrıksı bir ölçek-soyutlanmış form olarak karşımıza çıkan mimari üretimler.	SDÜ	ŞBP_Akademisyen
20.	Bir proje veya olgunun belirgin görünümünün görsel tanıtımını yapma ve görsel benzerlikler kurma yolunu kullanarak tasarlanmış yapılardır.	Koruma Kurulu	ŞBP
21.	Biçim, üslup, materyal, tarihsel süreç ve benzeri konulardaki olumlu ya da olumsuz özellikleri ile akıllarda yer etmiş ve “toplumun” bir kısmını peşi sıra sürüklemeyi başarmış yapılardır.	ŞPO	ŞBP
22.	Bir kentin kimliğinin ayrılmaz parçası olmuş; o kentin tasvirinde ilk akla gelen yapılar.	Bakanlık	İnşaat Müh.

Çizelge 4.2. Uzmanlar tarafından "İkonik mimarlık Kent Kimliğini nasıl etkilemektedir?" soruya verilen cevaplar.

Uzman	Olumlu ise	Olumsuz ise	Kurum	Meslek
1.	Kentin tanıtımına katkı sağlar. Turizme ve yerel öğelerin tanıtılmasında etkilidir. Kente Yenilikçi ve modern bir etki kazandırır.	Kentsel kaliteyi düşürür. Kentlinin kente aidiyetini azaltır. İkonik anlam olarak yanlış bir fikri ön plana çıkarıyor ise kentin ve kentlinin yanlış algılanmasına sebep olur.	KTO	Mimar_Akademisyen
2.	Kente kimlik kazandırma, kent tanıtımı ve turizm gelişimi ile ekonomik yapıya etkisi, ikonik yapı ve çevresinin kent için sosyalleşme mekanları yaratması, kültürel etkileşim		KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Tabiki olumlu etkilemektedir, günümüzde kentler ikonlarıyla anılmaktadır. Örneğin günümüzde Sdney Opera Binası(Sdney), Bilbao Guggenheim Müzesi (Bilbao), Yahudi Müzesi(Berlin) gibi çağdaş ikonik yapılar kentleri temsil etmekte ve kente turist çekmektedir.		KTO	Mimar_Akademisyen
4.	Kentin tanınırlığını arttırarak, çekim merkezi oluşturabilir, turizmi canlandırabilir, ekonomiye olumlu katkı yapabilir.	İkonik binalar özellikle Tarihi kent ortamında, bilinçli tasarlanmamaları durumunda olumsuz etki yapabilirler.	KTO	Mimar_Akademisyen
5.	Kentteki ikonik yapı yoğunluğu önemlidir. Çok yoğun olmamak kaydıyla kente değer katabilir.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	İkonik yapılar kimi zaman eleştirilse de, yapım ve işlev açısından zamanla farklılaşmalar gösterebilir de kent içerisinde Kent Kimliği açısından ön planda tutulmaktadır. Bazı yapılar var ki kentin ismiyle birlikte anılmaktadır. Bu yapılar çoğunlukla yapıldığı tarihten itibaren kentin kimliğini olumlu değiştirmektedir.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
7.	Kent için olumlu imaj yaratarak, girişimcileri ve turistleri kente çekmesi		NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	Kentte buldukları alanı canlandıran yapılar, yakın bölge ve çevresine yeni kimlik kazandırmaktadır. Kentteki bölgenin kullanımı arttırmakta ve her açıdan kente katkı sağlamaktadır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
9.	Bulduğu yere değer katan, var olmasıyla bağlamı olumlu etkileyen bir yapı ise etkisi de olumludur denilebilir. Dolayısıyla hiç gitmediğimiz görmediğimiz bir kent bile olsa bahsedildiğinde aklımıza gelen mimari yapılar o kentin sembol yapılarıdır diyebiliriz. Dolayısıyla kentin kimliğini oluşturma da etkilidir.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	İkonik mimarlık Kent Kimliğini olumlu etkilemektedir		NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.	Geçmiş ile köklü bağları olmayan yeni gelişen ve kendine yeni kimlik arayışında olan şehirler için şehir kimliğine olumlu etkileri olup şehirlerin tanıtımına yardımcı olur. Dubai – Doha vs.	Geçmiş ile köklü bağları olan, tarihi kent merkezleri olan kentler için yukarıdaki durumun tam tersi geçerlidir.	Özel Sektör	Mimar
12.	İkonik mimarlığın şehrin planlanmasında veya düşünüldüğü bölgeye tanıtımı bakımından pozitif etkileri vardır.	Planlanması doğru ve düzgün yapılmaz ise şehirde trafik, şehir görünürlüğü açısından negatif etkileri de olabilir. İkonik mimarlığın Kent Markası yaratmada rolü var mıdır?	Özel Sektör	Mimar
13.	Kent kimliğini oluşturan elemanlar ile bir butunluk oluşturmada acısından olumlu etkisi bulunmaktadır.		NEÜ	ŞBP_Akademisyen

14.	İkonik yapılar kentteki simgesel/sembolik yapılar olarak öne çıkar. Bu özelliğiyle yapının bulunduğu bölge ve yakın çevresine olumlu ya da olumsuz kimlik kazandırma potansiyeli yüksek yapılar olarak değerlendirmek gerekir. Diğer bir bakış açısıyla, bulunduğu bölgeye yeni bir kimlik kazandırma becerisine sahip olamayan yapılar ikonik yapılar olarak tanımlanabilir mi, sorusu akla gelir.	İkonik yapıların tasarım ve kent içerisindeki konumu doğru tespit edilmediği durumda, özellikle tarihi kent merkezlerinin önemini yitirmesine yol açabilmektedir. Özellikle Avrupadaki bazı kentler 1990'lı yıllardan başından itibaren, bu olumsuz durumun ortaya çıkmaması adına La Defence gibi dönüşüm ve yenileme projeleri geliştirmiştir	KTO	ŞBP_Akademisyen
15.	Kentsel tekdüzeliği ve yeknesaklığı kırar, mimari üslup ve teknikte çığır açar.		KTO	ŞBP_Akademisyen
16.	Hafızalarda yer tutmada kolaylık sağlar	Gereğinden fazla olursa mekânın anlamını kaybetmesine ve okunabilirliğinin azalmasına neden olabilir. Karmaşa oluşturabilir.	KTO	ŞBP_Akademisyen
17.	Olumlu olarak bence Sidney opera binası bir kent için hatta bir ülke için kimliksel temsiliyeti olan ikonik bir yapı.	Olumsuz olarak Konya da Karatay belediye binasını hem konumu hem de yakın çevresindeki ilişkiler bağlamında yorumlayabiliriz.	KTO	ŞBP_Akademisyen
18.	Evet		KTO	ŞBP_Akademisyen
19.	Estetik ve sanatsal düzeyi, soyutlanma biçimi, kullanılan teknolojilerin özellikleri ile kent kimliğinde olumlu etkileri olabileceği gibi aynı özellikler ile ortaya çıkan mimari yapı tersine bir etkide de bulunabilir. Bu ikonik mimari öge /yapının ortaya çıkış süreci ile de ilişki içinde değerlendirilebilir. Zaha Hadid Bakü için planlanan Kültür Merkezi kompleksinde olduğu gibi kentin belirli bölgelerinin gözardı edilmesi, kent mekanında eşitsizlikler, gibi tartışmaları gündeme taşıyan örnekler olabildiği gibi Sdney Opera Binası ya da Gugenheim Müzesi gibi dünya listelerine girmiş olumlu örnekler de olabilir.	Kent belleğine, geleneksel dokuya, kent tarihine müdahale bağlamında olumsuz yanları olabilmektedir. (Yukarıda değinildi). Bu ayrıksı- ikonik yapıların bina ölçeğinden kent bağlamına kadar kurduğu ilişkinin biçimi, tasarımında kullanılan referanslar açısından kent mekanın yerel bağlamı içinde gelişen kentsel form-doku-işlev ilişkisinin yeniden kurulmasına etkisi de olumsuz olabilir.	SDÜ	ŞBP_Akademisyen
20.	Tasarımın toplum tarafından benimsenmesi, anlaşılması ile ilgili olarak değişebilir	Tasarımın toplum tarafından benimsenmesi, anlaşılması ile ilgili olarak değişebilir	Koruma Kurulu	ŞBP
21.	İkonik mimari ögeler, kent kimliğinin oluşmasında yapı taşlarından biridir. Kimliğin oluşmasında etkilidir. Toplum tarafından reddedilmesi yönüyle ikonikleşmediği sürece bir yapı ikonik olma vasfı ile kent kimliğine dahil oldu ise toplum tarafından kabul gördüğü ve yaşamın içine kaynaştığı anlaşılmaktadır. Günümüz kentlerinin en büyük sorunlarından bir tanesi kimliksizlik olarak kabul edilecek olursa kimliğe katkı yapan herhangi bir yapı eleştiri götürse dahi varlığı ile bir değer oluşturmaktadır. İnsanın çevreyi oluşturduğu kabulüne karşılık çevrenin de insanı oluşturduğu gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.		ŞPO	ŞBP
22.	Kente ilişkin olarak her alanda tasvir sanatlarında yer alarak		Bakanlık	İnşaat Müh.

Çizelge 4.3. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlığın Kent Markası yaratmada rolü var mıdır?” soruya verilen cevaplar.

Uzman	Evet ise	Hayır ise	Kurum	Meslek
1.	Evet simge yapılar kentin markası olmada etkilidir. Günümüzde birçok büyük kenti simge ikon yapıları ile tanımlarız. Sydney opera binası gibi...		KTO	Mimar_Akademisyen
2.	İkonik mimari güçlü imaj algısı ile kent markası yaratmada olumlu role sahip olsa da küresel rekabet ortamında sosyo-ekonomik ve kültürel boyutu ile desteklendiğinde ve kent ile özdeşleşen, standardın dışına çıkan ayrıcalıklı yapılar haline gelebildiğinde kent markası oluşturmada başarıya ulaşacaktır.		KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Günümüzde birçok kentte ikonik mimariye yani ‘kentsel landmark’ lara eğilim vardır çünkü ikonik anlayıştaki yapılar bir kenti diğerinden ayıran özgün bir nitelik kazandırmaktadır.		KTO	Mimar_Akademisyen
4.	Bilinçli bir tasarımla olabilir. Özellikle çevresel etkilerin azaltılmasının ön plana çıktığı sürdürülebilir tasarım yaklaşımı ilke edinilmiş ise, güçlü bir toplumsal bilinçlendirme yapabilir. Mimarlık öğretici/bilinçlendirici bir simgeselliğe dönüşebilir.		KTO	Mimar_Akademisyen
5.	Çok özgün bir örnek için bu söylenebilir. Fakat ciddi bir özgünlük gerektirir. Tasarım önemli bir girdi. Tasarım ikonik yapının değerini ortaya koyan temel etmen diyebiliriz.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	İkonik yapılar kentin bir bakıma markası ve reklam yüzü haline gelmektedir. Özellikle turistik açıdan yerel yönetimler tarafından ön plana çıkarılmaktadır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
7.	Kentleri küresel pazarda birer ‘marka’ya dönüştürmesi, kentler arasındaki rekabette öncü olması		NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	Tabii ki vardır. Estetik tasarımları olsun, işlevsel çözümleri olsun inşa edildikleri alanı olumlu etkileyen yapılar yeni kimlik ile kentte etkin olmaktadır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
9.	Vardır. Ancak bu tek ya da birkaç yapıyla olmaz. Yani sadece mimarlık ile kent markası oluşturulamaz.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	İkonik mimarlığın Kent Markası yaratmada rolü vardır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.	Silüet tasarımlarında o kentle özdeşleşmiş bu yapıların kent tanıtımına olumlu yada olumsuz rolü vardır.		Özel Sektör	Mimar
12.	Şehrin Subjektif tanıtımı açısından kent markası oluşturulmasında rolü vardır. Paris’te bulunan Eifel Kulesi, bu şehrin marka olmasında çok büyük etkisi vardır. Öyle ki Paristen bahsettiği bu yapı ikonik olarak her zaman her yerde kullanılmaktadır.		Özel Sektör	Mimar
13.	Küresel olcektan yerel olcege kadar kentin tanınırlığının artmasında önemli etkisi bulunmaktadır.		NEÜ	ŞBP_Akademisyen
14.	Sahip olduğu özgün mimarisi ve kentle bütünleşebilme becerisine göre, ikonik yapılar kentin markası olabilirler. Günümüzde bazı ikonik yapılar üzerinden kenti tanımlama gayreti bunun örneklerindedir. Örneğin Pisa Kulesi, Eiffel Kulesi, Guggenheim Müzesi, Sidney Opera Binası gibi yapılar dönemlerinin ikonik yapıları olarak öne çıkmış ve kent bu yapılarla tanımlanmaya başlamıştır.		KTO	ŞBP_Akademisyen
15.	Kentin sembol yapısına dönüşür, silüete özgün bir katkı yapar.		KTO	ŞBP_Akademisyen
16.	Opera binası gibi bir foto ile herkesin tanıyacağı bir simge haline gelip marka değerini artırabilir.	İkonik binalardaki tasarım özgünlüğü, karakteri, hikayesi yok ise etkisi olmayabilir.	KTO	ŞBP_Akademisyen
17.	Bence vardır, iyi bir tasarım ve toplumsal bir aidiyet hissi uyandırdığı zaman. Biraz sanat için sanat düşüncesi önemli tabii.		KTO	ŞBP_Akademisyen
18.	Evet		KTO	ŞBP_Akademisyen

19.	Küreselleşme sürecinde kentlerin üretim merkezlerinden daha çok yaratıcı merkezlere /hizmet sektörü odaklı büyüme stratejilerine yönelmesi “yaratıcı kent”, “kentin markalaşması” gibi arayışları /modelleri de gündeme taşımıştır. Bu kapsamda ele alındığında bir kent pazarlama stratejisi olarak “sipariş / ısmarlama” ile üretilecek ikonik yapıların tek başına, kent markasının oluşmasında etkili olabilmemesinin mümkün olamayacağını düşünüyorum. Bir başka ifade ile, her nekaar dünya örnekleri kimi kez bu ikonik yapılar ile birlikte anılmakta ise de, kentin/kentlerin değer özellikleri / değerleri ile birlikte bir değer oluşturmadıkça bu özellik sürekli olamayacaktır. Salt ikonik mimari ürünlerin bir değer yaratması oldukça büyük ölçekli yatırımların, sanat-estetik ve teknoloji kullanımlarında ve mekansal referanslarının kurulumunun oldukça başarılı olması ile mümkün olabilir.	SDÜ	ŞBP_Akademisyen
20.	Kent belleğinde odak noktası olarak tanınabilir. Bursa da ki zafer plaza, mısır pramitleri izleri taşımaktadır. Bölge insanı için kabul görmüş tanımlama ve odak noktasıdır.	Koruma Kurulu	ŞBP
21.	Mimarlık, kentsel marka değerini oluşturmada en önemli unsurlardan biridir. İkonik mimarlığın da artı değer anlamında marka yarattığı pek çok örnek bulunmaktadır.	ŞPO	ŞBP
22.	Vardır. Örneğin Paris kenti denince, Zafer Takı ve Eyfel Kulesi akla muhakkak gelecektir. Dolayısıyla ikonik yapı, kent ile birlikte ayırt edilemeyecek şekilde marka olmuştur.	Bakanlık	İnşaat Müh.

Çizelge 4.4. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlığın Kent Kimliği’ne etkileri kalıcı mıdır?” soruya verilen cevaplar.

Uzman	Evet ise	Hayır ise	Kurum	Meslek
1.		Ne yazık ki yapılar günümüzde ömürlerini daha çabuk tüketiyorlar. Geçmişte ikon olan yapılar günümüzde de etkisini sürdürmesine rağmen, bugün yeni ve kente marka olabilecek yapı yapmak zorlamıştır. Teknolojinin gelişmesiyle ikonik yapı sayısı artmış artan sayı ise kente katkı verme düzeyini düşürmüştür. Bu yönüyle artık kalıcı etki vermesi güçtür.	KTO	Mimar_Akademisyen
2.	Dünya örneklerinde ikonik yapıları göz önüne aldığımızda (Eyfel Kulesi, Notre Dame Katedrali, Tac Mahal, Pisa Kulesi , Kolezyum vb.) etkilerinin kalıcı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak küresel eksende standartlaşma ve yapıların benzeşmesi, ikonik yapıların replikalarının yayılması ile kalıcılık etkisinin azalacağını düşünüyorum.		KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Tarihten günümüze kentlerin imajlarının oluşumundaki en etkili faktörlerden biri o kenti simgeleyen yapılarıdır. Mimarlık ikonları kentin imajını oluşturmakta ve kentler bu simge yapılar ile ayırt edilmekte ve anımsanmaktadır. Bu yapılar kentsel imajın en baskın öğelerinden biridir ve kentlerin vazgeçilmez birer parçasıdır. Eiffel Kulesi, Parthenon, Colloseum günümüzde halen kentler bu yapılar ile anılmaktadır.		KTO	Mimar_Akademisyen
4.	Güçlü ve etkili bir tasarımla mümkün. (örnek: Bilbao’daki Guggenheim müzesi (Ünlü mimar Frank Gehry tarafından tasarlanmıştır). Kenti basit bir sanayi kenti olmaktan çıkarıp dünya üzerinde tanınırlığını arttırmıştır.		KTO	Mimar_Akademisyen
5.	Her örnek için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Her tasarım için her örnek için ayrı yorum yapmak mümkündür.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	İkonik mimarlık eserleri kenttin gelişimini, ulaşımını, yerleşimini, gelecekle ilgili planlarını yapıldığı günden itibaren etkilemektedir.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
7.	İkonik yapılar yeni tasarımlar olduğu gibi geçmişten günümüze süregelen tasarımlar da olabilmektedir. Bu bağlamda, kent kimliğinin önemli parçalarıdır ya da parçaları olmaya adaydır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	Kentte etkileyici rol oynayan yapılar zaman içerisinde işlevlerini yitirse de, bellekte kalan imajı ile yeni işlev dönüşümleri neticesinde kalıcılığını sürdüren yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen

9.	Bilinirlik, görmek istemek, iz bırakmak, tarih, anı değeri açısından.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	İkonik mimarlığın Kent Kimliği'ne etkileri kalıcıdır.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.		Geçmiş ile derin bağları olamayan yapılar geleceğe ışık tutamayacağı gibi her çağda etkinliğini koruyamayacaktır.	Özel Sektör	Mimar
12.	İkonik yapıların kent kimliğine etkileri tanıtımı ve marka olarak tanıtılması açısından uzun yıllar ve nesillerden nesillere aktarılması bakımından kalıcı etkileri vardır. Bu şehrin turizm perspektifinde tanıtımı içinde kalıcı etkileri vardır		Özel Sektör	Mimar
13.	Kalıcılığı, onun yasatılması ve gelecek kusaklara aktarılabilmesiyle sağlanabilir		NEÜ	ŞBP_Akademisyen
14.	İkonik yapılar kalıcı olabileceği gibi, kısa süre içerisinde önemini kayberek çöküntü yapılar haline dönüşme potansiyelini de barındırmaktadırlar. Dolayısıyla, ikonik yapıların tasarımına ilişkin değerlendirmeler son derece önem arz etmektedir. Her dönem özgün niteliğini koruyacak ve tasarımcıya ufuk kazandıracak yapıların kent kimliği üzerindeki etkileri yüksek olacaktır. Ancak özellikle küreselleşen kentlerin ikonik yapıları güç ve varlık göstergesinin unsuru olarak görülmesi ve tasarlanması olumsuz örneklerin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir.		KTO	ŞBP_Akademisyen
15.	Belli bir dönemin ruhunu, tekniğini, entelektüel seviyesini yansıttığından etkileri büyük oranda kalıcıdır.		KTO	ŞBP_Akademisyen
16.		Dönemine göre değişir. Mekânsal yapının hızlı değişim süreci içerisinde kısa süreli etkisi olabilir.	KTO	ŞBP_Akademisyen
17.	Kalıcı da olabilir <u>Sidney Opera Binası</u> gibi	Ya da sadece kendi kimliğini oluşturabilir <u>Tac Mahal</u> gibi.	KTO	ŞBP_Akademisyen
18.	Evet		KTO	ŞBP_Akademisyen
19.	Kent kimliği zaman ve mekan bağlamında değişken bir nitelik taşımakla birlikte kentsel mekanda bu tür yeni yapıların (mimari ürünün) sanatsal- estetik yorumunun evrenselliği ölçüsünde belirli ölçüde kalıcı etkisi olabileceğini düşünüyorum.		SDÜ	ŞBP_Akademisyen
20.	İkonik yapılar kaldırılabilir bile "eski" sıfatı ile bölgesel tanımlaması kendisini korur.		Koruma Kurulu	ŞBP
21.		İkonik mimarlığın kalıcı olması ya da olmaması kimliğin yönetimi noktasında insan seçimine açık bir konudur. Koruma, yaşatma, yenileme... Tüm bu süreçlerde yapılarımız toplumun sahip çıktığı ele aldığı ölçüde hayatta kalmaktadır. Sonsuz bir varoluştan yapılar noktasında da söz etmek mümkün değildir. Daim olan değişim ve dönüşümün kendisidir.	ŞPO	ŞBP
22.	Kalıcıdır. Sanatsal alanda, sosyal alanda gerekse siyasi anlamda. İkonik yapıların, kültürü dahi müsbet yönde etkilediğini düşünürüm.		Bakanlık	İnşaat Müh.

Çizelge 4.5. Uzmanlar tarafından “Bir şehirde kentsel imajı ayrıcalıklı kılmak ve geliştirmek için modern çağın imkânlarının kullanılması ile o şehrin ikonik bir şehir olduğu söylenebilir mi?” soruya verilen cevaplar.

Uzman	Cevaplar	Kurum	Meslek
1.	Hayır söylenemez. Kentin kendi öz değerlerinin modern çağ imkânları ile harmanlanması gerekir. Tek başına yeterli unsur değildir.	KTO	Mimar_Akademisyen
2.	İkonik mimari aslında dönemin özelliklerini yansıttığı ve ayrıcalıklı olduğu ölçüde kente katkı sağlamaktadır. Günümüz teknoloji ve modern mimari imkanlarının göz ardı edilmesi imkânsız ve anlamsız olacaktır. Aksi takdirde hep belli dönemin eserlerinin taklitlerinden öteye gidilemeyeceğini düşünüyorum. Bu anlamda modern çağın imkânlarının kullanılması ile o şehrin ikonik bir şehir kurulabilir.	KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Evet 3. Soruda açıkladım	KTO	Mimar_Akademisyen
4.	Günümüzde belli bir yere kadar, geçmişte daha kolaydı. Çünkü artık rekabet var ve ekonomik imkanı olanlar simgesel binalar tasarlayabiliyorlar. Tanıtım da önemli.	KTO	Mimar_Akademisyen
5.	Mimari değerlerin bütünü (genel anlamda) özgünlüğü sağlıyorsa o kent için ikonik demek kısmen doğru olmaktadır. Konya kenti ikonik bir kenttir. Çünkü Mevlana şehri olarak ikonlaşmıştır bence. Kentin özellikle merkezi O'na göre şekillenmektedir. Doğru olanda budur.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	Söylenebilir. Bir şehirde illaki 3000 yıllık piramit veya 100lar öncesinden kalan bir yapının kentin imajını oluşturması gerekmiyor. Bu konuda verebileceğim en önemli örnek Dubai. İleri teknoloji yapılarıyla ve yapılarının reklamıyla dünya üzerinde modern çağın imkanlarıyla inşa edilmiş ikonik yapıları barındıran bir kenttir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
7.	Günümüzde rekabetçi piyasa taleplerini karşılayabilmek için olsa gerek, ileri teknoloji imkanlarıyla oluşturulan tasarımlar ve mimari beklentiler, hep birer “kent ikonu” yaratılabilmek yönündedir. Ancak, o kent tarafından benimsenen, kentin değerini ortaya çıkarabilen ve kentlerin çekici görünümü sağlayan yapılar ikon olabilir.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	Modern çağın imkânlarını ne ölçüde kullanıldığına bakılması gerekmektedir. Modern çağın getirdiği yapım teknikleri, malzeme kullanımlarını başarılı bir şekilde gerçekleştiren şehirler ikonik şehir olduğu gibi, bu yeni teknik ve uygulamaları işlevsel ve estetik açıdan etkin ve etkileyici gerçekleştiremeyen şehirlerin ikonik şehirler olduğunu söylemek zordur.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
9.	Yeterli değildir. Söylenemez.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	Modern çağın imkânları kullanılarak somut bir tasarım ortaya konuluyorsa, ikonik şehir olarak anılabilir. Ama bu bir teknoloji kullanımı ile soyut kalıyorsa ikonik şehir olarak adlandırılmaz.	NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.	Hayır söylenemez.	Özel Sektör	Mimar
12.	Evet kesinlikle söylenebilir. Bu konuda somut örnek olarak Dubai de yapılmış olan Burj Khalifa hem fiziksel, hem teknolojik olarak Dubai şehrinin dünyaya tanıtımı için marka bir rol üstlenmiş olup, Dubai'nin ikonik yapısı olarak planlanmıştır.	Özel Sektör	Mimar
13.	Modern çağ imkanlarının ne ölçüde ve ne amaçla kullanıldığı ile ilgili olduğum kanaatindeyim. Orneğin tarihsel değerlere sahip bir kent ise modern çağ tekniklerini kullanmak konusunda özel bir hassasiyet gerekmektedir.	NEÜ	ŞBP_Akademisyen
14.	Tek bir yapı üzerinden kenti ikonik kent olarak tanımlamak sorunlu bir bakış olarak değerlendirilmelidir. İkonik yapıların yoğunlaştığı bir bölgeye sahip kentler bazen kendi kendini yok etme eğilimi içerisinde olabilirler.	KTO	ŞBP_Akademisyen
15.	Söylenemez. Bir şehri ikonik yapacak şey kendi içinde tutarlı somut (mekansal) ve soyut (sosyo-kültürel, sosyo-çevresel) pek çok özgünlüğün bir araya gelmesidir. Tek tek veya küme halinde ikonik mimari yapılar üretmek o şehri ikonik yapmaz	KTO	ŞBP_Akademisyen
16.	İkonik şehir ve ikonik yapı kavramlarını farklı algılıyorum. İkonik yapı modern çağın imkanları ile çok rahat yapılabilir ve kent simgesi olarak değerlendirilebilir. Ama ikonik şehir olabilmesi bir anlamda bütüncül anlamda çok fazla değişim içermektedir. Günümüz metropoller için biraz zor olacağını düşünüyorum.	KTO	ŞBP_Akademisyen
17.	Bence söylenemez. İkonik şehir tanımı bence bu kadar dar bağlamda düşünülmemeli. İkonik Mimarlık ile ikonik şehir farklı şeyler.	KTO	ŞBP_Akademisyen
18.	Söylenemez kanaatindeyim.	KTO	ŞBP_Akademisyen
19.	Kentin vizyonunun bu yönde kurgulanması ve bu yönde stratejiler ve uygulamalar geliştirilmesi ile olanaklı olabilir. Ancak bu tüm kentsel aktörlerin ve kent yatırımlarının bu imajın oluşturulmasına yönelik yoğun girişimleri ile mümkün olabilecektir. Bu ise kent ekonomileri ve kent ekonomilerinin öncelikleri açısından rasyonalitesi tartışmalı bir konudur.	SDÜ	ŞBP_Akademisyen
20.	Yapılan düzenlemelerin toplum nezdinde ne kadar kabul gördüğü ile ilgilidir bu durum	Koruma Kurulu	ŞBP

21.	Pek çok konuda olduğu gibi mimarlıkta da ne yapıldığından ziyade nasıl yapıldığı temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra öne gelen soru haline gelmektedir. Pek çok günümüz kentinde modern çağın imkanları kullanılmasına rağmen ikonik olarak nitelenebileceğimiz kimliksiz kentler oluşmaktadır.	ŞPO	ŞBP
22.	Söylenemez. Örneğin, herhangi bir tarihi ve kültürel birikimi olmaksızın modern çağın imkanları ile dünyanın en modern binalarıyla donatılmış Dubai şehrinin ikonik bir şehir olamayacağı kanısındayım.	Bakanlık	İnşaat Müh.

Çizelge 4.6. Uzmanlar tarafından “İkonik mimarlık kapsamında Konya’da modern mimarlık ürünleri var mı?” soruya verilen cevaplar.

Uzman	Evet ise	Hayır ise	Kurum	Meslek
1.	Kelebekler vadisi ikonik bir yapı özelliği taşımaktadır. Hem işlev hem de biçim olarak kentle bütünleşmiştir. Simgesi yapı olarak ele alınabilir. Mevlana müzesi de bu anlamda anlamsal ve biçimsel olarak kentle bütünleşmiş bir ikonik yapıdır. Kente kimlik ve anlam kazandırması açısından önemlidir.	Ne yazık ki bazı yapılar ikonik yapıya dönüşme potansiyeli var iken yıkılmıştır. Atatürk Stadyumu alan anlam ve içerik olarak Konya kentinin spor kenti olarak markalaşmasına katkı sağlayabilecek bir dönüşüme uğrayabilecek iken yıkılarak başka bir alana dönüştürülecektir.	KTO	Mimar_Akademisyen
2.		Konya ile özdeşleşen, kent kimliğine etki eden modern mimari örnekleri olduğunu düşünmüyorum. Konya’da ikonikleşen birçok yapının Selçuklu eserleri olduğu aşikar. Onun dışında standart kalıpların dışında özellikli bir mimari olduğunu söyleyemeyeceğim.	KTO	Mimar_Akademisyen
3.	Bence Konya’daki tek çağdaş ikonik yapı Konya Bilim Merkezidir. Yapının farklı mimari formu, malzemesi, teknolojisi, mekânsal sunuşu, kent için imaj bir yapı olmasını sağlamıştır. Ayrıca kente gelen ziyaretçiler için bir cazibe odağı olması ikon yapı olduğunu desteklemektedir.		KTO	Mimar_Akademisyen
4.	- Mevlana Kültür Merkezi - Bilim Merkezi - Kulesite Gökdeleni - Kelebekler vadisi		KTO	Mimar_Akademisyen
5.	Kule Site ikonik bir yapıdır. Kat sayısı bile bunu tariflemektedir. Zamanla Konya yapıyı sahiplenmeye başlamıştır. Günümüzde Konya için bir çekim noktası, konum içeren bir yer olma niteliğini oluşturmuştur.		NEÜ	Mimar_Akademisyen
6.	Konya da modern ve ikonik mimarlık kavramlarını bir arada nitelendirebileceğim birkaç yapı bulunmaktadır. İlki Konya Bilim Merkezi; kullanım amacı, yapının formu, Ankara çevre yolu üzerinde ilgi çekebilecek noktada konumlanması ve açıldığı günden bugüne kullanım yoğunluğu açısından incelendiğinde yapının ikonik mimarlık ürünü olduğu kanaatindeyim. İkincisi; Kelebek Vadisi ve Böcek Müzesi; yine kullanım amacı, yapının formu, turistik getirisi, kent merkezine uzak bir noktada konumlanmasına rağmen kentin bulunduğu yöne doğru gelişmesini sağlaması açısından önemli özellikler barındırmaktadır. Üçüncüsü; Konya Yeni Stadyumu; Konya’nın ikonik bir binasıdır. Formu, büyüklüğü, kent içerisindeki konumu, Konya’yı yansıtan renkleri gibi bir çok özelliği vardır. Yukarıda saydığım 3 yapı da LEED sertifikalı binalardır. İkonik olmakla beraber çevreye etkileri de düşünülerek tasarlanmışlardır. Konya’da		NEÜ	Mimar_Akademisyen

	<p>yerel yönetimin hem göze hem ekonomiye hem de çevreye hitap eden yapıları tercih ediyor olması yadsınmaz.</p> <p>Dördüncü olarak sayabileceğim bir diğer yapı ise Selçuklu Kongre Merkezi; belki uzun zaman böyle bir yapıya yerel halkın hasret olması, belki de Tabanlıoğlu'nun imzasının olması açısından ikonik bir yapı olduğunu düşünüyorum.</p>		
7.	<p>Kelebekler vadisi: Enerji etkin bir bina olması ve ilginç mimarisi ile farklı bir tasarım</p> <p>Konya bilim merkezi: Enerji etkin bir bina olması ve ilginç mimarisi ile farklı bir tasarım</p>	NEÜ	Mimar_Akademisyen
8.	<p>Konya' da kısa süreli bulunmamdan dolayı basit gözlemlerim neticesinde 2 yapı örnek verebilirim. Bunlardan biri Konya deyince de aklımıza gelen Mevlana Türbesi' dir. İkonik olarak seçmemde Konya' da tarihi, kültürü yansıttığı değerler açısından önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda zaman içerisinde koruduğu değerleri ile de bu kategoriye dâhil edilebileceğini düşünmekteyim. Aynı şekilde tarihi açıdan olmasa da Kule Site alışveriş merkezi kent içerisinde belirgin, dikkat çekici duruşu, yoğun işlevsel kullanımı, yeni malzeme ve yapım teknikleri kullanımı ile bu alana dâhil edilebilir. Bulduğumuz dönemde ikonik yapı olarak değerlendirilebilecek olsa da bahsedilen alışveriş merkezi, zaman içerisinde işlevini kaybedebileceği gibi tasarım açısından estetik yetersizlikleri vb. sebeplerden dolayı bu özelliğini yitireceğini düşünmekteyim</p>	NEÜ	Mimar_Akademisyen
9.	<p>Alaaddin Tepesi Kılıçarslan Köşkünü korumak amacıyla 1960larda yapılan baldöken kubbe sembol değerine sahipti ancak artık yok.</p> <p>Kelebekler vadisi: Modern mimarlık olarak değerlendirilemez. Çağdaş dönem eseri olarak sembol niteliğinde. Farklı işlevi, biçimsel özellikleri ve sürdürülebilir yapı olma niteliği ile simgeseldir.</p> <p>Selçuklu Kongre Merkezi</p>	NEÜ	Mimar_Akademisyen
10.	<p>Yoktur, şehrin ismi ile akla ilk gelen yapı Mevlana Müzesi olmakla birlikte bu noktada devreye manevi değerler girmektedir. Yapı özelinde şehir ile bütünleşen bir yapı bulunmamaktadır.</p>	NEÜ	Mimar_Akademisyen
11.	<p>İkonik yapı diyebileceğimiz bir yapı yok. Ne yazıkki üniversitelerdeki verilen eğitimin kötülüğü ve mesleği tanıma dönemlerinde öğrencilerin ve mimarların mesleği uygulama ve geliştirme copy-paste mimarlığı yapması ve şehre sadece bu yerel mimarların hizmet vermesi ve kentteki müteşebbisin vizyonsuzluğu nedeni ile yapılamıyor.</p>	Özel Sektör	Mimar
12.	<p>Konya da bulunan modern ikonik yapılara Kule Site ve Kent Plaza yapıları örnek olarak gösterilebilir. Bu verdiğimiz örnekleri sadece fiziksel mimari görüntüleri ve toplum içerisinde Alış Veriş Merkezleri ve şehrin Pointleri (buluşma noktaları) rolünü üstlenmeleri açısından ikonik yapılara örnek verebiliriz. Ama günümüz modern ikonik yapılarında aranan başlıca özellikler; Enerji tasarrufu sağlamaları, teknolojik donanımları ile birlikte Çevre Dostu (Green Energy) politikasına destek olmaları planlanmaktadır. Bu yönlerden baktığımız zaman Konya için yukarıda vermiş olduğumuz örnek yapılarda maalesef</p>	Özel Sektör	Mimar

	bu özellikler bulunmadığından günümüz ikonik modern yapılarına örnek olarak gösteremeyiz.		
13.		Konya kenti Mevlana Turbesi ile anılır ancak kişisel kanaatim mimari özelliğinden ziyade felsefik düşünceyi yansıtmaya tanınırlık kazanmıştır. Tarihsel değer içeren ikonik değerler kentte bulunmaktadır ancak modern mimarlık kapsamında bir eleman barındırdığını düşünmüyorum. En yakın örnek Kulesite olabilir ancak onun da ikonik bir değere sahip olduğunu söyleyemem.	NEÜ ŞBP_Akademisyen
14.	Kendi sikketindeki kentlere göre rekabet avantajı kısıtlı olmakla birlikte, Kule Site Konya'nın ikonik yapısı olarak değerlendirilebilir. Kule Site'yi ikonik yapı olarak değerlendirmemi sağlayan unsurlar; -Yapının ölçü, boyut ve oranı, - Yeni bir imaja sahip olması, - Sembolik özellikleri içerisinde barındırması, - Cephe malzemesi ve silüet.		KTO ŞBP_Akademisyen
15.	İnce Minareli Medrese, Sahipata Külliyesi, Hasbey darulhuffazı, Kubbeyi Sadra döneminin ikonik yapılarıdır. Modern anlamda Konyanın ikonik yapısı olarak Bilim Merkezi, Kelebekler Vadisi ve Stadyum aklıma geliyor. Biçimi, işlevi ve konumsal görünürlüğü ile dikkat çekiyor bu yapılar.		KTO ŞBP_Akademisyen
16.	Kelebekler vadisi (o bina hem formu hem de işlevi ve dünyadaki en büyük olma özellikleriyle ikonik olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde bilim merkezini de düşünebiliriz.		KTO ŞBP_Akademisyen
17.	Konya Bilim Merkezi bir örnek olabilir. (İnsan zihnindeki ilk itniba, ölçek farklılığı, mimari tasarımı.)		KTO ŞBP_Akademisyen
18.		Kentte Yeni stadyum, Yeni Kongre Merkezi, Kule site AVM vb tekil olarak modern ve etkileyici, insanları görünüşüyle etkileyen, kente değer katan/kazandıran görkemli mimari örnekleri bulunmakla birlikte kentle ve yakın çevresiyle yeteri oranda bütünleşememesi ve kente çevresiyle uyumlu bir kimlik katamaması anlamında ikonik mimarlık olarak değerlendirmemekteyim.	KTO ŞBP_Akademisyen
19.	Son dönemde Konya kent merkezini ziyaret etmediğim için bu konuda yapacağım değerlendirme tam		SDÜ ŞBP_Akademisyen
20.	Bilim merkezi		Koruma Kurulu ŞBP
21.	T.C. Merkez Bankası Belirtilen yapı, çevresinde bulunan dokudan farklı bir dönem ve üslubu anlatmakta olsa da ölçeği ve formu ile çevresinden ayrılmadan bu yapılar içerisinde kendine yer edinmiştir. Geleneksel ve modernin bir arada yaşadığı çeşitliliğin yaşamasına olanak sağlayan bir örnektir.		ŞPO ŞBP
22.		Meram Anadolu Lisesi binası (Eski Maarif Koleji), Devlet Su İşleri Binası, Devlet Tiyatrosu Binası, ve Anıt/Forum muhitindeki apartmanlar gibi yapılar Cumhuriyet Döneminin modern mimarisine ait karakteristik, ruhu olan ve güzel örnekler sergileseler de, ikonik olma özelliğini taşıdıklarını düşünmüyorum. Çünkü Konya şehrini temsil edecek şekilde akla gelici etkilere sahip olamamışlardır.	Bakanlık İnşaat Müh.

4.4. Anket Bulguları ve Değerlendirme

4.4.1.1. Demografik değişkenlere ilişkin bulgular

Anket çalışmasında, her biri araştırmanın konusuyla ilgili belirli bilgileri ele alan beş bölüm yer almakta ve araştırmanın aracını oluşturmaktadır. Bu sayede gerekli sonuçlara ulaşılabilmesi ve araştırma hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi amaçlanmıştır. İlk bölüm, araştırma örneklemeine ait demografik değişkenleri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, aylık gelir ve araştırma örnekleminin Konya şehri ile olan bağı) içermektedir.

Aşağıdaki (4.7) numaralı çizelge, araştırma örnekleminin katılımcılarının demografik değişkenlere göre dağılımını göstermektedir. Erkeklerin oranı (48.5) ve kadınların oranı (51.5) olacak şekilde örneklem bireylerin sayısı (388)'e ulaşmıştır. Diğer taraftan yaş değişkenine göre dağılım: 15-25 yaş grubu; %56.7, 26-35 yaş grubu; %20.9, 36-45 yaş grubu; %12.1, 46-55 yaş grubu; %5.7 ve 56 üstü yaş grubu ise; %4.6 şeklindedir. Eğitim düzeyi değişkeni ise şu şekildedir: Lisansüstü eğitim mezunları (%18.00) gibi bir oranı temsil ederken üniversite mezunlarının oranı (%42.8) olmuştur. Ayrıca lise mezunları (%34.00), ortaöğretim mezunları(%3.9) ve ilköğretim mezunları (%0.8) şeklindedir.

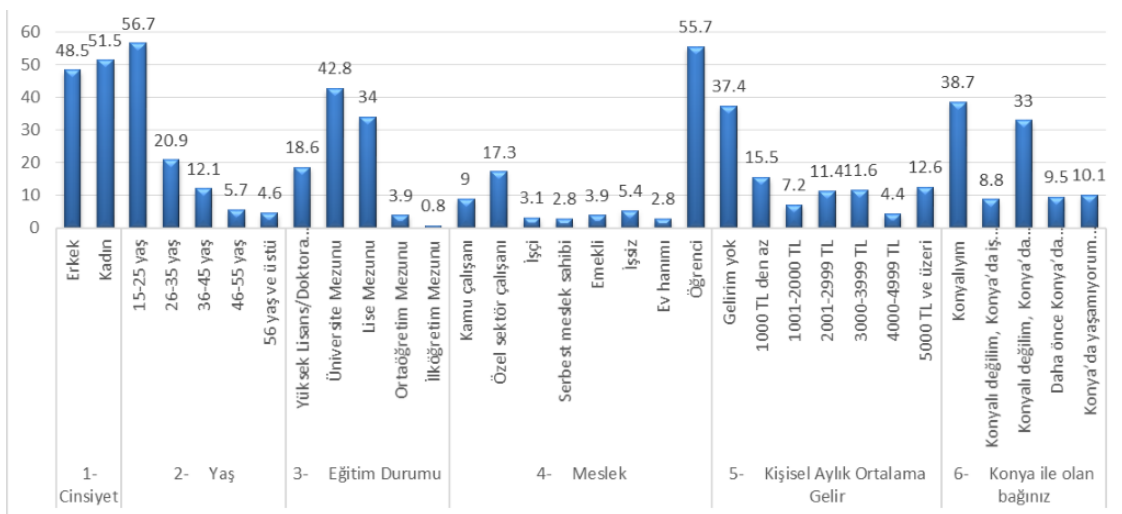
Meslek değişkeni ise; öğrenciler (%55.7), özel sektörde çalışanlar (%17.3), kamu çalışanları(%9.00), işsizler(%5.4), emekliler(%3.9), işçiler(%3.1), ev hanımları(%2.8) ve serbest meslek sahipleri(%2.8) şeklindedir.

Diğer taraftan gelir değişkenine göre oranlar şu şekildedir: Herhangi bir geliri olmayanlar %37,4, geliri 1000 TL'nin altında olanlar; 15,5, geliri; 1001-2000 TL arasında olanlar, %7,2, geliri; 2001-2999 TL arasında olanlar %11.4, geliri 3000-3999 TL arasında olanlar %11.6, geliri 4000-4999 TL arasında olanlar %4.4 ve geliri 5000 TL veya üzerinde olanlar ise %12.6 şeklindedir.

Araştırma örnekleminin Konya şehriyle olan bağına göre ise yüzdelik oranlar şu şekildedir: Aslen Konyalı olanların oranı (38.7), öğrenci olarak Konya'ya gelenlerin oranı (33.00), Konya şehrini bir kereden fazla ziyaret edenlerin oranı (10.1), daha önce Konya'da yaşayıp ayrılanların oranı (9.5) ve Konyalı olmayıp iş amacıyla Konya'da ikamet edenlerin oranı ise (8.8) şeklindedir.

Çizelge 4.7. Demografik değişkenler

Demografik Değişkenler		n	%	
Cinsiyet	Erkek	188	48.5	
	Kadın	200	51.5	
Yaş	15-25 yaş	220	56.7	
	26-35 yaş	81	20.9	
	36-45 yaş	47	12.1	
	46-55 yaş	22	5.7	
	56 yaş ve üstü	18	4.6	
	Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	72	18.6	
Eğitim Durumu	Üniversite Mezunu	166	42.8	
	Lise Mezunu	132	34.0	
	Ortaöğretim Mezunu	15	3.9	
	İlköğretim Mezunu	3	.8	
	Kamu çalışanı	35	9.0	
Meslek	Özel sektör çalışanı	67	17.3	
	İşçi	12	3.1	
	Serbest meslek sahibi	11	2.8	
	Emekli	15	3.9	
	İşsiz	21	5.4	
	Ev hanımı	11	2.8	
	Öğrenci	216	55.7	
	Kişisel Aylık Ortalama Gelir	Gelirim yok	145	37.4
		1000 TL den az	60	15.5
		1001-2000 TL	28	7.2
2001-2999 TL		44	11.4	
3000-3999 TL		45	11.6	
4000-4999 TL		17	4.4	
5000 TL ve üzeri		49	12.6	
Konya ile olan bağınız		Konyalıyım	150	38.7
		Konyalı değilim, Konya'da iş amaçlı yaşıyorum	34	8.8
		Konyalı değilim, Konya'da öğrenci olarak yaşıyorum	128	33.0
	Daha önce Konya'da yaşamıştım	37	9.5	
	Konya'da yaşamıyorum ancak Konya'yı bir kereden fazla ziyaret ettim	39	10.1	

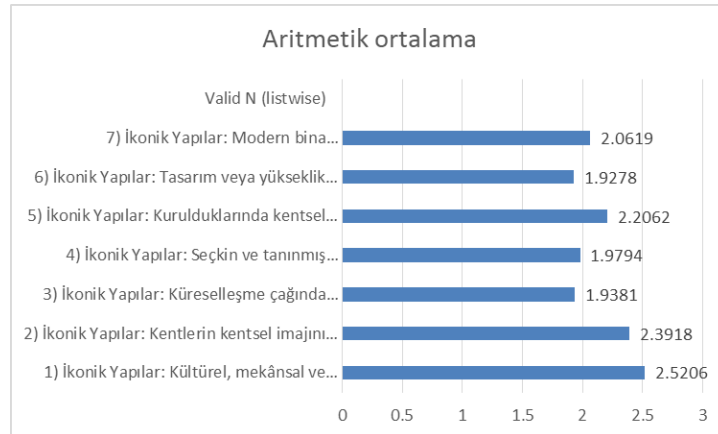
Şekil 4.4. Demografik değişkenler %

4.4.1.2. İkonik yapılar hakkındaki düşüncelere ilişkin bulgular

Araştırma örnekleminin, Konya şehrindeki ikonik binalar hakkındaki bakış açısını ölçen bu bölüm, anketin ikinci kısmını temsil etmektedir.

❖ Araştırma örnekleminin, ilk soru hakkındaki görüşleri:

(4.8) numaralı çizelge ve (4.5) numaralı grafik, araştırma örnekleminin katılımcılarının, (Sizce aşağıdaki yapılardan hangileri “İkonik Yapılar” olarak tanımlanabilir?) ifadesini içeren ilk sorunun maddeleri hakkındaki cevaplarının ortalamasını göstermektedir. Öyle ki ağırlıklı ortalama (2.14) ve standart sapma (0.64) şeklinde gelmiştir. Bu da 3 numaralı ek çizelgede yer alan üçlü Likert ölçeğine göre, katılımcıların ikonik binaların sınıflandırılması ve tanımlanması hakkındaki ifadeleri ılımlı derecede (tarafsız) kabul ettiğini gösterir. Ayrıca çizelge (Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ve sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz bir tarihi veya modern yapılar) ifadesini içeren maddenin, örneklem katılımcılarına sunulan yedi seçenek arasında ilk sırada yer aldığını göstermektedir. Öyle ki bu maddeyi seçen katılımcıların sayısı (388) kişi içerisinde (271) kişi olmuştur. Ayrıca ortalama (2.52) olmuş ve standart sapma (0.77)’ye ulaşmıştır. Diğer yandan (Kentlerin kentsel imajını ve markasını oluşturan ve turizmin tanıtımına göre bulunan yapılar) ifadesini içeren madde, örneklem katılımcılarına sunulan yedi seçenek arasında ikinci sırayı almıştır. Öyle ki (388) kişiden (246)’sı bu maddeye katılmıştır ve ortalama (2.39)’a, standart sapma ise (0.85)’e ulaşmıştır. Ayrıca (Tasarım veya yükseklik açısından sıra dışı olan yapılar) ifadesini içeren madde yedi seçeneğe göre son sırada yer almıştır. Öyle ki (388) katılımcıdan (184)’ü bu maddeye “katılmıyorum” demiştir. Ayrıca bu maddenin ortalaması (1.92)’ye ve standart sapması (0.93)’e ulaşmıştır.

Şekil 4.5. Aritmetik ortalama

Çizelge 4.8. “Sizce aşağıdaki yapılardan hangileri “İkonik Yapılar” olarak tanımlanabilir?” sorusuna verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar

No	İfadeler	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Rütbe	Derece	
1	Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ve sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz bir tarihi veya modern yapılar	Sayı	69	48	271	2.5206	0.77898	1	Yüksek seviye
		%	17.8	12.4	69.8				
2	Kentlerin kentsel imajını ve markasını oluşturan ve turizmin tanıtımına katkıda bulunan yapılar	Sayı	94	48	246	2.3918	0.85129	2	Yüksek seviye
		%	24.2	12.4	63.4				
3	Küreselleşme çağında kentler arasındaki küresel yarışta kentin gücünü ve varlığını gösteren yapılar	Sayı	182	48	158	1.9381	0.93526	6	Orta seviye
		%	46.9	12.4	40.7				
4	Seçkin ve tanınmış mühendisler tarafından tasarlanan büyük ölçekli projeler	Sayı	174	48	166	1.9794	0.93708	5	Orta seviye
		%	44.8	12.4	42.8				
5	Kurulduklarında kentsel kimlik ve kentsel kalite ölçülerini dikkate alan yapılar, yanı sıra eşi görülmemiş ve yenilikçi, şaşırtıcı tasarımlara sahip olan yapılarıdır.	Sayı	130	48	210	2.2062	0.91429	3	Orta seviye
		%	33.5	12.4	54.1				
6	Tasarım veya yükseklik açısından sıra dışı olan yapılar	Sayı	184	48	156	1.9278	0.93452	7	Orta seviye
		%	47.4	12.4	40.2				
7	Modern bina teknolojisinin kullanılması ile farklılaşan, akıllı, sürdürülebilir ve modern yapılar	Sayı	158	48	182	2.0619	0.93526	4	Orta seviye
		%	40.7	12.4	46.9				
Ağırlıklı ortalama					2.1465			Orta seviye	
Standart sapma						.64117			

*Ek 4'e göre Yüksek seviye (2.34 – 3), Orta seviye (1.67 – 2.33) ve düşük seviye (1.00 – 1.66)

(4.9) numaralı çizelgenin sonuçları, ağırlıklı ortalamaya ve yüzdelik orana göre, ikonik binaların sınıflandırılması ve tanımları için ortalama (tarafsız) bir düzeyin olduğuna işaret etmektedir. Eğitim düzeyine göre farklılıklar olup olmadığını öğrenmek için araştırmacı bir ki-kare testi yapmıştır. Test sonuçları, ki-kare değerinin (78.95),

serbestlik derecesinin (8) ve anlamlılık düzeyinin (0.000) olduğunu göstermiştir. Bu da, düşük eğitim seviyesine sahip olanlardan ve belki de konuyla ilgili bilgi eksikliği nedeniyle çoğu zaman tarafsız yanıt verenlerden farklı olarak, yüksek eğitim seviyesine sahip olan ve sınıflandırma hususundaki görüşlerini doğru bir şekilde belirleyebilenlerin lehine eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.9. Eğitim durumu değişkenine göre ankete katılanların ikonik yapılar tanımlarına verdikleri düşünceler için ki-kare testinin sonuçları:

No	İfadeler	Eğitim Durumu						Toplam	χ^2	df	P
		Yüksek Lisans/Doktora	Üniversite Mezunu	Lise Mezunu	Ortaöğretim Mezunu	İlköğretim Mezunu					
1	Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ve sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz bir tarihi veya modern yapılar	Katılmıyorum	9 2.3%	34 8.8%	23 5.9%	3 0.8%	0 0.0%	69 17.8%	34.060	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	61 15.7%	120 30.9%	82 21.1%	6 1.5%	2 0.5%	271 69.8%			
2	Kentlerin kentsel imajını ve markasını oluşturan ve turizmin tanıtımına katkıda bulunan yapılar	Katılmıyorum	9 2.3%	43 11.1%	41 10.6%	1 0.3%	0 0.0%	94 24.2%	46.012	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	61 0.5%	111 3.1%	64 7.0%	8 1.5%	2 0.3%	246 12.4%			
3	Küreselleşme çağında kentler arasındaki küresel yarışta kentin gücünü ve varlığını gösteren yapılar	Katılmıyorum	27 7.0%	85 21.9%	65 16.8%	5 1.3%	0 0.0%	182 46.9%	41.514	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	43 11.1%	69 17.8%	40 10.3%	4 1.0%	2 0.5%	158 40.7%			
4	Seçkin ve tanınmış mühendisler tarafından tasarlanan büyük ölçekli projeler	Katılmıyorum	20 5.2%	77 19.8%	72 18.6%	5 1.3%	0 0.0%	174 44.8%	59.054	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	50 12.9%	77 19.8%	33 8.5%	4 1.0%	2 0.5%	166 42.8%			
5	Kurulduklarında kentsel kimlik ve kentsel kalite ölçülerini dikkate alan yapılar, yanı sıra eşi görülmemiş ve yenilikçi, şartırtıcı tasarımlara sahip olan yapılarıdır.	Katılmıyorum	19 4.9%	56 14.4%	50 12.9%	5 1.3%	0 0.0%	130 33.5%	39.463	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	51 13.1%	98 25.3%	55 14.2%	4 1.0%	2 0.5%	210 54.1%			
6	Tasarım veya yükseklik açısından sıra dışı olan yapılar	Katılmıyorum	25 6.4%	86 22.2%	71 18.3%	2 0.5%	0 0.0%	184 47.4%	52.002	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	45 11.6%	68 17.5%	34 8.8%	7 1.8%	2 0.5%	156 40.2%			
7	Modern bina teknolojisinin kullanılması ile farklılaşan, akıllı, sürdürülebilir ve modern yapılar	Katılmıyorum	18 4.6%	77 19.8%	58 14.9%	5 1.3%	0 0.0%	158 40.7%	48.634	8	0.000*
		Fikrim yok	2 0.5%	12 3.1%	27 7.0%	6 1.5%	1 0.3%	48 12.4%			
		Katılıyorum	52 13.4%	77 19.8%	47 12.1%	4 1.0%	2 0.5%	182 46.9%			
χ^2								78.95			
Df								12			
P								0.000*			

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, ikinci soru hakkındaki görüşleri:

(4.10) numaralı çizelgenin sonuçları, katılımcıların kentte ikonik binaların varlığının gerekliliği hakkındaki görüşlerini ölçen ikinci sorunun (İkonik yapıların gerekli olup olmadığına ilişkin fikriniz nedir?) cevaplarını göstermektedir. Sonuçlar, örneklem katılımcılarının bu soruya verdikleri yanıtların çoğunun, kentte ikonik binalara sahip olmanın gerekliliğine yönelik olduğunu göstermiştir. Öyle ki gerekli olduğunu düşünen katılımcıların sayısı (78.1) oranıyla (388) kişiden (303) kişi, gereksiz olduğunu düşünen kişi sayısı (1.00) oranıyla (4) kişi, ikonik binalar hakkında bir fikre sahip olmayanların sayısı ise (20.9) oranıyla (81) kişi olmuştur. Buna göre aritmetik ortalaması, (0.44)'lük bir standart sapmayla (2.77)'ye ulaşmıştır. Bu da 3 numaralı ek çizelgede yer alan üçlü Likert ölçeğine göre, yüksek seviyede (Katılıyorum) derecesine karşılık gelmektedir.

Çizelge 4.10. “İkonik yapıların gerekli olup olmadığına ilişkin fikriniz nedir?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:

İfade	Gereksiz	Kararsızım	Gerekli	Toplam	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Derece
İkonik yapıların gerekli olup olmadığına ilişkin fikrinizi nedir?	Sayı 4	81	303	388	2.7706	0.44485	Yüksek seviye
	% 1	20.9	78.1	100			

*Ek 4'e göre Yüksek seviye (2.34 – 3), Orta seviye (1.67 – 2.33) ve düşük seviye (1.00 – 1.66)

❖ Araştırma örnekleminin, üçüncü soru hakkındaki görüşleri:

Çizelge 4.11'den araştırmaya katılanlardan açıktır. Ankete katılanlara, kendinizi; mimari yaratıcılığa ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranı olarak tanımlar olduğunu sorulmuş, katılımcıların %67.5'si Evet, mimari yaratıcılık ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranıyım, %32.5'si ise hayır, hayran değilim yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.11. “Kendinizi; mimari yaratıcılığa ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranı olarak tanımlar mıydınız?” Sorusuna verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

	Sayı	Yüzde %
Evet, mimari yaratıcılık ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranıyım	262	67.5
Hayır, hayran değilim	126	32.5
Toplam	388	100.0

Kişisel Aylık Ortalama Gelir

		Gelir								x ²	df	P
		Gelirim yok	1000 TL den az	1001-2000 TL	2001-2999 TL	3000-3999 TL	4000-4999 TL	5000 TL ve üzeri	Toplam			
Kendinizi; mimari yaratıcılığa ve gelişmiş şehir planlamasına dayanan üst düzey turizm hayranı olarak tanımlar mıydınız	Evet	22.9 89	10.3 40	4.6 18	5.9 23	8.5 33	4.1 16	11.1 43	67.5 262	22.639	6	0.001*
	Hayır	14.4 56	5.2 20	2.6 10	5.4 21	3.1 12	0.3 1	1.5 6	32.5 126			

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, dördüncü soru hakkındaki görüşleri:

Bu soru katılımcıların, yaşadıkları evlerin türünün modern mi geleneksel mi olduğu hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Böylece genel olarak modern binalar, özel olarak da ikonik binalar hakkındaki düşüncelerini, mevcut yaşam koşullarıyla ilişkilendirebilirler. Sonuçlar, katılımcıların (63.9)'unun klasik binalarda, (36.1)'inin ise modern binalarda yaşadıklarını göstermiştir. Çizelge 4.13 bunu açıklamaktadır.

Çizelge 4.13. “: Nasıl bir yapıda yaşıyorsunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

	Sayı	Yüzde %
Modern	140	36.1
Geleneksel	248	63.9
Toplam	388	100

❖ Araştırma örnekleminin, ikinci kısmın diğer sorularıyla ilgili görüşleri:

Beşinci soru, örneklemin, konutlarının ve işyerlerinin modern ikonik binalar olma tercihleri hakkındaki görüşlerini incelemektedir. Modern ikonik binalarda yaşamayı tercih eden katılımcıların cevap sayısı (77.8) oranıyla (302) iken, modern ikonik binalarda yaşama eğiliminde olmayanların sayısı ise (22.2) oranıyla (86) olmuştur. (Çizelge 4.14)

Çizelge 4.14. “Çalışma alanınızın (iş yeri) ve yaşadığınız alanın(konut), modern bir ikonik yapıda olmasını tercih eder miydiniz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

Çalışma alanınızın (iş yeri) ve yaşadığınız alanın(konut), modern bir ikonik yapıda olmasını tercih eder miydiniz?	Sayı		Yüzde %
	Evet, tercih ederim	302	
Hayır, tercih etmem	86		22.2
Toplam	388		100

Çizelge 4.15’deki ki- kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (21.059)’a, serbestlik derecesinin (1)’e ve anlamlılık düzeyinin (0.000)’a denk olduğunu göstermiştir. Bu da, modern ikonik binaların uygunluğu dolayısıyla konut ve iş için modern ikonik binaları tercih eden bir ölçek ile örneklemin yaşadığı yapı tipi arasında istatistiksel olarak önemli farklılıkların bulunduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.15. "Çalışma alanınızın (işyeri) ve yaşam alanınızın (konut) modern ve farklı bir yapıya sahip olmasını mı tercih ediyorsunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları:

İfadeler	Yapı Türü		Toplam	χ^2	Df	P	
	Modern	Klasik					
Çalışma alanınızın (iş yeri) ve yaşadığınız alanın(konut), modern bir ikonik yapıda olmasını tercih eder miydiniz?	Evet	127	175	302	21.059	1	0.000*
		32.7%	45.1%	77.8%			
	Hayır	13	73	86			
		3.4%	18.8%	22.2%			

*p<0,05

Katılımcıların modern ikonik binalarda yaşamayı ve çalışmayı tercih etmelerinin ya da reddetmelerinin nedenlerini bilmek ve hangi nedenin onların görüşleri üzerinde daha etkili olduğunu öğrenmek için araştırmacı, bir nedenler listesi eklemiştir. Hem şekil 4.6 hem de şekil 4.7’de açıklanan sonuçlar aracılığıyla, ikonik binaların önemli olduğu ve bu binalarda yaşama ve çalışma tercihlerinin daha yüksek olduğu açıklığa kavuşmuştur. Çünkü modern ikonik binalar, yüksek kalitede hizmet sunma (temizlik, güvenlik vb.) kolaylığıyla karakterizedir ve üretimi arttırmaya yardımcı olur. İşte böyle düşünen kişilerin sayısı (179) kişidir. Diğer taraftan kentsel kimlik ve kentsel yaşam kalitesi ölçütlerinin korunması açısından küreselleşme çağında yaşamın tüm ihtiyaçlarını

karşılıdığı için önemli olduğunu düşünenlerin sayısı (170) kişidir. Hareket ve ulaşım kolaylığı ile karakterize olduğu için önemli olduğunu düşünenlerin sayısı (140) kişidir. ululuk, büyüklük ve prestij hissi verdiği için önemli olduğunu düşünenlerin sayısı ise (98) kişidir.

Şekil 4.6. Modern ikonik yapılarda çalışmaya ve yaşamaya ilişkin olumlu görüşlerin dağılımı

Ankete katılanların bir kısmının ikonik binaları reddetmesinin nedenlerine gelince, çevredeki doğal ve sosyal yaşamdan ayrılık hissi verdiği için katılımcılar bu binaların olumsuz olduğuna inanmaktadırlar. İşte böyle düşünenlerin sayısı (54) kişidir. Bazıları bu binaların insanların doğal yaşamlarını yok ettiğini ve sıkıcı bir elektronik yaşama dönüştürdüğünü düşünmektedir. Böyle düşünenlerin sayısı ise (52) kişidir. Ayrıca (46) kişinin, geleneksel yaşamı korumak istediklerinden dolayı modern ikonik yapılar fikrini desteklemediği tespit edilmiştir. Diğer yandan (45) kişi, işletme maliyetleri yüksek olduğu için bu binaları olumsuz karşılamaktadır. Aynı şekilde sayıları (40)'a ulaşan bir grup insan, genel olarak (özellikle yüksek binalar) kalabalık bir ortam yarattığı için bu binaları olumsuz olarak değerlendirmektedir. Modern ikonik yapılar fikrini desteklemeyen ve geleneksel yapıların doğa ile denge sağladığı gerekçesiyle geleneksel binalara bağlı kalan insanların sayısı ise (37)'ye ulaşmaktadır. Son olarak (21) kişi, modern binalarda, özellikle de yüksek binalarda yaşamaktan korktukları için modern ikonik yapılar fikrini reddettiler.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak, modern ikonik binaların önemini vurgulayan ve iş yerleri için bu binaları tercih edenlerin büyük çoğunluğu, bu binaların üretimi hızlandırmaya yardımcı olduğunu doğrulamıştır. Bununla birlikte, bu binalarda ikamet

etmeyi ve yaşamayı tercih etmezler, çünkü evlerinin doğaya eğilimli ve onları işyerlerinde yaşadıkları elektronik yaşamdan uzak tutacak bir yer olmasını tercih ederler.

Şekil 4.7. Modern ikonik yapılarda çalışmaya ve yaşamaya ilişkin olumsuz görüşlerin dağılımı

6. ve 7. soru, sosyal ve kültürel binaların ikonik binalar olmasını tercih edip etmediklerini öğrenmek için örneklemin görüşlerini incelemektedir. (“Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?”) ifadesini içeren altıncı soru ile ilgili olarak katılımcıların cevabı (90.2) oranında “evet, tercih ederim”, (9.8) oranında ise “hayır, tercih etmem” şeklinde olmuştur. Diğer taraftan (“Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?”) ifadesini içeren yedinci soruda katılımcıların cevabı (72.7) oranında “evet, tercih ederim”, (27.3) oranında ise “hayır, tercih etmem” şeklinde olmuştur. (Çizelge 4.16) bunu göstermektedir.

Çizelge 4.16. “Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?” ve “Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?” Sorulara verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

		Sayı	Yüzde %
Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?	Evet, tercih ederim	350	90.2
	Hayır, tercih etmem	38	9.8
	Toplam	388	100
Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?	Evet, tercih ederim	282	72.7
	Hayır, tercih etmem	106	27.3
	Toplam	388	100

Çizelge 4.17’deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (4.776)’ya, serbestlik derecesinin (4)’e ve anlamlılık düzeyinin (0.31)’e denk olduğunu göstermiştir.

Bu da, sosyal tesisler için modern ikonik binaların tercih edilmesi sorusu üzerine yaş değişkenine göre istatistiksel olarak ciddi bir fark olmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.17. " Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları:

İfadeler	Yaş						Toplam	χ^2	df	P
	15-25 yaş	26-35 yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	56 yaş ve üstü					
Sosyal aktiviteler için (alışveriş - sinema - tiyatro - spor... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?	Evete	194	77	44	20	15	350	4.776	4	0.311*
	Hayır	26	4	3	2	3	38			
		50.0%	19.8%	11.3%	5.2%	3.9%	90.2%			
		6.7%	1.0%	0.8%	0.5%	0.8%	9.8%			

*p<0,05

Çizelge 4.18'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (2.324)'e, serbestlik derecesinin (4)'e ve anlamlılık düzeyinin (0.676)'ya denk olduğunu göstermektedir. Bu da, kültürel tesisler için modern ikonik binaların tercih edilmesi sorusu üzerine, örneklemin gelir seviyesine göre istatistiksel olarak ciddi bir fark bulunmadığı anlamına gelmektedir.

Çizelge 4.18. " Kültürel aktiviteler için (okullar - üniversiteler - konferans salonları - kültürel sergiler... vb.) ikonik yapıları tercih eder misiniz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları:

İfadeler	Eğitim Durumu						Toplam	χ^2	df	P
	Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	Üniversite Mezunu	Lise Mezunu	Ortaöğretim Mezunu	İlköğretim Mezunu					
Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ve sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz bir tarihi veya modern yapılar	Evete	48	122	100	10	2	282	2.324	4	0.676
	Hayır	24	44	32	5	1	106			
		12.4%	31.4%	25.8%	2.6%	0.5%	72.7%			
		6.2%	11.3%	8.2%	1.3%	0.3%	27.3%			

*p<0,05

İkinci kısımdaki son soru ise, örneklemin, şehirlerde yüksek binaların yayılmasını destekleyip desteklemediği hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Katılımcılardan “evet” cevabını verenlerin oranı (51.5) iken, “hayır” cevabını verenlerin oranı (48.5) olmuştur. Çizelge 4.19 bunu göstermektedir.

Çizelge 4.19. “Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?	Sayı	Yüzde %
Evet, destekliyorum	200	51.5
Hayır, desteklemiyorum	188	48.5
Toplam	388	100

Çizelge 4.20’deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (3.493)’e, serbestlik derecesinin (1)’e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.062)’ye denk olduğunu göstermektedir. Bu da, örneklemin içinde yaşadığı yapının tipi ile konut ve iş için modern ikonik binaların tercih edilmesi hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.20. " Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için yaşadıkları yapı türüne göre ki-kare testinin sonuçları:

İfadeler	Yapı Türü		Toplam	χ^2	Df	P	
	Modern	Klasik					
Günümüzde gökdelenler şehirlerde hızla yayılmakta ve geleneksel tarzdan/bilinen üsluptan ayrılmaları için ikonik binaların bir parçası olarak kabul edilmiştir. Siz bu yapıların yayılmasını destekliyor musunuz?	Evet	81	119	200	3.493	1	0.062
		20.9%	30.7%	51.5%			
	Hayır	59	129	188			
		15.2%	33.2%	48.5%			

* $p < 0,05$

Araştırmacı, olumlu ve olumsuz nedenleri öğrenmek için, şehirlerde gökdelenlerin varlığının önemini gösteren bir dizi olumlu nedenin yanı sıra şehirlerde gökdelenlerin yayılmasını desteklemeyen bir grup olumsuz neden listelemiştir. Sebepler, araştırma örnekleminin görüşlerine göre, olumlu açıdan en etkili olandan en az etkili olana göre sıralanmıştır. Öyle ki örneklem katılımcıları, arazinin optimum kullanımını sağladığı ve kalabalık şehirlerde konut boşluğunu kapatmaya yardımcı olduğu için yüksek binaların varlığının olumlu bir şey olduğunu düşünmektedirler. Bu görüşe katılanların sayısı (158) kişidir. Sayıları (124) olan bazı kişiler, şehrin kontrollü büyümesine yardımcı olduğu için bu binaların olumlu olduğuna inanmaktadır. Aynı şekilde (120) kişi, küreselleşme ve teknoloji çağının ihtiyaçlarını karşıladığı için bu binaların gerekli olduğunu düşünmektedir. Sayıları (95)'e ulaşan diğerleri, şehrin ekonomik gücünü vurguladığı / arttırdığı ve yabancı yatırımları teşvik ettiği için bu binaların varlığının önemli ve gerekli olduğu kanaatindedir. Ayrıca bu binaların, yeşil alanlar için uygun alanlar sağlayarak ve çevreyi koruyarak sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunduğu düşünülen kişiler de vardır ki sayıları (80)'e ulaşır. Son olarak (65) kişi, kentlerin tanıtımına yardımcı oldukları için bu binaların zaruri olduğunu düşünmektedir. Şekil (4.8) 'de gösterildiği gibi:

Şekil 4.8. gökdelenlerin yayılmasını tercih etmeye ilişkin olumlu sebeplerin dağılımı

Araştırma örneklem katılımcılarının gökdelenlerin olumsuz olduğuna inandıkları sonuçlara gelince, sebepler onların görüşlerine göre (Şekil 4.9) 'de gösterildiği gibi sıralanmıştır; Anlaşıldığı üzere, kent sakinleri arasındaki sosyal ilişkiyi zayıflattığı için bu binaların olumsuz olduğunu düşünenlerin sayısı (118) kişidir. Şehirleri benzer kıldığı ve münhasırlığı ortadan kaldırdığı için bu binaların olumsuz olduğunu düşünenlerin sayısı

(114) kişidir. Ayrıca çoğu gökdelen estetik bir standarda ve yükseklik standardına dayanarak kalan standartları görmezden geldiği için bu binaların olumsuz olduğunu düşünenlerin sayısı (107) kişidir. Son olarak trafik sıkışıklığı yarattığı için bu binaların olumsuz olduğunu düşünenlerin sayısı ise (94) kişidir.

Şekil 4.9. gökdelenlerin yayılmasını tercih etmeye ilişkin olumsuz sebeplerin dağılımı

Yukarıda zikredilenlere göre araştırmacı, bu soru ile ilgili sonuçlar sayesinde, anket katılımcılarının büyük çoğunluğunun, yüksek yapıların kentteki nüfus artışı ışığında çağın gerekliliği olduğu ve bunun da kentin işletme maliyetlerini (Trafığı ve ulaşımı azaltmak, altyapıdaki yatay genişleme maliyetlerini azaltmak, vb.) düşürerek yatay genişlemeyi azalttığı görüşünde olduğunu tespit etmiştir. Bu da, sonuçların şehirde yüksek katlı yapıların varlığına duyulan ihtiyacın lehine olumlu olduğu anlamına gelmektedir. Ancak bu konuda geri kalmış ve ortaya stratejik planlar koyamamış olan şehirlerinin gerçekliği ile bunun örtüşmediğini düşünmektedirler.

4.4.1.3. Konya'nın kent kimliği ile ilgili sonuçlar

Araştırma örnekleminin, Konya şehrinin kentsel kimliği hakkındaki görüşlerini ölçen bu bölüm, anketin üçüncü kısmını temsil etmektedir.

❖ Araştırma örnekleminin, ilk soru hakkındaki görüşleri:

İlk soruda araştırmacı, örneklemin, Konya şehrinde yaşamaktan memnuniyeti hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Katılımcılar arasında cevaplar, “memnunum” ve “memnun değilim” şeklinde ikiye ayrılmıştır. Öyle ki “memnun değilim” cevabını verenlerin oranı (21.6) iken, “memnunum” yanıtını verenlerin sayısı (78.4)’e ulaşmıştır. Çizelge 4.21’nin açıkladığı gibi.

Çizelge 4.21. “Konya’da yaşamaktan memnun musunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

		Sayı	Yüzde %
Konya’da yaşamaktan memnun musunuz?	Evet, memnunuz	304	78.4
	Hayır, memnun değilim	84	21.6
	Toplam	388	100

Çizelge 4.22’deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (31.432)’ye, serbestlik derecesinin (4)’e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.000)’a denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcılar ile yaşanan şehirden memnuniyet ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

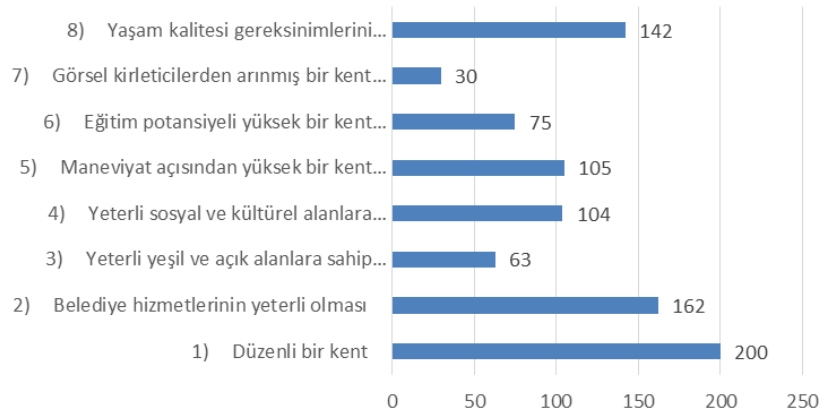
Çizelge 4.22. " Konya’da yaşamaktan memnun musunuz?" Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

İfadeler	Konya ile olan bağınız							Toplam	x ²	df	P
	Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya’ da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya’ da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya’ da yaşamıştım	Konya’ da yaşamıyorum ancak Konya’ yı bir kereden fazla ziyaret ettim						
Konya’da yaşamaktan memnun musunuz?	Evet	136 35.1%	22 5.7%	100 25.8%	22 5.7%	24 6.2%	304 78.4%	31.432	4	0.000*	
	Hayır	14 3.6%	12 3.1%	28 7.2%	15 3.9%	15 3.9%	84 21.6%				

*p<0,05

Araştırmacı, Konya ilinde yaşamının artılarını ve eksilerini araştırma örnekleminin görüşlerine göre belirlemek için, bunu etkileyebilecek ve bununla ilgili olabilecek bir dizi faktörü listelemiş ve hem şekil 4.9 hem de şekil 4.10’de gösterilen sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmacı, örneklemin, Konya ilinde yaşama memnuniyeti ile ilgili sonuçlarını incelerken, şekil 4.10’de görüldüğü gibi memnuniyetlerinin nedeni olarak birçok faktör ortaya çıkmıştır. Kendi bakış açılarına göre en etkili olduğunu düşündükleri bu faktörlerin çeşitliliğiyle görüşler de farklılık göstermiştir. Öyle ki (200) kişinin, düzenli bir kent olduğu için Konya şehrinde yaşamaktan memnun olduğu ortaya

çıkmıştır. Ayrıca sayıları (162) olan diğer kişilerin, belediye hizmetlerinin yeterli olması sebebiyle Konya’da yaşamaktan memnun oldukları görülmektedir. Yaşam kalitesi gereksinimlerini karşılayan bir kent olması "Sürdürülebilir bir kent - Yaşanabilir bir kent - Sağlıklı çevreye sahip bir kent – Erişilebilirliği yüksek bir kent - Akıllı bir kent ... Vb. olması nedeniyle yaşamaktan memnun olanların sayısı (142) kişidir. Maneviyat açısından yüksek bir kent olması nedeniyle yaşamaktan memnun olanların sayısı (105) kişidir. Yeterli sosyal ve kültürel alanlara sahip olduğundan dolayı yaşamaktan memnun olanların sayısı (104) kişidir. Eğitim potansiyeli yüksek bir kent olması nedeniyle yaşamaktan memnun olanların sayısı (75) kişidir. Yeterli yeşil ve açık alanlara sahip olması sebebiyle yaşamaktan memnun olanların sayısı (63) kişidir. Son olarak görsel kirleticilerden arınmış bir kent olduğu için yaşamaktan memnun olanların sayısı ise (30) kişidir.

Şekil 4.10. Konya’da yaşamaktan duyulan memnuniyete ilişkin olumlu sebeplerin dağılımı

Konya şehrinde yaşamaktan memnun olmayanlara gelince, yaşam kalitesi gereksinimlerini karşılayamayan bir kent olması nedeniyle yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (50) kişidir. Eğitim potansiyeli zayıf bir kent olduğu için yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (31) kişidir. Sosyal ve kültürel alanları yetersiz bir kent olması sebebiyle yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (27) kişidir. Maneviyat açısından zayıf bir kent olması nedeniyle yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (25) kişidir. Görsel kirliliğe sahip bir şehir olması sebebiyle yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (21) kişidir. Yeşil ve açık alanları yetersiz bir kent olduğundan dolayı yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (20) kişidir. Belediye hizmetlerinin yetersiz olması nedeniyle yaşamaktan memnun olmayanların sayısı (16) kişidir. Son olarak düzensiz bir kent olduğu için yaşamaktan memnun olmayanların sayısı ise (15) kişidir. Şekil 4.11’de açıklandığı gibi:

Şekil 4.11. Konya’da yaşamaktan duyulan memnuniyete ilişkin olumsuz sebeplerin dağılımı

❖ Araştırma örnekleminin, ikinci soru hakkındaki görüşleri:

(4.23) numaralı çizelge, örneklem katılımcılarının, Konya kentinin kentsel kimliğinin en önemli bileşenlerini ölçen sorunun maddeleri hakkındaki cevaplarının ortalamalarını göstermektedir. Konya ilinin kentsel kimliğinin oluşumuna katkıda bulunan en önemli üç unsur, tarihsel kimlik, sosyokültürel kimlik ve doğal kimlik unsurlarının özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır. Öyle ki (Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında doğal çevreyi sayılabilir) ifadesini içeren madde, örneklem katılımcılarına sunulan seçenekler içerisinde ilk sırayı (3 numaralı ek çizelgede yer alan üçlü Likert ölçeğine göre yüksek bir derecede) almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (2.68) ortalama ve (0.67) standart sapma ile (388) kişiden (314) kişi olmuştur. (Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında sosyal ve kültürel çevre ve onun yapıları sayılabilir) ifadesini içeren madde, örneklem katılımcılarına sunulan seçenekler arasından ikinci sıraya gelmiştir. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (1.82) ortalama ve (0.95) standart sapma ile (388) kişiden (147) kişi olmuştur. (Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında doğal çevreyi sayılabilir) ifadesini içeren madde, üçüncü sırayı almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (1.78) ortalama ve (0.94) standart sapma ile (139) kişi olmuştur. (Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında kent mobilyalarını sayılabilir) ifadesini içeren madde ise son sırayı almıştır. Bu maddeyi onaylamayan katılımcı sayısı ise (1.12) ortalama ve (0.40) standart sapma ile (388) kişiden (349) kişi olmuştur.

Çizelge 4.23. “Konya'nın kentsel kimliğinin bileşenleri” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:

No	İfadeler		Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Rütbe	Derece
1	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında doğal çevreyi sayılabilir	Sayı	221	28	139	1.7887	.94098	3	Orta seviye
		%	57	7.2	35.8				
2	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında tarihi çevreyi sayılabilir	Sayı	47	27	314	2.6881	.67679	1	Yüksek seviye
		%	12.1	7	80.9				
3	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında ikonik yapıları sayılabilir	Sayı	328	28	32	1.2371	.58884	5	Düşük seviye
		%	84.5	7.2	8.2				
4	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında sosyal ve kültürel çevre ve onun yapıları sayılabilir	Sayı	214	27	147	1.8273	.95022	2	Orta seviye
		%	55.2	7	37.9				
5	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında yeşil alanlar ve eğlence alanlarını sayılabilir	Sayı	306	28	54	1.3505	.71226	4	Düşük seviye
		%	78.9	7.2	13.9				
6	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında kent mobilyalarını sayılabilir	Sayı	349	29	10	1.1263	.40287	6	Düşük seviye
		%	89.9	7.5	2.6				

*Ek 4'e göre Yüksek seviye (2.34 – 3), Orta seviye (1.67 – 2.33) ve düşük seviye (1.00 – 1.66)

Çizelge 4.24'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (42.297)'ye, serbestlik derecesinin (24)'e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.012)'ye denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya'ya bağlılığı ile Konya şehrinin kentsel kimliğinin bileşenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Konyalıların zihninde kazınan Konya kent kimliğinin bileşenlerinin, kenti ziyaret ederken ya da özelliklerini görürken ziyaretçinin zihninde oluşan imgeyle tamamen özdeş olmadığı söylenebilmektedir.

Çizelge 4.24. "Konya'nın kentsel kimliğinin bileşenleri " Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

No	İfadeler		Konya ile olan bağınız					Toplam	x ²	df	P
			Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya' da iş amaçlı vasıvorum	Konyalı değilim, Konya' da öğrenci olarak vasıvorum	Daha önce Konya' da yaşamıştım	Konya' da yaşamıyorum ancak Konya' yı bir kereden fazla ziyaret ettim				
1	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında doğal çevreyi sayılabilir	Katılmıyorum	92 23.7%	20 5.2%	78 20.1%	12 3.1%	19 4.9%	221 57%	24.204	8	0.002*
		Fikrim yok	9 2.3%	3 0.8%	4 1.0%	4 1.0%	8 2.1%	28 7.2%			
		Katılıyorum	49 12.6%	11 2.8%	46 11.9%	21 5.4%	12 3.1%	139 35.8%			
2	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında tarihi çevreyi sayılabilir	Katılmıyorum	9 2.3%	3 0.8%	27 7.0%	1 0.3%	7 1.8%	47 12.1%	30.446	8	0.000*
		Fikrim yok	8 2.1%	3 0.8%	5 1.3%	4 1.0%	7 1.8%	27 7.0%			
		Katılıyorum	133 34.3%	28 7.2%	96 24.7%	32 8.2%	25 6.4%	314 80.9%			
3	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında ikonik yapıları sayılabilir	Katılmıyorum	131 33.8%	29 7.5%	109 28.1%	32 8.2%	27 7.0%	328 84.5%	18.985	8	0.015*
		Fikrim yok	9 2.3%	3 0.8%	4 1.0%	4 1.0%	8 2.1%	28 7.2%			
		Katılıyorum	10 2.6%	2 0.5%	15 3.9%	1 0.3%	4 1.0%	32 8.2%			
4	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında sosyal ve kültürel çevre ve onun yapıları sayılabilir	Katılmıyorum	87 22.4%	19 4.9%	66 17.0%	28 7.2%	14 3.6%	214 55.2%	21.522	8	0.006*
		Fikrim yok	9 2.3%	3 0.8%	5 1.3%	4 1.0%	6 1.5%	27 7.0%			
		Katılıyorum	54 13.9%	12 3.1%	57 14.7%	5 1.3%	19 4.9%	147 37.9%			
5	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında yeşil alanlar ve eğlence alanlarını sayılabilir	Katılmıyorum	118 30.4%	30 7.7%	102 26.3%	29 7.5%	27 7.0%	306 78.9%	18.482	8	0.018*
		Fikrim yok	8 2.1%	3 0.8%	5 1.3%	4 1.0%	8 2.1%	28 7.2%			
		Katılıyorum	24 6.2%	1 0.3%	21 5.4%	4 1.0%	4 1.0%	54 13.9%			
6	Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında kent mobilyalarını sayılabilir	Katılmıyorum	136 35.1%	30 7.7%	122 31.4%	32 8.2%	29 7.5%	349 89.9%	16.592	8	0.035*
		Fikrim yok	9 2.3%	3 0.8%	5 1.3%	4 1.0%	8 2.1%	29 7.5%			
		Katılıyorum	5 1.3%	1 0.3%	1 0.3%	1 0.3%	2 0.5%	10 2.6%			
							x ²	42.297			
							Df	24			
							P	0.012*			

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, üçüncü soru hakkındaki görüşleri:

Üçüncü soruda araştırmacı, örneklemin, hayal gücünde tasvir ettiği Konya şehrinin kentsel kimliği hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Sonuçlara göre Konya'yı bir sanayi kenti olarak gören katılımcıların oranı (34.5), Konya'yı bir tarım şehri ve aynı zamanda ve aynı oranda kültürel, bilimsel bir kent olarak görenlerin oranı (24,7), Konya'yı turistik bir kent olarak görenlerin oranı ise (6.7) şeklindedir. Diğer taraftan

Konya'nın belirli bir kimliğe sahip olmadığını ve tek bir kimlikle tanımlanmasının zor olacağını düşünen katılımcıların oranı (5.2) iken, bu konu hakkında herhangi bir fikre sahip olmayanların oranı (4.1) şeklindedir.

Çizelge 4.25. “Konya'nın kentsel kimliği?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

Konya'nın kentsel kimliği	Sayı	Yüzde %
Sanayi kentidir	134	34.5
Tarım kentidir	96	24.7
Kültürel, bilimsel bir kenttir	96	24.7
Turistik bir kenttir	26	6.7
Yukarıdakilerin tümü	20	5.2
Fikrim yok	16	4.1
Toplam	388	100

Çizelge 4.26'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (74.554)'e, serbestlik derecesinin (20)'ye ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.000)'a denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya'ya bağlılığı ile örneklemin hayal gücünde tasvir edilen Konya'nın kentsel kimliğinin ölçüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.26. Konya'nın kentsel kimliği hakkında soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

Konya'nın kentsel kimliği	Konya ile olan bağınız						Toplam
	Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya' da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya' da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya' da yaşamıştım	Konya' da yaşamıyorum ancak Konya' yı bir kereden fazla ziyaret ettim		
Sanayi kentidir	150 38.7%	34 8.8%	128 33.0%	37 9.5%	39 10.1%	388 100.0%	
Tarım kentidir	42 10.8%	4 1.0%	42 10.8%	6 1.5%	2 0.5%	96 24.7%	
Kültürel, bilimsel bir kenttir	32 8.2%	2 0.5%	31 8.0%	12 3.1%	19 4.9%	96 24.7%	
Turistik bir kenttir	6 1.5%	0 0.0%	15 3.9%	0 0.0%	5 1.3%	26 6.7%	
Yukarıdakilerin tümü	10 2.6%	2 0.5%	5 1.3%	1 0.3%	2 0.5%	20 5.2%	
Fikrim yok	1 0.3%	4 1.0%	7 1.8%	1 0.3%	3 0.8%	16 4.1%	
			x^2			74.554	
			Df			20	
			P			0.000*	

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, dördüncü soru hakkındaki görüşleri:

Araştırmacı dördüncü soruda, örneklemin, Konya ilinde bulunan ve zihinlerine kazınmış mimari yapılar hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Araştırmacı, sonuçlar sayesinde Mevlana Müzesi'nin Konya şehrinin en önemli ve sembolik binası olduğunu ve bunu tarihi çevre ile camilerin takip ettiğini tespit etmiştir. Ardından üçüncü sırada kampüsler, son sırada ise konutlar gelmektedir (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. “Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir?” Bu Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar

		Sayı	Yüzde %	Aritmetik ortalama	Rütbe
Mevlana Müzesi	Geliyor	362	93.3	1.9330	1
	Gelmiyor	26	6.7		
Tarihi çevre ve camileri	Geliyor	303	78.1	1.7809	2
	Gelmiyor	85	21.9		
Modern ikonik binalar	Geliyor	36	9.3	1.0928	4
	Gelmiyor	352	90.7		
Konya konutları	Geliyor	35	9.0	1.0928	5
	Gelmiyor	353	91.0		
Kampüsleri	Geliyor	160	41.2	1.4124	3
	Gelmiyor	228	58.8		

Çizelge 4.28'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (24.242)'ye, serbestlik derecesinin (12)'ye ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.019)'a denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya'ya bağlılığı ile zihinlere kazınan mimari yapıların kimliği hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Çizelgeden de anlaşılmaktadır ki, Konya'nın bazı simge yapılarının ve landmarklarının görüldüğü açı, örneklemin kentle olan ilişkisine göre farklılık göstermemektedir. Örneğin Mevlana Müzesi ki-kare testinin sonuçları, ki kare değerinin (8.657)'ye, serbestlik derecesinin (4)'ye ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0,070)'a denk olduğunu göstermiş. Bu, Konya'nın mimari kimliğinde Mevlana Müzesi'nin öne çıkması konusunda çoğunluğun mutabakatını göstermektedir. Konya mimarisinin gökyüzündeki Mevlana Müzesi'nin önemli rol konusundaki anlaşmanın aksine çoğunluk Konya'nın mimari kimliğinin çizilmesinde modern mimarlığının rolünün ortadan kalkması konusunda hemfikirdir, kai kare testinde gösterilene göre, ki kare değerinin (6.946)'ye, serbestlik derecesinin (4)'ye ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0,139)'a denk olmuştur.

Çizelge 4.28. “Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir?” soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları

No	İfadeler	Konya ile olan bağımız						Toplam	x ²	df	P
		Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya’ da iş amaçlı vasıvorum	Konyalı değilim, Konya’ da öğrenci olarak vasıvorum	Daha önce Konya’ da yaşamıştım	Konya’ da yaşamıyorum ancak Konya’ yı bir kereden fazla ziyaret ettim					
1	Mevlana Müzesi	Geliyor	146	30	119	33	34	362	8.657	4	0.070
			37.6%	7.7%	30.7%	8.5%	8.8%	93.3%			
	Gelmiyor	4	4	9	4	5	26				
			1.0%	1.0%	2.3%	1.0%	1.3%	6.7%			
2	Tarihi çevre ve camileri	Geliyor	129	24	91	31	28	303	11.871	4	0.18*
			33.2%	6.2%	23.5%	8.0%	7.2%	78.1%			
	Gelmiyor	21	10	37	6	11	85				
			5.4%	2.6%	9.5%	1.5%	2.8%	21.9%			
3	Modern ikonik binalar	Geliyor	9	1	16	4	6	36	6.946	4	0.139
			2.3%	0.3%	4.1%	1.0%	1.5%	9.3%			
	Gelmiyor	141	33	112	33	33	352				
			36.3%	8.5%	28.9%	8.5%	8.5%	90.7%			
4	Konya konutları	Geliyor	17	2	10	2	4	35	2.275	4	0.685*
			4.4%	0.5%	2.6%	0.5%	1.0%	9.0%			
	Gelmiyor	133	32	118	35	35	353				
			34.3%	8.2%	30.4%	9.0%	9.0%	91.0%			
5	Kampüsleri	Geliyor	60	16	59	18	7	160	11.384	4	0.023*
			15.5%	4.1%	15.2%	4.6%	1.8%	41.2%			
	Gelmiyor	90	18	69	19	32	228				
			23.2%	4.6%	17.8%	4.9%	8.2%	58.8%			
								x ²	24.242		
								Df	12		
								P	0.019*		

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, beşinci soru hakkındaki görüşleri:

Araştırmacı beşinci soruda, araştırma örnekleminin, Konya şehrinde, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki Burj Khalifa ve Fransa’daki Eyfel Kulesi gibi, onu diğer ülkelerin önüne geçirecek önemli bir ikonik yapının inşa edilmesini temenni etmeleri / arzulamaları / istemeleri hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Sonuçlar, “evet” cevabını veren katılımcıların (75.3)’lük, “hayır” cevabını verenlerin ise (24.7)’lik bir oranı temsil ettiğini göstermiştir. Çizelge 4.29 bunu göstermektedir:

Çizelge 4.29. “Konya’nın, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki Khalifa gökdeleni veya Fransa’daki Eyfel Kulesi veya Avustralya’daki Sydney Opera Binası gibi dünyaca ünlü yapılarla karşılaştırılabilen ikonik modern bir yapıya sahip bir şehir olmasını tercih eder misin?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

	Sayı	Yüzde %
Evet, tercih ederim	292	75.3
Hayır, tercih etmem	96	24.7
Toplam	388	100

Çizelge 4.30’deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (14.082)’ye, serbestlik derecesinin (4)’e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.070)’e denk olduğuna göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya’ya bağlılığı ile Konya’nın önemli bir yapıya sahip olması isteğinin ölçüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.30. Konya’nın, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki Khalifa gökdeleni veya Fransa’daki Eyfel Kulesi veya Avustralya’daki Sydney Opera Binası gibi dünyaca ünlü yapılarla karşılaştırılabilen ikonik modern bir yapıya sahip bir şehir olmasını tercih eder misin" Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

		Konya ile olan bağınız					Toplam	χ^2	df	P
		Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya’ da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya’ da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya’ da yaşamıştım	Konya’ da yaşamıyorum ancak Konya’ yı bir kereden fazla ziyaret ettim				
Evet		150	34	128	37	39	388	14.082	4	0.007*
		29.6%	8.2%	21.6%	7.7%	8.0%	75.3%			
Hayır		35	2	44	7	8	96	14.082	4	0.007*
		9.0%	0.5%	11.3%	1.8%	2.1%	24.7%			

❖ Araştırma örnekleminin, altıncı soru hakkındaki görüşleri:

Araştırmacı altıncı soruda, örneklemin, Konya ilindeki gökdelenlerden bahsedildiğinde akla gelen ilk gökdelen hakkındaki görüşlerini ölçmektedir. Sonuçlara göre, Kulesite AVM'nin Konya'daki en egemen gökdelen olduğunu düşünenlerin oranı (83.2) iken (12.6) oranıyla bunu Grand Hotel takip etmektedir. Üçüncü sırada ise (4.1) oranıyla Bera İş Merkezi gelmektedir.

Çizelge 4.31. “Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir?” Bu Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi:

	Sayı	Yüzde %	Rütbe
Kulesite AVM	323	83.2	1
Grand Hotel	49	12.6	2
Bera İş Merkezi	16	4.1	3
Toplam	388	100	

Bera İş Merkezi, Konya Mimarlık Odası ve yerel Mimarlar tarafından altı çizilen kentin dini turizm Sembolu olan semazen ikonografik figürünü temsil eden ikonik yapısı olarak sınıflandırılmasına rağmen, Çizelge 4.32'deki ki-kare testi ve frekans analizinin sonuçlarına göre, Konya sakinlerinin ve ziyaretçilerin yapı hakkında zihnine kazınmış kimliğin yapının somut olmayan değerini kente yansıtmadığı kaydedilmektedir. Mevcut bina şlevini, konumunun zayıflığına ek olarak doğrudan Konya sakinleri ve ziyaretçilerine hizmet etmediği için bu, operasyonel işlevine bağlanabilmektedir.

Çizelge 4.32. “Konya'nın gökdelenleri deyince aklınıza gelen ilk gökdelen nedir?” soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

Gökdelenler	Konya ile olan bağınız					Toplam
	Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya' da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya' da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya' da yaşamıştım	Konya' da yaşamıyorum ancak Konya' yı bir kereden fazla ziyaret ettim	
Kulesite AVM	137 35.3%	28 7.2%	119 30.7%	25 6.4%	14 3.6%	323 83.2%
Grand Hotel	12 3.1%	5 1.3%	6 1.5%	9 2.3%	17 4.4%	49 12.6%
Bera İş Merkezi	1 0.3%	1 0.3%	3 0.8%	3 0.8%	8 2.1%	16 4.1%
			χ^2			89.167
			Df			8
			P			0.000*

*p<0,05

❖ Araştırma örnekleminin, yedinci soru hakkındaki görüşleri:

(4.33) numaralı çizelge, örneklem katılımcılarının, Konya'da modernliği simgeleyen en önemli binalar hakkında örneklemin görüşlerini ölçen yedinci sorunun maddeleri hakkındaki cevaplarının ortalamalarını göstermektedir. Öyle ki (Konya Bilim Merkezi, Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir) ifadesini içeren madde, birinci sırada gelmiştir. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (1.57) aritmetik ortalama ve (0.49) standart sapma ile (388) kişiden (222) kişi olmuştur. (Kulesite AVM, Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir) ifadesini içeren madde ise ikinci sırayı almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı ise (1.43) aritmetik ortalama ve (0.49) standart sapma ile (388) kişiden (170) kişi olmuştur.

Yukarıdakilerden anlaşılacağı üzere Konya'daki yaşamı ve kimliği etkileyen en önemli iki modern yapı sırasıyla (Konya Bilim Merkezi ve Kulesite AVM) şeklindedir.

Çizelge 4.33. “Konya'daki yapılardan hangisinin Konya'da modernliğin sembolü olduğunu düşünüyorsunuz?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:

No	İfadeler	Evet	Hayır	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Rütbe
1	Kulesite AVM , Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir	Sayı 170 % 43.8	218 56.2	1.4393	0.49694	2
2	Konya Bilim Merkezi , Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir	Sayı 222 % 57.2	166 42.8	1.5711	0.49557	1
3	Konya kelebekler vadisi , Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir	Sayı 127 % 32.7	261 67.3	1.3256	0.46920	3
4	Konya Büyükşehir Torku Arena stadyumu , Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir	Sayı 101 % 26	287 74	1.2610	0.43974	5
5	Selçuklu Kongre Merkezi , Konya'da modernliğin sembolizmini ifade eden en önemli yapılardan biridir	Sayı 113 % 29.1	275 70.9	1.2920	0.45527	4

❖ Araştırma örnekleminin, sekizinci soru hakkındaki görüşleri:

Sekizinci soru, örneklemin Konya şehrinin kentsel imajını geliştirme arzusuyla ilgili görüşlerini ölçmektedir. Sonuçlara göre, şehrin kimliğinin korunması şartıyla geliştirme fikrini destekleyen ve “evet” yanıtı veren katılımcıların oranı (89.4) iken bu geliştirme fikrini reddedip “hayır” cevabını verenlerin oranı (10.6) şeklindedir. Çizelge 4.34 bunu göstermektedir:

Çizelge 4.34. “Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

	Sayı	Yüzde %
Evet, destekliyorum	347	89.4
Hayır, desteklemiyorum	41	10.6
Toplam	388	100

Çizelge 4.35’deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (19.423)’e, serbestlik derecesinin (4)’e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.001)’e denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya’ya bağlılığı ile Konya şehrinin kentsel imajını geliştirme arzusunun miktarını belirleme hususundaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.35. Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?” Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

		Konya ile olan bağınız						Toplam	χ^2	df	P
		Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya’ da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya’ da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya’ da yaşamıştım	Konya’ da yaşamıyorum ancak Konya’ yı bir kereden fazla ziyaret ettim					
Evet		122	30	124	34	37	347	19.423	4	0.001*	
		31.4%	7.7%	32.0%	8.8%	9.5%	89.4%				
Hayır		28	4	4	3	2	41	19.423	4	0.001*	
		7.2%	1.0%	1.0%	0.8%	0.5%	10.6%				

*p<0,05

Ayrıca çizelge 4.36'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (18.745)'e, serbestlik derecesinin (4)'e ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.001)'e denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların eğitim seviyesi ile Konya şehrinin kentsel imajını geliştirme arzusunun miktarını belirleme hususundaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.36. Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?" Bu soruya verilen cevaplar için katılımcıların eğitim durumuna göre ki-kare testinin sonuçları:

	Eğitim Durumu						Toplam	χ^2	df	P
	Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	Üniversite Mezunu	Lise Mezunu	Ortaöğretim Mezunu	İlköğretim Mezunu					
Evet	59 15.2 %	158 40.7 %	117 30.2 %	10 2.6%	3 0.8%	347 89.4 %	18.745	4	0.001*	
Hayır	13 3.4%	8 2.1%	15 3.9%	5 1.3%	0 0.0%	41 10.6 %				

*p<0,05

4.4.1.4. Kulesite AVM'nin ve Konya bilim merkezi'nin kentsel kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilişkin bulgular

Araştırma aracının dördüncü bölümü, araştırma örnekleminin (Kulesite AVM'nin ve Konya Bilim Merkezi'nin kentsel kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi) hakkındaki görüşlerini ve düşüncelerini ele almaktadır. Ayrıca bu bölümde şu soruya cevap verilmektedir: "Kulesite ve Bilim Merkezi'nin kentteki en önemli modern yapılandıdır ve çoğunluk tarafından kentin bir sembolü olarak görülür. Bu iki tesis, sembolizmleriyle uyumlu olarak kent için iyi bir yaşam kalitesi ve kentsel bir kimlik gerçekleştiriyor mu?".

Bu bölümün ilk sorusu, örnekleme göre iki yapıdan hangisinin Konya kenti için modern ve sembolik bir simgeyi temsil ettiğini öğrenmek için sorulmuştur. Sonuçlara göre Kulesite AVM'nin Konya şehrinin modern bir ikonunu ve sembolünü temsil ettiğini düşünen katılımcıların oranı (41.8) iken, (35.7) oranıyla bunu (Konya Bilim Merkezi) takip etmiştir. Diğer taraftan (16.5) oranındaki bazı katılımcılar her iki yapının da Konya

şehrinin sembolizmini temsil etmediğine inanmaktadır. Çizelge 4.37 bunu göstermektedir:

Çizelge 4.37. “Sizce hangisi, Konya'nın ikonudur ve sembolizmini temsil etmektedir” Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizi (kişi sayısı dağılımı):

	Sayı	Sayı	Toplam	Yüzde %
Her ikisi de aynı güce sahip	94	Kulesite AVM	107	41.8
		Konya Bilim Merkezi	78	35.7
Her ikisi de bir simgeyi temsil etmemekte		80	80	16.5
Fikrim yok		29	29	6

Çizelge 4.38'deki ki-kare testinin sonuçları, ki-kare değerinin (35.145)'e, serbestlik derecesinin (16)'ya ve istatistiksel anlamlılık düzeyinin (0.004)'e denk olduğunu göstermektedir. Bu da, katılımcıların Konya'ya bağlılığı ile her iki yapı hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.38. “Sizce hangisi, Konya'nın ikonudur ve sembolizmini temsil etmektedir?” soruya verilen cevaplar için katılımcıların Konya ile olan bağına göre ki-kare testinin sonuçları:

Gökdelenler	Konya ile olan bağınız					Toplam
	Konyalıyım	Konyalı değilim, Konya' da iş amaçlı yaşıyorum	Konyalı değilim, Konya' da öğrenci olarak yaşıyorum	Daha önce Konya' da yaşamıştım	Konya' da yaşamıyorum ancak Konya' yı bir kereden fazla ziyaret ettim	
Kulesite AVM	40 10.3%	14 3.6%	36 9.3%	10 2.6%	7 1.8%	107 27.6%
Konya Bilim Merkezi	25 6.4%	4 1.0%	33 8.5%	5 1.3%	11 2.8%	78 20.1%
Her ikisi de aynı güce sahip	46 11.9%	6 1.5%	25 6.4%	12 3.1%	5 1.3%	94 24.2%
Her ikisi de bir simgeyi temsil etmemekte	34 8.8%	8 2.1%	25 6.4%	6 1.5%	7 1.8%	80 20.6%
Fikrim yok	5 1.3%	2 0.5%	9 2.3%	4 1.0%	9 2.3%	29 7.5%
			χ^2			35.145
			Df			16
			P			0.004*

*p<0,05

İkinci soru, yaşam kalitesi standartlarının ve şehrin kentsel kimliğinin yansımalarının, Kulesite AVM ve Konya Bilim Merkezi'nin her ikisinde de ne ölçüde gerçekleştiğini ölçmektedir. Ayrıca bu soru iki kısma ayrılmıştır.

(4.39) numaralı çizelge Kulesite, Konya şehrinin kentsel kimliği ve yaşam kalitesi ile ilgili maddeler hakkında örneklem katılımcılarının cevaplarının ortalamalarını göstermektedir. Öyle ki (Kentın ekonomik ve turizm pazarlamasına katkıda bulunmaktadır) ifadesini içeren madde, ilk sırayı almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (4.17) ortalama ve (0.92) standart sapma ile (388) kişiden (265) kişi olmuştur. (İş fırsatlarının artmasına katkıda bulunmaktadır) ifadesini içeren madde, ikinci sırada gelmiştir. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (4.14) ortalama ve (0.01) standart sapma ile (388) kişiden (257) kişi olmuştur. (Konya'nın tarihini ve geleceğini birbirine bağlamaktadır) ifadesini içeren madde ise son sırayı almıştır. Bu maddeyi kabul etmeyen katılımcıların sayısı ise, (1.54) ortalama ve (1.10) standart sapma ile (388) kişiden (343) kişi olmuştur.

Ayrıca sonuçlar (3.36) aritmetik ortalama, (0.65) standart sapma ve (88.4) yüzdelik oran ile (388) katılımcıdan (343) kişinin, güçlü bir şekilde onay vermediğini göstermiştir. Çizelge 4.1'in gösterdiği şekilde, bu sonuçlara dayanarak (Kulesite, kentın en önemli modern yapılarından biri olmasına ve çoğunluk tarafından kentın bir sembolü olarak görülmesine rağmen, Konya'nın yaşam kalitesi ve kentsel kimliğinin ölçüsünü, sembolizmine uygun bir şekilde gerçekleştirmemektedir.) ifadesini içeren hipotezi (sıfır) kabul edip onaylamaktayız.

Çizelge 4.39. Kulesite AVM'nin kentsel kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilgili Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:

No	Kulesite AVM		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Rütbe	Derece
1	Konya'nın kimliğini tanımlayan yapılardan biridir.	Sayı	13	11	120	108	136	3.8840	1.03152	6	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	3.4	2.8	30.9	27.8	35.1				
2	Konya'nın ve bölgesinin kentsel imajını yükseltmektedir.	Sayı	10	11	126	105	136	3.8918	1.00574	5	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	2.6	2.8	32.5	27.1	35.1				

3	Konya'nın tarihini ve geleceğini birbirine bağlamaktadır.	Sayı	284	59	4	20	21	1.5438	1.10934	16	Düşük seviye (Kesinlikle Katılıyorum)
		%	73.2	15.2	1	5.2	5.4				
4	Bu yapının sembolizmi ve önemi, Konya'nın Kentsel planlama yönetmeliği üzerine olumlu etki olarak yansımıştır.	Sayı	194	76	11	37	70	2.2603	1.57230	14	Düşük seviye (Katılıyorum)
		%	50	19.6	2.8	9.5	18				
5	Konya'nın kentsel planlama yaklaşımını ve mimari kalitesini yansıtmaktadır.	Sayı	7	24	147	106	104	3.7113	.98787	7	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1.8	6.2	37.9	27.3	26.8				
6	Arazinin optimum kullanımını sağlamaya yöneliktir.	Sayı	156	17	0	64	151	3.0954	1.83666	12	Orta seviye (Kararsız)
		%	40.2	4.4	0	16.5	38.9				
7	Memnuniyeti ve mutluluğu yansıtan bir yaşam ortamı yaratmaktadır.	Sayı	6	45	145	93	99	3.6031	1.03788	9	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1.5	11.6	37.4	24	25.5				
8	Konya çevresine sağlıklı bir ortam sunmaktadır.	Sayı	179	84	5	68	52	2.3041	1.51488	13	Düşük seviye (Katılıyorum)
		%	46.1	21.6	1.3	17.5	13.4				
9	Konya'da kültür ve eğitimin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.	Sayı	242	93	4	24	25	1.7552	1.56160	15	Düşük seviye (Kesinlikle Katılıyorum)
		%	62.4	23.7	1	6.2	6.4				
10	Konya'nın kültürel kimliğini yansıtmaya katkıda bulunan bir yapıdır.	Sayı	25	46	177	85	55	3.2552	1.04886	11	Orta seviye (Kararsız)
		%	6.4	11.9	45.6	21.9	14.2				
11	Güvenliği ve emniyeti sağlamaktadır.	Sayı	5	33	169	84	97	3.6057	.99439	8	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1.3	8.5	43.6	21.6	25				
12	İşlevsel ve biçimsel olarak Konya'nın çevresine uyum sağlamakta, kentin bileşenlerini korumaktadır.	Sayı	20	31	148	91	98	3.5567	1.10642	10	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	5.2	8	38.1	23.5	25.3				
13	Bu yapıda ailelerin geçirdiği boş zaman ve tatil süresini arttırarak sosyal bağları ve uyumu güçlendirmektedir.	Sayı	3	5	128	59	193	4.1186	.96789	3	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.8	1.3	33	15.2	49.7				
14	Konya'nın gücünü sergilemekte, Konya halkının yapı ile gurur duymasına katkıda bulunarak olumlu psikolojik etkide bulunmaktadır.	Sayı	6	10	147	65	160	3.9356	1.01588	4	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1.5	2.6	37.9	16.8	41.2				

15	Kentın ekonomik ve turizm pazarlamasına katkıda bulunmaktadır.	Sayı	1	3	119	68	197	4.1753	.92633	1	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.3	0.8	30.7	17.5	50.8				
16	İş fırsatlarının artmasına katkıda bulunmaktadır.	Sayı	6	7	118	52	205	4.1418	1.01310	2	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1.5	1.8	30.4	13.4	52.8				
Ağırlıklı ortalama								3.3620			Orta seviye (Kararsız)
Standart sapma								0.65934			

*Ek 3'e göre derece belirlenmiş

(4.40) numaralı çizelge Bilim Merkezi, Konya şehrinin kentsel kimliği ve yaşam kalitesi ile ilgili maddeler hakkında örneklem katılımcılarının cevaplarının ortalamalarını göstermektedir. Öyle ki (Konya'da kültür ve eğitimin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır) ifadesini içeren madde, ilk sırayı almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (4.38) ortalama ve (0.86) standart sapma ile (388) kişiden (297) kişi olmuştur. (Konya'nın gücünü sergilemekte, Konya halkının yapı ile gurur duymasına katkıda bulunarak olumlu psikolojik etkide bulunmaktadır) ifadesini içeren madde, ikinci sırayı almıştır. Bu maddeyi seçen katılımcı sayısı, (4.19) ortalama ve (0.97) standart sapma ile (388) kişiden (257) kişi olmuştur. (Konya'nın tarihini ve geleceğini birbirine bağlamaktadır) ifadesini içeren madde ise son sırada gelmiştir. Bu maddeyi kabul etmeyen katılımcıların sayısı ise (2.38) ortalama ve (1.64) standart sapma ile (388) kişiden (242) kişi olmuştur.

Çizelge 4.40. Bilim Merkezi'nin kentsel kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilgili Soruya verilen cevapların görüşlerinin analizine ilişkin yüzde frekanslar:

N o	Bilim Merkezi	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Rütbe	Derece	
1	Konya'nın kimliğini tanımlayan yapılar biridir.	Sayı	9	22	134	120	103	3.7371	.98985	12	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	2.3	5.7	34.5	30.9	26.5				
2	Konya'nın ve bölgesinin kentsel imajını yükseltmektedir.	Sayı	8	3	113	97	167	4.0619	.96785	4	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	2.1	0.8	29.1	25	43				
3	Konya'nın tarihini ve geleceğini birbirine bağlamaktadır.	Sayı	202	40	11	65	70	2.3840	1.64386	16	Düşük seviye (Katılıyorum)
		%	52.1	10.3	2.8	16.8	18				
4	Bu yapının sembolizmi ve önemi, Konya'nın Kentsel planlama yönetmeliği üzerine olumlu etki olarak yansımıştır.	Sayı	14	35	150	90	99	3.5799	1.07415	13	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	3.6	9	38.7	23.2	25.5				

5	Konya'nın kentsel planlama yaklaşımını ve mimari kalitesini yansıtmaktadır.	Sayı	4	18	146	86	134	3.8454	.98925	8	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1	4.6	37.6	22.2	34.5				
6	Arazinin optimum kullanımını sağlamaya yöneliktir.	Sayı	16	219	89	59	5	2.5309	.84546	15	Düşük seviye (Katılıyorum)
		%	4.1	56.4	22.9	15.2	1.3				
7	Memnuniyeti ve mutluluğu yansıtan bir yaşam ortamı yaratmaktadır.	Sayı	4	7	140	86	151	3.9613	.95698	6	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1	1.8	36.1	22.2	38.9				
8	Konya çevresine sağlıklı bir ortam sunmaktadır.	Sayı	3	11	138	85	151	3.9536	.96337	7	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.8	2.8	35.6	21.9	38.9				
9	Konya'da kültür ve eğitimin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.	Sayı	0	4	87	52	245	4.3866	.86567	1	Yüksek seviye (Kesinlikle Katılıyorum)
		%	0	1	22.4	13.4	63.1				
10	Konya'nın kültürel kimliğini yansıtmaya katkıda bulunan bir yapıdır.	Sayı	13	21	141	77	136	3.7784	1.08898	10	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	3.4	5.4	36.3	19.8	35.1				
11	Güvenliği ve emniyeti sağlamaktadır.	Sayı	9	19	154	67	139	3.7938	1.05838	9	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	2.3	4.9	39.7	17.3	35.8				
12	İşlevsel ve biçimsel olarak Konya'nın çevresine uyum sağlamakta, kentin bileşenlerini korumaktadır.	Sayı	11	163	9	57	148	3.4330	1.42265	14	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	2.8	42	2.3	14.7	38.1				
13	Bu yapıda ailelerin geçirdiği boş zaman ve tatil süresini arttırarak sosyal bağları ve uyumu güçlendirmektedir.	Sayı	2	3	145	86	152	3.9871	.91913	5	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.5	0.8	37.4	22.2	39.2				
14	Konya'nın gücünü sergilemekte, Konya halkının yapı ile gurur duymasına katkıda bulunarak olumlu psikolojik etkide bulunmaktadır.	Sayı	4	2	125	42	215	4.1907	.97764	2	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	1	0.5	32.2	10.8	55.4				
15	Kentın ekonomik ve turizm pazarlamasına katkıda bulunmaktadır.	Sayı	1	1	137	52	197	4.1392	.94621	3	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.3	0.3	35.3	13.4	50.8				
16	İş fırsatlarının artmasına katkıda bulunmaktadır.	Sayı	1	12	171	101	103	3.7552	.89174	11	Yüksek seviye (Katılıyorum)
		%	0.3	3.1	44.1	26	26.5				
Ağırlıklı ortalama								3.7199			Yüksek seviye (Katılıyorum)
Standart sapma								0.61417			Yüksek seviye (Katılıyorum)

*Ek 3'e göre derece belirlenmiş

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kent kimliği; kişisel, sosyo-ekonomik, kültürel, dini ve çevresel boyutlarla ilişki içerisinde olan, beşeri, sosyo-kültürel ve tarihi kimlikler içeren geniş bir kavramdır. Oluşumunda, insan, mekân ve zaman olmak üzere üç temel bileşene dayanmaktadır. Ayrıca şehirlerin planlama sürecini kontrol etmede en önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Yani kentsel kimlik, insan ve çevre (mekân) arasındaki bütünlük ve etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkan kentsel çevrenin nihai oluşumudur ve binaları, kamusal alanları, yolları vb. içeren mimari semboller, göstergeler ve kentsel çıkıntılar şeklinde görünmektedir. Ayrıca insanların, kentsel kimliğin biçimsel ve manevi boyutu olarak bilinen kentsel çevre içerisinde uyguladığı yaşamsal aktiviteleri ve sosyo-kültürel faaliyetleri de içermektedir.

Kent kimliğinde insan-mekân ilişkisi somutlaşmaktadır. Bu da nüfusa, çevreye ve topluma aidiyet ve bağlılık hissi vermekte, onlar nezdinde kentsel çevreye yönelik pozitif kavram ve değerleri artırmakta, toplum bireyleri arasında sürdürülebilirlik bilincinin ve kültürünün artmasına katkıda bulunmakta, sürdürülebilirliğe ulaşma yönündeki eğilimlerini güçlendirmekte ve onları karar alma ve geliştirme süreçlerine aktif olarak katılmaya yönlendirmektedir. Mimarlık, halk arasında görüşme ve toplanma unsuru sağlayan kamusal alanlar, mekânlar ve binalar oluşturmak için stratejik kentsel planlar belirlemek ve camiler, kültür kulüpleri, geleneksel pazarlar, kamu alanları, meydanlar ve eğlence mekânları gibi sosyal yaşam uygulamasının somutlaştığı mimari unsurlara ve sembolere dikkat çekmek suretiyle sosyal ilişkinin oluşturulmasının ve güçlendirilmesinin yanı sıra kent kimliğinin oluşturulmasına katkıda bulunan bir kentsel çevre yaratma konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Mimarlık ve planlama, stratejik planlar yoluyla şehirlerin gelecekteki kentsel gelişim süreci ve kentsel topluluklar (mekân bilinci, sosyal ilişki, nüfusun kentsel çevre ve yaşam kalitesinden memnuniyeti) şeklinde özetlenebilecek birçok faktörü gerçekleştirme girişimi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda kentsel bir kimlik oluşturma gücünün, nüfusun bu faktörlerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dair fikir birliği değerinin yüksek oluşuna bağlı olduğu da fark edilmektedir.

Günümüzde küreselleşme süreci nedeniyle kentlerin yapısında köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bugünün şehirleri “hareket” ve “akış” ile tanımlanmakta ve dinamiklerle şekillenmektedir. Bu durum, şehirlerin benzersiz ve ayırt edici özelliklerini

ortadan kaldırarak "kapsayıcılık ve benzerlik" yaratmakta ve "yabancılaşma ve kimlik kaybı" sorunlarına neden olmaktadır. Bu nedenle, kendilerini diğerlerinden ayıracak bir şey bulmak için şehirler arasında rekabet artmış ve güçlü bir kentsel kimlik oluşturmak önemli hale gelmiştir. Bu dönemde önemleri bakımından tarihi yapılara benzer hale gelen ikonik yapıların gücü ve önemi keşfedilmiştir. Dolayısıyla bu yapılar, şehirleri farklılaştıran ve kentsel kimliklerini ortaya koyan, 21. yüzyılın ayırt edici yapıları olarak da tanımlanabilmektedir.

Modern toplumlar, küreselleşmiş dünyada gücü ve önemi göstermek ve ilgi çekmek için ikonik yapıları kullanmaktadırlar. İkonik yapılar şehrin durumunu simgeleyen ve ziyaretçiler için cazibe merkezleri oluşturan araçlardır. Bu nedenle, görsel olarak çekici olan ikonik binalar, kentin ve imajının reklamını yapma hususunda önemli bir rol oynamaktadır.

Tez kapsamında ikonik binaların kentsel kimlik ve yaşam kalitesi ile ilişkisi, Konya ilinde teorik ve pratik çalışmaların yapıldığı ve değerlendirildiği bir dizi hipotez ve soru ile sorgulanmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde, ikonik bina kavramının çok boyutlu bir kavram olduğu, birçok somut ve soyut yönünün bulunduğu ve yaşam kalitesi ve kentsel kimlik ile ilişkilendirilebileceği fark edilmiştir. İkonik binanın sınıflandırılıp diğerlerinden ayırt edilebileceği bir tanım üzerinde fikir olmamakla birlikte bu terimi anlamaya yardımcı olan birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımları bir bütün olarak kabul edenler ya da bir kısmıyla aynı fikirde olmayanlar vardır. Bu da uzmanlara yöneltilen görüşme sorularının cevabında ve anket katılımcılarının düşüncesinde gözlemlenmiştir. Öyle ki anket ve gözlemlerden sonra katılımcılar nezdinde en kabul edilebilir sınıflandırmanın, (Kültürel, mekânsal ve zamansal anlamlar ve sembolik çağrışımlar taşıyan eşsiz bir tarihi veya modern yapılar) olduğu anlaşılmıştır. Ardından bunu (Kentlerin kentsel imajını ve markasını oluşturan ve turizmin tanıtımına katkıda bulunan yapılar) ifadesini içeren sınıflandırma takip etmiştir. Ayrıca, “*Kurulduklarında kentsel kimlik ve kentsel kalite ölçülerini dikkate alan yapılar, bunun yanı sıra eşi görülmemiş, yenilikçi, şaşırtıcı tasarımlara sahip olan yapılardır.*” ifadesini içeren sınıflandırma da büyük bir kabul görmüştür. Diğerlerinden ayırt edilmediği sürece her modern bina bir ikon olarak kabul edilmeyeceğinden, modern mimarlık mühendisliğine sahip ikonik yapıların; şehirler arasında benzerlik yaratmadığını dikte eden araştırma hipotezi bu düşüncede desteklenmiştir.

Uzmanlar, ikonik mimarlığın kentsel kimliğin oluşumundaki ve kentler ekonomisinin kalkınmasındaki temel yapı taşlarından birini temsil ettiği için ikonik mimarlığının kentsel kimlik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna ve Kent Markası yaratmada yaratmada önemli bir rol oynadığını inanmaktadır. Ayrıca, anket analiziyle elde edilen sonuçlara dayanarak, katılımcılar yaklaşık %78 oranında ikonik binalara ilgi gösterme eğilimindedir. Her türden modern ikonik binaların, yaşam kalitesi ve kentsel kimlikleri üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olmasına rağmen uzmanların ve ankette katılımcıların düşünceye göre olumlu etkilerin, olumsuz etkileri gölgede bıraktığı söylenebilmektedir. Olumlu etkiler göz önüne alındığında; hizmetlerin (ulaşım, temizlik, güvenlik vb.) yüksek kalitede kolayca sunulması ile karakterize olduğu görülmektedir. Ayrıca bu olumlu etkiler özellikle işyerlerinde, sosyal faaliyetler ile eğitim faaliyetlerinde minimum zaman ve çaba ile üretkenliği artırmaya yardımcı olmaktadır ve kentsel kimlikten ödün vermeden küreselleşme çağında yaşamın tüm ihtiyaçlarını karşıladığı görülmektedir. Aynı zamanda katılımcılar, ikonik binaların, büyüklük ve prestij duygusu vermesinin yanı sıra kentin küresel rekabete girmesini sağlayan ayrıcalıklı bir ticari marka değeri verdiğini düşünmektedir. Londra, Dubai ve Şangay gibi şehirlerde ikonik binalar, bu şehirlerin kültürü haline gelmiştir. Buna ek olarak, anket sonuçları sayesinde ulaşılan neticelerden birisi de; ikonik binaları tercih etme sebebinin, teknolojik ilerleme ile mekânın prestijini elde etmenin bir gerekliliği olarak ortaya çıkması olmuştur. Aynı zamanda tercihler, sosyo-ekonomik ve fiziksel gelişmelere ulaşma arzusunun bir sonucu olarak da ortaya çıkmıştır. İkonik binalar şehrin kimliğini etkilemekle birlikte şehrin imajının gelişmesine de neden olabilmektedir. Çünkü genel olarak ikonik binalar, özel olarak da yüksek binalar, sürdürülebilirlik ve zeka faktörlerinin sağlanmasını kolaylaştırmakta, arazilerin optimum kullanımını sağlamakta ve yeşil binalar gibi hava kirliliğini azaltan sağlıklı bir ortam yaratmaktadırlar.

Anketin üçüncü bölümü temel olarak; kentsel kimliğin oluşumunda en önemli faktörün, insanların şehre yüklediği anlam (izlenim) olduğunun ve bu anlamın kentsel kimliğin şekillendirilmesinde en önemli faktörlerden biri olduğunun dikkate alındığı hipotezine dayanmıştır. Öyle ki araştırma, kentsel kimliğin, tarihin özgünlüğüyle kendini gösteren geçmişi ve modern teknoloji yöntemleriyle kendini gösteren çağdaşı paylaşarak mekân kimliğini doğallık ve uygarlık ile birleştiren bir anlamdan ibaret olduğu sonucuna varmıştır. Bu anlam ise nüfusun kimliği ile mekânın kimliği arasındaki etkileşim yoluyla ortaya çıkmaktadır. Etkileşimin gerçekleşmesi ve iki kimliğin birbirine bağlanması için

süreklilik (mekânda ikamet etmeye devam) ve aidiyet gerekmektedir. Nitekim filozoflara göre; “bir insan yaşam için gerekli tüm unsurlara sahip olmasa bile, tabiatı gereği vatanını sever”. Bu görüş, ankete katılanların% 78'i ya Konyalı oldukları ya da Konya'da uzun süredir yaşadıkları için Konya'da yaşamaktan mutluluk duydukları ifadesiyle paralellik taşımaktadır. Gerekçeleri ise bir şehire aidiyetin bir sonucu olarak şehirde yaşamaktan memnun ve razı olma duygusuna işaret etmektedir.

Tez kapsamında, yatay bir yapı olarak (Konya Bilim Merkezi) ve şehirdeki bir gökdelenin temsilcisi olarak (Kulesite AVM) incelenerek, ikonik binaların kentsel kimlik ve yaşam kalitesi ile ilişkisi sorgulanmıştır. Ancak incelemeye başlamadan önce anket, bir dizi soru aracılığıyla, katılımcıların zihninde çizilen Konya şehrinin kentsel kimliğinin türünü ve unsurlarını öğrenmenin yanı sıra hayal güçlerine kazınmış en önemli tarihi ve modern tesisleri ve şehrin kentsel imajını iyileştirmeyi ne kadar desteklediklerini görmeyi hedeflemiştir. Bu nedenle, saha çalışması sonucunda elde edilen sonuçlar sayesinde, Konya şehrinin tarihi ve kültürel bir mizaca sahip olduğu, ancak bunun kentin ekonomik kalkınmasında ideal bir şekilde kullanılmadığı fark edilmiştir. Çünkü şehirde, yaratıcı mimari ve üst düzey turizmi destekleyen stratejik planlama konusunda büyük bir açık bulunduğu gözlemlenmiştir. Yetkililerin farklı ve önemli bir şehir yaratma konusundaki göze çarpan büyük tutkularına rağmen, şehrin geçmişini ve bugünü birbirine bağlayacak ve şehirler arasındaki konumuna katkıda bulunacak modern ikonik binalar üretmek için kentin tarihinin ve medeniyetinin kullanılması teşvik edilmemiştir. Ayrıca kentin tarihi kimliğinin yalnızca manevi bir şey olduğu, turizm odaklı kalkınmasında ideal kullanımdan yararlanan somut bir karaktere dönüştürülmediği ve şehrin kimliğinin, katılımcılar tarafından “bir sanayi şehri” olarak okunduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmada seçilen örneklerin bağlamından da anlaşılacağı üzere, ikonik mimarlık, kentlerin imajını ve kentsel yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Şehirdeki ikonik binaların eksikliğine ya da daha doğru bir ifadeyle zayıflıklarına rağmen, bu binalar şehri ziyaret eden veya yaşayanların zihinlerine kazınmaktadır ve şehirden bahsedildiği anda akla gelen zihinsel imgeler haline gelmektedir. Ankette incelenen ve mekânsal, fonksiyonel ve görsel özellikleri bakımından değerlendirilen binalar aracılığıyla, "Konya Bilim Merkezi"nin mevcut bağlama iyi bir şekilde uygun olduğundan yaşam kalitesi ve kentsel kimlik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan, mevcut bağlamı göz ardı eden ve çevre dokusunun değerini azaltan Kulesite AVM, bağlamsal olmayan bir yöntemle sahiptir. Ayrıca yeniden

üretilebilir imajı, iyi incelenmemiş bağlam içerisindeki konumu, yaşam kalitesi üzerindeki belirsiz olumlu etkisi ve kent imajını iyileştirmeye katkı sağlamaması nedeniyle, şehrin ikonu ve simgesi olarak kabul edilememektedir.

Sonuç olarak, Konya'yı ayrıcalıklı kılan mimari özelliklerin ideal bir şekilde kullanılmaması, çağın gereksinimlerine ayak uyduracak hizmetlerin geliştirilmemesi ve şehrin tarihi mimarisi ve modern mimarisi arasındaki ilişki düzeyinin zayıflığı bakımından, Konya şehrinin iyi bir şekilde kentsel planlanması ve kentsel çevresinin genel koordinasyon süreçlerinde eksiklikler bulunmaktadır. Bu da, ziyaretçilerin şehri algılayış boyutunda ve mekân kimliğinin zayıflığını hissetme konusunda bir kusurun ortaya çıkmasına, dolayısıyla da şehrin kentsel gelişiminde belirgin bir kusurun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Buna rağmen Konya şehrinde, insan ve kentin çevresi arasındaki ilişki değerinde bir artış ortaya çıkmaktadır. Bu durum, hizmet ve altyapı bakımından en iyi şehir olmasa da, nüfusun şehre aidiyeti ve şehri algılayışı konusundaki uyumundan kaynaklanmaktadır. Çünkü şehir, yaşayanların ait oldukları vatanları, Türkiye'nin kalbi ve doğuş merkezlerinden birisi olmasının yanı sıra şehrin vatandaşlarının ve Türk halkının tamamının nezdinde tarihi, sosyo-kültürel ve sembolik bir değere sahiptir.

Kentin kurumlarında çalışan ve Konya'yı her yönü ile değerlendirmeye yetkin odak grup görüşmesine katkıda bulunan uzmanlar ile yapılan görüşme bulgularının ve araştırma bulgularının sonucu olarak; ikonik mimarinin; çağdaş kentin, kentin imajının ve kent kimliğinin bir parçası olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kimliği oluşturmak ve korumak için binalar, o mekânın karakterini temsil eden ve saygı duyan çevre dokusuyla uyumu göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. İkonik mimari, bina tekrarlanabilir değilse ve çevre ile insan doğasına uygunsuzsa, şehrin ticari markalarını oluşturmak için uygun bir araç olabilir. Çünkü şehirler, insanlar tarafından şekillendirilen ve onlardan etkilenen kendi kimliğine sahip benzersiz varlıklardır.

Mimarlık ve şehircilik dili insana ve mekâna saygı duymalı, sosyo-kültürel kimliğe hizmet etmeli, çağdaşlık ve yerel kimlik arasında uyum sağlamalıdır. Çağdaşlık, toplumun kentsel ve kültürel mirasından, yerel mimarinin özelliklerinden ya da çevreye uygun yapı malzemelerinden vazgeçmek anlamına gelmemektedir. Yerel bir kentsel kimlik oluşturmak da çağdaş teknoloji yöntemlerinden vazgeçmek anlamına gelmemektedir. Bundan daha ziyade doğal çevrenin, iklimsel ortamın ve nüfusun sosyo-

kültürel kimliğinin özelliklerine dayanan otantik bir ruhla modern kentsel kavramları gerçekleştiren bir araçtır.

Ayrıca, kentlerin eşsiz kimliğinin sürdürülebilirliğinin gerçekleşmesi için, kentte yaşayan kişilerin, kentlerinin ortak bir yaşam alanı olduğunu ve korunmasının ortak bir sorumluluk olduğunu bilmesi zorunludur. Buna ek olarak kimlik, sabit veya kalıcı oluşu ve zamanın gerekliliklerine göre esnek olmayışı yerine; statik, kurulu, hayali, değişime tabi ve pratik oluşuyla ele alınmalıdır.

Basit bir perspektiften bakıldığında, her tasarımcının, mekânın ihtiyaçlarını ve insanların sembolizm elde etme hususundaki beklentilerini yansıtmak için ikonik mimariyi arzuladığında şüphe yoktur. Ancak bu arzuyu gerçekleştirmek için, birçok manevi ve duyuşal değerler ile değişkenleri hesaba katması gerekmektedir. Aksi takdirde, yaşam kalitesi bakımından kentsel kimliğin önemini destekleyen tüm argümanlar, vatandaşların ve ziyaretçilerin refahının anonim kimlik ve değiştirilebilir kentsel imajlardan olumsuz etkileneceğini doğrulamaktadır.

KAYNAKLAR

- Abdelmonem, M., İbrahim, R. and Mushatat, S., 2014, Authenticity, Identity and Sustainability in Post-War Iraq: Reshaping The Urban Form of Erbil City, *Journal of Islamic Architecture*, 3(2), 58-68.
- Ahmad, T., Aibinu, A. and Thaheem, M. J., 2017, The effects of high-rise residential construction on sustainability of housing systems, *Procedia engineering*, 180, 1695-1704.
- Ak, M,S ., 2015, Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Esenyurt Kiraç Yerleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul.
- Akbalık, E., 2017, Kent, mimarlık ve kimlik üretimi üzerine: yıldızlar ve ikonlar, *Mimar, ist*, 17(59), 32-37.
- Alagöz, M., Semerci, F., & Aydın, D.,2015, Anadolu'da Modernizmin Yerel Açılımları: Konya'da Üç Yapı Üzerinden Örnekleme, *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Yıl, 10, 109-125.
- Albarlsaa, L,A. ve Eift, N,M., 2019, *Yaşam kalitesi göstergeleri ve kentsel koruma süreçlerine toplumsal katılımı artırmadaki rolleri*, <https://press.ierek.com/index.php/Baheth/article/view/549>, [Erişim Tarihi: 21 Eylül 2019] { Arapça yazılmış }.
- Ali, M. M. and Al-Kodmany, K., 2012, Tall buildings and urban habitat of the 21st century: a global perspective, *Buildings*, 2(4), 384-423.
- Ali, T,H., 2008, Elektrik enerjisi tüketimini rasyonelleştirmek için mimari ve rasyonelleştirme yöntemlerini kullanma yöntemleri, *Planlama ve Geliştirme Dergisi*, No. 25. 135-157. { Arapça yazılmış }.
- Al-Kodmany, K., 2018, Skyscrapers in the twenty-first century city: A global snapshot, *Buildings*, 8(12), 175.
- Alver, K., 2009, Medeniyet, Edebiyat Ve Kültür Bağlamında Şehirlerin Dili, *Hece Dergisi*, 18, 428-433.
- Arbak (Erdem), A., 2005, An Analysis On The Transformation Of Urban Identity: Case Study Of Bodrum, Master Of Science, *The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of Middle East Technical University*, Ankara.
- AYDIN, D., & ÖZAKTAN, A. G. S. G., 2018, Konya Modern Mimarlığına Hizmet Edenler: Ali Cenap Özkaşıkçı. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research (Jshsr)*, 5(25), 2043-2054.
- Aydınlı, S., 1993, Mimarlıkta Estetik Değerler, *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, İstanbul.
- Aykal, F. D., Kejanlı, D. T. and Erbaş, M., 2018, Mardin Kent Dokusunda Mimari İkonların Kent Bütünündeki Algısının Değerlendirilmesi, *Journal Of International Social Research*, 11(60).
- Azmy, N,Y., Mehana, W., Mehana, WL., 2018, *Kentsel oluşumun kentsel yaşam kalitesinin çevresel boyutları üzerine etkisi*, https://www.researchgate.net/publication/327623515_tathyr_altshkyl_almrany_ly_alabad_albyyyt_ljwdt_alhyat_alhdryt, [Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2019]. { Arapça yazılmış }.
- Azmy,N,Y .,2009, Güneş Işınımı ve Kentsel Kumaş: Güneş Yol Ağlarının Uyumlu Şekillendirilmesine Giriş, Doktora Tezi, *Tanta Üniversitesi Mühendislik Fakültesi*, Mısır. { Arapça yazılmış }.
- B.M. Planning, U. Design, Belleville Waterfront redevelopment master plan, 2006. <http://www.intelligencer.ca>.

- B.M., 2006, Belleville Waterfront redevelopment master plan, *Planning, U. Design*, <http://www.intelligencer.ca> [Erişim Tarihi: 6 Eylül 2020].
- Balamir, A.K., 1993, Mimarın Kimlik, Meşrutiyet, Etik Sorunları ve Mimarlığın Disipliner Buhranı, *Türkiye Mimarlığı Sempozyumu II: Kimlik Meşrutiyet-Etik, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 7-9 Ekim*, s.24-30.
- Başaran, İ., 2008, Kent ve Yerel Yönetim. *İstanbul Okutan Yayıncılık*.
- Benach, N., 1997, Ciutat i producció d'imatge: Barcelona 1979-1992, PhD dissertation, *Barcelona University, Barcelona*.
- Beritan, S.C., 2014, Küresel Kentler Bağlamında Yaşam Kalitesi Göstergelerine Kalitatif Bir Bakış: İstanbul – New York Karşılaştırması, Doktora Tezi, *Hasan Kalyoncu Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, İstanbul*.
- Betsky, A. (Ed.), 1997, Icons: Magnets of meaning. Chronicle Books Llc.
- Betsky, A. and San Francisco Museum of Modern Art eds., 1997. Icons: magnets of meaning. San Francisco: San Francisco Museum of Modern Art: Chronicle Books.
- Beyhan, Ş. G. and Ünügür, S. M., 2010, Çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli, *İTÜDERGİSİ/a*, 4(2).
- Bilsel, S., 2002, Güven, Kent Kültürü, Kültürel Süreklilik Kimlik Sorunsalı Yaşanması Kentsel Mekân Üzerine, *Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri, Mimarlar Odası Adana Şubesi, Adana*.
- Bingül, A., 2004, Ankara'nın Farklı Mekânlarında Kent Kimliği, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Birlik, S., 2006, Tarihi Çevrelerde Kentsel-Kimlik Değişiminin Eşik Analizi: Trabzon'da Bir Deneme, Doktora Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon*.
- Biröl, G., 2007, Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otel Üzerine Bir Değerlendirme, *Arkitekt Dergisi*, 514: 46-54.
- Biröl, G., 2008, Kentlilik Bilinci ve Balıkesir'den Yarım Asırlık Bir Örnek: Yeni Çarşı Deneyimi, *Ege Mimarlık Dergisi*, 65: 28-35.
- Bonomi, A. E., et al., 2000, "Validation of the United States' version of the World Health Organization quality of life (WHOQOL) instrument, *Journal of clinical epidemiology*, 53,1: 1-12.
- Borja, J. and Forn, M., 1996, Politicas da Europa e dos Estados para as cidades, *Espaço e Debates*, 39: 32-47.
- Boussaa, D., 2018, Urban Regeneration and the Search for Identity in Historic Cities, *Sustainability* 10, 48.
- Bozdoğan, S., 2008, Modernizm ve ulusun inşası: erken cumhuriyet Türkiye'sinde mimari kültür. *Metis yayınları*.
- Castells, M., 1980, Theory and Ideology in Urban Sociology, C.G. Pickvance (ed) *Urban Sociology: Critical Essays*, Tavickstock Pub, London.
- Castells, M., 1997, The power of identity. The information age: Economy, *Society and Culture*, 2(3).
- Castells, M., 2009, Power of Identity: Economy, society, and Culture (2nd Edition), Wiley-Blackwell, USA.
- Castells, M., 2009, The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture. *Volume I. Oxford: Wiley-Blackwell*.
- Cidade, E. E. E. M., 2014, Iconic Buildings and City Marketing, *Revista Bitácora Urbano Territorial*, 24(2), 31-40.
- Cormack, R., 1997, Painting the Soul; Icons, Death Masks and Shrouds. Reaktion Books, London.

- Cox, K. R, 1995, Globalisation, Competition and the Politics of Local Economic Development, *Urban Studies*, 32: 213-224.
- Çetiner, A. ve Köksüz, B.,1986, Şehir Dekorasyonu ve Şehir Mobilyaları, Yeni İmar Mevzuatı, Planlama ve Uygulama Semineri, *İstanbul Teknik Üniversitesi*, İstanbul.
- Dahdouh, S ., Abdul Hakim, M., 2017, Yerleşim Bölgelerinde Kentsel Yaşam Kalitesi: El-Arabi Bin Muhaidi mahallesinde bir Vaka Çalışması " Um Al-Baqi " , Yüksek Lisans Tezi, *Al-Arabi bin Mehdi Üniversitesi Yer Bilimleri ve Mimari Mühendisliği, Coğrafya ve Şehir Planlama Bölümü, Cezayir*. { Arapça yazılmış}.
- Deniz, K., 2004, Konya'da farklı üç kentsel mekanmekânda kent kimliği üzerine bir araştırma, Doctoral dissertation, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya.
- Derek,G.,Johnston, R., Pratt, G.et al., eds., 2009, Quality of Life. Dictionary of Human Geography (5th ed.), Oxford: WileyBlackwell.
- Diker, M. and Erkan, N,Ç., 2017, *Kent Kimliğinde İbadet Yapıları: Antakya Örneği*, https://www.journalagent.com/planlama/pdfs/plan-74755-research_article-diker.pdf, [Erişim Tarihi: 3 Ocak 2019].
- Diker, M., 2014, Kent Kimliğinin Oluşmasında İbadet Yapılarının Yeri ve Önemi: Antakya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Eckardt, F. The Iconic Movement Definition.
- Ekenyazıcı, E., 2005, İkon yapıların turizm eğilimlerine etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Ekşioğlu A. Y., 2011), Kentsel Yaşam Kalitesi ve İstanbul Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi*, İstanbul.
- El-Ahbabı, S,H., El-Aksili,, M,A., 2013, Dikey kentsel tasarım, yüksek binaların (gökdelenler) çağdaş kentin kentsel mimarisine etkisi, *Babel Mühendislik Bilimi Dergisi*, (21): 1099- 1115 { Arapça yazılmış}.
- Elbi, N ., 2009, Geleneksel Konut Dokusunda Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: “Piri Mehmet Paşa Mahallesi (Konya)Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya.
- Elhagla, K., Nassar, D. M., & Ragheb, M. A. (2020). Iconic buildings' contribution toward urbanism. *Alexandria Engineering Journal*, 59(2), 803-813.
- Elhagla, K., Nassar, D. M., & Ragheb, M. A., 2020, Iconic buildings' contribution toward urbanism. *Alexandria Engineering Journal*, 59(2), 803-813.
- El-Kordy, A, M., 2007, Hisham Sobh, (New Architecture and Technology; an Approach towards Society) , *Al-Azhar Engineering Ninth International Conference* , Caio, Egypt.
- Engez, A ., 2007, Küreselleşme Sürecinde Kentlerin İmaj ve Kimlikleri: Karşılaştırmalı İstanbul Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.
- Erdoğan, E.,2006, Çevre Ve Kent Estetiği, *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (9).
- Erkan, Ç. N., 2002, Kastamonu Örneğinde Anadolu Kenti İmaj Öğeleri ve Değişim Süreci, Doktora Tezi, *YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Eryazıcıoğlu, M. E. and Markoç, I., 2014, Kentsel Kimlik ve Kentsel projeler Bağlamında Kimliksizleşme Sorunu, İstanbul Örneği, *1.Uluslararası Kentsel Planlama Mimarlık Tasarım Kongresi*, UPAD, Kocaeli., Kocaeli, Türkiye
- Es, M.,2007, Kent üzerine düşünceler, (Birinci Baskı), *İstanbul: Okutan Yayıncılık*, 47 - 57.
- Farouk, A., 2011, High rise buildings and how they affect countries progression, *In Conference Paper*, Casa E-Leader, Croatia.

- Geray, C., 1998, Yerel Yönetimler ve Çevre, *Çağdaş Yönetimler Dergisi*, 7, 57-65.
- Göncü, N., 2007, Kent Ögelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*, Endüstri Ürünleri Tasarımı Ana sanat Dalı, İstanbul.
- Gül, A. ve Küçük, K., 2001, Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(2), 27-48.
- Güler, T. ve Şahnagil, S., & Güler, H. (2016). Kent Kimliğinin Oluşturulmasında Kültürel Unsurların Önemi: Balıkesir Üzerine Bir İnceleme, *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 12(Özel Sayı 1).
- Gümüş, İ., 2018, Kıyı Kentlerindeki İkonik Kültür-Sanat Yapılarının Tasarım Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güneş, S., 2005, Kent mobilyası tasarımından disiplinlerarası etkileşim, *Planlama Dergisi*, 3 (33), 92-95.
- Güngördü, Z., 2016, Kent Kimliğinin Değişim Sürecinin İşlevler Üzerinden İrdelenmesi: Antakya – Uzun Çarşı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Mersin Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Mersin.
- Gürel, İ., 2007, İkon-İktidar İlişkisinin İletişimsel Açıdan İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı*, Konya.
- Güvenç, B., 1993, Türk Kimliği, 4.Baskı, Remzi Kitabevi A.Ş., İstanbul.
- Hasol, D., 2002, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, [Architecture dictionary] *Yapı Endüstri Merkezi Yayınları*, 8.Baskı, İstanbul.
- Heidari, A. A. and Mirzaii, S., 2013, Place identity and it's informant parameters in architectural studies, *Journal of Novel Applied Sciences* 2 (8), 260-268.
- Ibrahim, E., 2007, High-Rise Buildings–Needs & Impacts, *In CIB World Building Congress*, Vol: 2007.
- İlgar E., 2008, Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir örneği, Yüksek Lisans Tezi. *Anadolu Üniversitesi*, Eskişehir.
- İsbir, E. G. ve Açma, B., 2005), *Kentleşme Ve Çevre Sorunları*, *Anadolu Üniversitesi Yayın No:1645*, Eskişehir
- Jencks C., 2005, *The Iconic Building*, Rizzoli International Publications, Inc.
- Jencks, C., 2005, *The iconic building: the power of enigma* (London: Frances Lincoln).
- Jencks, C., 2005. *The iconic building: The power of enigma*. London: Frances Lincoln.
- Jonas, A. E. G. ve Wilson, D., 1999, *The Urban Growth Machine: Critical perspectives two decades later*, *State University of New York Press*. Albany, New York.
- Kancıoğlu, M., 2005, Çevresel imaj, kimlik ve anlam kapsamında turizm binalarına ilişkin kullanıcı değerlendirmeleri, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 10 (2).
- Kanun No. 3399., 2014, "Arşivlenmiş kopya". 19 Temmuz 2014 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 20 Ağustos 2014. [Ziyaret Tarihi: 4 Mart 2020].
- Kaptan, A., 2018, Kentsel Dış Mekânlarda Kullanıcı Algısının İrdelenmesi: Mevlana Caddesi (Konya) Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya.
- Karaşah, B. and Sarı, D., 2018, Kent Kimliğinde Etkili Bir Bileşen: Doğal Bitkiler, *International Social Sciences Studies Journal*, 4(26): 5539-5545.
- Kavaratzis, M., 2004, From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brands. *Place branding*, 1(1), 58-73.

- Kaya, E., 2002, *Kentleşme ve Kentlileşme*, <http://erolkaya.com/wp-content/uploads/kitaplar/kentlesme-ve-kentlilesme.pdf> [Erişim Tarihi: 8 Mart 2020].
- Kayhan, P ., 2015, Simge Yapıların Tasarımcı – Kullanıcı Bağlamında İmgesel Analizi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, mimarlık anabilim dalı, İstanbul.
- Kaymaz, I., 2013, Urban landscapes and identity, In *Advances in landscape architecture*. IntechOpen.
- Kaypak, Ş., 2010, Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi/Examination Of Antakya In Terms Of Urban Identity, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 373-392.
- Keleş , R., 1993, Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kısakürek, Ş. And Bayazıt, E., 2018, Kahramanmaraş Kenti Örneğinde Kent Kimliği ve Kentsel Donatı Elemanları, *Turkish Journal of Forest Science* 2(1): 49-59.
- Koçak, H., 2011, Kent-Kültür ilişkisi bağlamında Türkiye’de değişen ve dönüşen kentler, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. II*, (2011): 259-269
- Korkmaz, C.,2015, Evaluation of sustainability performance of urban regeneration projects: the case of the north entrance of Ankara urban regeneration Project, Doctoral dissertation, *Middle East Technical University*,Ankara.
- Kortan, E.,1996, Mimarlıkta Kimlik Sorunu/Kimlik, MeGruiyet, Etik, *Türkiye Mimarlığı Sempozyumu-II*, 96-97
- KOSKİ., 2011, *Hayatın Her Noktasında Su ve Enerji Verimliliği*, https://www.koski.gov.tr/uploads/sayfalar_v/dosya/sayfalar-125-hayatin-her-noktasinda-su-ve-enerji-verimliliği-2019-12-10-08-05-48-JH.pdf: [11 Aralık 2019].
- Kotler , P . and Gertner , D ., 2002, Country as a brand, product and beyond: A place marketing and brand management perspective , *Journal of Brand Management* , Vol. 9 , No. 4 – 5 , 249 – 261.
- Koyuncu, A., 2013, Kimliğin İnşasında Kent: Konya Örneği, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2): 155- 179.
- Kulesite., 2020, *Kulesite AVM*, <https://www.avmgezgini.com/avmler/konya/kule-site-avm-158.html> [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2020].
- KURT, N., 2011, Kent Hizmetlerinin Geleceğinde Kentsel Sorumluluklar ve Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri, *ÇOMÜ Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2): 261-278.
- Kutlu, Ö. and Göksel, Z. S., 2014, Kent Kültürü Oluşturma Aracı Olarak Kültürel Belediyecilik: Selçuklu Örneği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 75-91.
- Kuyrukçu, E. Y., 2018, The importance of iconic buildings for city image: Konya Science Center example, *ICONARP International Journal of Architecture and Planning*, 6(2), 461-481.
- Lökçe, S., 2003, İki Şehir İkonu: Sagrada Familia ve Sydney Opera Binası, *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Dergisi*, 18 (1), 89-100, Ankara.
- Lugt, V.,2013, *Is the fostering of an urban identity through a city’s past becoming history? An inquiry into the (assumed) contemporary value of built cultural heritage for generating and maintaining distinctive urban identities within the Dutch context*, Master Thesis, *Radboud University Nijmegen*, Nijmegen.
- Lynch, K., 1960, *The Image of the City*, MIT press, Cambridge.
- Lynch, K., 1973, Kent İmgesi, *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, İstanbul.

- Lynch, K., 2010, Kent İmgesi, (Çev. İrem Başaran), Baskı, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- M. Kavaratzis, From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brands, *Place Brand. Publ. Dipl.* 1 (1) (2004) 58–73, <https://doi.org/10.1057/palgrave.pb.5990005>.
- Mahmoud, A., 2014, *Iconic Architecture contribution to Publicizing Cities*, https://www.academia.edu/3598544/Iconic_Architecture_contibution_to_Publicizing_Cities, [Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2019].
- Maralcan, M., 2006, Kentler ve ikonları, *Tasarım Dergisi*, 159, Tasarım Grubu, İstanbul.
- Marcus, F. and Cooper, C., 1998, *Book Of Design Guidelines For Urban Open Space*” Department Of Architecture And Landscape Architecture, University Of California, 2nd. Edition, Berkely.
- Mazırcıoğlu, E., 2018, Konut ve Konut Çevresi Seçiminde Etkili Parametrelerin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında İncelenmesi; Gaziantep Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- McNeill, D. (1986). Iconic gestures of children and adults. *Semiotica*, 62(1-2), 107-128.
- McNeill, D., 1986, Iconic gestures of children and adults. *Semiotica*, 62(1-2), 107-128.
- Modi, S., 2014, Improving the Social Sustainability of High-Rises, *CTBUH Journal*, (1).
- Montaner, J. M., 2009, *Sistemas arquitectónicos contemporáneos*, Gustavo Gili, Barcelona
- Mostafa, A, M., 2000, Quality of life indicators in value urban areas: Kasr Elnile Street in Cairo, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 50, 254-270.
- Mostafa, A, M., 2008, Yaşam Kalitesi Göstergeleri ile Yeni Kentsel Toplulukların Geliştirilmesinin Ölçülmesi ve Yönetimi, *Ain Shams Üniversitesi, Kentsel Planlama ve Tasarım Bölümü*, Mısır. {Arapça yazılmış}.
- Ng, E. (Ed.), 2009, *Designing high-density cities: for social and environmental sustainability*, Routledge.
- Ocakçı M. And Türk Aydın T., 2012, Urban identity. *The Encyclopaedic Dictionary of Urban Planning*, Ed. Ersoy M. İstanbul; *Ninova*, 226-228.
- Ocakçı, M., 1993, Şehir kimliği ve çevre ilişkileri, *Türkiye’de 17. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu’nda sunuldu*, İstanbul.
- Oğurlu, İ., 2014, Çevre- Kent İmajı - Kent Kimliği- Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, Sayı: 26. S. 275-293.
- Ovalı, P. K. and Tachir, G., 2015, Kent Kimliğinin Oluşumunda Doğal Afetlerin Etkisi: Santorini, *Uluslararası Hakemli Mimarlık Ve Tasarım Dergisi*, 6, 15-29.
- Öncü, İ., 2010, Bizans İmparatorluğu’nda İkonoklast Dönem (726/730-843), Konstantinopolis ve Yakın Çevresindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.
- Özcan, A., 2007, Ekolojik Temele Dayalı Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Malatya Kent Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme, *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Dergisi*, 10-15.
- Özer, N., 1998, *Planlı ve Tasarlı Yaşam Alanlarının Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri, Antalya Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Özhekim, N., 2016, Toplu Taşım Sistemlerinin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkisi: İstanbul Kadıköy – Kartal Metro Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Gebze.
- Özkan, S.P., 2013, *An Assessment Of Spatial Relationship Between Lung Cancer Incidence Rate And Quality Of Urban Life: Izmir Case*, Master Of Philosophy,

- İzmir Institute of Technology the Graduate School of Engineering and Sciences, in Urban Planning, İzmir.*
- P.F. PPS, Ten qualities of a great waterfront destination, 2008. <http://www.pps.org>.
- P.F. PPS, What is Placemaking, 2009. <http://www.pps.org>.
- P.F.PPS., 2002, Ten qualities of a great waterfront destination, <http://www.pps.org> [Erişim Tarihi: 6 Eylül 2020].
- P.F.PPS., 2009, What is Placemaking, <http://www.pps.org> [Erişim Tarihi: 6 Eylül 2020].
- Paddison, R., 1993, City marketing, image reconstruction and urban regeneration, *Urban Studies*, 30(2), 339–350.
- P.F. PPS, 2008 ; P.F. PPS, 2009 ; W.D. Council, I. Group, 2006
- Pandya, S. V. and Brotas, L., 2014, Tall buildings and the urban microclimate in the city of London. *In 30th international PLEA conference*, 1-8.
- Patachi, L., 2015, The impact of iconic buildings and star architecture on the sustainable development of cities, *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering and Architecture*, 58(4), 354-362.
- Pılıcı, A., 2008, Tarihsel Süreçte Sembolden ikona: Logo, Sanatta Yeterlik Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul.
- Pinto, G. J., 2001, Planejamento estratégico e City Marketing: a nova face das cidades no final do século XX, *Caminhos da Geografia*, 2 (3): 17-22.
- Pimentel, J. L., 2010, A note on the usage of Likert Scaling for research data analysis, *USM R&D Journal*, 18(2), 109-112
- Polat E. E. O. , Can. C., 2008, Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım Ve Kapsam, *Megaron*, YTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, S 177-186. (<http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-07078 Articlepolat .pdf>) [Erişim Tarihi: 29 ekim 2020].
- Relph, E. C., 1976, *Place and Placelessness*. Pion Limited, 207 Brondesbury Park, London, England: 47-56
- Reshetnikova, T (2017). The Iconic Movement Definition. Conference: the 7th international doctoral conference ARCHITECTURE AND URBAN DESIGN: CONTEMPORARY RESEARCHAt: Faculty of architecture CTU, Prague
- Reshetnikova, T., 2017, The Iconic Movement Definition. Conference: The 7th International Doctoral Conference Architecture And Urban Design: Contemporary Researchat: Faculty Of Architecture CTU, Prague.
- Rıza, M., Doratlı, N. And Faslı, M., 2012, City Branding and Identity, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 35: 293-300.
- Rıza, M., Doratlı, N. and Faslı, M., 2012, City branding and identity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 293-300.
- Rybczynski, W., 2002, The Bilbao Effect: Public competitions for architectural commissions don't necessarily produce the best buildings, <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2002/09/ the-bilbao-effect/302582/> [Erişim Tarihi: 29 Haziran 2019].
- Rybczynski, W., 2002. The Bilbao Effect: Public competitions for architectural commissions don't necessarily produce the best buildings. *The Atlantic Monthly*, 290(2). Available at: <<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2002/09/ the-bilbao-effect/302582/>> [Accessed 29 September 2017].
- Rybczynski, W., 2010, *Makeshift metropolis: Ideas about cities*. 1st Scribner hardcover ed. New York: Scribner.
- Rybczynski, W., 2010. *Makeshift metropolis: Ideas about cities*. 1st Scribner hardcover ed. New York: Scribner.

- Sahas, D. J., 1986, *Icon And Logos: Sources in Eight – Century Iconoclasm*. Toronto: University Of Toronto Press.
- Said, E., 1995, *Kültür ve Emperyalizm*, Çeviren: Necmiye Alpay, İstanbul.
- Said, E., 1995, *Kültür ve Emperyalizm*. Çeviren: Necmiye Alpay, İstanbul.
- Sassen, S., 1991, *The Global City*, *Princeton University Press*, Princeton.
- Sert, A., 1996, *Semboller Ansiklopedisi*, *İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları*.
- Sezik, M., 2016, Kent Kimliğinin Korunması ve Kentsel Gelişimin Sağlanması Bağlamında Yerel Yönetimin Önemi: Adıyaman Örneği, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 43-56.
- Sipahi, S., 2002, Ülkemiz İllerinin Yaşanabilirlik Açısından Analitik Hiyerarşi Prosesi Tekniği ile Sıralanması, *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Sklair, L., 2006, *Iconic Architecture and Capitalist Globalization*, city, 10-1.
- Sklair, L., 2010, *Iconic Architecture and Capitalist Globalization*, City, 10.
- Sklair, L., 2011, *Iconic Architecture and Urban, National, and Global Identities*, in *Cities and Sovereignty: Identity Politics in Urban Spaces*, Ed. Davis, D. E. ve Duren N. L., *Indiana University Press., Bloomington, Indiana, USA*
- Svetoslavova, M., 2019, Globalisation's Impact on Urban Identity, In: *ARCHDESIGN '19*. İstanbul: Ozgur Ozturk Dakam Yayınları, 135-142.
- Svetoslavova, M., 2019, *Shaping the Urban Identity - the Role of Revitalisation*, https://www.researchgate.net/publication/335827283_shaping_the_urban_identity_-_the_role_of_revitalisation, [Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2019].
- Şahin, İ., 2018, Kentsel Gelişim Arterlerindeki Yüksek Yapıların Kent Kimliğine Etkisi, Ankara Eskişehir Yolu Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Ankara.
- Şahin, N., 2010, Kent Kimliği ve Değişim Sürecinin Kayseri Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Şolt, B. H., 2018, Kentsel Yaşanabilirlik Değerlendirmesi: Karasu Örneği, *Kastamonu Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 9-20.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017, *İlimizi Tanıyalım*, <http://www.csb.gov.tr/iller/konya/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=14062>: [11 Mart 2020].
- T.C. İÇİLERİ BAKANLIĞI., 2019, *2019 Yılı Konya Nüfus İstatistikleri*, Konya İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü.
- Taşçı, H., 2012, İslâm ve Batı Şehrinde Kentsel Mekânın Kimlik Bileşenleri, *Kent Akademisi*, 5(10), 52-70.
- Tatlidil, E. Merkezi, Ç. A. U., 2009, Kent ve kentli kimliği; İzmir örneği, *Ege Akademik Bakış*, 9(1), 319-336.
- TDK ., 2017, *Kent Bilim Sözlüğü*, *Türk Dil Kurumu*, Ankara.
- TDK ., 2017a, *Türkçe Sözlüğü*, *Türk Dil Kurumu*, Ankara.
- Tekeli, İ., 1991, Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler, *Kent Planlaması Konuşmaları, TMMOB Mimarlar Odası Yayını*, Ankara, 79-89.
- Telyakar, Z ., 2018, Mekân ve Form İlişkisinde İkonik Bir Yaklaşım: Starchitecture Tasarım Anlayışı, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı*, Ankara.
- Topçu, K., 2011, Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 1048-1072.

- Toprakal, M. F., 2008, Yüksek Yapıların Gelişimi ve İstanbul'daki Yüksek Yapıların Tipolojik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Torabi, Z. ve Sima, Y., 2013, Urban Identity in the Entrance of City, *International Journal of Architecture and Urban Development*, 3(4), 47-54.
- Tovbych, V., Viazovska, A., Kryvoruchko, Y., 2018, *Place and people: landscape as a Basis of Development and Preservation of Cultural İdentity*, <https://www.sciendo.com/privacy>, [Erişim Tarihi: 21 Haziran 2019].
- Tripadvisor., 2020, *Konya Bilim Merkezi*, tripadvisor web, https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g298014-d6580986-Reviews-Konya_Science_Center-Konya.html [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2020].
- Turan, İ., 2010, Kentsel Tasarımda Fiziksel Kent Kimliği Kodlarının Oluşturulması: İzmir Konak İlçesi, Doktora Tezi, *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Turgut H., Yavuz Özalp A., Erdoğan A., 2012, Artvin İlinde Doğal Çevrenin Kent Kimliğine Etkileri, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 13:293-180.
- Ulu, A. and Karakoç, İ., 2004, Kentsel değişimin kent kimliğine etkisi, *Planlama Dergisi*, 3(29), 59-66.
- Van Kamp, I, et al., 2003, Urban environmental quality and human well-being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study, *Landscape and urban planning* 65,1-18.
- Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G. and Hollander, A., 2003, Urban environmental quality and human well-being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts, *a literature study, Landscape and Urban Planning*, 65, 5-18.
- Velibeyoğlu, H ., 2014, Assessing Subjective Quality Of Urban Life At Neighborhood Scale, Doctor Of Philosophy, *İzmir Institute of Technology the Graduate School of Engineering and Sciences*, in Urban Planning, İzmir.
- Verbas İ. Ö., 2008, İstanbul'da Ulaştırma Sisteminin Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.İstanbul.
- W.D. Council, I. Group, 2006. Whangarei District council. www.wdc.govt.nz.
- W.D. Council, I. Group., 2006, Whangarei District council, www.wdc.govt.nz [Erişim Tarihi: 6 Eylül 2020].
- Webster's Ninth New Collegiate Dictionary., 1983, Merriam-Webster Inc, Publishers Springfield, Massachussets, USA.
- Whitehouse, P, J., et al., 1997, Quality-of-life assessment in dementia drug development: position paper from the International Working Group on Harmonization of Dementia Drug Guidelines, *Alzheimer Disease and Associated Disorders 11.SUPPL*, 3: 56-60
- Whoqol Group., 1994, The development of the World Health Organization quality of life assessment instrument (the WHOQOL), *Quality of life assessment: International perspectives. Springer*, Berlin, Heidelberg, 41-57.
- Wikipedia., 2020, *Konya*, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Konya> [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2020].
- Will, P.,2002, Maunsell Ltd , Herbert Girardet , Urban Futures , Greg Cox , Oscar Faber Ltd , Tall Buildings and Sustainability , Corporation of London , 5-7.
- Yaldız, E. and sayar, G., 2016, Modernizmin Mimariye Yansıması Ve 20. Yüzyıl Konya Modern Mimarlığı, *Online Journal of Art and Design*, 4(4).
- Yaldız, E., Aydın, D., & Sıramkaya, S. B.,2014, Loss of city identities in the process of change: the city of Konya-Turkey, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140, 221-233.

- Yargıç, S ., 2009, Küreselleşen Kentlerde İkonik Yapıların Kentsel Kimlik Oluşumuna Etkiler Üzerine İrdeleme, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yavuz, A., 2010, Sürdürülebilirlik Kavramı ve İşletmeler Açısından Sürdürülebilir Üretim Stratejileri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, , 7 (14), 63-86.
- Yazar, A., 2015, *Kent Kültürü ve Kimliğine Tarihsel Ve Kuramsal Bakış*, https://www.researchgate.net/publication/328687551_kent_kulturu_ve_kimligine_tarihsel_ve_kuramsal_bakis [Erişim Tarihi: 23 Haziran 2019].
- Yazıcı, H .,2018, Çağdaş Dünyada İkonlaşan Yapılar ve Sanat Eserleri, Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*, Resim Anasanat Dalı, Erzurum.
- Yenice, M. S., 2012, Konya kentinin planlama tarihi ve mekânsal gelişimi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi*, 28(4), 343-350.
- Yılmaz, B .,2012, Ürün Tanıtımında Popüler Kültür İkonlarının Grafik Tasarım İçerisinde Kullanılması, Yüksek Lisans Tezi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü*, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Bolu.
- Yılmaz, Ö .,2019, Kent belleği olgusunun Konya kenti örneğinde incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Konya Tiknek Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya.
- Zhang,L.& Zhao S.X., 2009, City branding and the Olympic effect: A case study of Beijing.Cities, 25:245-254.

EKLER

EK-1. Görüşme Soruları

İkonik Mimarlık Kapsamında Konya'daki Modern Mimari Yapılarının Kent Kimliğine Etkisi

Değerli Hocam,

Bu Görüşme Metni, “İkonik Mimarlık Kapsamında Konya'daki Modern Mimari Yapılarının Kent Kimliğine Etkisi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi kapsamına yönelik olarak hazırlanmış olup değerli katkılarınıza ve görüşlerinize ihtiyacımız bulunmaktadır. Saygılarımla.

Saddam HAZAEA

NEÜ FBE

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. “İkonik yapı/yapılar”ı nasıl tanımlarsınız?
2. İkonik mimarlık Kent Kimliğini nasıl etkilemektedir?
 - a. Olumlu ise:
 - b. Olumsuz ise:
3. İkonik mimarlığın Kent Markası yaratmada rolü var mıdır?
 - a. Evet ise:
 - b. Hayır ise:
4. İkonik mimarlığın Kent Kimliği'ne etkileri kalıcı mıdır?
 - a. Evet ise:
 - b. Hayır ise:
5. Bir şehirde kentsel imajı ayrıcalıklı kılmak ve geliştirmek için modern çağın imkânlarının kullanılması ile o şehrin ikonik bir şehir olduğu söylenebilir mi?
6. İkonik mimarlık kapsamında Konya'da modern mimarlık ürünleri var mı?
 - a. Evet ise bu yapı/yapıların isimlerini ve hangi yönleri ile bu yapı/yapıları seçtiğinizi açıklayınız:
 - b. Hayır ise nedenlerini açıklayınız:

EK-2. Anket Formu.**Konya Örneği Üzerine Bir Araştırma**

Değerli katılımcı,

Bu anket, ikonik mimarlık kapsamında konya'daki modern mimari yapılarının kent kimliğine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ankette yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar sadece akademik ve bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak olup hiçbir şekilde diğer kurum veya kuruluşlarla paylaşılmayacaktır. Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak cevaplırsanız memnun olurum. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saddam HAZAEA
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Bölüm: Kullanıcı Profili

1. Cinsiyet

1) Erkek ()

2) Kadın ()

2. Yaş

1) 15-25 yaş ()

2) 26-35 yaş ()

3) 36-45 yaş ()

4) 46-55 yaş ()

5) 56 yaş ve üstü ()

3. Eğitim Durumu

1) Yüksek Lisans/Doktora Mezunu ()

2) Üniversite Mezunu ()

3) Lise Mezunu ()

4) Ortaöğretim Mezunu ()

5) İlköğretim Mezunu ()

4. Meslek

1) Kamu çalışanı ()

2) Özel sektör çalışanı ()

3) İşçi ()

4) Serbest meslek sahibi ()

5) Emekli ()

6) İşsiz ()

7) Ev hanımı ()

8) Öğrenci ()

9) Diğer:.....

5. Kişisel Aylık Ortalama Gelir

1) Gelirim yok ()

2) 1000 TL den az ()

3) 1001-2000 TL ()

4) 2001-2999 TL ()

5) 3000-3999 TL ()

6) 4000-4999 TL ()

7) 5000 TL ve üzeri ()

6. Konya ile olan bağınız

1) **Konyalıyım** ()2) Konyalı değilim, Konya'da **iş amaçlı** yaşıyorum ()3) Konyalı değilim, Konya'da **öğrenci olarak** yaşıyorum ()4) Daha önce Konya'da **yaşamıştım** ()5) **Konya'da yaşamıyorum** ancak Konya'yı bir kereden fazla **ziyaret ettim.** ()

EK-2. (Davam) Anket Formu.

1.2. Cevabınız **“Hayır”** ise, memnun olmama sebepleriniz nelerdir: (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1) Düzensiz bir kent ().
- 2) Belediye hizmetlerinin yetersiz olması ().
- 3) Yeşil ve açık alanları yetersiz bir kent ().
- 4) Sosyal ve kültürel alanları yetersiz bir kent ().
- 5) Maneviyat açısından zayıf bir kent olması ().
- 6) Eğitim potansiyeli zayıf bir kent ().
- 7) Görsel kirliliğe sahip bir kent ().
- 8) Yaşam kalitesi gereksinimlerini karşılamayan bir kent ().
- 9) Diğer:

Soru 2: Sizce Konya'nın kentsel kimliğinin en önemli bileşenleri arasında aşağıdakilerden hangileri sayılabilir? (En fazla 2 şık işaretleyiniz.)

1) Doğal çevre ().	2) Tarihi çevre ().
3) İkonik yapılar ().	4) Sosyal ve kültürel çevre ve yapıları ().
5) Yeşil alanlar ve eğlence alanları ().	6) Kent mobilyaları ().
7) Fikrim yok ().	8) Diğer:.....

Soru 3: Sizce Konya'yı aşağıda belirtilen özelliklerden hangisi tanımlamaktadır? (Sadece 1 şık işaretleyiniz.)

1) Sanayi kentidir ().	2) Tarım kentidir ().
3) Kültürel, bilimsel bir kenttir ().	4) Turistik bir kenttir ().
5) Yukarıdakilerin tümü ().	6) Fikrim yok ().
7) Diğer:.....	

Soru 4: Konya deyince aklınıza gelen ilk üç şey nedir? (En fazla 3 şık işaretleyiniz.)

1) Mevlana Müzesi ().	2) Tarihi çevre ve camileri ().
3) Modern ikonik binalar ().	4) Konya konutları ().
5) Kampüsleri ().	6) Diğer:.....

Soru 5: Konya'nın, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Khalifa gökdeleni veya Fransa'daki Eifel Kulesi veya Avustralya'daki Sydney Opera Binası gibi dünyaca ünlü yapılarla karşılaştırılabilen ikonik modern bir yapıya sahip bir şehir olmasını tercih eder misiniz?

1) Evet, tercih ederim ()	2) Hayır, tercih etmem ()

Soru 6: Konya'nın gökdelenleri deyince aklınıza gelen ilk gökdelen nedir? (Sadece 1 şık işaretleyiniz.)

Kulesite AVM ()

Grand Hotel ()

Bera İş Merkezi ()

Diğer (Lütfen belirtiniz):.....

EK-2. (Davam) Anket Formu.

Soru 7: Aşağıdaki yapılardan hangisinin Konya'da modernliğin sembolü olduğunu düşünüyorsunuz? (En fazla 2 şık işaretleyiniz.)

Kulesite AVM ()

Konya kelebekler vadisi ()

Konya Bilim Merkezi ()

Konya Büyükşehir Torku Arena stadyumu ()

Selçuklu Kongre Merkezi ()

Diğer:.....
(Lütfen belirtiniz)

Soru 8: Konya şehrinin kentsel imajını geliştirmeyi amaçlayan projeleri (Konya Meram Konut & AVM Projesinin önerisi gibi) fikrini destekliyor musunuz ?

Konya Meram Konut & AVM Projesi önerisi

1) Evet, destekliyorum ()

2) Hayır, desteklemiyorum ()

Not:.....

EK-3. 5-points Likert scale.

Table: 5-points Likert scale (Pimentel,2010:109-112)

Likert-Scale	Interval	Difference	Description	Degree
1	1.00 – 1.79	0.79	Strongly disagree	low level
2	1.80 – 2.59	0.79	disagree	
3	2.60 – 3.39	0.79	Neutral	moderate level
4	3.40 – 4.19	0.79	agree	high level
5	4.20 – 5.00	0.80	Strongly agree	

EK-4. 3-points Likert scale.

Table: 3-points Likert scale (Pimentel,2010:109-112)

Likert-Scale	Interval	Difference	Description	Degree
1	1.00 – 1.66	0.66	disagree	low level
2	1.67 – 2.33	0.66	Neutral	moderate level
3	2.34 - 3	0.66	agree	high level

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Saddam Mohammed Abdulwali HAZAEA
Uyruğu : Yemen
Doğum Yeri ve Tarihi : Yemen / 21.03.1990
Telefon : 05392046543
e-mail : Saddamhazaea@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Alnasr Alshaebia, Yemen	2008
Üniversite	: IBB Üniversitesi, Mimarlık Mühendisliği Bölümü, Ibb - Yemen.	2014
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Konya	Devam ediyor
Doktora	: -	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2014 - Halen	Ibb Üniversitesi	Araştırma asistanı
2014 - 2016	Teknoloji ve Bilim Üniversitesi	Mühendislik programları eğitmeni
2014 -2016	Aljazira Üniversitesi	Mühendislik programları eğitmeni
2013 – Halen	Modern House	Mimar

UZMANLIK ALANI: Şehir ve Bölge Planlama

YABANCI DİLLER: Türkçe, İngilizce

YAYINLAR: -